

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการย่อยที่ 2

แนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการ

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

Execution Guideline of Organization and Procedure
Management of Preserved Area of Cultural Heritages
(Architecture) for Tourism in Lanna Region.

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร และคณะ

พฤษภาคม 2561

เลขที่สัญญา RDG5950037

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

แนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการ
เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
Execution Guideline of Organization and Procedure
Management of Preserved Area of Cultural Heritages
(Architecture) for Tourism in Lanna Region.

คณะผู้วิจัย

1. ผศ.ดร.เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นายเสกฐวุฒิ บำรุงกุล	มูลนิธิสร้างฐานถิ่น

ชุดโครงการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความคิดเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช.สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

แนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
Execution Guideline of Organization and Procedure Management of Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture) for Tourism in Lanna Region.

1. คณะนักวิจัย

ผศ.ดร. เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร

หัวหน้าโครงการ

นายเสกฐวุฒิ บำรุงกุล

นักวิจัย

2. ที่มาและความสำคัญ

จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 ที่มีการบังคับห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย โบราณสถาน หากไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดี ตามมาตรา 10 หมวดที่ 1 โบราณสถานนั้น ส่งผลให้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากระบวนการขั้นตอนในการบริหารจัดการพื้นที่และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ซึ่งประกอบด้วย โบราณสถาน อาคารอนุรักษ์ อาคารประวัติศาสตร์ มีการดำเนินการในลักษณะที่บีบบังคับ และเข้มงวดในมิติของการใช้งานอาคารและพื้นที่ ทั้งนี้ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติที่เข้มงวดในการอนุรักษ์ทางกายภาพและลิตรอนสิทธิความเป็นเจ้าในอาคาร แต่ไม่เอื้อประโยชน์ในมิติทางเศรษฐกิจให้กับเจ้าของอาคารในบริบทสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้อาคารเก่าดั้งเดิมเริ่มสูญสลายและเปลี่ยนรูปแบบไป (Doruetai Kovathanakul, 2549: 280) เนื่องด้วยประชาชนมีความเห็นว่าการอนุรักษ์อาคารภายใต้กระบวนการขั้นตอนดังกล่าวเป็นเรื่องการควบคุม ยุ่งยากและไม่เอื้อประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของตนอย่างแท้จริง

ในบริบทของสังคมปัจจุบัน พื้นที่อาคารเก่าดั้งเดิม หรือชุมชนดั้งเดิมไม่ได้มีคุณค่าเฉพาะทางวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย คุณค่าเชิงอัตลักษณ์ คุณค่าเชิงศิลปะ และคุณค่าเชิงปริมาณเท่านั้น หากแต่ยังมีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ คุณค่าทางด้านหน้าที่ใช้สอย คุณค่าเชิงการศึกษา คุณค่าเชิงสังคม และคุณค่าเชิงการเมือง (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554: 49) ด้วยเหตุนี้ในช่วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมาหลายประเทศทั่วโลกจึงเริ่มนำเอามรดกทางวัฒนธรรมและพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมมาเป็นทรัพยากรสำคัญในการท่องเที่ยวควบคู่กับกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนเมืองดั้งเดิม อย่างไรก็ตามการสนับสนุน

การท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองดั้งเดิมควบคู่กับกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม และสถาปัตยกรรมเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและจำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่ยั่งยืนเพื่อสืบทอดมรดกวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง (ICOMOS, 1999:1) ทั้งนี้เนื่องด้วยการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนและมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวมีความเป็นไปได้ด้วยความรวดเร็ว (ICOMOS, 1999:1) และเกิดผลกระทบหลายด้านรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความเปราะบางและยากแก่ฟื้นฟู (Evora Appeal, 1997) ตัวอย่างเช่น การลดทอนคุณค่า ความหมายและความดั้งเดิมของวัฒนธรรมท้องถิ่น (บุญยสุทธิ อเนกสุข, 2557:227) การเปลี่ยนรูปแบบหรือการสูญหายของมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมภายในท้องถิ่น อาทิ สถาปัตยกรรมหรือกลุ่มอาคารเก่าแก่ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมจึงเป็นกระบวนการสำคัญ กระบวนการหนึ่งที่ชุมชนดั้งเดิมควรมีการวางแผนเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้า เพราะหากไร้ซึ่งการบริหารจัดการดังกล่าวที่มีประสิทธิภาพแล้ว การท่องเที่ยวก็อาจจะเป็นตัวการสำคัญในการทำลายลักษณะกายภาพและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน

สำหรับประเทศไทย ภายหลังกระแสธุรกิจที่เน้นการโหยหาอดีต (Business of nostalgia) ได้รับความนิยม (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554: 42) ชุมชนดั้งเดิมภายในประเทศไทยหลายแห่งเริ่มทำการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนโดยใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หลักในการฟื้นฟูและพัฒนาเชิงพื้นที่ อย่างไรก็ตามกระบวนการอนุรักษ์ฟื้นฟูดังกล่าวกลับขาดกระบวนการหรือระบบการจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวและความซับซ้อน จึงส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่หลายแห่งที่เคยสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์และภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและอยู่ในสภาพความเสี่ยงต่อการสูญหาย (Doruetai Kovathanakul, 2549: 275) และส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของพื้นที่ในฐานะแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ชุมชนริมน้ำอัมพวาที่ต้องประสบกับปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและการถูกแทนที่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยอาคารรูปแบบใหม่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายหลังการฟื้นฟูชุมชนริมน้ำ เป็นต้น

ในปัจจุบันกระบวนการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้นยังไม่มีโครงสร้างและกระบวนการที่ชัดเจนมากนัก เนื่องด้วยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายฝ่ายและกฎหมายที่ยังขาดความชัดเจนในการบริหารจัดการพื้นที่ ประกอบกับความซับซ้อนของการจัดการพื้นที่ซึ่งสัมพันธ์กับการพัฒนาเมือง จึงส่งผลให้การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมเพื่อการพัฒนาเมืองและการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมเป็นประเด็นที่ซับซ้อน ขาดความชัดเจน และไม่เห็นผลเป็นรูปธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ ด้วยเหตุนี้เพื่อให้การบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้อย่าง

มีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารจัดการพื้นที่ในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์หากระบวนการและแนวทางการจัดการองค์กรที่เหมาะสมในการบริหารจัดการพื้นที่และการท่องเที่ยวต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการจัดการพื้นที่และมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความยั่งยืนได้ต่อไป

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อจัดทำและพัฒนาต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
- 2) เพื่อจัดทำและพัฒนาต้นแบบขั้นตอน และกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
- 3) เพื่อจัดทำและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่นำร่อง 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน
- 4) เพื่อประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่นำร่อง 3 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน แพร่ และน่าน

4. ขอบเขตการศึกษา

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาเพื่อจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีขอบเขตเนื้อหาที่ดำเนินการศึกษาโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ที่ครอบคลุมเฉพาะในระดับย่านพื้นที่และจังหวัดเท่านั้น ไม่ครอบคลุมโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับภาคและระดับประเทศ

2) ขอบเขตด้านพื้นที่

โครงการวิจัยนี้ใช้ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเกาะรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าจำนวน 3 พื้นที่เป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผล โดยพื้นที่เมืองเก่าทั้ง 3 แห่งประกอบด้วยพื้นที่เมืองเก่าแพร่ พื้นที่เมืองเก่าน่าน และพื้นที่เมืองเก่าลำพูน

3) ขอบเขตระยะเวลา

โครงการวิจัยนี้มีระยะเวลาในการดำเนินงานหนึ่งปี ระหว่างปีพุทธศักราช 2559 - 2560

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

1) เครื่องมือการวิจัย

(1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษาเพื่อนำไปสู่การจัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยในการรวบรวมเอกสารนั้นจะแบ่งประเด็นในการรวบรวมเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ กระบวนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมและชุมชน โครงสร้างการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แนวทางการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม และสถานการณ์การบริหารจัดการในปัจจุบัน

(2) แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์จำนวน 2 ชุด ได้แก่

- แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยแผนภูมิโครงสร้างองค์กร แผนภูมิกระบวนการ แนวคิดในการจัดทำร่างต้นแบบ และร่างคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อดี ข้อควรระวังเกี่ยวกับร่างต้นแบบโครงสร้างองค์กรและกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่คณะนักวิจัยได้จัดทำขึ้น โดยในการดำเนินสัมภาษณ์นั้นจะให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและเสนอแนะข้อคิดเห็น เพื่อนำไปใช้ร่วมกับการข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยซึ่งเป็นการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลจากชุมชนต่อไป

- แบบสัมภาษณ์หน่วยงานส่วนท้องถิ่น เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่นำไปสู่สถานการณ์การบริหารจัดการพื้นที่ในปัจจุบัน โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย 1) บทบาท หน้าที่ และพันธกิจของหน่วยงานในปัจจุบัน 2) การดำเนินการอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และ 3) แผนการดำเนินงานในอนาคตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(3) การประชุมกลุ่มย่อย เป็นเครื่องมือในการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งตัวแทนของชุมชน

หน่วยงานส่วนราชการ และหน่วยงานเอกชนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ที่คณะนักวิจัยกำหนดขึ้น โดยในการวิจัยนี้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยทั้งหมด 3 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากท้องถิ่นในประเด็นต่างๆ ได้แก่

- **ครั้งที่ 1** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- **ครั้งที่ 2** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในปัจจุบัน

- **ครั้งที่ 3** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเสนอแนะแนว และร่วมกันจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ในแต่ละจังหวัด

(4) แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลชาวบ้านในชุมชนเพื่อประเมินผลกระทบในมิติทางด้านเศรษฐศาสตร์ มิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม ที่ชุมชนคาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นภายในชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไป โดยแบบสอบถามดังกล่าวเป็นแบบสอบถามที่ปลายเปิด และใช้วิธีการสรุปข้อมูลเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ผล

2) ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

(1) การทบทวนองค์ความรู้ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนองค์ความรู้ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับโครงการวิจัย โดยเป็นการศึกษาทั้งจากเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องและจำเป็นต้องทบทวนได้ดังต่อไปนี้

- แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน

ดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- แนวคิดเรื่องกระบวนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- แนวคิดเรื่องกำหนดโครงสร้างและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นย่านชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(2) การจัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ในพื้นที่ กรณีศึกษา

- ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์ฯ
- ศึกษาและสังเคราะห์ต้นแบบโครงสร้าง บทบาท และการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมที่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ ในจากประเทศไทยและต่างประเทศ
- ศึกษาและสังเคราะห์กฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม ภายในชุมชนดั้งเดิมที่มีมติครอบคลุมถึงกฎหมายในการบริหารจัดการเมืองเก่าตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546
- จัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ต้นแบบชุมชนดั้งเดิมที่ประสบความสำเร็จ และกรอบของกฎหมายในปัจจุบัน
- สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คนที่มีความเชี่ยวชาญหรือประสบการณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม หรือการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยแบบสัมภาษณ์
- ปรับแก้ร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ให้สอดคล้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ
- จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในชุมชน

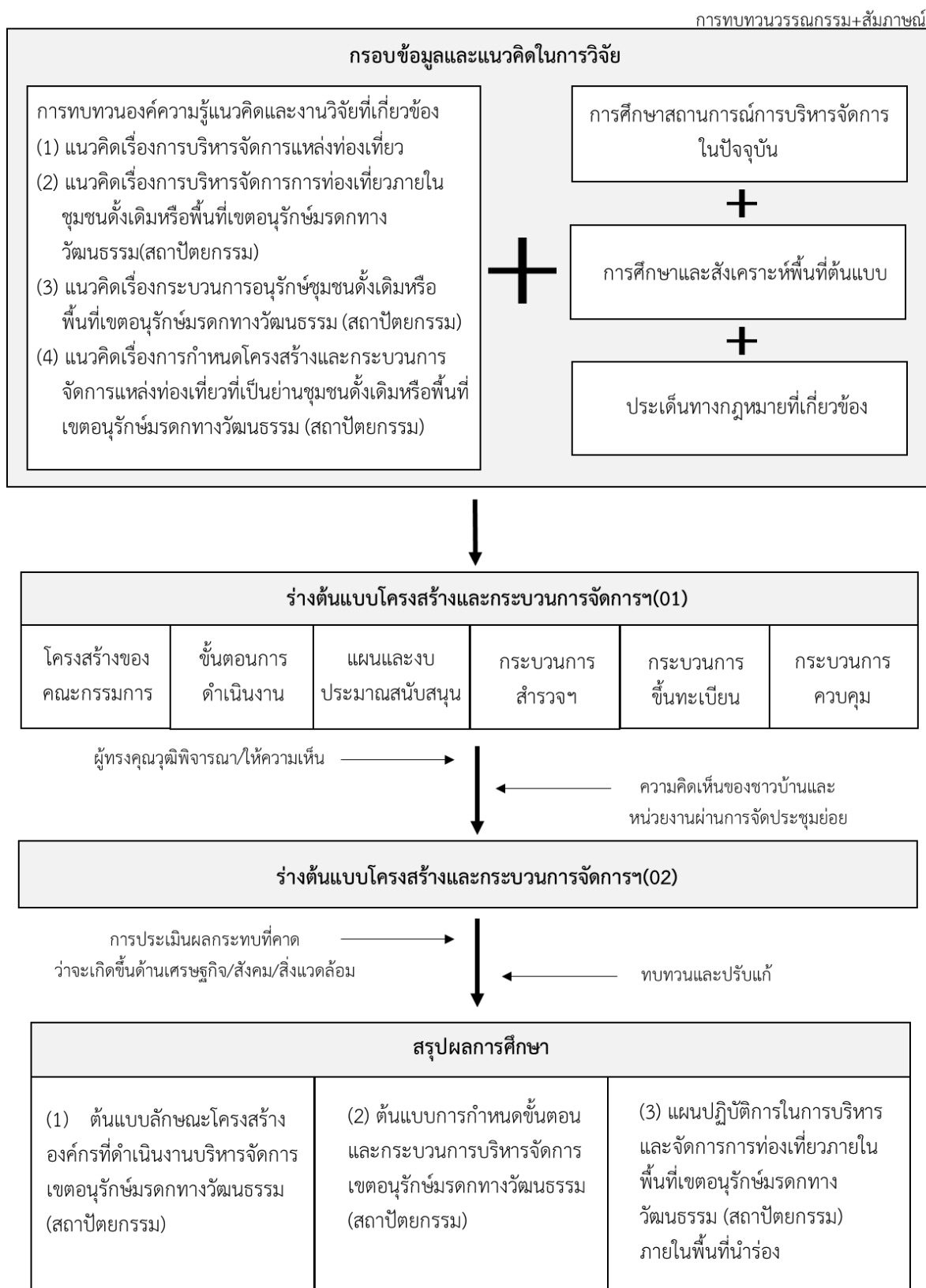
(3) การทบทวนและปรับแก้โครงร่างโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ครั้งที่ 1

(4) การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเบื้องต้น

ขั้นตอนนี้เป็น การประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่จะคาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายหลังจากการนำเอาต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ มาบริหารจัดการการท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยในการประเมินนั้นใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม “ผลกระทบในมิติต่าง ๆ จากการทดลองโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ” ที่คณะนักวิจัยได้จัดทำขึ้น การประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะขึ้นนั้น กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเป็นคนภายในชุมชนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) 30 คน/แห่ง โดยในการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าวจะใช้การวิเคราะห์และแปลผลด้วยการพรรณนา

(5) การทบทวนและปรับแก้โครงสร้างโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ครั้งที่ 2

(6) การสรุปผลการดำเนินงาน

ภาพที่ 1 กรอบขั้นตอนการวิจัย

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถจำแนกผลการวิจัยได้เป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

- 1) ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
- 2) ต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
- 3) แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน
- 4) ผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

6.1 ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

ลักษณะโครงสร้างองค์กรประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง ได้แก่ 1) รูปแบบองค์กร 2) โครงสร้างการบริหารงานขององค์กร และ 3) บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานขององค์กร ทั้งนี้ ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นต้นแบบที่มีความยืดหยุ่น สามารถเลือกประเด็นหรือรูปแบบที่สอดคล้องกับพื้นที่ได้

1) รูปแบบองค์กร

ในการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งองค์กรสำหรับบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา นั้น มีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงสถานการณ์และบทบาทของหน่วยงานที่ดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ปัจจุบัน

รูปแบบองค์กรที่จะขึ้นนั้นอาจเป็นองค์กรที่มีส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่อยู่แล้ว หรือเป็นองค์กรใหม่ก็ได้ ทั้งนี้รูปแบบองค์กรที่สามารถจัดตั้งขึ้นสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือ

ประเภทที่ 1 การใช้องค์กรหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเดิมที่มีอยู่แต่บูรณาการแผนการทำงานหรือเพิ่มกลุ่มการทำงานใหม่เข้าไปภายในองค์กรดังกล่าวเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้เฉพาะทางมากยิ่งขึ้น

ประเภทที่ 2 การใช้องค์กรชุมชนเป็นองค์กรในการประสานการทำงาน

ประเภทที่ 3 การจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ในรูปแบบเอกชนที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน เช่น มูลนิธิ วิสาหกิจชุมชน สมาคม เป็นต้น

2) โครงสร้างการบริหารงานขององค์กร

องค์กรที่พัฒนาขึ้นนั้นควรมีโครงสร้างการบริหารงานองค์กรที่ใกล้เคียงกัน โดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นควรมีจำนวนผู้ดำเนินการประมาณ 10- 12 คน และประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

โครงสร้างการบริหารงานขององค์กรประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 5 ส่วน ได้แก่ กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานองค์กร รองประธานองค์กร คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ ทั้งนี้กลุ่มบุคคลทั้ง 5 ส่วนจะทำหน้าที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

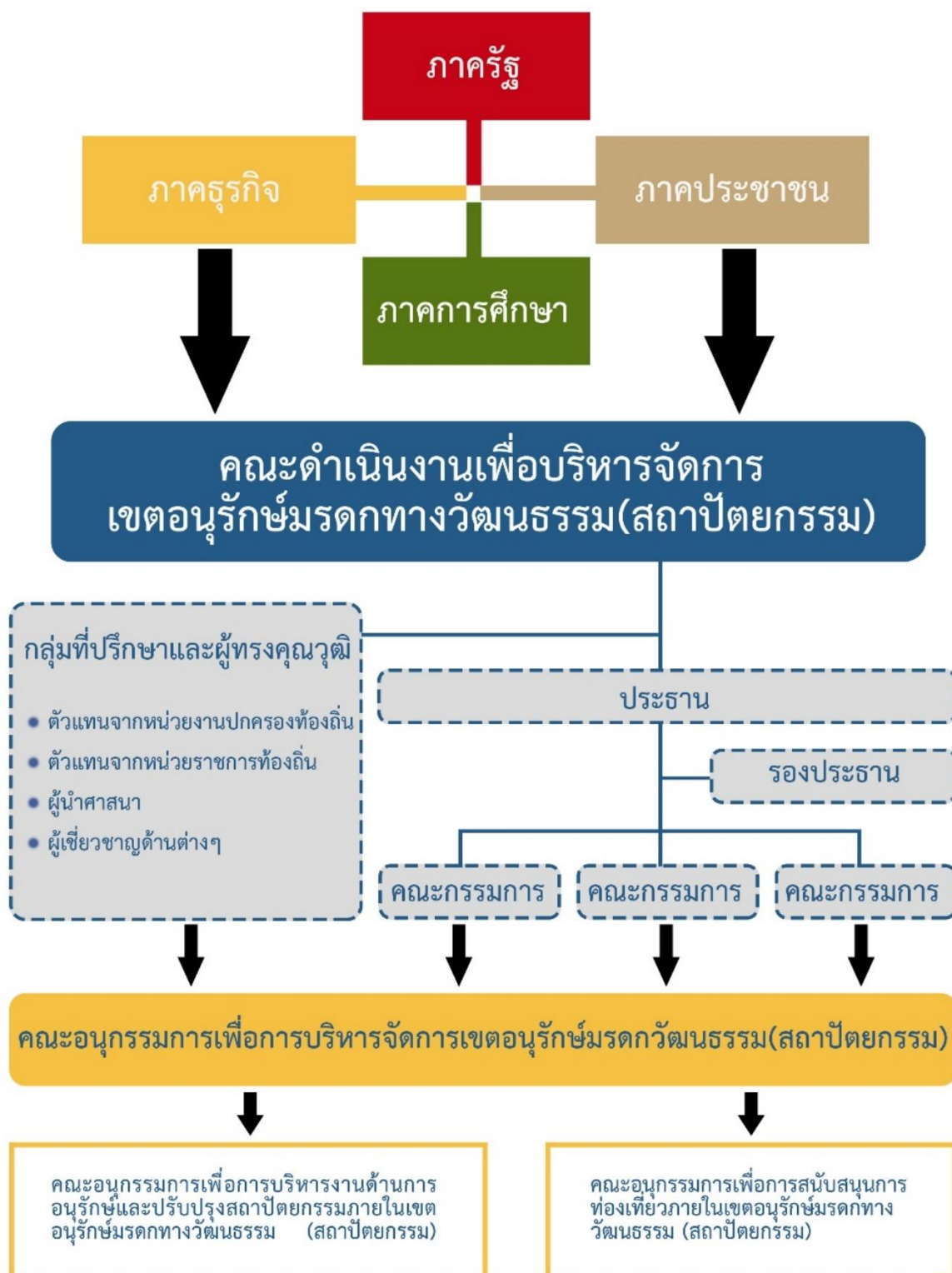
(1) กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะทำงาน และคณะอนุกรรมการตามความเชี่ยวชาญของตน โดยกลุ่มที่ปรึกษาควรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรมและการวางผัง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การจัดการธุรกิจและการท่องเที่ยว เป็นต้น

(2) ประธานองค์กร ทำหน้าที่ ควบคุมและติดตามการทำงานขององค์กร และเป็นตัวแทนขององค์กรในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

(3) รองประธานองค์กร ทำหน้าที่ช่วยเหลือการทำงานของประธานองค์กร

(4) คณะกรรมการ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมการทำงานต่างๆ ขององค์กร

(5) คณะอนุกรรมการ ทำหน้าที่เพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งขึ้น โดยประกอบไปด้วยคณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และคณะอนุกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงโครงสร้างการบริหารงานองค์กร

3) บทบาทและหน้าที่การดำเนินงาน

บทบาทและหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทบาทและหน้าที่การดำเนินงานขององค์กร และส่วนที่ 2 บทบาทและหน้าที่โดยตำแหน่ง

(1) ส่วนที่ 1 บทบาทและหน้าที่การดำเนินงานขององค์กร

- กำหนดวัตถุประสงค์ แผน และแนวทางการพัฒนาเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

- จัดทำแผนพัฒนาพื้นที่รายปีในลักษณะบูรณาการการทำงานเพื่อเสนอของบประมาณสนับสนุนสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- แต่งตั้งคณะกรรมการและติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ

- เสนอมาตรการ แนวทาง และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- ประสานงานและความร่วมมือด้านวิชาการและด้านเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (สถาปัตยกรรม)

- จัดทำเอกสารทางการเงินของคณะดำเนินงาน

- จัดทำแผน และหาทุนหรือทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงาน และกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารให้แก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นทราบ

- ประสานงานและความร่วมมือด้านนโยบายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในท้องถิ่นตามความเหมาะสม

- ติดตาม ประเมินผล และจัดรายงานการดำเนินงานประจำปี

(2) ส่วนที่ 2 บทบาทและหน้าที่โดยตำแหน่ง

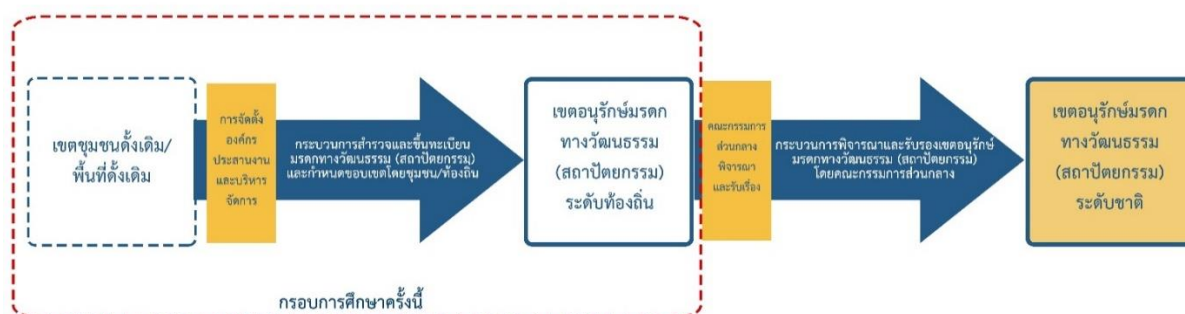
ตารางที่ 1 บทบาทและหน้าที่โดยตำแหน่ง

ตำแหน่ง	บทบาทและหน้าที่
กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ	1. ให้คำปรึกษาตามความเชี่ยวชาญแก่คณะทำงานและชุมชน
ประธาน	1. วางแผน และแนวทางการทำงานภายในองค์กร 2. ควบคุมและติดตามการทำงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ 3. ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนขององค์กร 4. ส่งเสริมการทำงานเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
รองประธาน	1. ช่วยเหลือการดำเนินงานของประธาน 2. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากประธาน
คณะกรรมการ	1. จัดทำพัฒนาพื้นที่รายปีตามวัตถุประสงค์และพันธกิจ 2. จัดหางบประมาณและบริหารจัดการการเงิน 3. จัดตั้งคณะอนุกรรมการและติดตามความก้าวหน้าการทำงานของคณะอนุกรรมการ 4. เสนอมาตรการ แนวทาง และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 5. ประสานงานและความร่วมมือด้านวิชาการและด้านเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	1. ศึกษาฐานข้อมูลและคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในมิติต่างๆ ของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 2. กำหนดขอบเขตการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และปรับปรุงมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวแก่ชุมชนหรือผู้มีความสนใจ 4. จัดทำแผนการพัฒนาสถาปัตยกรรมและผังพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

ตำแหน่ง	บทบาทและหน้าที่
คณะอนุกรรมการเพื่อ การสนับสนุนการ ท่องเที่ยวภายในเขต อนุรักษมรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	1. ศึกษาสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ในปัจจุบัน 2. กำหนดตำแหน่งทางการตลาดและวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้กับเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3. วางแผนสนับสนุนทางการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

6.2 ต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

การจัดทำเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงเป็นการดำเนินการและข้อตกลงภายในชุมชนหรือพื้นที่เท่านั้นเนื่องด้วยในปัจจุบันแม้จะเริ่มความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นชุมชน แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ชุมชน หรือการจัดทำเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ในอนาคตเพื่อให้การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ตลอดจนชุมชนดั้งเดิมสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง และมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในชุมชนดั้งเดิมได้รับการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานของภาครัฐ (designation) เพื่อรับช่วยเหลือและสนับสนุนบนพื้นฐานของการอนุรักษ์จึงมีความเป็นอยู่อย่างยั่งยืนที่จะต้องดำเนินการจัดทำกฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่ โดยภายหลังจากมีการจัดทำกฎหมายและข้อกำหนดดังกล่าวจะทำให้เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มี 2 ระดับกล่าวคือเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ระดับท้องถิ่นที่คนภายในท้องถิ่นเห็นว่ามีสำคัญและร่วมกันบริหารจัดการ และเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ระดับชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและกำหนดจากองค์กรส่วนกลางเพื่อรับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากองค์กรส่วนกลาง สำหรับการดำเนินการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวเฉพาะขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับท้องถิ่นเท่านั้น

ภาพที่ 3 แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับท้องถิ่น

กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังการจัดตั้งองค์กรและกลุ่มบุคคลขึ้นมาบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยในกระบวนการบริหารจัดการนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วนคือ กระบวนการที่ 1 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และกระบวนการที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

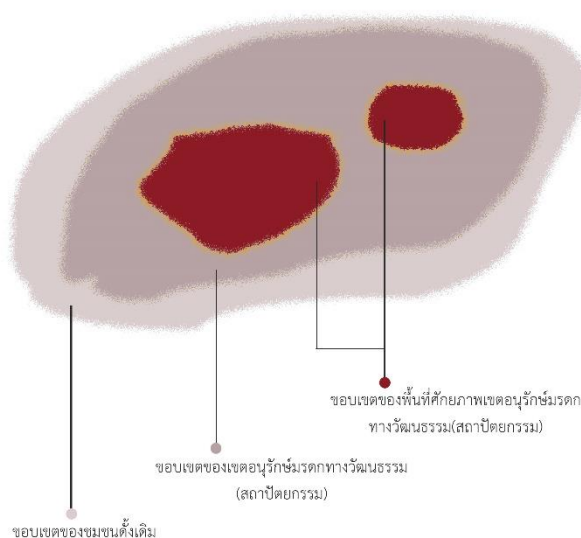

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงกระบวนการการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

1) กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับที่รองรับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยตรง ในการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงมีลักษณะการประกาศเพื่อขอความร่วมมือและดำเนินการภายในท้องถิ่น กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการเริ่มต้นของการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

กำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะทำการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิม ซึ่งพิจารณาจากความหนาแน่นและลักษณะการกระจุกตัวของกลุ่มมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ ทั้งนี้ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่นั้นจะจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ พื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)¹ และพื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)² โดยในการกำหนดขอบเขตนั้นต้องดำเนินการกำหนดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ก่อนแล้วจึงกำหนดพื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 5 แผนภาพแสดงแนวคิดเกี่ยวกับขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพ (คณะนักวิจัย)

¹ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือ พื้นที่ไข่ขาว หมายถึง เขตพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยการกระจุกตัวของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และภูมิทัศน์แบบเมืองเก่า โดยอาจมีการปะปนของอาคารรูปแบบสมัยใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางสังคม หากแต่ไม่ขัดแย้งกับภูมิทัศน์เดิม หรือมีลักษณะเป็นภูมิทัศน์อุจาด

² พื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือพื้นที่ไข่แดง หมายถึง เขตพื้นที่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วว่าการกระจุกตัวของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างหนาแน่น จนสามารถรักษามิติทัศน์ของเมืองเก่าไว้ได้ และสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาให้เกิดเป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว ในบางกรณีภายในหนึ่งเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อาจมีพื้นที่ศักยภาพมากกว่าหนึ่งแห่งก็ได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและการกระจุกตัวกันของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ การกำหนดขอบเขตพื้นที่ และการชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 6 แผนภาพสรุปกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

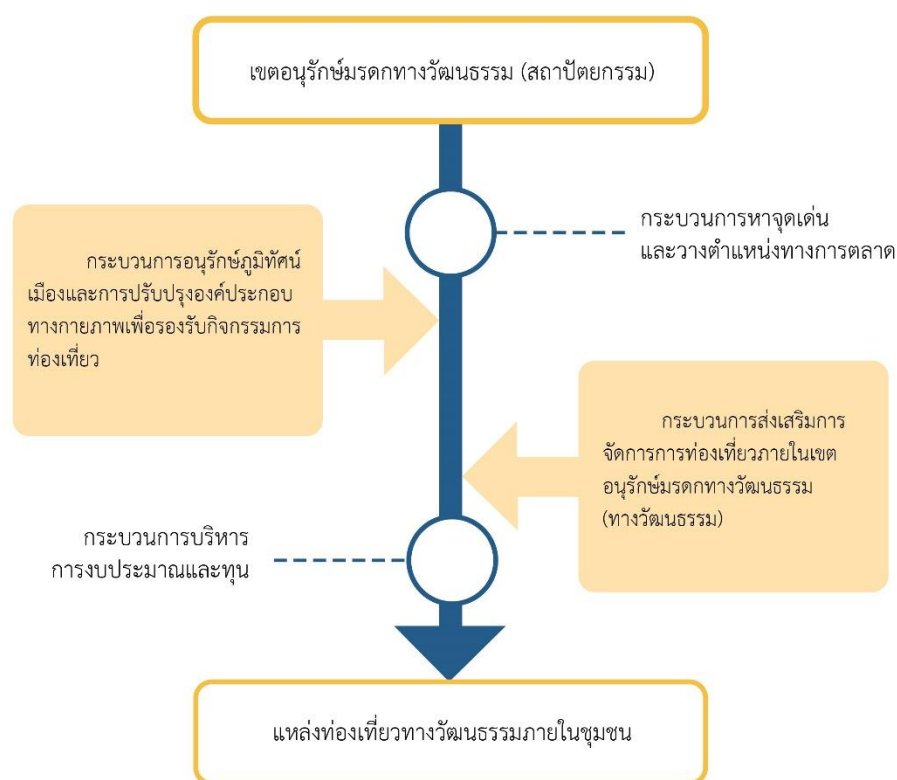
ตารางที่ 2 ตารางสรุปขั้นตอนกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลลัพธ์
ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย	คัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมายจากการทบทวนวรรณกรรม แผนที่ประวัติศาสตร์ และการสำรวจภาคสนามอย่างรวดเร็ว	ขอบเขตพื้นที่ในการสำรวจ (ภาพรวม)
ขั้นตอนที่ 2 การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพ	การจัดทำแผนที่ฐาน	แผนที่ฐาน
	การกำหนดขอบเขตการสำรวจ	ขอบเขตการสำรวจ
	การสำรวจภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรม	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ (01)
	กระบวนการตรวจทานปรับแก้ข้อมูลร่วมกับชุมชน	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ (02)

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลลัพธ์
	กระบวนการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่บนระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
	สำรวจฐานข้อมูลรายละเอียดของสิ่งปลูกสร้าง	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม
	การแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญ
	กระบวนการตรวจสอบข้อมูลร่วมกับชุมชน	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญ ฉบับสมบูรณ์
ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดขอบเขตพื้นที่	กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอขึ้นทะเบียนโดยนักวิชาการ	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพ โดยนักวิชาการ
	กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอขึ้นทะเบียนโดยชุมชน	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพ โดยชุมชน
	กระบวนการปรับแก้ขอบเขตพื้นที่	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพฉบับสมบูรณ์
ขั้นตอนที่ 4 การชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	กระบวนการชี้แจงขอบเขตแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและท้องถิ่น	ชุมชนและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นรับรู้ข้อมูลและขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2) กระบวนการที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

กระบวนการที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังการชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้แก่หน่วยงานภายในท้องถิ่น ตลอดจนชุมชน ทราบรายละเอียดแล้ว โดยเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชน/พื้นที่สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ได้อย่างเป็นระบบ

แผนภูมิแสดงกระบวนการภายหลังจากการทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงกระบวนการที่ 2

กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 4 กระบวนการได้แก่

(1) กระบวนการหาจุดเด่นและวางตำแหน่งทางการตลาดโดยการบูรณาการการทำงานระหว่างคณะกรรมการทั้งสองชุด

(2) กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยคณะกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(3) กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยคณะกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(4) กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและทุน โดยคณะกรรมการหลัก กระบวนการบริหารจัดการแต่ละกระบวนการมีรายละเอียดและแผนงานที่แตกต่าง กันดังสรุปได้ตามรายละเอียดต่อไปนี้

(1) **กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว** เป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) อนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม และ(2) พัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายใต้การวางตำแหน่งทางการตลาดและกระบวนการอนุรักษ์ที่เหมาะสม โดยกระบวนการนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ตารางสรุปกระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม	(1) การจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม
	(2) การลำดับความสำคัญในการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม
	(3) การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่
	(4) การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น
	(5) การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น
	(6) การจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการก่อสร้าง/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในระดับชุมชน
พัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	(1) การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
	(2) การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว
	(3) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
	(4) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง
	(5) การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

(2) กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาด และการจัดการบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ โดยประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ตารางสรุปกระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวม	(1) การศึกษาศักยภาพด้านท่องเที่ยวของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
การพัฒนาด้านการตลาด	(1) การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
การพัฒนาด้านบุคลากร	(1) การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(2) การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

(3) กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือ

กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วย 3 ประเด็นได้แก่ (1) วิธีการสรรหางบประมาณ (2) วิธีการบริหารงบประมาณ และ (3) วิธีการให้ความช่วยเหลือ

ตารางที่ 5 ตารางสรุปรายละเอียดรูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือ

ประเด็น	แนวทางการบริหารจัดการ	รูปแบบ
วิธีการสรรหางบประมาณ	แปรผันตามลักษณะของแผนงานและภาระงาน	แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับราชการหรือพื้นที่สาธารณะให้ใช้วิธีการจัดสรรงบประมาณโดยการบูรณาการดำเนินการกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนงานดังกล่าวในการจัดตั้งงบประมาณ
		แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสาธารณะ ให้ใช้วิธีการระดมทุนภายในชุมชนหรือขอทุนจากกองทุนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น กองทุนโบราณคดี กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรม โดยพิจารณาตามแผนงานที่มีความสอดคล้องกับกองทุน
		แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับมรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นส่วนบุคคล ให้ใช้ทุนส่วนตัวโดยอาจมีการขอรับการสนับสนุนกองทุนหรือการบริจาคเพิ่มเติม
วิธีการบริหารงบประมาณ	การบริหารงบประมาณให้คณะผู้ดำเนินการเป็นผู้มีหน้าที่บริหารงบประมาณโดยการจัดทำแผนการทำงานประจำปี และประสานงานภาคีเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ หรือจัดตั้งแผนการดำเนินโครงการตามปีงบประมาณ	
		การให้เงินให้เปล่า

ประเด็น	แนวทางการบริหารจัดการ	รูปแบบ	
วิธีการให้ความช่วยเหลือ	พิจารณาให้ความช่วยเหลือกับมรดกทางสถาปัตยกรรมในทุกระดับ โดยพิจารณาความเร่งด่วนและความจำเป็น	การให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์	การให้กู้ยืมเงิน
			การลดหย่อนภาษี/ การงดเก็บเงินค่าธรรมเนียมต่างๆ
			การเข้าสถาปัตยกรรมเพื่อปรับปรุงเป็นพื้นที่สาธารณะหรือรองรับการใช้สอยในเชิงการท่องเที่ยว
		การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน	
		การให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุและอุปกรณ์ในการก่อสร้าง	
		การให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ	

6.3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

1) แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำพูน

(1) โครงสร้างองค์กร

เทศบาลเมืองลำพูนควรร่วมมือกับชุมชนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จัดทำกลุ่มชุมชนที่มีความสนใจด้านการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขึ้นโดยเฉพาะเพื่อเป็นบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอาจเป็น องค์กรที่อยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐหรือมีเทศบาลลำพูน และวัดพระธาตุหริภุญชัยวรวิหารเป็นหน่วยงานที่ปรึกษา

(2) ขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 6 แสดงขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง													
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย														
			ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานลำปาง	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ชุมชน	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย
กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่	-		●								●				
	การจัดเก็บฐานข้อมูลฯ	-		●					●			●	●			
	การกำหนดขอบเขต	-		●	●				●			●	●			
	การชี้แจงขอบเขตฯ	-		●	●				●				●			●
กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์	การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	1	●	●										●		
		2		●		●			●			●	●	●		
		3		●		●			●			●	●	●		
		4		●									●			
		5		●				●				●	●			●
		6		●	●	●						●	●	●		●
		7		●	●			●		●						
		8		●			●			●	●		●	●		
		9		●				●	●		●		●			
		10		●				●			●		●			
		11		●			●	●				●	●	●		●
	กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยว	12	●	●			●			●		●	●		●	
		13	●	●			●	●				●	●			
		14	●				●			●					●	

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง															
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานลำปาง	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ชุมชน	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	สำนักงานประชาสัมพันธ์	
		15		●			●					●	●					
		16		●				●					●	●				
		17		●										●				

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ / ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ / ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางแผนพื้นที่และการจรรายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้มนุษย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

2) แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดแพร่

(1) โครงสร้างองค์กร

จากความโดดเด่นเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่ ในการจัดทำองค์กรเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม ควรมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรกลางหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น โดยอาศัยจุดแข็งของพื้นที่ที่มีพลังความร่วมมือของคนภายในท้องถิ่นมาเป็นกลุ่มคนในการขับเคลื่อนและประสานงาน ซึ่งกลุ่มที่เป็นกลุ่มกลางอาจมาจากสภาองค์กรชุมชน หรือการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งดูแล

ภาพที่ 10 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ รูปแบบที่ 2

(2) ขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จังหวัดแพร่

ตารางที่ 7 แสดงขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																	
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย																		
กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์	กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่	-																	
		การจัดเก็บฐานข้อมูลฯ	-																	
		การกำหนดขอบเขต	-																	
		การชี้แจงขอบเขตฯ	-																	
	กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	การกำหนดตำแหน่งดำเนินการตลาด	1																	
			2																	
			3																	
			4																	
			5																	
			6																	
			7																	
			8																	
9																				
10																				
ก ร ะ บ ู ญ		11																		
		12																		

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง															
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานประชาสัมพันธ์	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	ข่ายลูกหลานเมืองแพร่
		13	●	●				●			●			●				
		14	●						●			●					●	
		15		●					●							●		
		16		●					●							●		
		17		●												●		

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ / ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ / ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางแผนพื้นที่และการจรรายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้มนุษย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

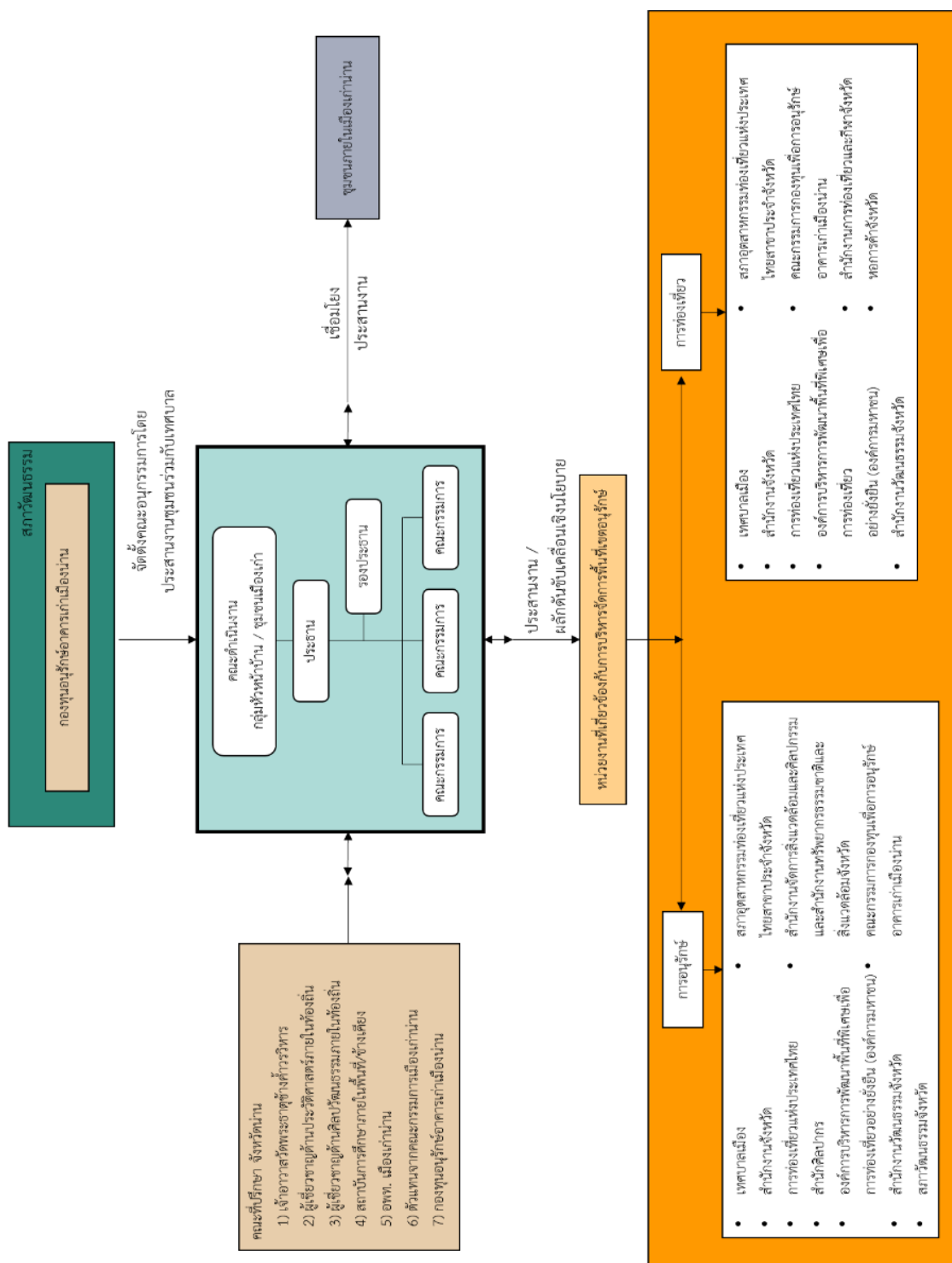
“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

3) แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดน่าน

จากความชัดเจนในบทบาทการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน เทศบาลเมืองน่าน และลักษณะพิเศษของพื้นที่ที่มีกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่านตั้งอยู่ ทำให้แนวทางในการจัดตั้งองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อาจเป็นได้ 2 กรณี กล่าวคือ

(1) บูรณาการแผนการดำเนินงานร่วมกับกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน ซึ่งมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งคล้ายคลึงกับการดำเนินงาน

ภาพที่ 12 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทาง
วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 2

(3) ขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จังหวัดน่าน

ตารางที่ 8 แสดงขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																	
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																	
			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																	
			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																	
			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																	
กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่	-																		
	การจัดเก็บฐานข้อมูลฯ	-																		
	การกำหนดขอบเขต	-																		
	การชี้แจงขอบเขตฯ	-																		
กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์	กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	1																	
		2																		
		3																		
		4																		
		5																		
		6																		
		7																		
		8																		
		9																		
		10																		
	11																			
ก	ร	ะ	บ	ว	12															

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	สำนักงานประชาสัมพันธ์	หอการค้าจังหวัด	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	อพท.	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	
			13	●	●					●						●	●	●	
			14	●						●				●	●		●		
			15		●					●							●		
			16		●					●							●	●	
			17		●													●	●

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ / ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ / ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางแผนพื้นที่และการจรรยาภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้มนุษย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

6.4 ผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการศึกษาพบว่าชุมชนทั้งสามแห่งภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ทั้งผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ โดยจากการเก็บข้อมูลพบว่าจากการศึกษาผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อมเป็นผลกระทบชุมชนสามารถจินตภาพได้มากที่สุดถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน เนื่องด้วยเป็นผลกระทบเชิงกายภาพที่เห็นผลชัดเจน ในขณะที่ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้นเป็นผลกระทบเชิงนามธรรมที่ชาวบ้านจินตภาพถึงได้ยาก มีส่วนเกี่ยวข้องน้อย และมีความเป็นข้อมูลส่วนบุคคลสูง ทั้งนี้สามารถสรุปรายละเอียดการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ตารางแสดงผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ

	ข้อค้นพบ
ผลกระทบด้านบวก	สามารถกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจสู่ชุมชนในวงกว้างผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ได้ จากการขยายพื้นที่ท่องเที่ยว
	ช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจเดิมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการจ้างงาน และมีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น
ผลกระทบด้านลบ	ชาวบ้านมีความกังวลกับการเข้ามาของผู้ประกอบการภายนอกเพื่อดำเนินกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับธุรกิจดั้งเดิมภายในพื้นที่

ตารางที่ 10 ผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

	ข้อค้นพบ
ผลกระทบด้านบวก	ก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความคุณค่าและความสำคัญในด้านต่างๆ
	ก่อให้เกิดการศึกษา อนุรักษ์ และรื้อฟื้นมรดกทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
	เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรม และลดอัตราการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น
	การถ่ายทอดภูมิปัญญาตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่ภายในชุมชน
	ก่อให้เกิดการนำเอาวัฒนธรรมต่างๆ มาต่อยอดให้เกิดการพัฒนาเชิงธุรกิจอย่างสร้างสรรค์
ผลกระทบด้านลบ	ปัญหาด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย
	ปัญหาด้านความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวและชุมชน
	ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชน
	ปัญหาความแตกต่างทางด้านภาษาระหว่างนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและท้องถิ่น
	ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการภายในและผู้ประกอบการภายนอก
	ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนภายในชุมชนอันเนื่องจากกฎกติกาที่กำหนดไว้

ตารางที่ 11 ผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อม

	ข้อค้นพบ
ผลกระทบด้านบวก	มรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญภายในพื้นที่ที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู
	สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีคุณภาพที่ดีขึ้น
	พื้นที่สาธารณะและสาธารณูปโภคส่วนกลางก็จะได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและสวยงาม
ผลกระทบด้านลบ	ปัญหาจำนวนยานยนต์ของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในพื้นที่มีปริมาณมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การจราจรแออัด
	การจัดระเบียบการจราจรใหม่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน
	ปัญหาด้านขยะ
	ปัญหาด้านเสียงจากยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และสถานประกอบการตอนกลางคืน
	ปัญหาเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพที่ไม่สอดคล้องกับภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม

7. ข้อเสนอแนะ

จากช่องว่างทางกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม หรือชุมชนเก่าตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ทรงคุณค่า ส่งผลให้การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมและมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เนื่องด้วยต้องอาศัยข้อกำหนดหรือกฎหมายฉบับอื่นๆ ในการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เริ่มสูญสลายหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเดิม และส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมืองอย่างมาก เพื่อให้กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งในมิติของการอนุรักษ์และการส่งเสริมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพภาครัฐควรมีการกำหนดกฎหมายเพื่อการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยเฉพาะ โดยกฎหมายที่กำหนดขึ้นควรเป็นกฎหมายที่ครอบคลุมในมิติของการป้องกัน และการเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่เจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างความต้องการในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าว

ทั้งนี้กฎหมายหรือข้อบังคับดังกล่าวควรเป็นกฎหมายที่ดำเนินการตั้งแต่ในระดับชุมชนท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการรองรับและขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรม

(สถาปัตยกรรม) ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างเป็นทางการ และมีการสนับสนุนการอนุรักษ์และการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ตามที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายรองรับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ชัดเจน การสร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการ องค์การหรือภาครัฐที่ดำเนินการควรคำนึงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของมรดกทางสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นด้วยวิธีการต่างๆ เนื่องจากมรดกทางสถาปัตยกรรมเป็นสมบัติส่วนบุคคลที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ถูกต้องเพียงบางส่วนก็อาจส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมืองอย่างรุนแรง ด้วยเหตุนี้้องค์กรหรือภาครัฐจึงไม่ควรเพิกเฉยต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งถือเป็นเจ้าของทรัพยากรอันทรงคุณค่านั้น อย่างไรก็ตามกระบวนการขับเคลื่อนภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปค่อนข้างช้าหรือมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป องค์การหรือภาครัฐที่ดำเนินการจึงควรประสานงานอย่างต่อเนื่องและติดตามอย่างใกล้ชิด โดยระหว่างการส่งเสริมการขับเคลื่อนดังกล่าว องค์การหรือภาครัฐควรดำเนินกิจกรรมตามๆ ตามภารกิจของตนเองภายใต้แนวคิดในการพัฒนาที่กำหนดขึ้นร่วมกัน

ทั้งนี้จากกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ได้กำหนดไว้นั้น องค์การหรือหน่วยงานท้องถิ่นควรเร่งดำเนินการจัดทำและชี้แจงเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้แล้วเสร็จ เพื่อจะได้ดำเนินการวางแผนและกำหนดจุดเด่นของพื้นที่ที่ใช้เป็นหลักในการพัฒนาร่วมกัน และใช้แนวคิดดังกล่าวในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานต่อไป โดยมีแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานดังนี้

ตารางที่ 12 แสดงข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) ของหน่วยงานภายในท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินงาน/กิจกรรม เพื่อการบริหารจัดการเขตฯ			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																			
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานประชาสัมพันธ์	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด/สมาคมท่องเที่ยว	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	ข่ายอุทยานเมืองแพร่	อพท.	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	
กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่	-		●										●				●			●	
	การจัดเก็บฐานข้อมูลฯ	-		●		●				●				●	●			●			●	
	การกำหนดขอบเขต	-		●	●					●				●	●			●			●	
	การชี้แจงขอบเขตฯ	-		●	●					●			●		●			●	●		●	
กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์	การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	1	●	●			●				●											
	กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับ	2		●		●	●			●				●	●			●			●	
		3			●		●	●			●					●		●	●			●
		4			●		●									●		●	●			●
		5			●		●								●	●		●	●			●
		6			●		●	●				●			●	●		●	●		●	●
		7			●	●					●		●			●					●	
		8			●			●	●			●	●			●					●	●
9			●						●		●			●					●	●		

ขั้นตอนการดำเนินงาน/กิจกรรม เพื่อการบริหารจัดการเขตฯ			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																		
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ห้องเรียนแห่งประเทศไทย	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานประชาสัมพันธ์	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด/สมาคมท่องเที่ยว	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	ขุ่ายลูกหลานเมืองแพร่	อพท.	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน
กิจกรรมการท่องเที่ยว	กิจกรรมการท่องเที่ยว	10		●								●			●					●	●
		11		●				●						●	●		●		●	●	
	กระบวนการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	12	●	●			●	●			●			●	●				●	●	
		13	●	●				●			●			●	●	●				●	
		14	●					●			●					●					
		15		●				●							●					●	
		16		●				●							●					●	
		17		●											●					●	

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ /ซ่อมแซม สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ สถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

- “6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น
- “7” หมายถึง การวางผังพื้นที่และการจรรายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- “8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- “9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- “10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง
- “11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
- “12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

8. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัย

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ทำให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นและชุมชนที่ได้รับการกำหนดขอบเขตให้เป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีกรอบแนวทางในการจัดตั้งองค์กร ตลอดจนกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ผ่านขั้นตอนต่างๆ ซึ่งส่งผลให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นและชุมชนสามารถนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชนในบริเวณดังกล่าวสำหรับจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคตได้

งานวิจัยนี้จึงมีผลสำเร็จตรงตามเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้

9. การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลที่ได้จากการวิจัยนี้เกี่ยวข้องกับแนวทางการจัดตั้งองค์กร และกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ตั้งแต่กระบวนการกำหนดเขตพื้นที่จนถึงกระทั้งการพัฒนาพื้นที่เพื่อนำไปสู่การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมภายในชุมชน ทั้งนี้ในการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์นั้นสามารถจำแนกตามกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ได้ดังนี้

หน่วยงานส่วนท้องถิ่นสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปสู่การปฏิบัติได้ โดยการบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงาน หรือจัดตั้งองค์กรเพื่อดำเนินการประสานงานการจัดการพื้นที่ตามความเหมาะสมของพื้นที่ และนำกระบวนการดังกล่าวในแผนงานวิจัยไปใช้เป็นกรอบในการดำเนินกิจกรรมและของงบประมาณสนับสนุนประจำปีเพื่อขับเคลื่อนพื้นที่ให้สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยในการนำไปใช้อาจคัดเลือกสรรตามประเด็นที่ตรงภารกิจของแต่ละหน่วยงาน

ภาคประชาชนสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปสู่การปฏิบัติได้ โดยใช้เป็นแนวทางในการร่วมกันจัดตั้งองค์กร หรือร่วมกันบริหารจัดการพื้นที่ในบางประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับรัฐ ซึ่งในส่วนนี้อาจใช้กระบวนการเอาแรงเป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่องแนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อจัดทำและพัฒนาต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา 2) เพื่อจัดทำและพัฒนาต้นแบบขั้นตอน และกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา 3) เพื่อจัดทำและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่นาร่อง 3 จังหวัดได้แก่ แพร่ น่าน และลำพูน 4) เพื่อประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่นาร่อง 3 จังหวัด ได้แก่ แพร่ น่าน และลำพูน

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการภายในพื้นที่เขตเมืองเก่าจังหวัดแพร่ น่าน และลำพูน โดยเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการพัฒนาต้นแบบด้วยการบูรณาการข้อมูลโครงสร้างและกระบวนการการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชนดั้งเดิม ร่วมกับการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนดั้งเดิมภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายในปัจจุบัน สำหรับการประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมนั้น คณะนักวิจัยใช้วิธีการประเมินผลกระทบผ่านแบบสอบถามที่จัดขึ้นแล้วส่งเคราะห์ประเด็นสำคัญ

จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในเมืองเก่าหรือชุมชนดั้งเดิม โดยการบริหารจัดการส่วนใหญ่ต้องอาศัยกฎหมายหรือข้อกำหนดอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีลักษณะเป็นการจัดทำข้อตกลงภายในชุมชน เพื่อให้การบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถบริหารงานได้อย่างชัดเจนและต่อเนื่องจึงมีความจำเป็นต้องจัดตั้งองค์กรส่วนกลางขึ้นเพื่อประสานงานระหว่างหน่วยงานและชุมชน โดยรูปแบบการจัดตั้งองค์กรสามารถดำเนินการได้ 3 รูปแบบ กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 การใช้องค์กรหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเดิมที่มีอยู่แต่บูรณาการแผนการทำงานหรือเพิ่มกลุ่มการทำงานใหม่เข้าไปภายในองค์กรดังกล่าวเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้เฉพาะทางมากยิ่งขึ้น รูปแบบที่ 2 การใช้องค์กรชุมชนเป็นองค์กรในการประสานการทำงาน และรูปแบบที่ 3 การจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ในรูปแบบเอกชนที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน เช่น มูลนิธิ วิสาหกิจชุมชน สมาคม เป็นต้น

ทั้งนี้องค์กรที่จัดทำขึ้นต้องมีขนาดใหญ่มาประมาณ 10- 12 คน และประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยโครงสร้างองค์กรประกอบด้วย 5 ส่วนได้แก่ กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานองค์กร รองประธานองค์กร คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ

สำหรับขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วนคือ กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น กระบวนการหาจุดเด่นและตำแหน่งทางการตลาด กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและทุน ในส่วนของแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้น หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนควรจัดตั้งองค์กรขึ้นตามศักยภาพและจุดแข็งของแต่ละจังหวัดที่มีความแตกต่างกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมตามกระบวนการที่ได้จัดทำขึ้น

การประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นนั้น ชุมชนภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ทั้งผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ โดยผลกระทบด้านลบที่ชุมชนกังวลส่วนใหญ่เป็นผลกระทบด้านสังคมที่เกิดจากความแตกต่างกันระหว่างชุมชนและนักท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการใหม่ และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนมีความกังวลว่าจะเกิดมลภาวะขึ้นภายในชุมชนหากมีนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนในปริมาณเกินความจำเป็น

คำสำคัญ: เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม), โครงสร้างองค์กร, การบริหารจัดการ, มรดกทางวัฒนธรรม, เมืองเก่า, ล้านนา

Abstract

Execution Guideline of Organization and Procedure Management of Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture) for Tourism in Lanna Region aims 1) to create and develop organizational structure model 2) procedure 3) management methods and 4) to evaluate initial effects in managing area of cultural heritages (architecture) for tourism within 3 study areas in Lanna region, which are Prae, Nan and Lamphun, in economic, social, cultural and environmental aspects.

According to research, nowadays laws and regulations are not yet applied in managing the area of cultural heritages (architecture) in ancient town. As a consequence, the management within the area still lacks of efficiency. Therefore this research has made an agreement within the communities in order to effectively manage the area. We have founded an organization to communicate between each sector and the communities. The organization consists of 3 types 1) remodel existed public sectors 2) utilize local organizations as communicators 3) founded a new private organization to serve specific tasks such as foundation and association. The organization should consist of 10-12 people from the representatives of the government, business, education and the community it selves. The structure should consist of 5 sections which are the consultants, president, vice president, board of committee and subcommittee.

Procedure and management of preserved area of cultural heritages (architecture) consists of 2 parts: dividing and managing tourism. It is required to settle their selling points and their positions in the markets, preserve the community's scenery, remodel physical components and manage the budget and cost to suit the tourism activity in preserved area of cultural heritages (architecture). As a result, each community should establish their own organizations according to their strength and effectiveness in order to best serve their communities.

According to the evaluation conducted in this research, tourism development has both positive and negative effects on preserved area of cultural heritages (architecture); the most concerned negative effects is the social difference between the community and

the tourists or the new operators. Moreover, tourism development could as well create pollution in the community due to overcrowded of tourists.

Keywords: Preserved Area of Cultural Heritages (Architecture), Organization, Procedure, Management, Cultural Heritage, Ancient Town, Lanna Region

สารบัญ

บทคัดย่อ	ก
สารบัญ	จ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์	3
1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย	3
1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	5
1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย	5
1.5.1 ขอบเขตการศึกษา.....	5
1.5.1.1 ขอบเขตด้านพื้นที่	5
1.5.1.2 ขอบเขตระยะเวลา.....	6
1.5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	6
1.5.3 เครื่องมือการวิจัย	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	9
2.2 แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	13
2.3 แนวคิดเรื่องกระบวนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	18
2.3.1 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของสถานที่	20
2.3.1.1 ขั้นที่ 1 การรวบรวมหลักฐาน (gathering evidence).....	20
2.3.1.2 ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์หลักฐาน (co-ordination and analysis of evidence)	21
2.3.1.3 ขั้นที่ 3 การประเมินคุณค่าและความสำคัญ (assessing and stating significance)	22
2.3.2 การพัฒนาและจัดทำแนวทางการอนุรักษ์และการนำไปใช้	22
2.3.2.1 การรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนามาตรการอนุรักษ์.....	23

2.3.2.2 การพัฒนามาตรการการอนุรักษ์.....	23
2.3.2.3 การจัดทำมาตรการการอนุรักษ์ และการพัฒนากลยุทธ์ตลอดจนเงื่อนไขเพื่อนำไป ประยุกต์ใช้.....	24
2.4 แนวคิดเรื่องกำหนดโครงสร้างและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชนดั้งเดิม หรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	31
2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชน ดั้งเดิมหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม	31
2.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชนดั้งเดิม หรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม	35
2.4.3 บทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิม ในปัจจุบัน.....	40
2.4.4 บทบาทของเทศบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมในปัจจุบัน..	53
2.4.4.1 บทบาทของเทศบาลในการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	54
2.4.4.2 บทบาทของเทศบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	59
2.5 แนวคิดเรื่องกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม.....	63
2.6 แนวคิดและกรณีศึกษาการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมในบริบทของการท่องเที่ยวและการ อนุรักษ์	68
2.6.1 กรณีศึกษาภายในประเทศ.....	68
2.6.1.1 การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมริมน้ำอัมพวา	68
2.6.1.2 การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมริมน้ำจันทบูร.....	70
2.6.2 กรณีศึกษาต่างประเทศ.....	73
2.6.2.1 การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม George Town ประเทศมาเลเซีย.....	73
2.6.2.2 การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่น.....	89
บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย	95
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	95
3.2 เครื่องมือการวิจัย.....	95
3.3 ขั้นตอนการวิจัย	97
3.3.1 การทบทวนองค์ความรู้ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	97
3.3.2 การจัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ในพื้นที่ กรณีศึกษา.....	97

3.3.3 การทบทวนและปรับแก้โครงร่างโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ครั้งที่ 1	99
3.3.4 การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้น เบื้องต้น	99
3.3.5 การทบทวนและปรับแก้โครงร่างโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ครั้งที่ 2	99
3.3.6 การสรุปผลการดำเนินงาน	100
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย	102
4.1 ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัด ล้านนา	102
4.1.1 รูปแบบขององค์กรภายในท้องถิ่นที่ดำเนินการจัดตั้งขึ้น	103
4.1.1.1 รูปแบบที่ 1	103
4.1.1.2 รูปแบบที่ 2	104
4.1.1.3 รูปแบบที่ 3	104
4.1.2 โครงสร้างคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	104
4.1.3 บทบาทและหน้าที่ของคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	107
4.2 กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	109
4.2.1 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	110
4.2.1.1 ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย	111
4.2.1.2 ขั้นตอนที่ 2 การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทาง วัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพ	112
4.2.1.3 ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดขอบเขตพื้นที่	118
4.2.1.4 ขั้นตอนที่ 4 การชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	120
4.2.2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	120
4.2.2.1 กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ ของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	121

4.2.2.2 กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	127
4.2.2.3 กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือ.....	128
4.3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	
กลุ่มจังหวัดล้านนา.....	134
4.3.1 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	
จังหวัดลำพูน.....	135
4.3.1.1 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	138
4.3.1.2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	140
4.3.2 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	
จังหวัดแพร่.....	153
4.3.2.1 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่.....	157
4.3.2.2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่.....	160
4.3.3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	
จังหวัดน่าน.....	176
4.3.3.1 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน.....	180
4.3.3.2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน.....	183
4.4 ผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	200
4.4.1 ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ.....	200
4.4.1.1 ผลกระทบด้านบวกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ.....	200
4.4.1.2 ผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ.....	201
4.4.2 ผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม.....	202
4.4.2.1 ผลกระทบด้านบวกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม.....	202
4.4.2.2 ผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม.....	203
4.4.3 ผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อม.....	204
4.4.3.1 ผลกระทบด้านบวกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสิ่งแวดล้อม.....	204

4.4.3.2 ผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสิ่งแวดล้อม	205
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	210
5.1 สรุปผลการศึกษา	210
5.1.1 ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดลำานนา.....	210
5.1.1.1 รูปแบบองค์กร	211
5.1.1.2 โครงสร้างการบริหารงานขององค์กร	211
5.1.1.3 บทบาทและหน้าที่การดำเนินงาน	214
5.1.2 ต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดลำานนา.....	216
5.1.2.1 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	217
5.1.2.2 กระบวนการที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	221
5.1.3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำาน แพร่ และน่าน	226
5.1.3.1 รูปแบบองค์กร	226
5.1.3.2 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	230
5.1.4 ผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	239
5.1.4.1 ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ	240
5.1.4.2 ผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม	240
5.1.4.3 ผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อม.....	241
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	242
5.2.1 อภิปรายผลการศึกษาเรื่องต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดลำานนา.....	242
5.2.2 อภิปรายผลการศึกษาเรื่องต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดลำานนา.....	244

5.2.3 อภิปรายผลการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน	246
5.2.4 อภิปรายผลการศึกษาเรื่องผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหาร จัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	247
5.3 ข้อเสนอแนะ	249
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการพื้นที่	249
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ภายใต้บริบทของสังคมในปัจจุบัน	251
บรรณานุกรม.....	256
เอกสารภาคผนวก	264

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่ 1 กรอบขั้นตอนการวิจัย	4
ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงวงจรแห่งความไม่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว	13
ภาพที่ 3 แผนภาพสรุปแนวคิดการวางแผนการอนุรักษ์ของ JAMMES SEMPLE KERR (JAMMES SEMPLE KERR, 2013: 3)	20
ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตามแนวคิดของ BURRA CHARTER (AUSTRALIA ICOMOS, 1999: 10).....	29
ภาพที่ 5 แผนภูมิสรุปขั้นตอนกระบวนการวางแผนในการอนุรักษ์เมือง (ปรับปรุงจาก ชูวิทย์ สุจฉายา, 2552:11).....	30
ภาพที่ 6 แผนภาพตัวอย่างโครงสร้างของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวแบบเป็นทางการ	36
ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงโครงสร้างคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 41)	36
ภาพที่ 8 แผนภาพสรุปโครงสร้างองค์กรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	37
ภาพที่ 9 แผนภาพสรุปกิจกรรมตามภารกิจที่ได้รับการมอบหมายจากกรมศิลปากรของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	56
ภาพที่ 10 แผนภาพสรุปกิจกรรมบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี ของเทศบาล	58
ภาพที่ 11 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์บทบาทภารกิจของเทศบาล และหลักการในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว	60
ภาพที่ 12 แผนภูมิสรุปกิจกรรมที่เทศบาลสามารถดำเนินการได้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตาม มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549: 37-48).....	62
ภาพที่ 13 โครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์ชุมชนอัมพวา.....	70
ภาพที่ 14 กรอบแนวคิดการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร.....	71
ภาพที่ 15 โครงสร้างสมารถคป็น	78
ภาพที่ 16 แผนภาพสรุปการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการอนุรักษ์ภายใต้ “STATE OF PENANG BILL 2011”	81
ภาพที่ 17 สัดส่วนการให้เงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ภายในเมือง GEORGE TOWN	86
ภาพที่ 18 กระบวนการพิจารณาเพื่อให้เงินทุนสนับสนุน.....	87

ภาพที่ 19	แผนภาพสรุปโครงสร้างการบริหารจัดการเมือง GEORGE TOWN	88
ภาพที่ 20	กรอบขั้นตอนการวิจัย	101
ภาพที่ 21	แผนภาพแสดงโครงสร้างคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	106
ภาพที่ 22	แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)ในระดับท้องถิ่น	110
ภาพที่ 23	แผนภาพแสดงกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)ในระดับท้องถิ่น	110
ภาพที่ 24	แผนภาพแสดงองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรม ที่ยังคงเหลือที่ต้องทำการสำรวจ ในขั้นตอนที่ 3	114
ภาพที่ 25	แผนภาพแสดงรายละเอียดขั้นข้อมูลของสิ่งปลูกสร้างที่ต้องจัดเก็บประกอบการจัดทำบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม.....	115
ภาพที่ 26	แผนภาพแสดงแนวคิดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพ (คณะนักวิจัย)	119
ภาพที่ 27	แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน	137
ภาพที่ 28	แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ รูปแบบที่ 1.....	155
ภาพที่ 29	แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ รูปแบบที่ 2.....	156
ภาพที่ 30	แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 1.....	178
ภาพที่ 31	แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 2.....	179
ภาพที่ 32	แผนภาพแสดงโครงสร้างการบริหารงานองค์กร	213
ภาพที่ 33	แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)ในระดับท้องถิ่น	217
ภาพที่ 34	แผนภาพแสดงกระบวนการการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)ในระดับท้องถิ่น	217
ภาพที่ 35	แผนภาพแสดงแนวคิดเกี่ยวกับขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพ (คณะนักวิจัย).....	218

ภาพที่ 36 แผนภาพแสดงกระบวนการการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	219
ภาพที่ 37 แผนภาพแสดงกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	222
ภาพที่ 38 แผนภาพสรุปรูปแบบองค์กรเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน.....	227
ภาพที่ 39 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ รูปแบบที่ 1.....	228
ภาพที่ 40 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ รูปแบบที่ 2.....	228
ภาพที่ 41 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 1	229
ภาพที่ 42 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 2.....	230
ภาพที่ 43 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ และแนวทางการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	246
ภาพที่ 44 แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่	250

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 แสดงหน่วยงานและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	40
ตารางที่ 2 แสดงหน่วยงานและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใน เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	46
ตารางที่ 3 ตารางสรุปบทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	50
ตารางที่ 4 แสดงความแตกต่างของขอบเขตการคุ้มครองตามกฎหมาย	63
ตารางที่ 5 แสดงข้อดีและข้อเสียของกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนแต่ละฉบับ.....	64
ตารางที่ 6 แสดงกรอบกฎหมายที่ใช้ในการบริหารจัดการเมืองเก่า	67
ตารางที่ 7 แสดงตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ของคณะดำเนินงานที่จำแนกตามตำแหน่ง.....	108
ตารางที่ 8 แสดงรายละเอียดการจัดลำดับความสำคัญของมรดกทางสถาปัตยกรรมจากเกณฑ์ที่ กำหนดขึ้น	117
ตารางที่ 9 แสดงกระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ ของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามเป้าหมาย	122
ตารางที่ 10 แสดงรายละเอียดการจัดลำดับความสำคัญ	123
ตารางที่ 11 ตารางแสดงแนวทางการให้ความช่วยเหลือเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	130
ตารางที่ 12 ตารางสรุปการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ปัจจุบัน	134
ตารางที่ 13 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน	138
ตารางที่ 14 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหาร จัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และภารกิจของหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบ	140
ตารางที่ 15 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนจำแนกตาม หน่วยงาน	151
ตารางที่ 16 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่.....	157

ตารางที่ 17 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ และภารกิจของหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบ	160
ตารางที่ 18 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ จำแนกตามหน่วยงาน	173
ตารางที่ 19 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน	180
ตารางที่ 20 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน และภารกิจของหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบ	183
ตารางที่ 21 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน จำแนกตามหน่วยงาน	197
ตารางที่ 22 สรุปผลกระทบด้านลบในมิติต่างๆ และแนวทางการวางแผนการบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหา.....	206
ตารางที่ 23 ตารางสรุปขั้นตอนและกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม).....	219
ตารางที่ 24 ตารางสรุปกระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	223
ตารางที่ 25 ตารางสรุปกระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	224
ตารางที่ 26 ตารางสรุปรายละเอียดรูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือ.....	225
ตารางที่ 27 แสดงขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน	231
ตารางที่ 28 แสดงขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่.....	234
ตารางที่ 29 แสดงขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน.....	237
ตารางที่ 30 แสดงผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ ..	240

ตารางที่ 31 แสดงผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสังคม และวัฒนธรรม.....	240
ตารางที่ 32 แสดงผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทาง สิ่งแวดล้อม.....	241
ตารางที่ 33 แสดงข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของหน่วยงานภายในท้องถิ่น	253

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

จากการบังคับใช้พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พุทธศักราช 2504 ที่มีการบังคับห้ามมิให้ผู้ใดซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย โบราณสถาน หากไม่ได้รับอนุญาตจากอธิบดี ตามมาตรา 10 หมวดที่ 1 โบราณสถานนั้น ส่งผลให้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมากระบวนการตัดสินใจในการบริหารจัดการพื้นที่และมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ซึ่งประกอบด้วย โบราณสถาน อาคารอนุรักษ์ อาคารประวัติศาสตร์ มีการดำเนินการในลักษณะที่บีบบังคับ และเข้มงวดในมิติของการใช้งานอาคารและพื้นที่ ทั้งนี้ข้อบังคับตามพระราชบัญญัติที่เข้มงวดในการอนุรักษ์ทางกายภาพและลิตรอนสิทธิตามความเป็นเจ้าในอาคาร แต่ไม่เอื้อประโยชน์ในมิติทางเศรษฐกิจให้กับเจ้าของอาคารในบริบทสังคมปัจจุบัน ส่งผลให้อาคารเก่าดั้งเดิมเริ่มสูญสลายและเปลี่ยนรูปแบบไป (Doruetai Kovathanakul, 2549: 280) เนื่องด้วยประชาชนมีความเห็นว่าการอนุรักษ์อาคารภายใต้กระบวนการดังกล่าวเป็นเรื่องการควบคุม ยุ่งยาก และไม่เอื้อประโยชน์ต่อชีวิตประจำวันของตนอย่างแท้จริง

ในบริบทของสังคมปัจจุบัน พื้นที่อาคารเก่าดั้งเดิม หรือชุมชนดั้งเดิมไม่ได้มีคุณค่าเฉพาะทางวัฒนธรรมที่ประกอบด้วย คุณค่าเชิงอัตลักษณ์ คุณค่าเชิงศิลปะ และคุณค่าเชิงปริมาณเท่านั้น หากแต่ยังมีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ คุณค่าทางด้านหน้าที่ใช้สอย คุณค่าเชิงการศึกษา คุณค่าเชิงสังคม และคุณค่าเชิงการเมือง (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554: 49) ด้วยเหตุนี้ในช่วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา หลายประเทศทั่วโลกจึงเริ่มนำเอามรดกทางวัฒนธรรมและพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมมาเป็นทรัพยากรสำคัญในการท่องเที่ยวควบคู่กับกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดั้งเดิม อย่างไรก็ตามการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมควบคู่กับกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนที่ต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและจำเป็นต้องมีกระบวนการบริหารจัดการที่ยั่งยืนเพื่อสืบทอดมรดกวัฒนธรรมให้แก่คนรุ่นหลัง (ICOMOS, 1999:1) ทั้งนี้เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนและมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย อีกทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวมีความเป็นไปได้ด้วยความรวดเร็ว (ICOMOS, 1999:1) และเกิดผลกระทบหลายด้านรวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความเปราะบางและยากแก่ฟื้นฟู (Evora Appeal, 1997) การลดทอนคุณค่า ความหมายและความดั้งเดิมของวัฒนธรรมท้องถิ่น (บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2557:227) การเปลี่ยน

รูปแบบหรือการสูญหายของมรดกทางวัฒนธรรมดั้งเดิมภายในท้องถิ่น อาทิ สถาปัตยกรรม หรือกลุ่มอาคารเก่าแก่ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมจึงเป็นกระบวนการสำคัญ ที่ชุมชนดั้งเดิมควรมีการวางแผนเตรียมความพร้อมไว้ล่วงหน้า เพราะหากไร้ซึ่งการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพแล้ว การท่องเที่ยวก็อาจจะเป็นตัวการสำคัญในการทำลายลักษณะกายภาพและวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนในชุมชน

สำหรับประเทศไทย ภายหลังกระแสธุรกิจที่เน้นการโหยหาอดีต (Business of nostalgia) ได้รับความนิยม (ธนิช เลิศชาญฤทธิ, 2554: 42) ชุมชนดั้งเดิมภายในประเทศไทยหลายแห่งเริ่มทำการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนโดยใช้กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นกลยุทธ์หลักในการฟื้นฟูและพัฒนาเชิงพื้นที่ อย่างไรก็ตามกระบวนการอนุรักษ์ฟื้นฟูดังกล่าวกลับขาดกระบวนการหรือระบบการจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวและมีความซับซ้อน จึงส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่หลายแห่งที่เคยสะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์และภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงและอยู่ในสภาพความเสี่ยงต่อการสูญหาย (Doruetai Kovathanakul, 2549: 275) และส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนของพื้นที่ในฐานะแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ชุมชนริมน้ำอัมพวาที่ต้องประสบกับปัญหาทางสิ่งแวดล้อมและการถูกแทนที่ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยอาคารรูปแบบใหม่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายหลังการฟื้นฟูชุมชนริมน้ำ เป็นต้น

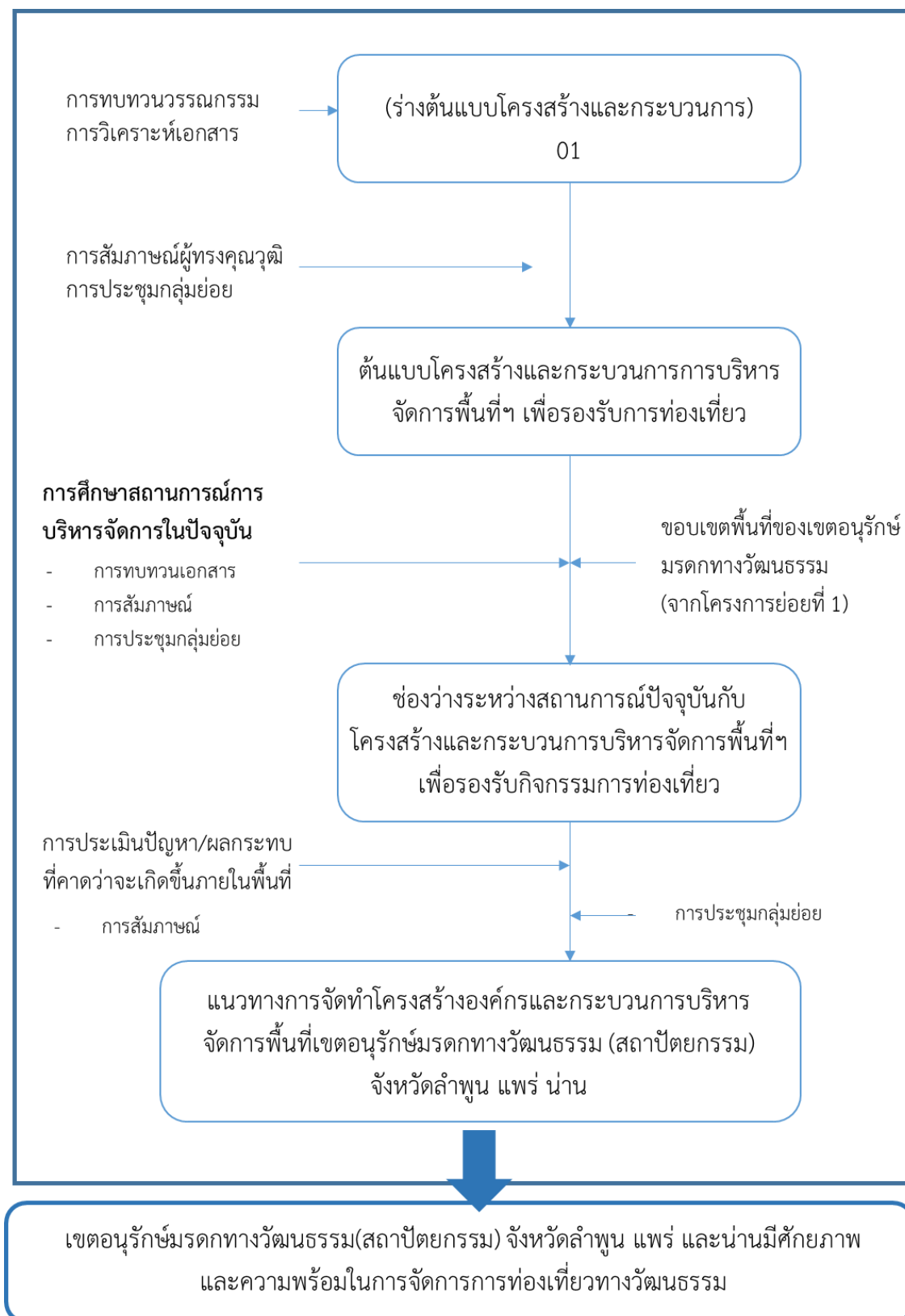
ในปัจจุบันกระบวนการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยนั้นยังไม่มีโครงสร้างและกระบวนการที่ชัดเจนมากนัก เนื่องด้วยเกี่ยวข้องกับหน่วยงานหลายฝ่ายและกฎหมายที่ยังขาดความชัดเจนในการบริหารจัดการพื้นที่ ประกอบกับความซับซ้อนของการจัดการพื้นที่ซึ่งสัมพันธ์กับการพัฒนาเมือง จึงส่งผลให้การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมเพื่อการพัฒนาเมืองและการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมเป็นประเด็นที่ซับซ้อน ขาดความชัดเจน และไม่เห็นผลเป็นรูปธรรมเมื่อเปรียบเทียบกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ ด้วยเหตุนี้เพื่อให้การบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงมีความจำเป็นที่ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับโครงสร้างและการบริหารจัดการพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์หากระบวนการและแนวทางการจัดการองค์กรที่เหมาะสมในการบริหารจัดการพื้นที่และการท่องเที่ยวต่อไป ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่นสามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการจัดการพื้นที่และมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อจัดทำและพัฒนาต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
- 2) เพื่อจัดทำและพัฒนาต้นแบบขั้นตอน และกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
- 3) เพื่อจัดทำและพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่นำร่อง 3 จังหวัดได้แก่ ลำพูน แพร่ และน่าน
- 4) เพื่อประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่จะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ของพื้นที่นำร่อง 3 จังหวัด ได้แก่ ลำพูน แพร่ และน่าน

1.3 กรอบขั้นตอนการวิจัย

การศึกษาเพื่อจัดทำและพัฒนาต้นแบบโครงสร้างองค์กร และกระบวนการจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบูรณาการข้อมูลจากการวิจัยเชิงเอกสาร การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการจัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างตัวแทนชุมชนและหน่วยงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยในการดำเนินการวิจัยมีกรอบขั้นตอนการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบขั้นตอนการวิจัย

1.4 นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1) **โครงสร้างการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)** หมายถึง โครงสร้างองค์กร/บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมประเภทต่างๆ ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับจังหวัด

2) **กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)** หมายถึง ขั้นตอนในการจัดทำและจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องในระดับต่างๆ ในระดับชุมชน

3) **ชุมชนดั้งเดิม** หมายถึง พื้นที่กายภาพที่มีการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยการตั้งถิ่นฐานดังกล่าวอาจมีความต่อเนื่องตั้งแต่อดีต หรือขาดความต่อเนื่องก็ได้ แต่พื้นที่ดังกล่าวนี้ต้องปรากฏให้เห็นองค์ประกอบทางกายภาพ ตลอดจนองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคมอื่น ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของชุมชนในด้านต่าง ๆ ที่มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในงานวิจัยนี้ชุมชนดั้งเดิมครอบคลุมถึง ย่านชุมชนเก่าตามนิยามของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเมืองเก่าตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

1.5 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตการศึกษา

1.5.1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาเพื่อจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีขอบเขตเนื้อหาที่ดำเนินการศึกษา โครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ที่ครอบคลุมเฉพาะในระดับย่านพื้นที่ และจังหวัดเท่านั้น ไม่ครอบคลุมโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับภาคและระดับประเทศ

1.5.1.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

โครงการวิจัยนี้ใช้ขอบเขตพื้นที่เมืองเก่าประกาศคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเกาะรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าจำนวน 3 พื้นที่เป็นพื้นที่ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผล โดยประกอบด้วยพื้นที่เมืองเก่าลำพูน พื้นที่เมืองเก่าแพร่ และพื้นที่เมืองเก่าน่าน

1.5.1.3 ขอบเขตระยะเวลา

โครงการวิจัยนี้มีระยะเวลาในการดำเนินงานหนึ่งปี ระหว่างปีพุทธศักราช 2559 -2560

1.5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประชาชน ชุมชน สมาชิกในชุมชนที่มีความสนใจ ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิม

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในมิติทางเศรษฐศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมนั้น หมายถึง ชาวบ้านภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งได้จากโครงการวิจัยย่อยที่ 1 จำนวน 30 คน / แห่ง

1.5.3 เครื่องมือการวิจัย

1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการศึกษาเพื่อนำไปสู่การจัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยในการรวบรวมเอกสารนั้นจะแบ่งประเด็นในการรวบรวมเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ กระบวนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมและชุมชน โครงสร้างการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยวขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แนวทางการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม และสถานการณ์การบริหารจัดการในปัจจุบัน

2) แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์จำนวน 2 ชุด ได้แก่

(1) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยแผนภูมิโครงสร้างองค์กร แผนภูมิกระบวนการ แนวคิดในการจัดทำร่างต้นแบบ และร่างคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อดี ข้อควรระวังเกี่ยวกับร่างต้นแบบโครงสร้างองค์กร และกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่คณะนักวิจัยได้จัดทำขึ้น โดยในการดำเนินสัมภาษณ์นั้นจะให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและเสนอแนะข้อคิดเห็น เพื่อนำไปใช้ร่วมกับการข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยซึ่งเป็นการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลจากชุมชนต่อไป

(2) **แบบสัมภาษณ์หน่วยงานส่วนท้องถิ่น** เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่นำไปสู่สถานการณ์การบริหารจัดการพื้นที่ในปัจจุบัน โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย

- บทบาท หน้าที่ และพันธกิจของหน่วยงานในปัจจุบัน
- การดำเนินการอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- แผนการดำเนินงานในอนาคตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) **การประชุมกลุ่มย่อย** เป็นเครื่องมือในการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งตัวแทนของชุมชน หน่วยงานส่วนราชการ และหน่วยงานเอกชนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ที่คณะนักวิจัยกำหนดขึ้น โดยในการวิจัยนี้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยทั้งหมด 3 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากท้องถิ่นในประเด็นต่างๆ ได้แก่

- **ครั้งที่ 1** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- **ครั้งที่ 2** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในปัจจุบัน
- **ครั้งที่ 3** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเสนอแนะแนว และร่วมกันจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ในแต่ละจังหวัด

4) **แบบสอบถาม** เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลชาวบ้านในชุมชนเพื่อประเมินผลกระทบในมิติทางด้านเศรษฐศาสตร์ มิติทางด้านสังคมและวัฒนธรรม และมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม ที่ชุมชนคาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นภายในชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไป โดยแบบสอบถามดังกล่าวเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และใช้วิธีการสรุปข้อมูลเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ผล

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) องค์กรที่มีความประสงค์จะขอใช้ผลงาน และองค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจหรือเกี่ยวข้อง มีต้นแบบ และแนวทางในการจัดการและวางแผนบริหารการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ที่เป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2) องค์กรที่มีความประสงค์จะขอใช้ผลงาน และองค์กรอื่น ๆ ที่มีความสนใจหรือเกี่ยวข้อง มีต้นแบบและแนวทางในการจัดทำโครงสร้างบุคคลสำหรับบริหารและจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

3) หน่วยงานภาครัฐ และองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นทราบบทบาทที่เกี่ยวข้องกับตนเอง เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4) เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในพื้นที่นำร่องมีระบบบริหารและจัดการเชิงพื้นที่ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสภาพแวดล้อมจนนำไปสู่การวางแผนและพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

5) มรดกทางวัฒนธรรม ในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ได้รับการพิทักษ์และรักษาให้ยังคงอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น

6) มรดกทางวัฒนธรรมในบริเวณพื้นที่เขตอนุรักษ์ฯ ได้รับการต่อยอดและพัฒนาให้มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวจนนำไปสู่การพัฒนาวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนให้มีคุณภาพบนพื้นฐานของความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของชุมชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา “แนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” เพื่อดำเนินการจัดทำต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา โดยมีพื้นที่กรณีศึกษาได้แก่ จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน นั้น

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยในประเด็นต่าง ๆ จำนวน 6 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

2.2 แนวคิดเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2.3 แนวคิดเรื่องกระบวนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2.4 แนวคิดเรื่องกำหนดโครงสร้างและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นย่านชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2.5 แนวคิดเรื่องกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม

2.6 แนวคิดและกรณีศึกษาการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมและเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในบริบทของการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์

2.1 แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การสร้างความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ทางธุรกิจ ในการจัดสร้าง พัฒนา และปรับปรุง กับการอนุรักษ์ทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว การมีระบบการบริหารจัดการที่ดีควรประกอบด้วยแผนงาน แผนการเงิน และแผนบุคลากร เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งแผนการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว แผนการพัฒนาบุคลากร การรักษาความปลอดภัยหรือการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว หรือมาตรการทั้งทางตรงหรือทางอ้อมอื่นๆ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ในระยะยาวต่อไป (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่มี

ความสำคัญและมีบทบาทเป็นอย่างมากในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยว โดยกรมการท่องเที่ยว (ม.ป.ป.): 4) ได้จำแนกความสำคัญของการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวไว้ 3 ด้าน ได้แก่

1) **ด้านเศรษฐกิจ** การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจะก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพในภาคบริการ ตลอดจนการกระจายให้แก่ประชาชนในพื้นที่อย่างกว้างขวาง

2) **ด้านสังคม** การบริหารจัดการที่ดีจะก่อให้เกิดความหวงแหนในมรดกและศิลปวัฒนธรรมของตน ตลอดจนนำไปสู่การรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่ตลอดไป

3) **ด้านการเมือง** การท่องเที่ยวจะช่วยสร้างภาพพจน์ที่ดีให้แก่ชาวต่างประเทศและส่งเสริมให้นานาประเทศรู้จักแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยมากยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจึงส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดผลลัพธ์ที่ดีเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นตัวกำหนดสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ดังนั้นการบำรุงรักษาและพัฒนาให้อยู่ในสภาพและคุณภาพที่ดีอยู่เสมอจะช่วยขยายระยะเวลาของวงจรชีวิตของแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งให้สามารถใช้ประโยชน์ในระยะยาวต่อไปได้ (ฉันทิช วรรณถนอม, 2552: 67) โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวสามารถสรุปดังนี้

1) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะช่วยสร้างกิจกรรมให้กับตลาดการท่องเที่ยว

2) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

3) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

4) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะช่วยสร้าง คงไว้ และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

5) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะช่วยสร้างคุณภาพในการเยี่ยมชมให้นักท่องเที่ยว

6) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คนในท้องถิ่น (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 4)

โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงมหาดไทย (2541:44-45) ได้อธิบายถึงการบริหารงานด้านการท่องเที่ยวว่าต้องครอบคลุมเนื้อหาในส่วนต่าง ๆ ได้แก่

1) การควบคุมการบริหารงานให้เป็นไปตามแผนแม่บทที่วางไว้ในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

2) การจัดให้มีคู่มือการดำเนินงานท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานทั้งของเจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชน

3) การกำหนดมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ได้ตามมาตรฐานนั้น

4) การกำหนดดัชนีทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับหลักการพัฒนาแบบยั่งยืน

5) การศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้มีสำนึกในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ทั้งนี้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้น ควรคำนึงถึงปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัย การตลาด และการบริหารนักท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 25)

อนึ่งในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้นควรประกอบด้วยการบริหารจัดการ 4 ประเด็น ได้แก่

1) การจัดการด้านการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

2) การวางแผนโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3) การจัดโครงสร้างองค์กรและการจัดการ

4) การดำเนินการโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (กาญจนา แสงลัมสุวรรณและศรัณยา แสงลัมสุวรรณ, 2555: 143)

นอกจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ยังต้องครอบคลุมถึงการบริหารจัดการด้านกายภาพ โดยกรมการท่องเที่ยวและศูนย์ศึกษาการบริหารทรัพยากรกายภาพ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2556) ได้นิยามว่า

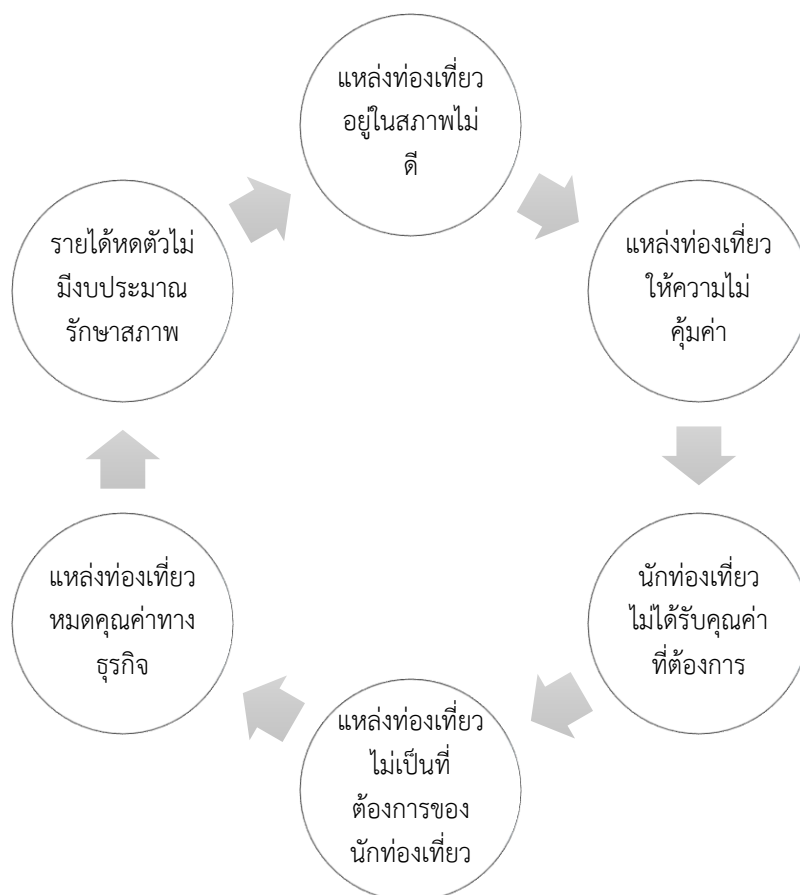
“...การบริหารและจัดการ องค์ประกอบกายภาพ เพื่อช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว นั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปถึงองค์ประกอบเสริมหรือระบบกายภาพอื่น ๆ อาทิ ระบบสาธารณูปโภค จุดบริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ สภากาชาด เป็นต้น เนื่องจากคุณค่าในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวไม่ได้มีเฉพาะทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังหมายรวมถึงปัจจัยด้านกายภาพ และงานบริการอื่น ๆ ทั้งนี้องค์ประกอบเสริมต่าง ๆ ของระบบกายภาพ มีคุณสมบัติสำคัญได้แก่

- 1) เป็นสิ่งที่เสื่อมสภาพไปตามระยะเวลาและอายุใช้งาน
- 2) เป็นสิ่งที่

ต้องการการดูแล บำรุงรักษาอย่างต่อเนื่อง และ 3) เป็นสิ่งที่เมื่อได้สร้างขึ้น และเมื่อมีการใช้งานจะมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นเป็นต้นทุนเสมอ...”

การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางกายภาพถือเป็นการบริหารจัดการพื้นที่ที่ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการของกิจการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยประกอบด้วยงานพื้นฐานด้านต่างๆ กล่าวคือ 1) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยว 2) การจัดการงานภูมิสถาปัตยกรรม 3) การจัดงานบำรุงรักษาด้านสาธารณูปโภคและระบบประกอบอาคาร 4) การจัดการความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว 5) การจัดการสิ่งแวดล้อม 6) การวางแผนงบประมาณการจัดการด้านกายภาพแหล่งท่องเที่ยว และ 7) การจัดการเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชน (กรมการท่องเที่ยวและศูนย์ศึกษาการบริหารทรัพยากรกายภาพ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556:10)

ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นการดำเนินการที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวและช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการเอื้อประโยชน์อย่างยั่งยืนในทุกมิติแก่ชุมชน (ICOMOS, 1999:5) โดยการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวนั้นต้องครอบคลุมทั้งการบริหารจัดการในเชิงโครงสร้างและการบริหารจัดการด้านกายภาพ โดยหากไม่มีการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ดีพอจะส่งผลให้เกิดการทำลายคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมตลอดจนสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรอบ (ICOMOS, 1999:2) และส่งผลให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรมจนหมดคุณค่าในทางธุรกิจตามวงจรแห่งความไม่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยวและศูนย์ศึกษาการบริหารทรัพยากรกายภาพ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556:9) อันเนื่องจากนักท่องเที่ยวไม่ได้รับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ประทับใจ

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงวงจรแห่งความไม่ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยว

(กรรมการท่องเที่ยวและศูนย์ศึกษาการบริหารทรัพยากรกายภาพ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556)

2.2 แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ชุมชนดั้งเดิมเป็นมรดกทางวัฒนธรรมจำพวกหนึ่งตามนิยามของ UNESCO โดยหมายถึงกลุ่มอาคารหรืออาคารที่มีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ หรือวิทยาศาสตร์ภายในพื้นที่ชุมชน (UNESCO, 1972) ในปัจจุบันชุมชนดั้งเดิมถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่หลายประเทศทั่วโลกนำมาใช้เป็นจุดขายทางการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรมควบคู่กับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมภายในชาติ (Aylin Orbasi, 2000: 159)

ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องที่ทั่วโลกให้ความสนใจ โดยในปีคริสต์ศักราช 1999 สภาโบราณสถานระหว่างประเทศ (International Council on Monuments and Site; Icomos) ได้กำหนดกฎบัตรระหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม (International

Cultural Tourism Charter) เพื่อให้นานาชาติประเทศใช้เป็นกรอบในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของตน ทั้งนี้กฎบัตรดังกล่าวให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และคุ้มครององค์รวมของมรดกทางวัฒนธรรมควบคู่กับการท่องเที่ยว โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนอนุรักษ์และจัดการการท่องเที่ยว (ICOMOS, 1999:3)

สำหรับประเทศไทย กรมการท่องเที่ยวได้กำหนดให้ชุมชนดั้งเดิมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเภทหนึ่ง และกรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป]: 67) ได้ให้นิยามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมว่าหมายถึง

“แหล่งท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางศิลปะและขนบธรรมเนียมประเพณีที่บรรพบุรุษได้สร้างสมและถ่ายทอดเป็นมรดกสืบทอดกันมา ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้ประกอบด้วย งานประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การแสดงศิลปวัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง การแต่งกาย ท้องถิ่น ภาษา ชนเผ่า เป็นต้น”

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัชฐิติ (2552: 135) ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอีกว่า สถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และชุมชนพื้นถิ่นนั้นถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับทรัพยากรทางธรรมชาติ

แนวคิดสำคัญของการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือ การบริหารจัดการที่คำนึงถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์สิ่งดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยว เช่น วิถีชีวิต ความเชื่อ การแต่งกาย ภาษา อาหาร ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี สิ่งก่อสร้าง รวมถึงการบริหารจัดการสิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การรักษาความปลอดภัย การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การตลาด และนักท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 67) ทั้งนี้ในการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรพิจารณามุมมองในระยะยาว และผนวกรวมมิติทางด้านรัฐศาสตร์ (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2013: 16) อีกทั้งควรเป็นการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงบวกและเกิดผลกระทบเชิงลบที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเจ้าของวัฒนธรรมให้เหลือน้อยที่สุด (ICOMOS, 1999:3)

อนึ่งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและชุมชนดั้งเดิมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวพันกับบุคคลหลายฝ่าย การวางแผนเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวประเภทนี้จำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการที่แตกต่างของคนแต่ละกลุ่ม เพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลแต่ละฝ่ายโดยเฉพาะระหว่างเจ้าของพื้นที่และนักท่องเที่ยว (Aylin Orbassli, 2000: 161) สภาโบราณสถานระหว่างประเทศได้กล่าวว่า การจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยววันนี้ ควรจะสร้างผลประโยชน์

ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม อย่างเท่าเทียมกันในทุกชนชั้นทุกระดับ (ICOMOS, 1999:3) ในขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับอย่างเท่าเทียม (ICOMOS, 1999:3)

ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัษฐิติ (2552: 145) สรุปแนวคิดในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

- 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนจะต้องคำนึงถึงคุณค่าทางด้านกายภาพและวัฒนธรรมที่ทำให้ชุมชนแต่ละแห่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การตัดสินใจใด ๆ ก็ตามที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหรือการอนุรักษ์จะต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในคุณค่าเหล่านั้น
 - 2) การพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวและการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวภายในชุมชนจะต้องคำนึงถึงศักยภาพในด้านการรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของกายภาพชุมชน ระบบและบริการต่าง ๆ ที่รองรับนักท่องเที่ยว และความเปราะบางทางวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมของพื้นที่
 - 3) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน จะต้องยึดสมดุลทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนเป็นหลัก โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงลบต่อคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของชุมชนนั้น
 - 4) ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องเป็นการพัฒนาและจัดการอย่างยั่งยืน (sustainable development) เพื่อให้เกิดการใช้มรดกทางวัฒนธรรมทั้งในปัจจุบันและในอนาคต
 - 5) ชุมชนควรมีบทบาทในการวางแผนเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง การวางแผนจะต้องเคารพความต้องการของชุมชน ถึงแม้ว่าความต้องการนั้นอาจเป็นข้อจำกัดในการจัดการพื้นที่
 - 6) ประชาชนในชุมชนควรได้รับประโยชน์โดยตรงจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกันทุกระดับ โดยประโยชน์ที่ได้รับอาจอยู่ในรูปแบบที่แตกต่างกัน
- นอกจากนั้น บุญยสฤกษ์ อเนกสุข (2557: 235-236) ยังได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนว่าควรประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 มิติ กล่าวคือ

- 1) มิติระบบนิเวศยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่รักษาความหลากหลายทางชีวภาพและทรัพยากรทางธรรมชาติ เนื่องด้วยแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและชุมชนไม่สามารถดำรงอยู่ได้หากสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในชุมชนไม่สามารถดำรงอยู่ได้
- 2) มิติความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ หมายถึง ภาวที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องได้รับผลประโยชน์สูงสุดต่อหน่วย เมื่อมีการลงทุนพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งนี้หมายรวมถึงคนรุ่นต่อไปก็ยังสามารถได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

3) มิติความยั่งยืนทางสังคม หมายถึง การท่องเที่ยวควรส่งเสริมให้เกิดคุณภาพชีวิตของคนในสังคม ไม่สร้างความแตกแยก และทุกคนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

4) มิติความยั่งยืนทางวัฒนธรรม หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องเป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบในการเกิดผลกระทบทางลบต่อคุณค่าทางวัฒนธรรม อีกทั้งต้องเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่นำไปสู่การอนุรักษ์ และส่งเสริมคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมและประเพณีให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางมากขึ้น

สำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น ญัฐฐินี ทองดี และคณะ (2553: 20-21) ได้กล่าวว่าประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 มีการวางแผนที่ดี เพื่อกำหนดรูปแบบการดำเนินการ หรือเป้าหมายในการจัดการ

ขั้นตอนที่ 2 มีการศึกษาข้อมูลหรือสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมล่วงหน้า ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ให้การศึกษากับคนในชุมชนเพื่อให้เกิดความรัก ความหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง

ขั้นตอนที่ 4 ให้ความรู้ เพื่อให้เกิดความเคารพในวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละท้องถิ่น

ขั้นตอนที่ 5 กำหนดกลุ่มที่เป็นเป้าหมายให้เหมาะสมและสอดคล้องกับวัฒนธรรมและประเพณีของตน

ขั้นตอนที่ 6 บูรณาการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการร่วมกับภาครัฐและเอกชน ตั้งแต่กระบวนการวางแผน ตลอดจนการกำหนดรูปแบบของการจัดกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 7 มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและยุติธรรม

อนึ่งกระบวนการวางแผนการท่องเที่ยว (tourism planning) ถือเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เนื่องด้วยเป็นการกำหนดวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวพร้อมกับแสวงหาเครื่องมือเพื่อให้การดำเนินงานตามแผนบรรลุถึงวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ที่กำหนด กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.]: 19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนการท่องเที่ยวว่า 1) เสริมสร้างความร่วมมือของทุกภาคส่วน 2) สร้างความตระหนัก ความเข้มแข็ง และการประสานความร่วมมือของหน่วยงานที่หลากหลาย 3) เป็นการบริหารและการเฝ้าระวังผลกระทบด้านลบ 4) เป็นการลำดับความสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรและบุคลากร 5) มีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการ

กระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวถือเป็นความพยายามหนึ่งในการเชื่อมโยงภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อีกทั้งยังเป็นการเตรียมการบริหารจัดการผลกระทบทางลบจากการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เหลือน้อยที่สุด (บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2557:116-117) ทั้งนี้แผนการท่องเที่ยวที่จัดทำขึ้นควรมีลักษณะดังนี้ 1) เป็นแผนที่จัดทำขึ้นสำหรับชุมชนท้องถิ่น 2) เป็นแผนการระยะยาว 3) เป็นแผนกลยุทธ์ที่มีมุมมองเชิงสร้างสรรค์ 4) เป็นแผนการพัฒนาที่มีการเตรียมการที่พร้อมปฏิบัติและมีการตอบสนอง 5) เป็นแผนที่มีการติดตามประเมินผลและควบคุมคุณภาพ (Aylin Orbassli, 2000: 189)

สำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวนั้นประกอบด้วยการวางแผน 3 ประเภท คือ (1) การวางแผนระดับนโยบายการท่องเที่ยว (Tourism policy planning) (2) การวางแผนกลยุทธ์หรือแผนยุทธศาสตร์ (Strategic planning) และ (3) การวางแผนปฏิบัติการหรือแผนดำเนินงาน (Operation plan) (บุญยสฤษฎ์ อเนกสุข, 2557:117-134)

อนึ่งสามารถสรุปประเด็นสำคัญในการบริหารและจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมหรือพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมคือ การสร้างสมดุลระหว่างความต้องการของนักท่องเที่ยวและความต้องการของชุมชนพื้นถิ่นในปัจจัยต่าง ๆ อันได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา ระบบนิเวศ และสิ่งแวดล้อม (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัชฐิติ, 2552: 135) โดยการจัดการและการพัฒนาซึ่งอิงบริบทของการท่องเที่ยวที่มากเกินไปหรือไม่ได้มาตรฐาน มักจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพหรือการสูญเสียความงาม และคุณค่าของสถานที่จนนำไปสู่ผลกระทบต่อชุมชนในท้ายที่สุด การบริหารจัดการการท่องเที่ยวในเขตชุมชนดั้งเดิมจึงควรดำเนินการอย่างระมัดระวังและให้ความสำคัญอย่างเท่าเทียมระหว่างเจ้าของพื้นที่และนักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามในปัจจุบันภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ยังไม่มีการกำหนดถึงแนวทางการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมอย่างเป็นรูปธรรมนัก การบริหารจัดการพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้การอ้างอิงการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นต้นแบบในการดำเนินการ

2.3 แนวคิดเรื่องกระบวนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ในการศึกษาเพื่อจัดทำโครงสร้างองค์กรและกระบวนการจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นอกจากการศึกษาการบริหารจัดการในมิติของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวแล้ว ยังมีความจำเป็นต้องศึกษากระบวนการการดำเนินโครงการอนุรักษ์ทางสถาปัตยกรรมอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการดำเนินการการอนุรักษ์ควบคู่กับการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยว อันจะเป็นแนวทางสำคัญที่ทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

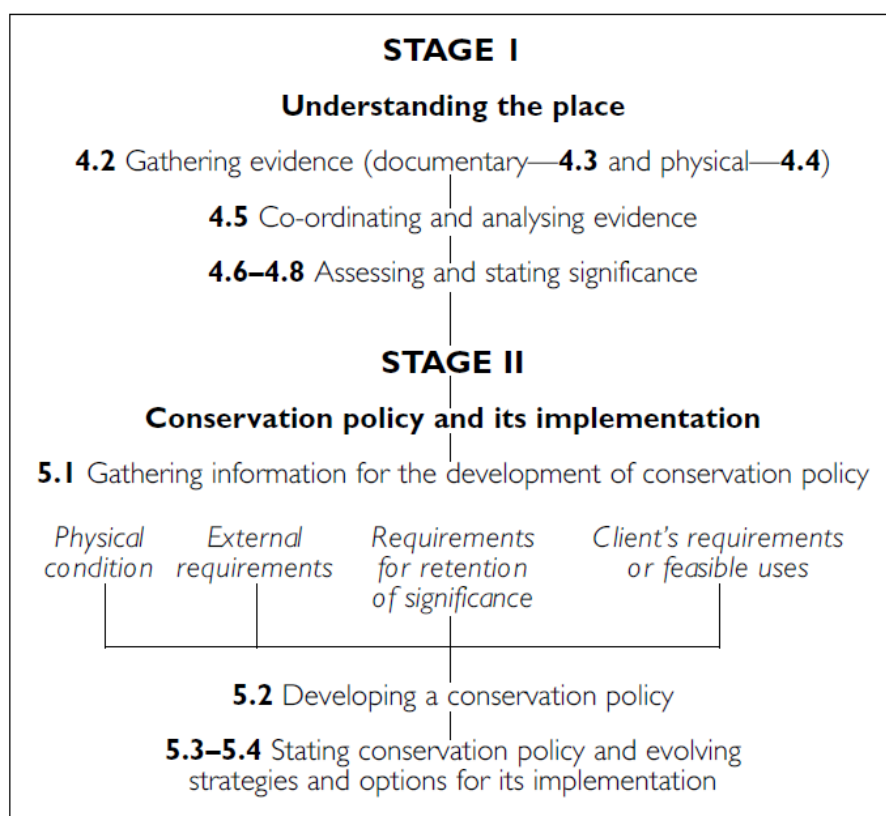
แนวคิดในการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดั้งเดิมเป็นแนวคิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่พัฒนาขึ้นมาในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 จากการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเฉพาะแห่งมาเป็นการอนุรักษ์เมืองและชุมชนประวัติศาสตร์ โดยกฎบัตรระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์และบูรณะโบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง (International Charter for the Conservation and Restoration of Monuments and Sites) หรือกฎบัตรเวนิส ถือเป็นกฎบัตรเริ่มต้นที่มีความสำคัญที่สุดต่อการอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งที่ตั้ง เมืองประวัติศาสตร์ แหล่งที่ตั้งทางประวัติศาสตร์ และมรดกทางวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ (วรรณศิลป์ พีรพันธุ์, 2543: 4) ภายหลังการประกาศกฎบัตรเวนิส ได้มีการร่างกฎบัตรอื่นๆ ตามมาเพื่อใช้เป็นกรอบในการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมของแต่ละพื้นที่ซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้กฎบัตรบูรา (Burra Charter) ถือเป็นกฎบัตรระหว่างประเทศกฎบัตรหนึ่งที่ประเทศนอกทวีปยุโรปนิยมนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม โดยกฎบัตรบูรามีความแตกต่างจากกฎบัตรเวนิสในประเด็นสำคัญที่มีการขยายขอบเขตจากการอนุรักษ์จากโบราณสถานมาครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม และมุ่งเน้นการคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์ต่าง ๆ (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิติ, 2552:16-17) นอกจากกฎบัตรเวนิสและกฎบัตรบูรา กฎบัตรระหว่างประเทศที่มีความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเมืองหรือชุมชนดั้งเดิมคือ กฎบัตรวอชิงตัน (Washington Charter) ซึ่งถือเป็นกฎบัตรที่เพิ่มเติมความสมบูรณ์ให้กับกฎบัตรเวนิส โดยกฎบัตรวอชิงตันถือเป็นเอกสารสำคัญที่กำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ ตลอดจนวิธีการในการอนุรักษ์ชุมชนเมืองประวัติศาสตร์ในภาพกว้าง โดยให้ความสนใจกับพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์ทั้งเมืองใหญ่ เมืองเล็ก และศูนย์กลาง หรือย่านประวัติศาสตร์ รวมถึงสภาพแวดล้อมที่อยู่โดยรอบ ทั้งสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น (วรรณศิลป์ พีรพันธุ์, 2543: 7) โดยกระบวนการอนุรักษ์ต้องเป็นการผสมผสานสัมพันธ์กับการวางแผนกายภาพของเมือง เนื่องการอนุรักษ์เมืองเปรียบเสมือนเครื่องมือในการควบคุมการพัฒนาให้อยู่ในกรอบการอนุรักษ์ บนพื้นฐานของการรักษาคุณค่าด้านวัฒนธรรมที่ยังคงรักษาความสำคัญและสามารถสืบทอดต่อไปได้ในอนาคต (ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจิติ, 2552:16-17)

แนวคิดการวางแผนและดำเนินการอนุรักษ์ของ Jammes Semple Kerr สถาปนิกและนักอนุรักษ์ชาวออสเตรเลียเป็นแนวคิดการวางแผนและดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมหนึ่งที่สำคัญโดยเป็นแม่แบบในการจัดทำโครงการอนุรักษ์และการพัฒนาแนวทางการอนุรักษ์ทั่วโลก Jammes Semple Kerr (2013) ได้ดำเนินการจัดทำแนวทางการวางแผนการอนุรักษ์สถานที่ขึ้นเพื่อใช้ดำเนินโครงการอนุรักษ์สถานที่และมรดกทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมของกลุ่มชาติยุโรป โดยการวางแผนการอนุรักษ์เป็นการจัดทำแนวทางการดำเนินการในอนาคต ซึ่งแผนการที่ดีควรให้รายละเอียดเกี่ยวกับคำแนะนำหรือรายละเอียดที่จำเป็นในการดูแล จัดการ และการเตรียมความพร้อม และความต้องการที่เหมาะสม ตลอดจนโอกาสในการนำแผนงานไปใช้ การวางแผนการอนุรักษ์เป็นการดำเนินการในหลายมิติและจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย (Jammes Semple Kerr, 2013: 3) แผนการอนุรักษ์ที่จัดทำขึ้นนั้นต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และสถานที่ ด้วยเหตุนี้ต้นแบบ (model) ในการวางแผนการอนุรักษ์ที่ Jammes Semple Kerr ดำเนินการจัดทำขึ้นจึงมีลักษณะเป็นกรอบที่อธิบายถึงข้อควรระวังและแนวทางการดำเนินการ ซึ่งมีความจำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมตามปัญหาที่เกิดขึ้นและสถานการณ์ภายในสถานที่แต่ละแห่ง

Jammes Semple Kerr ได้กำหนดแนวทางในการจัดทำแผนการอนุรักษ์³ว่าจำเป็นต้องประกอบด้วย 2 ส่วน กล่าวคือ ส่วนที่ 1 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของสถานที่ (understanding the place) โดยการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานเพื่อประเมินหาค่าของสถานที่ และส่วนที่ 2 การพัฒนาจัดทำแนวทางการอนุรักษ์และการนำไปใช้ (conservation policy and its implementation) ผ่านการพัฒนามาตรการการอนุรักษ์และกลยุทธ์ในการดำเนินการ

ทั้งนี้ในการดำเนินการแต่ละส่วนนั้น ก็มีขั้นตอนที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

³ แผนการอนุรักษ์ หมายถึง เอกสารที่แสดงให้เห็นความสำคัญ (significance) ของสถานที่ และวิธีการตลอดจนมาตรการในการดำรงคุณค่าของสถานที่ดังกล่าว ท่ามกลางการพัฒนาและการใช้งานในอนาคต ซึ่งอาจครอบคลุมถึงกระบวนการการบริหารการเปลี่ยนแปลง (the management of change) ทั้งนี้การวางแผนการอนุรักษ์สามารถดำเนินการได้ในหลายระดับตั้งแต่ในระดับสถาปัตยกรรม ไปจนกระทั่งระดับผังพื้นที่ (Jammes Semple Kerr, 2013: 1) โดยการจัดทำแผนการอนุรักษ์จะช่วยให้ลดความขัดแย้งในการดำเนินงานอนุรักษ์ และสร้างความมั่นใจให้แก่หน่วยงานผู้ให้การสนับสนุนทุนเกี่ยวกับทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน (Jammes Semple Kerr, 2013: 29)

ภาพที่ 3 แผนภาพสรุปแนวคิดการวางแผนการอนุรักษ์ของ Jamies Semple Kerr
(Jamies Semple Kerr, 2013: 3)

2.3.1 การทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของสถานที่

คุณค่าของสถานที่ (significance of a place) เป็นข้อมูลสำคัญในการดำเนินการอนุรักษ์ เป็นข้อมูลที่ใช้ในการจัดทำแนวทางและการพัฒนามาตรการต่าง ๆ เพื่อรักษาคุณค่าดังกล่าวของสถานที่ ด้วยเหตุนี้ในการวางแผนการอนุรักษ์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของสถานที่เป็นขั้นตอนแรก เพื่อให้ทราบถึงคุณค่า ข้อจำกัด ตลอดจนความยืดหยุ่นในการดำเนินการอนุรักษ์ (Jamies Semple Kerr, 2013: 4)

การทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของสถานที่ประกอบด้วยขั้นตอนจำนวน 3 ขั้นตอน ได้แก่

2.3.1.1 ขั้นที่ 1 การรวบรวมหลักฐาน (gathering evidence)

การรวบรวมหลักฐาน หมายถึง การรวบรวมเอกสาร การสัมภาษณ์ และการสำรวจสภาพของสถานที่ โดยกระบวนการเริ่มต้นอาจเริ่มจากการสำรวจภาคสนามด้วยผังพื้นที่ แผนที่ และการถ่ายภาพประกอบการสำรวจ

สำหรับการรวบรวมเอกสารนั้น สามารถจำแนกเอกสารได้เป็นเอกสารชั้นต้น และเอกสารชั้นรอง โดยเอกสารชั้นต้นถือเป็นเอกสารที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าเอกสารชั้นรอง ทั้งนี้เอกสารชั้นต้นอาจเป็นแบบสถาปัตยกรรมเพื่อดำเนินการก่อสร้างหรือปรับปรุง ผังพื้นที่ (plan) แผนที่ (map) ภาพถ่ายทางอากาศ (aerial photograph) ภาพถ่าย (photograph) ภาพวาดหรือภาพร่าง (sketch) ซึ่งถือเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์สำคัญในช่วงก่อนที่กล้องถ่ายภาพจะเกิดขึ้น และหลักฐานเอกสารอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำความเข้าใจในคุณค่าของสถานที่สำหรับเอกสารชั้นรองนั้น แม้จะเป็นกลุ่มหลักฐานที่มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่า แต่การรวบรวมเอกสารชั้นรองก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการค้นคว้าเอกสารชั้นต้นต่อไป สำหรับการรวบรวมเอกสารสามารถดำเนินการได้ทั้งจากหน่วยงานของรัฐในระดับต่างๆ โดยหากมรดกวัฒนธรรมดังกล่าวเป็นสถานที่/ทรัพย์สินส่วนบุคคล ก็สามารถรวบรวมได้จากครอบครัวหรือชุมชนในท้องถิ่น

การสำรวจสภาพของพื้นที่/สถานที่จริง ถือเป็นกระบวนการหนึ่งในการรวบรวมหลักฐาน โดยหลักฐานทางกายภาพจะสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ตลอดจนลักษณะการใช้งานในพื้นที่ ทั้งนี้หลักฐานทางกายภาพถือเป็นหลักฐานสำคัญอย่างหนึ่งโดยเฉพาะสำหรับชุมชนหรือพื้นที่ที่ไม่ได้มีการบันทึกหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร หรือหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรถูกทำลายไปเนื่องด้วยเหตุผลต่าง ๆ (Jammes Semple Kerrr, 2013: 7) ทั้งนี้ Burra Charter ได้กำหนดให้การสำรวจพื้นที่/สถานที่จริงเป็นขั้นตอนเริ่มต้นในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

2.3.1.2 ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์หลักฐาน (co-ordination and analysis of evidence)

การวิเคราะห์หลักฐานสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ โดยมีประเด็นพื้นฐานสำคัญที่จำเป็นต้องดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

- 1) พัฒนาการและการใช้งานของสถานที่
- 2) เหตุผลและเงื่อนไขของการเปลี่ยนแปลงสถานที่ ซึ่งครอบคลุมถึงความต้องการของเจ้าของสถานที่และผู้ใช้งาน
- 3) การเปรียบเทียบกับแนวทางการพัฒนาปัจจุบัน และแผนการที่คล้ายคลึงกัน
- 4) มุมมองอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่การประเมินคุณค่า

2.3.1.3 ขั้นที่ 3 การประเมินคุณค่าและความสำคัญ (assessing and stating significance)

การประเมินคุณค่าและความสำคัญของสถานที่เป็นการประเมินเพื่อให้เห็นความสำคัญของสถานที่ตามเกณฑ์ (criteria) ที่ได้ดำเนินการจัดทำตามประเภทของสถานที่ โดยคณะผู้รับผิดชอบการประเมินคุณค่าซึ่งมีความเชี่ยวชาญหลากหลายสาขาที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของสถานที่ อาทิ นักประวัติศาสตร์ วิศวกร นักโบราณคดี สถาปนิก ภูมิสถาปนิก เป็นต้น จะดำเนินการทำหน้าที่ประเมินคุณค่าและความสำคัญของสถานที่

ในการประเมินคุณค่าและความสำคัญ ผู้ประเมินต้องดำเนินการจัดทำรายงานซึ่งควรมีรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) คำอธิบายอย่างสั้นเกี่ยวกับวิธีการประเมินคุณค่าและความสำคัญของสถานที่
- 2) คำบรรยายและการระบุระดับความสำคัญของสถานที่⁴อย่างกระชับ
- 3) คำบรรยายหรือตารางแสดงระดับความสำคัญขององค์ประกอบในสถานที่
- 4) แผนภาพ (diagram) ที่เกี่ยวข้องกับการระบุความสำคัญ

2.3.2 การพัฒนาและจัดทำแนวทางการอนุรักษ์และการนำไปใช้

แนวทางการอนุรักษ์ตั้งอยู่บนแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญคือ การรักษาคุณค่าและความสำคัญของสถานที่ โดยลักษณะแนวทางการอนุรักษ์ที่จัดทำขึ้นควรมีการเสนอแนะแนวทางที่ยืดหยุ่น เปิดกว้างและเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน อย่างไรก็ตามควรแสดงถึงข้อห้ามหรือเงื่อนไขของกิจกรรมต่าง ๆ อย่างชัดเจนเช่นเดียวกัน

แนวทางในการดำเนินการประกอบด้วยขั้นตอนจำนวน 3 ขั้นตอนดังนี้

- 1) การรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนามาตรการการอนุรักษ์ (gathering information for the development of conservation policy)

⁴ Jamies Semple Kerr ได้จำแนกระดับความสำคัญ (level of significance) ออกเป็น 4 ระดับ ประกอบด้วย ความสำคัญระดับยอดเยี่ยม (exceptional significance) ความสำคัญระดับมาก (considerable significance) ความสำคัญทั่วไป (some significance) ความสำคัญเล็กน้อย (less significance)

- 2) การพัฒนามาตรการการอนุรักษ์ (developing a conservation policy)
- 3) การจัดทำมาตรการการอนุรักษ์ และการพัฒนากลยุทธ์ตลอดจนเงื่อนไขเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ (stating conservation policy and evolving strategies and options for its implementation)

2.3.2.1 การรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนามาตรการการอนุรักษ์

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนการทำความเข้าใจเงื่อนไขและความต้องการตลอดจนวัตถุประสงค์ของการจัดทำมาตรการการอนุรักษ์ โดยข้อมูลที่จำเป็นต้องรวบรวมเพื่อใช้ในการพัฒนามาตรการการอนุรักษ์ ประกอบด้วย

- 1) ความต้องการในการอนุรักษ์ความสำคัญ เป็นข้อมูลจากการประเมินคุณค่าและความสำคัญ และระดับความสำคัญของสถานที่ที่ได้รับการประเมิน โดยข้อมูลส่วนนี้จะช่วยสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิ่งที่มาตรการการอนุรักษ์ต้องดำเนินการรักษาและให้ความสำคัญในการจัดทำแนวทางในระดับต่าง ๆ

- 2) ความต้องการของลูกค้า เป็นข้อมูลหนึ่งที่มีความสำคัญในการจัดทำมาตรการอนุรักษ์ เพราะสะท้อนให้เห็นวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ ซึ่งในบางครั้งอาจขัดแย้งและส่งผลกระทบต่อคุณค่าของสถานที่ ทั้งนี้การรับทราบความต้องการของลูกค้า/ผู้ใช้มาตรการจะช่วยให้ผู้จัดทำมาตรการสามารถรักษาสสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้สอยพื้นที่ในอนาคตได้ โดยอาจดำเนินการในลักษณะการแนะนำกิจกรรมที่เหมาะสม นอกจากนั้นในการเก็บข้อมูลความต้องการของลูกค้ายังหมายถึงรวมถึงทรัพยากรที่ลูกค้ามีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นเทคนิควิธี ทักษะการบริหารจัดการ และขีดความสามารถทางการเงิน โดยการทราบข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้สามารถจัดทำแผนได้อย่างครอบคลุม

- 3) เงื่อนไขทางกายภาพของสถานที่

- 4) เงื่อนไขภายนอกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ อาทิ ข้อกฎหมายในระดับต่าง ๆ, ข้อบังคับทางผังเมือง

2.3.2.2 การพัฒนามาตรการการอนุรักษ์

การพัฒนามาตรการการอนุรักษ์เป็นกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลที่ต้องอาศัยความยืดหยุ่นและประสบการณ์ในการแก้ปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นในการอนุรักษ์

พื้นที่ของผู้จัดทำ โดยความสำเร็จในการพัฒนามาตรการการอนุรักษ์มีส่วนสัมพันธ์อย่างมากกับขั้นตอนอื่น ๆ ในช่วงก่อนหน้า หากข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการไม่เพียงพอ อาจมีความจำเป็นที่ต้องดำเนินการเก็บข้อมูลดังกล่าวใหม่ ทั้งนี้ในการพัฒนามาตรการการอนุรักษ์ต้องพิจารณาถึง

- 1) การรักษาคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่
- 2) การระบุการใช้งานที่เหมาะสม หรือมาตรการการอนุรักษ์มีความเป็นไปได้
- 3) มาตรการที่จัดทำขึ้นเป็นไปตามเงื่อนไขตามกฎหมาย
- 4) มาตรการที่จัดทำต้องดำเนินการภายใต้ทรัพยากรที่สามารถเข้าถึงได้
- 5) พยากรณ์โอกาสและภัยคุกคามที่อาจเกิดขึ้น

อนึ่งในการพัฒนาทำมาตรการอนุรักษ์จะจัดทำขึ้นโดยปราศจากการพิจารณาเงื่อนไขหรือประเด็นด้านการบริหารจัดการทางการเงินก่อน เพื่อให้เห็นถึงแนวทางและความเป็นไปได้ในการดำเนินการ (Jammes Sempke Kerrr, 2013: 24)

2.3.2.3 การจัดทำมาตรการการอนุรักษ์ และการพัฒนากลยุทธ์ตลอดจนเงื่อนไขเพื่อนำไปประยุกต์ใช้

2.3.2.3.1 การจัดทำมาตรการการอนุรักษ์

มาตรการการอนุรักษ์ที่จัดทำขึ้น ควรมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

- 1) **Basic of Approach** มาตรการและวิธีทัศน์พื้นฐานในการอนุรักษ์ ซึ่งประกอบด้วย (ก) แนวคิดเชิงปรัชญา (philosophical approach) เกี่ยวกับการอนุรักษ์หรือการดำรงคุณค่าและความสำคัญของสถานที่ และ (ข) รูปแบบการใช้งานที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้
- 2) **Control of Change** เป็นมาตรการในการควบคุมการพัฒนาผ่านการเสนอแนะแนวทางการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่สอดคล้องและเหมาะสมกับกระบวนการรักษาคุณค่าของสถานที่ โดยทั่วไปมาตรการดังกล่าวจะประกอบด้วย

- (ก) การเปลี่ยนแปลงที่ได้รับอนุญาต เพื่อดำรงไว้ซึ่งความต่อเนื่องของคุณค่าการใช้งาน หรือการเปลี่ยนแปลงตามรูปแบบที่เหมาะสม
- (ข) เงื่อนไขการเคลื่อนย้ายองค์ประกอบที่มีคุณค่า และองค์ประกอบเกี่ยวเนื่อง
- (ค) การระบุขอบเขตพื้นที่ และความต้องการสำหรับการพัฒนา
- (ง) จัดทำบันทึกก่อนที่จะมีการปรับปรุงหรือเคลื่อนย้าย

3) **Provision of services and retention of character** เป็นข้อกำหนดเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในข้อที่ 1 และ 2 ซึ่งประกอบด้วย

- (ก) วิธีการในการให้บริการและประสานโครงข่ายไฟฟ้า เครื่องกล ระบบน้ำ และระบบการสื่อสาร ให้สามารถเข้าถึงได้กลุ่มผู้ใช้งานพื้นที่ ซึ่งรวมถึงผู้พิการได้อย่างเพียงพอ
- (ข) การรักษาความสำคัญของรูปแบบและคุณค่า โดยการให้ความสำคัญกับรายละเอียดของรูปแบบ ผิวสัมผัส กระบวนการอนุรักษ์พื้นผิว และการจัดแสง

4) **Specific elements** เป็นมาตรการที่จัดทำขึ้นเพื่อดูแลหรือบำรุงรักษาพื้นที่หรือองค์ประกอบบางส่วน เช่น พื้นที่ภายใน เพอร์นิเจอร์ เปลือกอาคาร หลังคา เป็นต้น โดยการจัดทำมาตรการในส่วนนี้จะมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการประเมินคุณค่าในขั้นต้นเนื่องด้วยสถานที่หรือองค์ประกอบได้รับการประเมินให้มีความสำคัญมาก ก็ยิ่งต้องมีกระบวนการในการดูแลรักษามากเช่นเดียวกัน เพื่อรักษาคุณค่าและความสำคัญ

5) **Care of fabric** เป็นมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเสนอแนะแนวทางการเปลี่ยนวัสดุหรือการชะลอการสูญเสียขององค์ประกอบต่าง ๆ ผ่านการบำรุงรักษา การ

ซ่อมแซม การบูรณปฏิสังขรณ์ และกระบวนการป้องกัน
อย่างเหมาะสม

- 6) **Setting** เป็นมาตรการการสนับสนุนและรักษาคุณค่าเชิง
ตำแหน่งที่ตั้ง ซึ่งครอบคลุมถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่ว่าง
ภูมิทัศน์ พืชพันธุ์ มุมมอง รั้วและกำแพง เป็นอาทิ ทั้งนี้
มาตรการในข้อนี้ยังรวมถึงการออกแบบองค์ประกอบใหม่
ทั้งแบบชั่วคราวและถาวรที่อาจส่งผลกระทบต่อการ
มองเห็น อย่างไรก็ตามการรักษาคุณค่าเชิงที่ตั้งต้อง
พิจารณาถึงมาตรการในการควบคุมยานพาหนะ การ
ขนส่งสินค้า การจอดรถ และการกำหนดพื้นที่รัศมี เนื่อง
ด้วยสัมพันธ์กับการรักษาสภาพแวดล้อมและ
บรรยากาศของพื้นที่โดยรวม
- 7) **Management** เป็นมาตรการเพื่อสนับสนุนการนำ
มาตรการที่กำหนดขึ้นไปปฏิบัติใช้ โดยควรกำหนดให้มี
การทบทวนมาตรการเป็นครั้งคราว และมีการบันทึกการ
ปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่และเหตุผลในการ
ดำเนินการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจต่อไปใน
อนาคต

2.3.2.3.2 การพัฒนากλυθ

สำหรับการพัฒนากλυθมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางการ
นำมาตรการหรือแผนการอนุรักษ์ที่จัดทำขึ้นไปใช้งาน ซึ่งประกอบด้วย การ
จัดทำตัวเลือก ลำดับ และช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการ
จัดทำลำดับนั้นจะพิจารณาจากมุมมองของขั้นตอนการอนุรักษ์เป็นหลัก
ในขณะที่ช่วงเวลาก็จะพิจารณาร่วมกับความพร้อมของทรัพยากรที่ใช้ในการ
ดำเนินกิจกรรม

การพัฒนากλυθมีความแตกต่างจากการจัดทำมาตรการใน
ประเด็นที่การจัดทำกลุθจะมีรายละเอียดมากกว่าในลักษณะของการ
นำไปใช้ปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของขั้นตอน เวลา และคุณภาพของ
งาน โดยในการปฏิบัติงานภายในพื้นที่หนึ่ง อาจมีความจำเป็นต้องใช้กลุθ
หลายกลุθในการดำเนินงาน ทั้งนี้ กลุθที่ดีควรเขียนด้วยภาษาที่เข้าใจ

ง่าย ไม่กำกวมเพื่อให้ผู้อื่นนำไปปฏิบัติใช้ได้สะดวก (James Semple Kerr, 2013: 27)

นอกจากต้นแบบการอนุรักษ์ที่ James Semple Kerr ได้ดำเนินการจัดทำขึ้นแล้ว กระบวนการวางแผนและดำเนินการอนุรักษ์ตาม Burra Charter ก็ถือเป็นแนวทางหนึ่งที่สำคัญที่ได้รับความนิยมในการนำมาใช้วางแผนและดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตลอดจนพื้นที่ที่มีความสำคัญ ทั้งนี้กระบวนการอนุรักษ์ตาม Burra Charter มีความคล้ายคลึงกับต้นแบบการอนุรักษ์ที่ James Semple Kerr ได้ดำเนินการจัดทำขึ้น โดยเน้นที่ความสำคัญของการรักษาคุณค่าและความสำคัญของสถานที่⁵บนพื้นฐานของความเข้าใจในคุณค่าดังกล่าว โดยแนวทางที่ Burra Charter กำหนดขึ้นนั้นมีขั้นตอนและรายละเอียดที่มากกว่าโดยประกอบด้วยประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ จำนวน 10 ขั้นตอน ซึ่งสามารถแบ่งขั้นตอนดังกล่าวเป็นช่วงของการทำงานได้ 3 ช่วงดังรายละเอียดต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 การทำความเข้าใจความสำคัญของพื้นที่ (understand significance) ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- 1) การระบุพื้นที่และส่วนเกี่ยวเนื่อง (identify place and associations)
- 2) การรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของพื้นที่ (gather and record information about the place sufficient to understand significance)
- 3) การประเมินความสำคัญ (assess significance)

ช่วงที่ 2 การพัฒนานโยบายการอนุรักษ์ (develop policy) ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- 1) การจัดเตรียมคำอธิบายเรื่องความสำคัญ (prepare a statement of significance)
- 2) การระบุภาระผูกพันที่เกิดขึ้นจากความสำคัญ (identify obligations arising from significance)
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่จะส่งผลต่อสถานที่ในอนาคต (gathering information about other factors affecting the future of the place)

⁵ Burra Charter ประเมินความสำคัญทางวัฒนธรรมผ่านคุณค่า 4 ด้าน ได้แก่ คุณค่าด้านความงาม (Aesthetic value) คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ (historic value) คุณค่าด้านวิทยาศาสตร์ (scientific value) และคุณค่าด้านสังคม (social value) (Australia Icomos, 1988: 12)

4) การพัฒนานโยบาย (develop policy)

5) การจัดเตรียมคำอธิบายของนโยบาย (prepare a statement of policy)

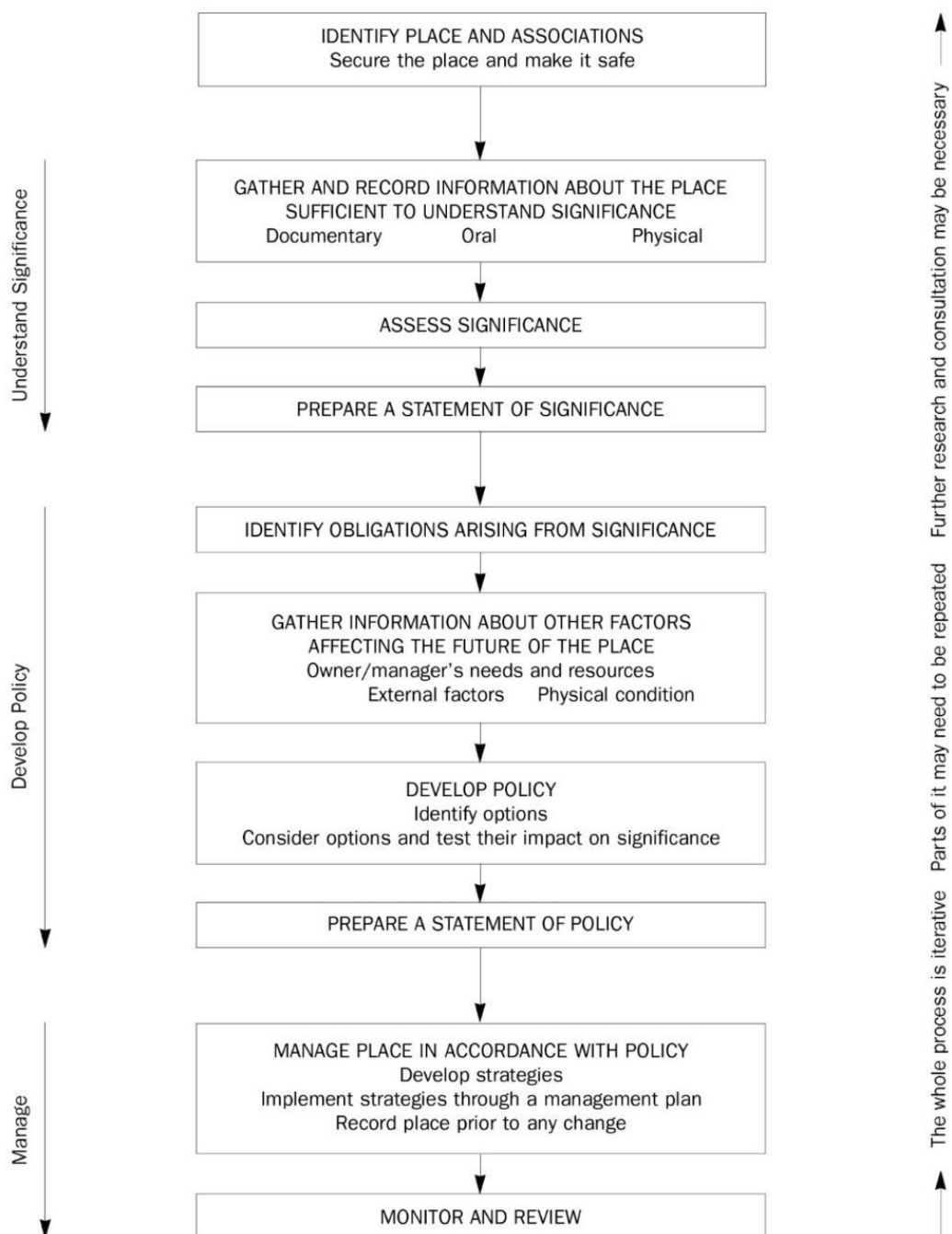
ช่วงที่ 3 การบริหารจัดการนโยบายการอนุรักษ์ (management) ประกอบด้วย
ขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1) การบริหารจัดการพื้นที่ตามนโยบายที่กำหนด (manage place in
accordance with policy)

2) การติดตามและทบทวนนโยบาย (monitor and review)

The Burra Charter Process

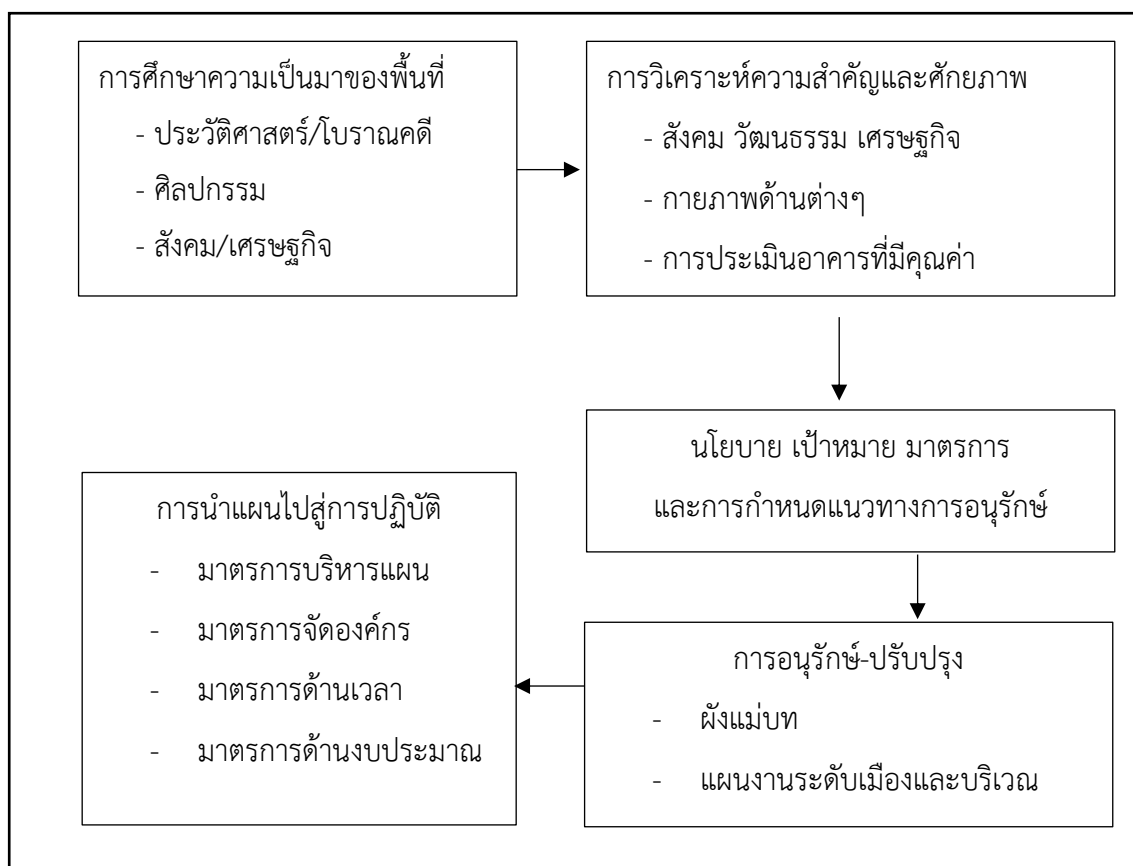
Sequence of investigations, decisions and actions

ภาพที่ 4 แผนภาพแสดงแนวทางการดำเนินการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมตามแนวคิดของ Burra Charter (Australia Icomos, 1999: 10)

สำหรับประเทศไทยกระบวนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมมีความคล้ายคลึงกับแนวคิดในระดับนานาชาติโดยชูวิทย์ สุจฉายา (2552: 9-12) ได้กล่าวถึงกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนดั้งเดิมและเมืองในภาพกว้างว่าประกอบด้วย 5 ขั้นตอนได้แก่

- (1) ขั้นตอนการศึกษาความเป็นมาของพื้นที่
- (2) ขั้นตอนการวิเคราะห์ความสำคัญและศักยภาพของพื้นที่
- (3) ขั้นตอนการตั้งนโยบาย เป้าหมาย และมาตรการ (กรอบการอนุรักษ์)
- (4) ขั้นตอนการออกแบบเพื่ออนุรักษ์และปรับปรุง
- (5) ขั้นตอนการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

ภาพที่ 5 แผนภูมิสรุปขั้นตอนกระบวนการวางแผนในการอนุรักษ์เมือง (ปรับปรุงจาก ชูวิทย์ สุจฉายา, 2552:11)

นอกจากนั้นสำหรับหน่วยงานภาครัฐส่วนท้องถิ่นที่บริเวณชุมชนดั้งเดิม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ((ม.ป.ป): 66-72) ได้เสนอกระบวนการในการจัดทำแผนการ

อนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิม⁶ไว้ว่าในการวางแผนเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมนั้น ควรเป็นการดำเนินการในลักษณะของข้อตกลงเชิงนโยบายภายในชุมชนเบื้องต้น ก่อนจะพัฒนาเป็นผังตำบล ผังเมืองเฉพาะต่อไป โดยในการจัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์ย่านชุมชนดั้งเดิม ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- (1) การเก็บข้อมูลองค์ประกอบและคุณค่าความสำคัญของชุมชนดั้งเดิม
- (2) การศึกษาและวิเคราะห์คุณค่าความสำคัญของชุมชนดั้งเดิม
- (3) การวิเคราะห์ปัญหาและภัยคุกคามในชุมชนดั้งเดิมที่มาจากการศึกษาสภาพและสถานการณ์ปัจจุบัน
- (4) การระบุอาคาร สถานที่ และองค์ประกอบที่สำคัญในย่านชุมชนดั้งเดิม
- (5) การกำหนดพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม ความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ชุมชนกับสภาพแวดล้อมโดยรอบ
- (6) แนวทางการพัฒนา
- (7) การควบคุมความหนาแน่น
- (8) การจัดแผนงาน โครงการ องค์กร และงบประมาณ

2.4 แนวคิดเรื่องกำหนดโครงสร้างและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

2.4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

กระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชนดั้งเดิมเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมซึ่งต้องพิจารณาควบคู่กันกับการจัดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยประกอบด้วย แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และแนวคิดเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (กาญจนา แสงลิ้มสุวรรณ และศรีธยา

⁶ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดเรียกชุมชนดั้งเดิมว่า ชุมชนเก่าโดยหมายถึงพื้นที่กายภาพที่แสดงออกถึงลักษณะของการตั้งถิ่นฐาน/ก่อกำเนิดที่แตกต่างกันตามบริบทแวดล้อม ทั้งที่เป็นเมืองหรือในพื้นที่ชนบท มีพัฒนาการตั้งถิ่นฐาน/กำเนิดดังกล่าวที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งประจักษ์ได้จากทั้งสภาพทางกายภาพที่โดดเด่น และสภาพสังคมวัฒนธรรมควบคู่กันอย่างเหมาะสม ภายใต้บริบทสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (ม.ป.ป): 5) สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ((ม.ป.ป): 16-21)ได้จำแนกชุมชนดั้งเดิมตามบริบทที่ตั้งออกเป็น 6 ประเภท คือ ชุมชนริมน้ำ, ชุมชนรถไฟ, ชุมชนตลาด/การค้า, ชุมชนหมู่บ้าน, ชุมชนประมง/เกษตร, และชุมชนชาติพันธุ์

แสงลิ้มสุวรรณ, 2555: 141) ทั้งนี้ในกระบวนการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม จำเป็นต้องพิจารณาในหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็น การใช้งาน ความขัดแย้ง การพัฒนา ภัยพิบัติธรรมชาติ คุณค่าของมรดกวัฒนธรรม หรือการมีกิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชน (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2013:15)

การกำหนดโครงสร้างและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมถือเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดขึ้น ทั้งนี้ ธนิก เลิศชาญฤทธิ (2554: 63) ได้กำหนดเป้าหมายในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมไว้ดังนี้

- 1) เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรมสำหรับการวางแผนและการป้องกันเราต้องทำการรวบรวมข้อมูลทรัพยากรทางวัฒนธรรมให้สมบูรณ์หรือมากที่สุดเท่าที่จะรวบรวมได้ ก่อนดำเนินการขั้นอื่น ๆ
- 2) เพื่อปกป้องทรัพยากรวัฒนธรรม และทำให้เกิดประโยชน์ตามความเหมาะสมร่วมไปกับการอนุรักษ์และสงวนรักษา ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญรองลงมา ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ทรัพยากรเสื่อมสภาพ หรือสูญหายก่อนเวลาอันควร
- 3) เพื่อให้ประชาชน หรือสาธารณชน นักวิจัย นักเรียน นักศึกษา สามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากรวัฒนธรรมได้เท่าเทียม
- 4) เพื่อใช้ทรัพยากรวัฒนธรรมในการให้การศึกษาเกี่ยวกับอดีต และให้เราได้ตระหนักในคุณค่าของทรัพยากรวัฒนธรรม

ในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมซึ่งถือเป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมประเภทหนึ่งนั้น มีขั้นตอนในการจัดการทั้งหมด 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นการประเมินความสำคัญ (assessing significant) ขั้นการวางแผนการจัดการ (planning for management) และขั้นการกำหนดรายการการจัดการ (management program) (ธนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554: 64-65) โดยจากขั้นตอนดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่ามีความใกล้เคียงกับกระบวนการจัดการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมที่ได้กล่าวมาในหัวข้อก่อนหน้านี้ ทั้งนี้ในการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรมมีการกำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดการ ก่อนการประเมินความสำคัญเพื่อให้นักจัดการสามารถตระหนักรู้ในลำดับและความละเอียดในการเก็บข้อมูล (ธนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554: 64-65)

ดร. ดักลาส โคเมอร์ (Douglas Comer) ได้เสนอขั้นตอนในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ

- 1) การวิจัยศึกษาว่า มีทรัพยากรวัฒนธรรมอะไรบ้าง
 - 2) การตัดสินใจว่าจะจัดการหรือสงวนรักษาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไร
 - 3) การนำเสนอทรัพยากรต่อสาธารณะ
 - 4) การกระตุ้นและส่งเสริมให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมและสนับสนุน
- (ธนิก เลิศชาญฤทธิ, 2554: 83-84)

การจัดทำแผนแม่บทเพื่อบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม อิโคโมไทย (2557: 3) ได้อธิบายถึงลักษณะของแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการไว้ดังนี้

1) การจัดทำแผนแม่บท

- ให้จัดทำแผนแม่บทไว้เป็นกรอบและแนวทางในการดำเนินการ โดยจะต้องดำเนินการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ทั้งนี้แผนแม่บทควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทาง และวิธีการดำเนินการ ตลอดจนกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบให้ชัดเจน มีแผนงานที่ครอบคลุมส่วนที่เกี่ยวข้องในภาพรวมทั้งหมด เช่น งานโบราณคดี ประวัติศาสตร์ งานบูรณะ การใช้ประโยชน์ที่ดิน การสื่อความหมาย การให้การศึกษา การจัดทำองค์ความรู้ งบประมาณ การบริหารจัดการ ฯลฯ
- การจัดทำแผนแม่บทควรกำหนดระยะเวลาทั้งระยะเวลาด้าน และระยะเวลายาว โดยให้มีการทบทวนและประเมินแผนแม่บทเป็นระยะ
- ให้มีแผนแม่บทที่บูรณาการควบคู่ไปกับแผนพัฒนาเมืองหรือท้องถิ่น เพื่อกำหนดใช้ตามกระบวนการทางกฎหมาย แต่หากมีความบกพร่องในแผนพัฒนาเมืองหรือท้องถิ่นให้กำหนดไว้เป็นข้อเสนอแนะในการทบทวนปรับแก้ไขแผนพัฒนานั้น
- ในการจัดทำแผนแม่บทหรือระบบการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมทุกรูปแบบให้ยึดแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานควบคู่ไปด้วยเสมอเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2) การจัดทำแผนปฏิบัติการ ต้องดำเนินการตามแผนแม่บท มีความชัดเจน ครบถ้วนและเป็นไปได้ ทั้งนี้ต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ก่อนลงมือปฏิบัติจริง

สำหรับการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการเมืองเก่าบนพื้นฐานการอนุรักษ์และการพัฒนาของคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารจัดการแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมภายในเมืองเก่านั้น ได้มีการกำหนดกรอบแนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าไว้ 2 ด้าน ได้แก่ แนวทางทั่วไป

และแนวทางสำหรับเขตพื้นที่ ซึ่งหมายรวมถึงพื้นที่หลักและพื้นที่ต่อเนื่อง โดยกรอบแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่นั้นประกอบด้วยประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

1) แนวทางทั่วไป ได้แก่ การมีส่วนร่วมและประชาสัมพันธ์, การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมกิจกรรมและวิถีชีวิตท้องถิ่น การส่งเสริมคุณภาพชีวิต การป้องกันภัยคุกคามจากมนุษย์และธรรมชาติ การประหยัดพลังงาน ด้านการสัญจรและสภาพแวดล้อม และการดูแลและบำรุงรักษาอาคารและสาธารณูปการ

2) แนวทางสำหรับเขตพื้นที่ ได้แก่ ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดิน ด้านอาคารและสิ่งแวดล้อม ด้านระบบการจราจรและคมนาคมขนส่ง และด้านการพัฒนาภูมิทัศน์ (คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า, 2553:2) ในมิติด้านการท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.]: 11-16) ได้กล่าวถึงการจัดทำแผนเพื่อการบริหารจัดการท่องเที่ยวว่าควรครอบคลุมเนื้อหาในสามด้าน ได้แก่

1) **ด้านการตลาด** เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยว เช่น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การสื่อสารผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

2) **ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม** ในการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เช่น การกำหนดนโยบายในการดำเนินงาน กฎระเบียบ ค่าธรรมเนียม การพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว ผู้ให้บริการด้านการท่องเที่ยว และการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว

3) **ด้านการส่งเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เหนือความคาดหมายให้กับนักท่องเที่ยว** เช่น การฝึกอบรมบุคลากรด้านการท่องเที่ยว การควบคุมคุณภาพของการบริการและกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

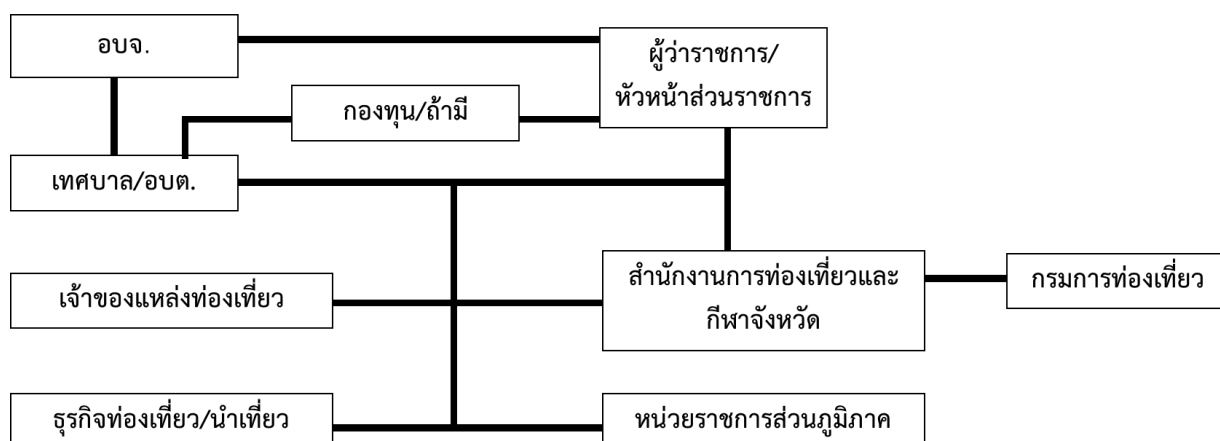
หลักการสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวคือ การบูรณาการการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยอาศัยองค์กรท้องถิ่นในการประสานพื้นที่และการทำงานของหน่วยงานระดับต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (มนัส สุวรรณ, 2541:44-45) ทั้งนี้ ICOMOS (1999: 3-5) ได้กำหนดแนวทางการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวภายใต้ International Cultural Tourism Charter ไว้ว่า ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นเพื่อให้เกิดความยั่งยืนและความสำเร็จในการบริหารจัดการ ควรเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่าง ชุมชนท้องถิ่น นักอนุรักษ์ ตัวแทนจากการท่องเที่ยว เจ้าของทรัพยากรหรือมรดกทางวัฒนธรรม และนักนโยบาย โดยตั้งอยู่บนความเคารพในความเห็นของคนชุมชนเป็นสำคัญ

ทั้งนี้ในกระบวนการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างยิ่ง เนื่องจากแหล่งมรดกวัฒนธรรมเป็นสมบัติของทุกคนในชาติ ชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น อีกทั้งยังเป็นกลุ่มคนที่จะได้รับผลกระทบโดยตรงทั้งทางบวกและทางลบจากการบูรณาการการท่องเที่ยวเข้าสู่แผนพัฒนาพื้นที่ ด้วยเหตุนี้คนในชุมชนจึงมีสิทธิและหน้าที่ในการมีส่วนร่วมอนุรักษ์และบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรม (อิโคมสไทย, 2557: 3) ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย การกำหนดกลยุทธ์ การกำหนดแผน และการกำหนดระเบียบการในการอนุรักษ์และจัดการมรดกทางวัฒนธรรมภายใต้บริบทของการท่องเที่ยว (ICOMOS, 1999: 5)

2.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างเพื่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม

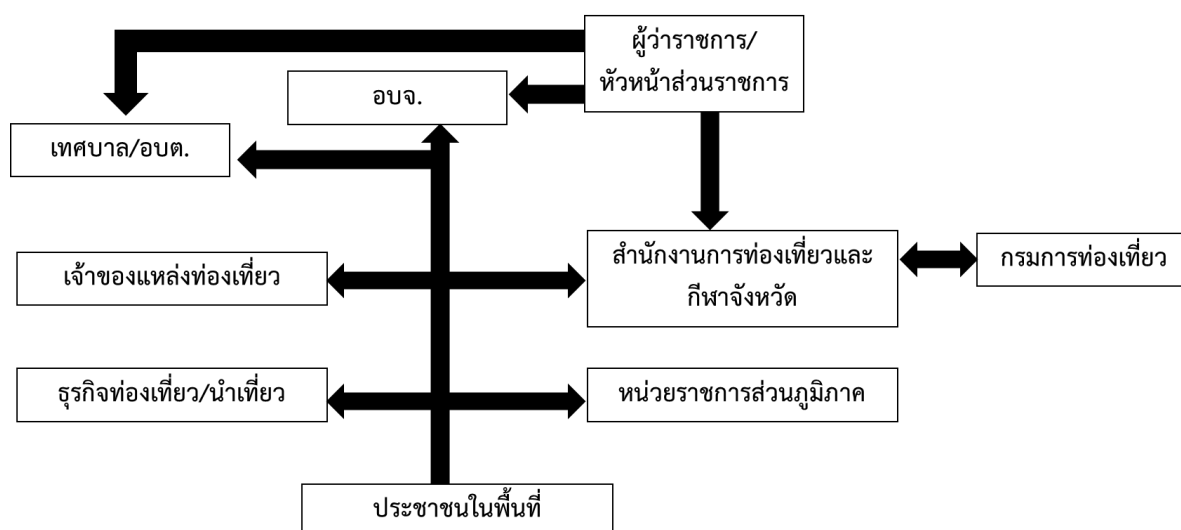
การบริหารจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยรูปแบบการบริหาร 2 ระดับ กล่าวคือ ระดับแนวนอนซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐที่เกี่ยวข้อง และระดับแนวตั้ง ซึ่งหมายถึง หน่วยงานของรัฐในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งองค์กรที่ไม่ใช่ของรัฐบาล แต่มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวแทนปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวม และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร แรงงาน ความรู้ ตามอำนาจของผู้คนในท้องถิ่นได้ (มนัส สุวรรณ. ,2541:44)

คู่มือการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมขององค์การ UNESCO ได้กล่าวถึงโครงสร้างในการจัดการองค์การระดับประเทศว่าแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ องค์กรที่มีหน้าที่หลักหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหรือทรัพยากรวัฒนธรรมโดยตรง และองค์กรที่สนับสนุนงานเกี่ยวกับทรัพยากรวัฒนธรรม (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization,2013: 71) สำหรับประเทศไทย กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.]: 11-13) ได้มีการกำหนดแนวทางการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ที่เรียกว่าคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวขึ้น (destination management organization) โดยประกอบด้วย บุคคลประมาณ 8-15 คน ซึ่งอาจเป็นบุคคลในองค์กรเดียวหรือเป็นตัวแทนจากหลายหน่วยงาน อาทิ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง หน่วยงานภาคเอกชน หน่วยงานภาคประชาชน และหน่วยงานอื่น ๆ เป็นต้น ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งอาจมีโครงสร้างการบริหารจัดการที่แตกต่างกันตามประเภท ขนาด และบริบทของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

ภาพที่ 6 แผนภาพตัวอย่างโครงสร้างของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวแบบเป็นทางการ
(ปรับปรุงจาก กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 13)

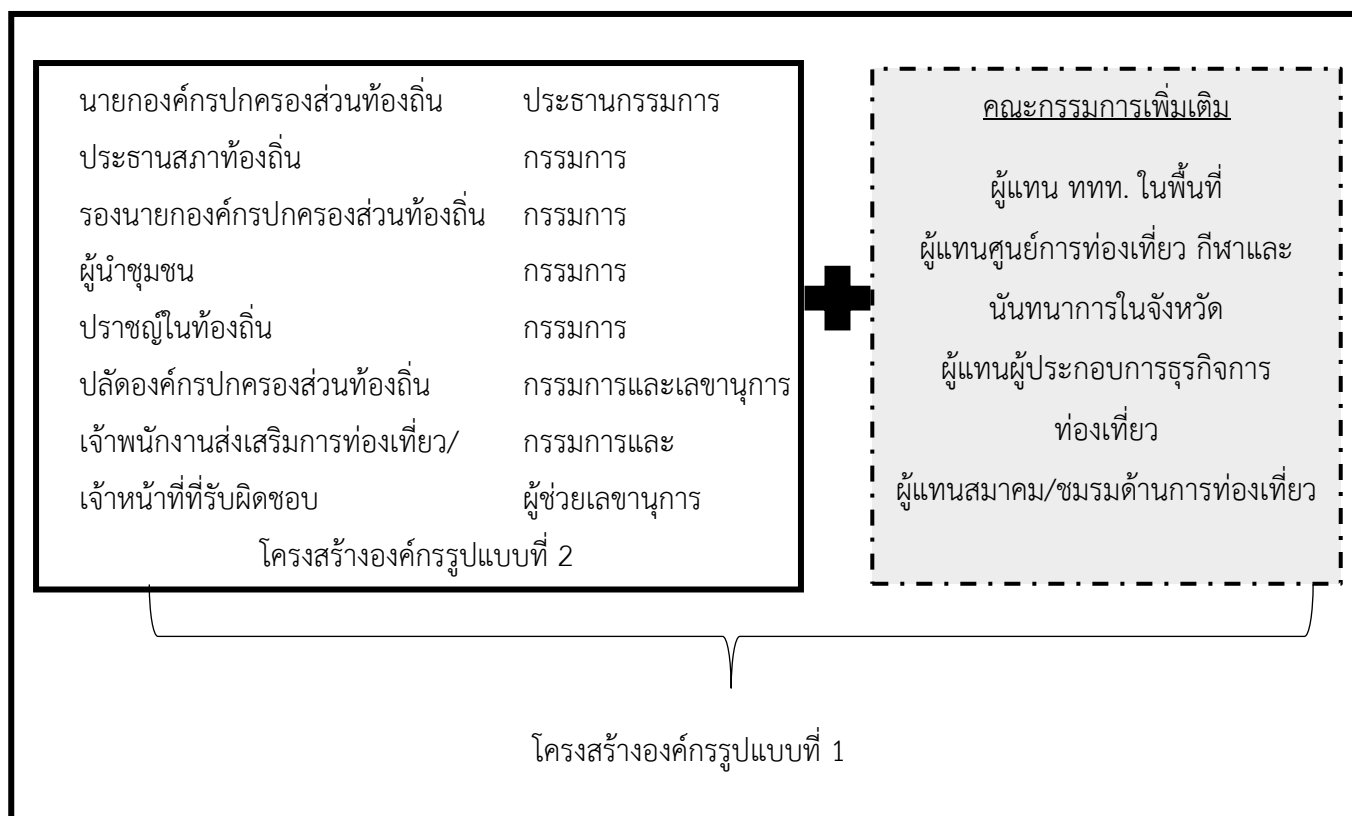
สำหรับโครงสร้างการบริหารงานในพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมหรือพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมนั้น กรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.]: 41) ได้มีการกำหนดโครงสร้างรูปแบบคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ดังนี้

ภาพที่ 7 แผนภาพแสดงโครงสร้างคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม
(กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 41)

เมื่อพิจารณาโครงสร้างคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวจะพบว่าเป็นโครงสร้างในระดับจังหวัด ในระดับท้องถิ่น สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นได้เสนอแนวทางในการจัดทำโครงสร้างองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวไว้ 2 รูปแบบตามสถานการณ์ของแต่ละ

ละพื้นที่ กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 การแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดูแลรับผิดชอบงานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว สำหรับหน่วยงานที่มีความพร้อม และรูปแบบที่ 2 การมอบหมายภารกิจให้กลุ่มงานเดิมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและทำงานในลักษณะบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้รูปแบบโครงสร้างองค์กรทั้งสองรูปแบบนั้นมีความแตกต่างกันไม่มากนัก กล่าวคือ รูปแบบที่ 1 จะเป็นรูปแบบคณะกรรมการที่มีขนาดใหญ่กว่า และมีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวและการทำธุรกิจการท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วย ในขณะที่รูปแบบที่ 2 จะมีเพียงคณะทำงานภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและคนภายในชุมชนเท่านั้น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549: 50-51)

ภาพที่ 8 แผนภาพสรุปโครงสร้างองค์กรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

สำหรับบทบาทและหน้าที่ของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยวและคณะกรรมการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ กรมการท่องเที่ยวกำหนดให้คณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวมีหน้าที่เป็นผู้นำ และผู้ประสานงานในการบริหารจัดการปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยว โดยมีหน้าที่

ในการจัดทำแผนบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว และผลักดันแผนไปสู่การปฏิบัติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของแหล่งท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 15) ในขณะที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549: 51) ได้กำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ในการ 1) กำหนดนโยบายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับนโยบายของประเทศ ของจังหวัด และของพื้นที่ 2) พิจารณาแผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) รับทราบผลการดำเนินงานและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในเรื่องการท่องเที่ยว และ 4) ติดตามประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยวร่วมกับโครงสร้างคณะกรรมการการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของสำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะพบว่าส่วนใหญ่การบริหารแหล่งท่องเที่ยวทั้งในส่วนของการสร้างทางการและโครงสร้างคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะพบว่ามีความคล้ายคลึง โดยเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการที่เน้นให้ความสำคัญในระดับมหภาคและตำแหน่งเชิงสถาบัน มากกว่าการบริหารจัดการโดยคนในชุมชน ซึ่งจากการยึดโยงโครงสร้างกับตำแหน่งเชิงสถาบันนั้นทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเกิดปัญหาในเรื่องของความต่อเนื่องด้านนโยบายและกิจกรรม และทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมขาดการสานต่อโครงการในระยะยาว

ทั้งนี้ได้มีความพยายามในการศึกษาบทบาทของเครือข่ายชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม จากการศึกษาของกาญจนา เหล่าโชคชัยกุล (2557: 34-43) การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอาจปรากฏในรูปแบบของกลุ่มเครือข่ายที่ทำหน้าที่ประสานความต้องการที่จำเป็นกับหน่วยงานภายนอก ในขณะเดียวกันก็ดำเนินการจัดกิจกรรมภายในกลุ่มเพื่อป้องกันการสูญเสียตัวตนอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ทั้งนี้การสร้างเครือข่ายภายในชุมชนและระหว่างชุมชนจะช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองที่นำไปสู่การผลักดันเชิงนโยบายต่อภาครัฐในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น ความช่วยเหลือด้านงบประมาณ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การใช้ทรัพยากร และระบบการสื่อสาร โดยเครือข่ายที่มีการจัดตั้งขึ้นนั้นอาจเป็นเครือข่ายในระดับชุมชน ระดับอำเภอ หรือระดับชาติก็ได้ (ประโยชน์ สงกลิ่น, 2558: 105)

ในปัจจุบันองค์กรส่วนท้องถิ่นได้มีความพยายามในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชน และการบริหารจัดการบริการสาธารณะของเทศบาลต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบูรณะ รักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยในการดำเนินการนั้นเทศบาลจะดำเนินการจัดทำระเบียบเทศบาลว่าด้วยการจัดตั้งชุมชน และการดำเนินงานของคณะกรรมการชุมชนขึ้น ทั้งนี้คณะกรรมการชุมชนถือเป็นกลุ่มคนที่มี

ความใกล้ชิดกับชุมชนและหน่วยงานของภาครัฐ โดยตามประกาศการจัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อพัฒนาเทศบาลและสุขาภิบาล ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2531) ซึ่งท้องถิ่นนิยมใช้เป็นแนวทางในการแต่งตั้งคณะกรรมการชุมชนนั้นได้กำหนดให้คณะกรรมการชุมชนประกอบด้วย ประธาน รองประธาน และกรรมการที่ดูแลความรับผิดชอบด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านป้องกันและรักษาความสงบ ด้านการคลัง ด้านสาธารณสุข ด้านการพัฒนา ด้านการศึกษาและสวัสดิการ อย่างไรก็ตามในกระบวนการทำงานคณะทำงานดังกล่าวยังมีลักษณะเป็นการทำงานแบบอาสาสมัครเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าในการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงมีความจำเป็นที่ต้องประกอบด้วยตัวแทนจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคชุมชนซึ่งอาจจะเป็นตัวแทนจากคณะกรรมการชุมชน หรือองค์กรพัฒนาชุมชนก็ได้ โดยแต่ละส่วนของโครงสร้างนั้นก็มีความบทบาทและหน้าที่แตกต่างกันไปตามพันธกิจของตนเอง

ในส่วนของบทบาทของภาครัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมนั้น อีโคมิสไทย (2557:3) ได้กล่าวถึงบทบาทของภาครัฐในการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรมอย่างสรุปไว้ว่า

- 1) ให้นโยบายด้านการอนุรักษมรดกวัฒนธรรมมีความสำคัญในระดับนโยบายหลักของชาติ
- 2) ให้มีการวางแผนบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3) รัฐต้องมีมาตรการทางการเงิน การคลังที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมในทุกระดับ
- 4) รัฐต้องมีมาตรการในการส่งเสริมให้รางวัลยกย่องเชิดชูบุคคลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษมรดกวัฒนธรรม
- 5) ให้บูรณาการแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างถูกต้อง ตลอดจนการใช้ประโยชน์และการบำรุงรักษาควบคู่ไปกับการบริหารจัดการมรดกวัฒนธรรมจะขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปไม่ได้

ทั้งนี้ในการจัดทำโครงสร้างองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยว โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติได้อธิบายในคู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า ควรมีการจัดตั้งองค์กรที่เข้ามารับผิดชอบต่องานด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะและมีการกำหนดรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน อย่างไรก็ตามในการจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนนั้นควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วม การกระจายบทบาทการทำงาน การกระจาย

ผลประโยชน์ การมีระบบการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการมีมาตรการในการควบคุมและป้องกันผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (พจนานุกรม, 2546:68-69)

2.4.3 บทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมในปัจจุบัน

ในปัจจุบันการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมภายในท้องถิ่น ไม่มีหน่วยงานที่ดูแลเฉพาะ ส่งผลให้ลักษณะการบริหารจัดการเป็นการบริหารจัดการแบบร่วมมือระหว่างหน่วยงานหลายฝ่าย ตามบทบาทและหน้าที่ของหน่วยงาน โดยในบางกรณีมีการบูรณาการความร่วมมือกัน แต่ในบางครั้งก็เป็นลักษณะการดำเนินงานแบบแยกกันซึ่งส่งผลให้การทำงานเกิดความซ้ำซ้อน หรือไม่ได้ผลลัพธ์ที่ดีเท่าที่ควร

คณะนักวิจัยได้ดำเนินการทบทวนบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงานในท้องถิ่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม โดยจำแนกเป็น

- 1) หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 2) หน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ตารางที่ 1 แสดงหน่วยงานและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และพัฒนา มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 53)	
สำนักงานจังหวัด	(1) แปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับชาติไปเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในพื้นที่	

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
	(2) จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนพัฒนาจังหวัด (ราชกิจจานุเบกษา, 2553: 8)	
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	(1) สำรวจ วางแผน และดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริมอนุรักษ์ฟื้นฟู บูรณะหรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2522)	สำนักงานจังหวัดแพร่ (ดูแลพื้นที่จังหวัดแพร่ และน่าน) และสำนักงานจังหวัดลำปาง (ดูแลพื้นที่จังหวัดลำพูน)
สำนักศิลปากร	(1) ดำเนินการในการธำรงรักษาคุณค่าและเอกลักษณ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมของชาติด้านโบราณคดี โบราณสถาน พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ภาษา วรรณกรรม ประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณี เอกสารหนังสือ จดหมายเหตุ นาฏศิลป์ ดุริยางคศิลป์ คีตศิลป์ สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม (2) กำกับ ดูแล ให้คำปรึกษา และสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ รวมทั้งกฎหมายและระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง (3) ปฏิบัติงานทางวิชาการด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรมทุกสาขาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ พัฒนา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการที่กรมกำหนด รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ	- สำนักศิลปากรที่ 8 เชียงใหม่ - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย - พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
	(4) สร้างความรู้ ความร่วมมือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชน ในการดำเนินงานอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขยายเครือข่ายการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ (5) บริหารจัดการโบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ อนุสรณ์สถาน มรดกโลกทางวัฒนธรรมของชาติ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่อยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบ ให้เป็นไปตามกฎหมาย (6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือที่ได้รับมอบหมาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2554: 32-33)	
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)	(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนา และรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน (6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นจัดให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น (ราชกิจจานุเบกษา, 2546: 4)	ดูแลเฉพาะพื้นที่เมืองเก่าแก่น่าน
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	(1) ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด (2) จัดทำแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่	

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
	(3) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการดำเนินงานของสภา และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด (ราชกิจจานุเบกษา, 2549:44)	
สภาวัฒนธรรมจังหวัด	(1) เป็นเครือข่ายการดำเนินงานวัฒนธรรมขององค์กรชุมชนในท้องถิ่น (2) ระดมทรัพยากรทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และภาคประชาชนในการดำเนินงาน วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัด (3) สืบสานวัฒนธรรมไทย (4) พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพการณ์และต่อท้องถิ่น (5) ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2559)	
สภาองค์กรชุมชน	(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์ หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ (2) เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน (3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา, 2551: 32)	

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาขาประจำจังหวัด	(1) ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสภาอุตสาหกรรม โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้แก่ การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเอกลักษณ์ของความเป็นไทย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2544: 2)	
สำนักงานจัดการสิ่งแวดล้อมและศิลปกรรม และสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด	(1) ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทาง มาตรฐาน และมาตรการการอนุรักษ์ คัมภีร์และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในพื้นที่เมืองเก่า (2) ประสานการแปลงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทาง มาตรฐาน และมาตรการการอนุรักษ์ คัมภีร์และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมไปสู่การปฏิบัติอย่างบูรณาการในพื้นที่ (3) ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก (ราชกิจจานุเบกษา, 2555: 33)	
สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษา และบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมือง และโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมกองการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเมื่อพิจารณาจากกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย พบว่าขอบข่ายอำนาจที่เกี่ยวข้องได้แก่	

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่การศึกษา	หมายเหตุ
	(1) ดำเนินตามกฎหมายว่าด้วยการผังเมือง กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร กฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน (2) ดำเนินการเกี่ยวกับการวางผัง ออกแบบ ควบคุมการก่อสร้าง บูรณะเมือง หรืออาคาร และสิ่งก่อสร้างของหน่วยงานของรัฐ (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการออกแบบ การก่อสร้าง และควบคุมอาคาร ก่อสร้างอาคารและ โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการบูรณะและ บำรุงรักษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2558: 18-19, 26)	
เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา	(1) ส่งเสริมให้เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่จะช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้กับท้องถิ่นและประเทศ (คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา, 2558: 23)	ครอบคลุมพื้นที่การศึกษาเฉพาะ จังหวัดลำพูน
คณะกรรมการกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า	(1) คณะกรรมการภายใต้การกำกับดูแลของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่าน ครอบคลุมพื้นที่การศึกษาเฉพาะในจังหวัดน่าน

ตารางที่ 2 แสดงหน่วยงานและบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใน
เขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542: 53)	
	เทศบาลมีหน้าที่ต้อง ... (3) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549: 16) ตามมาตรา 53 เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้อง... (6) ให้มีและบำรุงส่วนสาธารณะ (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ตามมาตรา 54 เทศบาลเมืองอาจจัดกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล ได้แก่... (3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร, (4) ให้มีการสาธารณสุขและการ (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549: 17)	
สำนักงานจังหวัด	(1) แปลงยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับชาติไปเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดในพื้นที่ (2) จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาจังหวัด (ราชกิจจานุเบกษา, 2553: 8)	
สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	(1) ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกระทรวงในส่วนภูมิภาค รวมทั้งดำเนินการประสานส่งเสริม และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการในเขตพื้นที่จังหวัด (2) จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด	

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
	(3) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน (4) ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว (ราชกิจจานุเบกษา, 2559: 6)	
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	(1) ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (2) เผยแพร่ประเทศไทยในด้านความงามของธรรมชาติ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนกิจการอื่นอันจะเป็นการชักจูงให้มีการเดินทางท่องเที่ยว (3) ริเริ่มให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว และเพื่อพัฒนาปัจจัยพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว (4) สำรวจ กำหนดพื้นที่และสถานที่ที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต้องสงวนไว้เป็นของรัฐและให้อยู่ในความควบคุมดูแลของททท. โดยจัดทำเป็นพระราชกฤษฎีกา (5) สำรวจ วางแผน และดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะหรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2522)	(สำนักงานแพร่และสำนักงานลำปาง)
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการ	(1) ประสานงานการบริหารจัดการการท่องเที่ยวระหว่างส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ หรือได้รับมอบหมาย	พื้นที่เมืองเก่า น่าน

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)	ให้บริหารจัดการการท่องเที่ยวไม่ว่าในระดับชาติ ระดับภูมิภาค หรือระดับท้องถิ่น (2) ประสานงานการใช้อำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ชุมชน ผังเมือง สิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยว หรือการรักษาความสงบเรียบร้อย เพื่อบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนา และรักษา สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (4) ส่งเสริมการใช้ศักยภาพของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนในการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน (6) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่นจัดให้มีการบำรุงรักษา ศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น (7) ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพในด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการจ้างงานและยกระดับคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่แห่งท้องถิ่นให้ดีขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2546: 4)	
สภาองค์กรชุมชน	(1) ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ราชกิจจานุเบกษา, 2551: 32)	

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาขาประจำจังหวัด	(1) เป็นตัวแทนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัด กลุ่มจังหวัดพื้นที่หรือท้องที่มีลักษณะพิเศษ เพื่อการประสานงานอย่างมีระบบระหว่างรัฐกับเอกชนในจังหวัด และเอกชนกับเอกชน (2) ส่งเสริมให้เกิดความเป็นเอกภาพของผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัด (3) เสนอความเห็นและให้คำปรึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการประกอบการท่องเที่ยวภายในจังหวัด กลุ่มจังหวัด ต่อสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือองค์กรภาครัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) ให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเรื่องการประกอบการท่องเที่ยว (สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553: 3-4) (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2544: 2)	
หอการค้าจังหวัด	(1) ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ... และส่งเสริมการท่องเที่ยว (2) รับปรึกษาและให้ข้อเสนอแนะแก่สมาชิกเกี่ยวกับการค้า การบริการ และช่วยอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการดำเนินธุรกิจของสมาชิก (ราชกิจจานุเบกษา, 2550: 5) (3) ประสานงานในทางการค้าระหว่างผู้ประกอบการค้ากับทางราชการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2509: 330)	
เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา	(1) ส่งเสริมให้เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาทางภาคเหนือของประเทศไทย ที่จะช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้กับท้องถิ่นและประเทศ	เฉพาะพื้นที่จังหวัดลำพูน

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	หมายเหตุ
	(2) พัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถของจังหวัดลำพูนให้เป็นเมืองท่องเที่ยวรองภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา (3) พัฒนากลไกการจัดการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการเจาะกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (4) ยกระดับด้านการตลาดการท่องเที่ยวของเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาอย่างยั่งยืน (คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา, 2558: 23)	

ตารางที่ 3 ตารางสรุปบทบาทของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่กรณีศึกษา	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กรณีศึกษา
เทศบาลเมือง	●	●
สำนักงานจังหวัด	●	●
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	●	●
องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)	●	●
สภาองค์กรชุมชน	●	●
สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาขาประจำจังหวัด	●	●

หน่วยงาน	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการมรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่การศึกษา	บทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับ การบริหารจัดการการ ท่องเที่ยวภายในพื้นที่ การศึกษา
เขตพัฒนาการท่องเที่ยวอารย ธรรมล้านนา	●	●
สำนักงานจัดการสิ่งแวดล้อม และศิลปกรรม และสำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมจังหวัด	●	
สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	●	
สภาวัฒนธรรมจังหวัด	●	
สำนักศิลปากร	●	
คณะกรรมการกองทุนเพื่อการ อนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	●	
สำนักงานการท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัด		●
หอการค้าจังหวัด		●

สืบเนื่องจากพื้นที่การศึกษาเป็นพื้นที่เมืองเก่า คณะนักวิจัยจึงได้ดำเนินการศึกษาถึง
โครงสร้างและบทบาทหน้าที่เพิ่มเติมของคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์
และเมืองเก่าเพิ่มเติม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่าเป็นคณะที่แต่งตั้ง
ขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมือง
เก่า พ.ศ. 2546 โดยมีอำนาจหน้าที่ต่างๆ ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา (2546: 12) ดังนี้

- 1) วางนโยบาย กำหนดพื้นที่ และจัดทำแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนากรุง
รัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี
- 2) จัดทำแนวทาง แผนปฏิบัติการและมาตรการต่างๆ เพื่อดำเนินการในพื้นที่
รับผิดชอบ

- 3) ให้คำปรึกษาและความเห็นโครงการของรัฐในพื้นที่รับผิดชอบ
- 4) สนับสนุนการจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า
- 5) ออกระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมาย โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี
- 6) สนับสนุน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่า
- 7) ประสานงาน ติดตาม ตรวจสอบและกำกับดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแนวทางโครงการ และแผนงานที่จัดทำไว้
- 8) เชิญผู้แทนหน่วยงานราชการและภาคเอกชน หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมาให้คำชี้แจงและข้อมูล
- 9) แต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานตามความจำเป็นและเหมาะสม เพื่อทำการแทนคณะกรรมการในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย
- 10) รายงานผลการดำเนินการให้คณะรัฐมนตรีทราบตามที่เห็นสมควร
- 11) ดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะรัฐมนตรีเพื่อให้การอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์ และเมืองเก่าประสบความสำเร็จ

การดำเนินการของคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า เป็นการบริหารจัดการพื้นที่ในเชิงนโยบายจากภาคส่วนกลาง โดยเมื่อพิจารณาจากโครงสร้างคณะกรรมการ⁷ จะพบว่าเป็นตัวแทนของหน่วยงานราชการส่วนกลางที่มีบทบาทหน้าที่ที่

⁷ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 นั้น คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ประกอบด้วย รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งรัฐมนตรีมอบหมายให้กำกับการบริหารราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธานกรรมการ ผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เลขาธิการพระราชวัง ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งจราจร อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น อธิบดีกรมธนารักษ์ อธิบดีกรมศิลปากร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย นายกสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม นายกสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นกรรมการ โดยมีเลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ

เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ฯ เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามในการดำเนินการของคณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ ขึ้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น คณะอนุกรรมการกลั่นกรองและพิจารณาแผนการดำเนินงานในพื้นที่เมืองเก่า คณะอนุกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าระดับเมืองที่มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานอนุกรรมการ โดยในการจัดตั้งคณะกรรมการระดับเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการดังกล่าวบริหารจัดการเมืองเก่าในท้องถิ่น และจัดทำแนวทาง มาตรการ ผังแม่บท แผนปฏิบัติการ และระเบียบปฏิบัติการต่างๆ ตามที่คณะกรรมการกำหนด (คณะกรรมการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า, 2553 : 2)

เมื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับโครงสร้างคณะกรรมการในระดับเมืองจะพบว่า โครงสร้างการบริหารจัดการพื้นที่ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับหน่วยงานราชการ ซึ่งคล้ายคลึงกับคณะกรรมการชุดหลัก ไม่ว่าจะเป็น ผู้ว่าราชการ โยธาธิการและผังเมืองจังหวัด อนุรักษ์จังหวัด สำนักงานศิลปากรที่ดูแลพื้นที่ วัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมจังหวัด เจ้าหน้าที่จากพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ หัวหน้าองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งในระดับจังหวัดและระดับตำบล ตัวแทนจากสถาบันการศึกษา ตัวแทนจากภาคส่วนศาสนา และผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ เป็นต้น ทั้งนี้ข้อสังเกตบางประการเกี่ยวกับโครงสร้างดังกล่าวว่า โครงสร้างที่ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับหน่วยงานภาครัฐ ทำให้การขับเคลื่อนในส่วนของภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้คนที่อาศัยในส่วนเก่าของเมืองเก่าเป็นไปอย่างเชื่องช้า และมีปัญหาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าเป็นอย่างมาก

2.4.4 บทบาทของเทศบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมใน

ปัจจุบัน

ปัจจุบันประเทศไทยมีรูปแบบองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น 5 รูปแบบตามโครงสร้างการปกครอง ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เมืองพัทยา และกรุงเทพฯ (มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และอัครพงศ์ อันทอง, 2558: 31) เนื่องด้วยพื้นที่กรณีศึกษาอยู่ภายใต้ขอบเขตการปกครองในรูปแบบของเทศบาล ในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งทบทวนเฉพาะบทบาทของเทศบาลเท่านั้น ไม่ได้ดำเนินการศึกษาถึงองค์การการปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ

เทศบาลเป็นองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญอย่างมากในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมปัจจุบัน ทั้งมิติของการบริหารจัดการ อนุรักษ์ และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยจาก

การศึกษาพบว่าการบริหารจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมมีความสัมพันธ์กับการบริการสาธารณะในประเภทต่างๆ⁸ ซึ่งเทศบาลมีหน้าที่ในการจัดการเพื่อประโยชน์แก่ประโยชน์ โดยครอบคลุมมิติต่างๆ ได้แก่ (1) การผังเมือง การขนส่งมวลชน และการจัดระเบียบจราจร (2) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม (3) การศึกษาและการฝึกอบรม ซึ่งครอบคลุมการฝึกอบรมพระยาสัน การจัดทำพิพิธภัณฑ์ และการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา และ (4) การกีฬาและการส่งเสริมวัฒนธรรม ซึ่งครอบคลุมงานประเพณีและงานเทศกาลต่างๆ (ชวลิต สละ, 2555: 299-302)

2.4.4.1 บทบาทของเทศบาลในการอนุรักษ์และพัฒนามรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเป็นภารกิจงานหนึ่งที่ต้องมีการปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการถ่ายโอนมาจากกรมศิลปากร ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีขอบข่ายงานที่ได้รับการถ่ายโอนได้แก่ 1) การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ 2) การมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาขั้นพื้นฐาน โดยรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน กำกับ ดูแล ให้คำแนะนำ 3) การสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุประจำท้องถิ่น และ 4) การจัดการโบราณสถานและโบราณวัตถุที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระดับท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการที่มีผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการร่วมเป็นคณะกรรมการพิจารณากำหนดว่าโบราณสถานและโบราณวัตถุใดมีระดับเกี่ยวข้องสัมพันธ์ในระดับชุมชน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก โดยโบราณสถานและโบราณวัตถุที่มีความสัมพันธ์และความสำคัญในระดับชุมชนท้องถิ่นให้ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนโบราณสถานและโบราณวัตถุที่มีความสัมพันธ์ระดับชาตินั้นสามารถให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลและจัดการได้ โดยกรมศิลปากรกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข ขอบเขตเทคนิค และการสนับสนุนจากส่วนราชการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น, [ม.ป.ป]: 1-3)

⁸ชวลิต สละ (2556: 299- 302) จำแนกประเภทของบริการสาธารณะไว้ 6 ประเภท ได้แก่ (1) การรักษาความสะอาดในชุมชน การอนามัยชุมชน และการรักษาพยาบาล (2) การบรรเทาทุกข์ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (3) การผังเมือง การขนส่งมวลชน และการจัดระเบียบจราจร (4) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม (5) การศึกษาและการฝึกอบรม และ (6) การกีฬาและการส่งเสริมวัฒนธรรม

จากภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนจากกรมศิลปากรในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทำให้เทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทและหน้าที่ในการบริหารจัดการโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีคุณค่าระดับชุมชน โดยจากภารกิจที่ได้รับถ่ายโอนดังกล่าวสามารถจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบำรุงรักษาโบราณสถานขั้นพื้นฐาน 2) การให้บริการในพื้นที่โบราณสถาน 3) การดูแลรักษาโบราณสถานในระดับท้องถิ่น 4) การดูแลรักษาโบราณวัตถุ และ 5) การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549: 38)

จากภารกิจทั้ง 5 ด้าน ทำให้เทศบาลมีบทบาทในการดูแลและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมดังสรุปได้ต่อไปนี้

การบำรุงรักษาโบราณสถานขั้นพื้นฐาน

- การรักษาความสะอาด โดยการถากถางและกำจัดวัชพืช หรือการกำจัดสิ่งกีดขวาง
- การปกป้องคุ้มครองรักษาความปลอดภัย โดยการจัดเวรยาม หรือเพิ่มมาตรการพิเศษ

การให้บริการในพื้นที่โบราณสถาน

- การให้บริการข้อมูลทางวิชาการ
- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
- การจัดกิจกรรมทางด้านการศึกษาอื่นๆ

การดูแลรักษาโบราณสถานในระดับท้องถิ่น

- การซ่อมแซมเบื้องต้น ตามรูปแบบวัสดุ และวิธีการดั้งเดิม
- การค้าขายโบราณสถาน
- การสงวนรักษา
- การเสริมความมั่นคงแข็งแรง
- การบูรณะ
- การปฏิสังขรณ์
- การประกอบคืนสภาพ
- การประยุกต์การใช้สอย

การดูแลรักษาโบราณวัตถุ

- การรวบรวม
- การจัดทำทะเบียน
- การดูแลรักษา
- การศึกษาและเผยแพร่ความรู้

การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุท้องถิ่น

- จัดแสดงสิ่งของต่างๆ
- จัดทำระบบทะเบียนและฐานข้อมูล
- เผยแพร่เรื่องราวและความรู้
- ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ภาพที่ 9 แผนภาพสรุปกิจกรรมตามภารกิจที่ได้รับการมอบหมายจากกรมศิลปากรของ
องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น

ในส่วนของพระราชบัญญัติเทศบาลนั้น ภายใต้กฎหมายดังกล่าว เทศบาลมีหน้าที่ในการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นตามมาตรา 50 (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2496: 8) โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดตัวชี้วัดการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นกรอบในการดำเนินการขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549: 30-40) ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการสร้างเครือข่าย และด้านการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

การเรียนรู้

- การให้ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปวัฒนธรรม และจารีตประเพณีในท้องถิ่นของตนเอง
 - กิจกรรมที่เสริมความรู้อย่างเด็กและเยาวชนในด้านศาสนา วัฒนธรรม จารีต ศิลปะพื้นบ้านและประเพณีท้องถิ่น
 - กิจกรรมยกย่อง เชิดชู ปราชญ์ชาวบ้านในโอกาสต่างๆ
- ส่งเสริมการดำเนินตามวิถีชีวิตที่สมดุลทั้งทางศาสนา วัฒนธรรม จารีตประเพณี และความทันสมัย
 - กิจกรรมเพื่อปลูกฝังแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักความพอดี แบ่งปัน และเอื้ออาทร
- การจัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น
 - ฐานข้อมูลด้านศาสนา วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น
 - ศูนย์เรียนรู้ของท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ
- การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่นร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น
 - ร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น และประสานงานเพื่อใช้งาน

ด้านการมีส่วนร่วม

- การจัดกิจกรรมด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่นที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง
 - จัดกิจกรรมหลักในด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีที่สำคัญของท้องถิ่น
 - จัดกิจกรรมเชื่อมสัมพันธ์และความสมานฉันท์ด้านศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น
- การจัดกิจกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกในการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น
 - จัดประชุมอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการให้แก่เยาวชนหรือประชาชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปะฯ
- การจัดทำแผนการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีท้องถิ่น
 - การสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนและติดตาม ประเมินผล

การสร้างเครือข่าย

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีระหว่างท้องถิ่น
- กิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินชีวิต ความรู้ ด้านศาสนา
- จัดตั้งเครือข่ายด้านศิลปะ วัฒนธรรม และจารีตประเพณีระหว่างท้องถิ่น
- กิจกรรมการถ่ายทอดความรู้ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และจารีตระหว่างท้องถิ่น
- ฐานข้อมูลเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนข้อมูล และร่วมกับสถาบันที่เกี่ยวข้อง ศึกษาเพื่อส่งเสริมเครือข่ายธุรกิจชุมชน

การอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

- จัดกิจกรรมรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความสมานฉันท์
- บรรยายหรือจัดกิจกรรมให้ความรู้เพื่อสร้างความสมานฉันท์ และจัดกิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายฯ

ภาพที่ 10 แผนภาพสรุปกิจกรรมบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น
และวัฒนธรรมอันดีของเทศบาล

2.4.4.2 บทบาทของเทศบาลในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

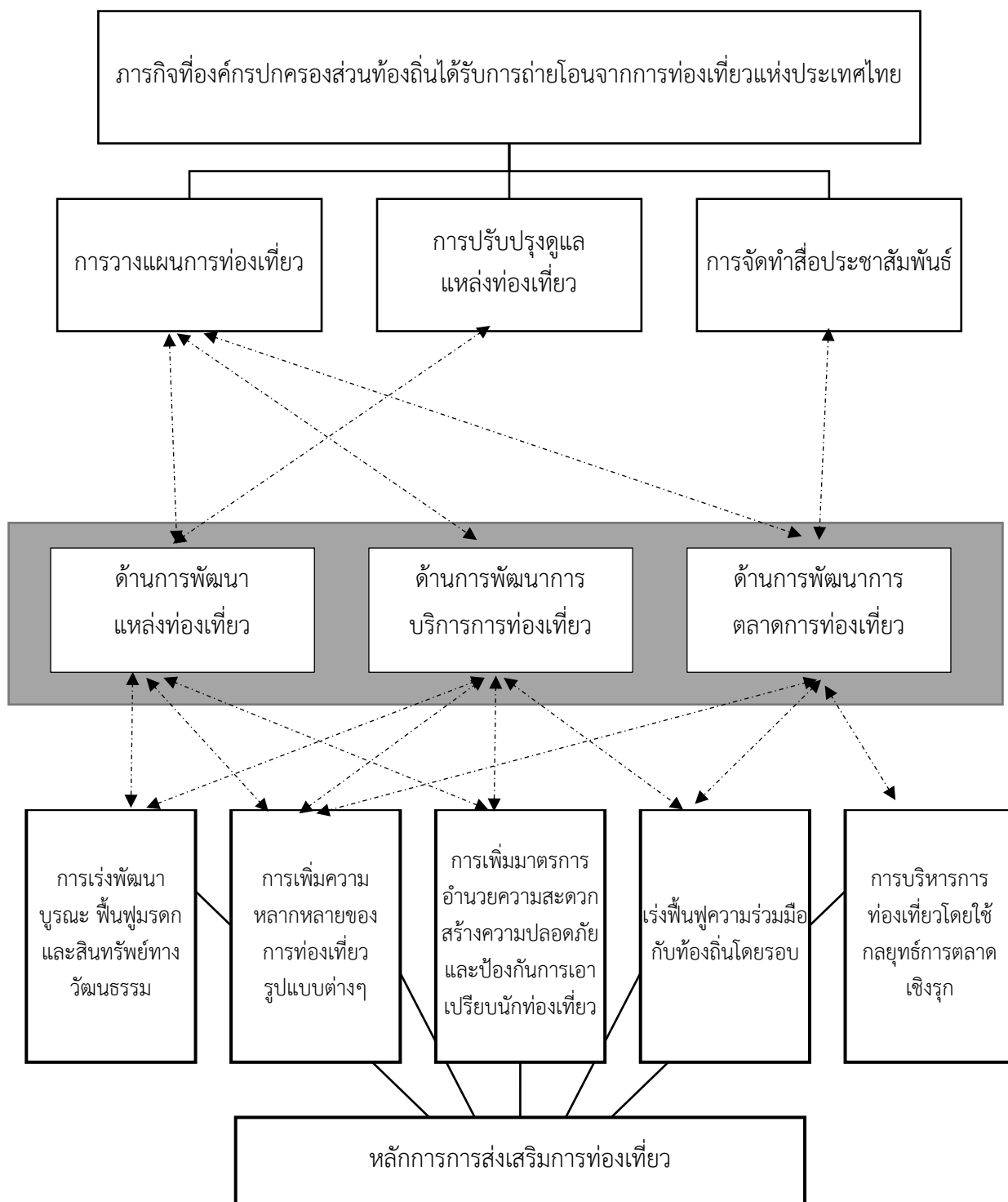
การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ของเทศบาลเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจของเทศบาลทั้งในมิติของการให้บริการสาธารณะ และมิติการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาโดยใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นและเปลี่ยนแปลงทรัพยากรดังกล่าวให้เกิดประโยชน์จากการพัฒนาสูงสุด (ขวลิต สละ, 2556: 296) โดยถือเป็นส่วนหนึ่งภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนอำนาจมาจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งภารกิจดังกล่าวประกอบด้วย 1) การวางแผนการท่องเที่ยว 2) การปรับปรุงดูแลแหล่งท่องเที่ยว และ 3) การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549: 5-7)

บทบาทของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเทศบาลปรากฏในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในด้าน “การส่งเสริมการท่องเที่ยว” (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549: 2) ทั้งนี้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549: 2-3) ได้มีความพยายามในการเชื่อมโยงภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนมาเข้ากับหลักการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระบบการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ

จากภาพที่ 11 จึงอาจสรุปด้านบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของเทศบาล ประกอบด้วย 1) บทบาทในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว 2) บทบาทในด้านการบริการการท่องเที่ยว และ 3) บทบาทในด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549: 16-17) ได้ในรายละเอียดเกี่ยวกับหลักการของ “การส่งเสริมการท่องเที่ยว” ว่าประกอบด้วยแนวทาง 5 ประการได้แก่

- 1) การเร่งพัฒนา บุคลากร พื้นฟูมรดก และสินทรัพย์ทางวัฒนธรรม
- 2) การเพิ่มความหลากหลายของการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ
- 3) การเพิ่มมาตรการอำนวยความสะดวก สร้างความปลอดภัย และป้องกันการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว
- 4) เร่งฟื้นฟูความร่วมมือกับท้องถิ่นโดยรอบ
- 5) การบริหารการบริการการท่องเที่ยวโดยใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงรุก

ภาพที่ 11 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์บทบาทภารกิจของเทศบาล
และหลักการในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

(ปรับปรุงจากมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว ของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549: 7)

ทั้งนี้เพื่อพิจารณาถึงบทบาทและกิจกรรมที่เทศบาลสามารถดำเนินการ
สำหรับส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ได้ คณะนักวิจัยได้ดำเนินการทบทวน
มาตรฐานการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549) ซึ่งถือเป็น
กรอบในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเทศบาล โดยจากการทบทวน
มาตรฐานดังกล่าวสามารถสรุปกิจกรรมที่เทศบาลสามารถดำเนินการส่งเสริมการ
ท่องเที่ยวได้ดังต่อไปนี้

บทบาทในการพัฒนา แหล่ง/กิจกรรมการท่องเที่ยว	บทบาทในการพัฒนา การบริการ	บทบาทในการพัฒนา การตลาด
สนับสนุนหรือจัดใหม่ • เส้นทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว* • ป้ายบอกทาง/แนะนำแหล่ง* • ห้องน้ำสาธารณะ* • ถังขยะ และผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บ* • ที่พักผ่อนสำหรับนักท่องเที่ยว* • ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง* • ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว • ที่ทำการของแหล่งท่องเที่ยว • ที่ขายบัตรเข้าชมแหล่งท่องเที่ยว • ป้ายแสดงข้อมูลเฉพาะของแหล่งฯ • ลานทำกิจกรรม • การปรับปรุงภูมิทัศน์ในแหล่งฯ • ชุมทางเข้า • เจ้าหน้าที่และผู้รับผิดชอบไม่แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม • ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว	สนับสนุนหรือจัดใหม่ • เจ้าหน้าที่ดูแลด้านความปลอดภัยและการปฐมพยาบาล* • เครื่องมือสื่อสารให้กับเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดเหตุร้าย* • ป้ายประกาศเตือนที่อาจเกิดอันตราย* • รั้วหรืออุปกรณ์ป้องกันอันตราย* • อุปกรณ์สัญญาณเตือนภัย • ร้านอาหาร* • ร้านอาหารที่ได้รับมาตรฐาน • สินค้าและของที่ระลึก* • สินค้าและของที่ระลึกที่ผลิตโดยชุมชน • ที่พักที่สะอาดปลอดภัย* • การให้ข้อมูลของที่พักริเวณใกล้เคียง • ยุวมัคคุเทศก์ หรืออาสาสมัครนำเที่ยว • มัคคุเทศก์ท้องถิ่น • กิจกรรมการบริการเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ • เอกสารหรือแผ่นพับด้านการท่องเที่ยว* • บริการติดต่อสื่อสารทางช่องทางต่างๆ • พาหนะโดยสารสาธารณะที่เข้าถึงแหล่ง ปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวก และบุคลากรประจำ	สนับสนุนหรือจัดใหม่ • แผนการตลาดระยะสั้น* • แผนการตลาดระยะยาว • เส้นทางท่องเที่ยวภายในพื้นที่* • เส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงสู่พื้นที่อื่นๆ • สื่อสิ่งพิมพ์รูปแบบต่างๆ เพื่อแนะนำสถานที่* • เผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวตามสื่อต่างๆ • เว็บไซต์เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น • เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน *การพัฒนาขั้นพื้นฐาน

ภาพที่ 12 แผนภูมิสรุปกิจกรรมที่เทศบาลสามารถดำเนินการได้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวตามมาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549: 37-48)

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553: 23) ในส่วนของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีอำนาจในการปกป้องคุ้มครองพื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ซึ่งอาจครอบคลุมถึงพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมนั้น ก็สามารถประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดลักษณะการใช้ที่ดินได้ เช่น ชุมชนดั้งเดิม จังหวัดภูเก็ต อย่างไรก็ตาม การคุ้มครองดังกล่าวก็เป็นเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งและขาดความต่อเนื่อง (ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553: 21-24)

ณวิทย์ อ่องแสงชัย (2550: 10) ได้อธิบายถึงข้อดีและข้อเสียของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แสดงข้อดีและข้อเสียของกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนแต่ละฉบับ

กฎหมาย	หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ข้อดี	ข้อเสีย
พรบ. โบราณสถาน พ.ศ. 2504	กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร	- คุ้มครองแหล่ง โบราณสถานและ ศิลปกรรมที่สำคัญได้	- ไม่ คุ้ ม ค ร อ ง สภาพแวดล้อมและ องค์ประกอบ แหล่ง โบราณสถาน - ประชาชนไม่มีส่วนร่วม
พรบ. ผังเมือง พ.ศ. 2518	กระทรวงมหาดไทย กรมการผังเมือง	- คุ้มครองการใช้ที่ดินได้ - ออกผังเมืองเฉพาะได้ - ประชาชนมีส่วนร่วมใน การวางผัง	- มี ป ัญ ห า ใน ก า ร ควบคุมปฏิบัติให้เป็นไป ตามแผนผังไม่ได้ - แ พ น ผัง มี ก า ร เปลี่ยนแปลงได้ง่าย
พรบ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	กระทรวงมหาดไทย หน่วยงานราชการ ท้องถิ่น	- กำหนดรายละเอียด การก่อสร้างฯ ได้	- ไม่มีมาตรฐานการ ปฏิบัติงาน - คุ้ ม ค ร อ ง อ า ค า ร อนุรักษ์ไม่ได้
พรบ. ส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535	กระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	- ออกมาตรการฉุกเฉิน ได้ไว - ควบคุมให้ส่งรายการ ศึกษาผลกระทบฯ	- รายละเอียดการ อนุรักษ์ต้องอาศัย กฎหมายฉบับอื่นช่วย

ในปัจจุบันมาตรการทางกฎหมายที่ชุมชนดั้งเดิมเริ่มนำมาใช้ในการจัดการอาคารและย่านพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมของตนคือการออกเทศบัญญัติ หรือข้อบัญญัติท้องถิ่น ตามมาตรา 8 มาตรา 9 และมาตรา 10 ในพระราชบัญญัติควบคุมอาคารพ.ศ. 2522 เพื่อควบคุมลักษณะหรือรูปแบบอาคาร ตลอดจนการใช้ที่ดินภายในพื้นที่เพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ รวมถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรม ตัวอย่างเช่น การออกเทศบัญญัติของเทศบาลตำบลเชียงคาน เรื่อง “การกำหนดประเภท ลักษณะ แบบ รูปทรง ระยะหรือระดับของอาคาร และบริหารห้ามก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้าย ใช้ หรือเปลี่ยนการใช้อาคารบางชนิด หรือบางประเภท ในท้องที่เทศบาลตำบลเชียงคาน” ซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม โดยเทศบัญญัติฉบับนี้ได้มีการกำหนดเงื่อนไขการก่อสร้างและดัดแปลงอาคารภายในพื้นที่หลายประการ อาทิ การกำหนดสีหลังคาให้เป็นโทนสีน้ำตาล เทา ขาว หรือสีของวัสดุธรรมชาติ การกำหนดสีนอกอาคารให้เป็นสีโทนธรรมชาติตามวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น สีอิฐ สีน้ำตาล สีครีม การกำหนดองค์ประกอบและส่วนประดับทางสถาปัตยกรรมที่กลมกลืนกับอาคารไม้เก่าที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามด้วยกระบวนการดำเนินการที่ซับซ้อนและยาวนาน ทำให้ปัจจุบันการออกเทศบัญญัติเพื่อควบคุมหรือกำหนดลักษณะอาคารทำได้ช้า และทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายในพื้นที่

เมื่อพิจารณาจากกฎหมายที่บังคับใช้เพื่อบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมพบว่า ในปัจจุบันประเทศไทยมีเพียงกฎหมายที่ประกาศขึ้นทะเบียนพื้นที่เขตอนุรักษ์ หากแต่ไม่ได้ระบุหรือขึ้นทะเบียนอาคารภายในพื้นที่อย่างเป็นทางการ (designation) (ยงธนิศร์ พิมลเสถียร, 2557: 21) โดยจากช่องว่างดังกล่าวนี้ส่งผลให้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาชุมชนดั้งเดิมต่าง ๆ เกิดการสร้างอาคารสมัยใหม่แทนที่อาคารรูปแบบเดิมและทำให้มรดกทางวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าภายในพื้นที่เขตชุมชนดั้งเดิมตกอยู่ในความเสี่ยงและมีความเปราะบางต่อการสูญสลาย โดยสำหรับประเด็นการขึ้นทะเบียนอาคารหรือพื้นที่ที่มีคุณค่าทางมรดกทางวัฒนธรรมนั้น ปัจจุบันเป็นไปตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯ ที่มุ่งเน้นการดูแลรักษา “โบราณสถาน” ซึ่งมีความหมายตามนิยามคือ อสังหาริมทรัพย์ที่ประกอบด้วยคุณสมบัติสามประการได้แก่ ก) อายุ หมายถึงมีการก่อสร้างหรือมีหลักฐานพิสูจน์ได้ว่าได้เกิดขึ้นมาเป็นระยะเวลานานตามที่กำหนด ข) ลักษณะแห่งการก่อสร้าง หมายถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรม โครงสร้าง หรือเทคนิคการก่อสร้างทางวิศวกรรม หรือ ค) มีประโยชน์ในทางศิลปะ ประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ซึ่งได้รวมไปถึงแหล่งโบราณคดีแห่งประวัติศาสตร์ และอุทยานแห่งชาติด้วย โดยเมื่อพิจารณาจากนิยามตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวจะพบว่า อาคารที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ดังกล่าวก็นับเป็นโบราณสถานได้ โดยไม่จำเป็นต้องขึ้นทะเบียน ทั้งนี้การขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้รัฐสามารถดูแล รักษา และควบคุมโบราณสถานต่าง ๆ ได้ โดยไม่ต้องคำนึงถึงสิทธิการเป็นเจ้าของ อย่างไรก็ตามกฎหมายฉบับนี้จะประกาศเพื่อพิทักษ์และรักษามรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นสมบัติของคนในชาติ

หากแต่ข้อบังคับที่มีความเข้มงวดและมีลักษณะลิดรอนสิทธิในทรัพย์สินส่วนบุคคล ประกอบกับ มาตรการการดูแลที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่เศรษฐกิจ อาทิ การห้ามมิให้มีการซ่อมแซม แก้ไข เปลี่ยนแปลง รื้อถอน ต่อเติม ทำลาย หรือเคลื่อนย้าย นอกจากจะได้รับอนุญาตจากกรมศิลปากร กลับส่งผลให้คนทั่วไปปฏิเสธที่จะขึ้นทะเบียนดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากที่จะเกิดขึ้นกับ ทรัพย์สินของตนเองในอนาคต (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553: 21-23)

ทั้งนี้ไม่เพียงแต่ช่องว่างทางกฎหมายที่ขาดการขึ้นทะเบียนมรดกทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่ สำหรับพื้นที่ที่มีคุณค่าในฐานะแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนโดยเฉพาะในส่วนของ แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นโบราณสถาน หรืออุทยานประวัติศาสตร์ ก็มีปัญหาในการบริหารจัดการเช่นเดียว โดยตามหลักการแล้วนั้นการบริหาร จัดการ ตลอดจนการดูแลกำหนดให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ฯ อย่างไรก็ตาม เนื่องด้วยการซ้อนทับของพื้นที่ดูแลและข้อ กฎหมายของพระราชบัญญัติแต่ละฉบับ ส่งผลให้การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็น โบราณสถานหรืออุทยานประวัติศาสตร์นั้นเกิดปัญหาและความขัดแย้งในเชิงนโยบาย เนื่องด้วย หน่วยงานแต่ละแห่งต่างต้องการบังคับใช้กฎหมายตามที่ตนมีอยู่ โดยไม่คำนึงถึงกฎหมายฉบับอื่น จาก การศึกษาของสุนีย์ ทองจันทร์และคณะ (2556) เกี่ยวกับปัญหาการบังคับใช้กฎหมายในการบริหาร จัดการ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ : กรณีศึกษาเกาะเมืองจังหวัด พระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นพื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมแห่งหนึ่งในประเทศไทย พบว่าการซ้อนทับกัน ของอำนาจในการบริหารจัดการพื้นที่ของกรมศิลปากรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งผลให้ เกิดช่องว่างทางกฎหมาย และนำไปสู่การบริหารจัดการของแต่ละหน่วยงานที่ไม่เป็นระบบ และไม่ สอดคล้องกับภูมิทัศน์เดิม จนส่งผลให้โบราณสถาน ตลอดจนภูมิทัศน์เมืองโบราณถูกทำลาย สูญหาย และเกิดภูมิทัศน์อนาคตในที่สุด ประกอบกับการไม่มีหน่วยงานเฉพาะในการดูแลพื้นที่และประสานงาน ภาคส่วนต่าง ๆ ที่ชัดเจน จึงส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่มรดกโลกในจังหวัด พระนครศรีอยุธยาไม่สามารถแก้ไขได้อย่างแท้จริง

สำหรับการศึกษารั้วนี้พื้นที่กรณีศึกษาทั้งหมดอยู่ในเขตเมืองเก่าตามความเห็นชอบของมติ คณะรัฐมนตรี ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546 โดยจากการศึกษาของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กอง อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม (2555: 6-8) พบว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ และพัฒนาเมืองเก่าหลายฉบับ โดยสามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงกรอบกฎหมายที่ใช้ในการบริหารจัดการเมืองเก่า

	รายละเอียดของกฎหมาย
กรอบที่ 1 กรอบกฎหมายเพื่อ การอนุรักษ์พื้นที่	พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535
	ระเบียบกรมศิลปากรว่าด้วยการอนุรักษ์โบราณสถาน พ.ศ. 2528
	พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
	พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และ 3ฉบับเสริม
	พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518
	พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505
	ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และพัฒนากรุง รัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546
กรอบที่ 2 กรอบกฎหมายเพื่อ การรักษาสภาพแวดล้อม	พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติคั่นและคูน้ำ พ.ศ. 2505
	พระราชบัญญัติการขุดดินและถมดิน พ.ศ. 2543
	พระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535
	พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2547
กรอบที่ 3 กรอบกฎหมายเพื่อ การวางผังชุมชนเมืองและ สภาพแวดล้อม	พระราชบัญญัติผังเมือง พ.ศ. 2518

นอกจากกรอบกฎหมายข้างต้นแล้ว ในการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมภายในเขตเมือง
เก่ายังใช้แผนแม่บทและผังแม่บทที่จัดทำขึ้นในแต่ละเมืองเป็นแนวทางในการบริหารจัดการอีกด้วย ซึ่ง
ในพื้นที่กรณีศึกษาทั้งสามแห่งนั้น จังหวัดลำพูนและจังหวัดน่านได้มีการจัดทำแผนแม่บทและผัง
แม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่าแล้วเสร็จ ส่วนจังหวัดแพร่ก็ยังอยู่ในระหว่าง
พิจารณารายละเอียดเพื่อดำเนินการต่อไป

2.6 แนวคิดและกรณีศึกษาการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมในบริบทของการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์

2.6.1 กรณีศึกษาภายในประเทศ

ในการศึกษาตัวอย่างการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมในบริบทของการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์นั้น คณะนักวิจัยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรม ร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสังเคราะห์ออกมาเป็นลักษณะการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมแต่ละแห่ง ทั้งนี้ในการสังเคราะห์ข้อมูลจะแบ่งประเด็นสำคัญออกเป็น

- 1) พัฒนาการการพัฒนาของชุมชน
- 2) รูปแบบองค์กร
- 3) การสนับสนุนงบประมาณ
- 4) ประเด็นอื่นๆ ที่มีความน่าสนใจ

ในการศึกษาพื้นที่กรณีศึกษาตัวอย่าง ประกอบด้วยพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมริมน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

2.6.1.1 การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมริมน้ำอัมพวา

ชุมชนอัมพวาถือเป็นชุมชนเริ่มต้นและชุมชนต้นแบบในการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนดั้งเดิมที่เคยเสื่อมโทรมให้กลับมามีชีวิตอีกครั้งภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนของประเทศไทย (Wannasilpa Peerapun, 2012: 243) กระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนอัมพวาเริ่มขึ้นอย่างเป็น พ.ศ. 2543 ภายใต้โครงการ Thailand Cultural Environment Project (TCEP) ที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ชุมชนริมน้ำประวัติศาสตร์ในบริเวณภาคตะวันตกของประเทศ และจากความสำเร็จในกระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนดังกล่าว ทำให้ในเวลาต่อมาชุมชนอัมพวาได้รับรางวัลชุมชนอนุรักษ์ดีเด่นจากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ในปีพ.ศ. 2545 (วรรณศิลป์ พิรพันธุ์ และ ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์, 2553: 1) และได้รับรางวัลเพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกแห่งองค์การยูเนสโก ในปีพ.ศ. 2551 (UNESCO BANGKOK, 2008)

ชุมชนอัมพวาเป็นชุมชนตลาดริมน้ำดั้งเดิมที่ซบเซาอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงฐานของเมืองและกระบวนการกลายเป็นบก โดยจากการสำรวจของคณะนักวิจัยจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยพบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2543 มีบ้านเรือนริมน้ำที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมกว่าร้อยละ 80 ปิดร้างและอยู่ในสภาพทรุดโทรม (สำนักบริหารวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554) ในช่วงเริ่มแรกของกระบวนการ

ฟื้นฟูชุมชนอัมพวา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ร่วมมือกับสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำโครงการสาธิตการปรับปรุงซ่อมแซมอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมตามหลักการอนุรักษ์เพื่อเป็นตัวอย่างให้กับชุมชน โดยดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมอาคารสำนักงานเทศบาลตำบลอัมพวา 1 หลัง ห้องแถวไม้ริมน้ำของมูลนิธิชัยพัฒนาจำนวน 4 คูหา และอาคารห้องแถวไม้ จำนวน 17 หลัง ผ่านการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุง จากรัฐบาลประเทศเดนมาร์ก ภายใต้โครงการ Danish International Development Agency (DANIDA) ร่วมกับงบประมาณของเจ้าของที่พักอาศัย ในสัดส่วนร้อยละ 50 : 50 (วรรณศิลป์ พีรพันธุ์ และ ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์, 2553: 5)

ภายหลังจากการปรับปรุงและซ่อมบำรุง กลุ่มอาคารดังกล่าวได้รับการปรับเปลี่ยนหน้าที่ใช้สอยเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ อาทิ ที่พักอาศัย homestay ร้านอาหาร ร้านขายของฝาก เป็นต้น (UNESCO BANGKOK, 2008) โดยจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวพื้นที่ตลาดทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ในปีพ.ศ. 2547 ส่งผลให้เกิดรายได้หมุนเวียนขึ้นภายในชุมชน และนำไปสู่การฟื้นฟูปรับปรุงอาคารตลอดจนพื้นที่ในบริเวณใกล้เคียง (Siriwan Silapacharanan, 2013: 60-61) เช่น การปรับปรุงเรือนแถวริมน้ำของมูลนิธิชัยพัฒนาในปีพ.ศ. 2549-2550 (วรรณศิลป์ พีรพันธุ์ และ ศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์, 2553: 6,9)

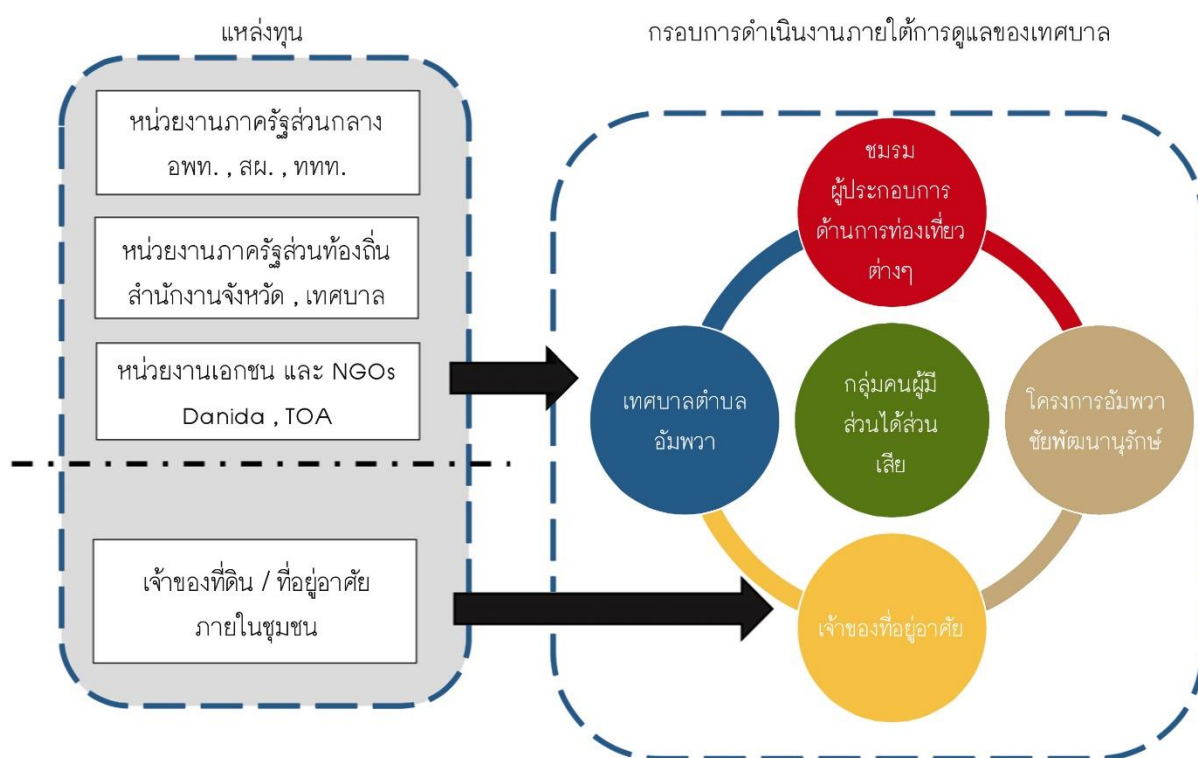
กระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวาในช่วงเริ่มต้นเป็นกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเมื่อวิเคราะห์กระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูจากการทบทวนวรรณกรรมสามารถจำแนกผู้มีส่วนร่วมออกเป็น 3 กลุ่มได้แก่

กลุ่มที่ 1 เจ้าของพื้นที่และผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินการ ได้แก่ ผู้บริหารเทศบาลตำบลอัมพวา ตัวแทนชุมชน และประชาชนในเทศบาลตำบลอัมพวา

กลุ่มที่ 2 ผู้วิจัยและที่ปรึกษาด้านวิชาการ ได้แก่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มที่ 3 หน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงานจังหวัดสมุทรสงคราม สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และเทศบาลตำบลอัมพวา (วรรณศิลป์ พีรพันธุ์ และศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์, 2553: 1)

ปัจจุบันการบริหารจัดการชุมชนอัมพวาอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลอัมพวา และการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการบริหารจัดการและปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2559) โดยเทศบาลได้ดำเนินการกำหนดนโยบายและแผนเพื่อพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป และสืบเนื่องจากเทศบาลตำบลอัมพวานั้นเป็นเทศบาลขนาดเล็ก จึงทำให้งบประมาณสำหรับดำเนินกิจกรรมดังกล่าวมีน้อย (ชนัชชา ฤทธิ์เดช, 2558: 19) และต้องอาศัยการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน

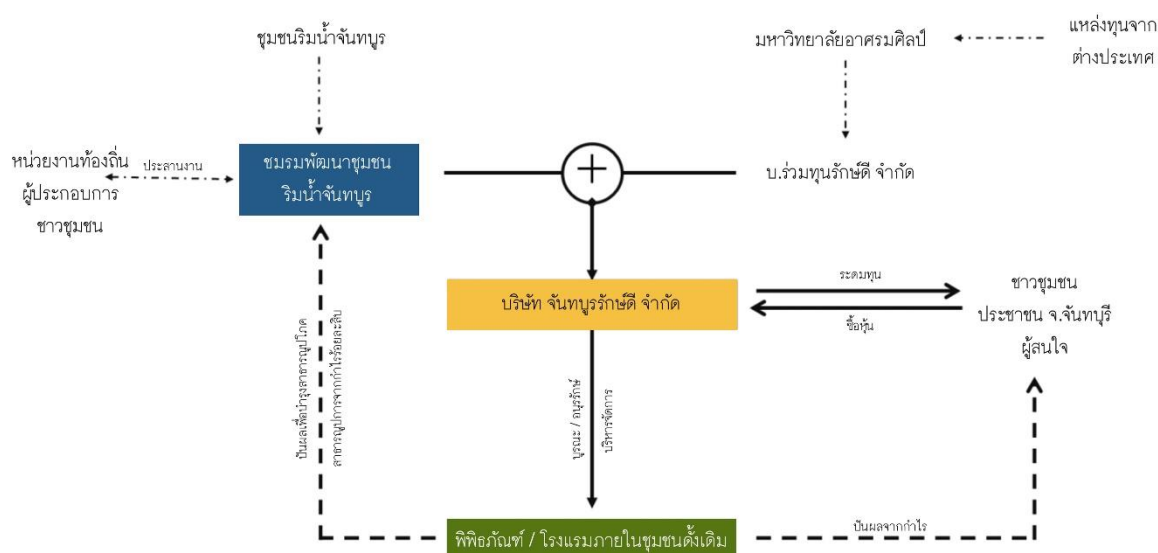
ภาพที่ 13 โครงสร้างการบริหารจัดการเพื่อการฟื้นฟูและอนุรักษ์ชุมชนอัมพวา

2.6.1.2 การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมริมน้ำจันทบูร

ในปัจจุบันชุมชนริมน้ำจันทบูรถือเป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่สำคัญแห่งใหม่ของจังหวัดจันทบุรี ด้วยความสมบูรณ์ของสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สะท้อนให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองของบทบาททางด้านการค้าของชุมชนในอดีต การบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูชุมชนริมน้ำจันทบูรมีความแตกต่างจากชุมชนดั้งเดิมอื่น ๆ เนื่องด้วยมีแนวคิดที่ต้องการให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์

โดยตรงจากการฟื้นฟูและอนุรักษ์ชุมชน โดยจากแนวความคิดดังกล่าวส่งผลให้รูปแบบการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนดั้งเดิมแห่งนี้มีลักษณะเป็นธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise)⁹ ที่ชุมชนเป็นผู้ลงทุน บริหารจัดการ และร่วมรับผลกำไร (ธิป ศรีสกุลชัยรัก, 2559: 1-2)

การฟื้นฟูชุมชนริมน้ำจันทบูรเกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ของสถาบันอาศรมศิลป์ที่ได้เดินทางเข้ามาศึกษาและวิจัยภายในพื้นที่ในช่วงประมาณ ปีพ.ศ. 2551 จนก่อให้เกิดความตระหนักรู้ในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมแก่คนในชุมชน และนำมาสู่รวมกลุ่มกันเป็นชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร และร่วมกันวางแผนกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ชุมชนร่วมกัน ภายใต้แนวคิด “วัฒนธรรมนำการค้า”

ภาพที่ 14 กรอบแนวคิดการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร

สำหรับประเด็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้นจากการศึกษาพบว่ากลุ่มบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูรสามารถจำแนกได้เป็น 3 ส่วนสำคัญ

ส่วนที่ 1 มหาวิทยาลัยอาศรมศิลป์ และบริษัทร่วมทุนรักชาติ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทที่จัดตั้งขึ้นของมหาวิทยาลัยอาศรมศิลป์ โดยในกระบวนการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูรพบว่ามหาวิทยาลัยอาศรมมีบทบาทสำคัญอย่างมากในการจุดประกายให้ชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชน โดย

⁹ แนวคิดกิจการเพื่อสังคม คือ แนวคิดการดำเนินการธุรกิจที่จัดทำขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม และดำเนินกิจกรรมที่ภาคีรัฐและเอกชนไม่สามารถดำเนินการหรือไม่ได้รับการตอบสนองจากภาครัฐ (ธิป ศรีสกุลชัยรัก, 2559: 7)

ใช้กระบวนการศึกษาและวิจัยภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญ ทั้งนี้ บ.ร่วมทุนรักษ์ดี จำกัด ได้ร่วมกับชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูรจัดตั้งบริษัท จันทบูรรักษ์ดี จำกัดขึ้น เพื่อเป็นตัวกลางในการดำเนินการจัดการมรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ให้เกิดคุณค่าทางเศรษฐกิจ และเกิดการหมุนเศรษฐกิจแก่ชุมชนซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัท โดยในการจัดตั้งนั้นคณะทำงานจากมหาวิทยาลัยอาศรมศิลป์ ได้ร่วมกับชุมชนในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และแผนการดำเนินงานศึกษาความเป็นไปได้ทางการตลาด การเงิน และการลงทุนต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบูร คือ กลุ่มคนที่ชาวบ้านภายในชุมชนร่วมตัวกันขึ้นเพื่อพัฒนาชุมชนและจัดกิจกรรม

ส่วนที่ 3 บริษัทจันทบูรรักษ์ดี จำกัด เป็นบริษัทของชุมชนที่จัดตั้งบนแนวคิดกิจการเพื่อสังคม โดยกำหนดให้ชุมชนเป็นผู้ลงทุน บริหารจัดการ และร่วมรับผลกำไร (ธิป ศรีสกุลชัยรัก, 2559: 7) โดยบริษัทจันทบูรรักษ์ดี มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจคือ การปรับปรุงบ้านหรืออาคารเก่าในชุมชนเพื่อดำเนินการเป็นโรงแรมและแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ (historic Inn) (ธิป ศรีสกุลชัยรัก, 2559: 7) เมื่อพิจารณาโครงสร้างการบริหารจัดการของบริษัท จันทบูรรักษ์ดี จำกัด จะพบว่าประกอบด้วยคณะกรรมการบริหาร 5 คน ซึ่งมีที่มาจากคนในชุมชน 2 คน และคณะกรรมการจากสถาบันอาศรมศิลป์อีก 3 คนเพื่อเป็นที่ปรึกษาและรักษาทิศทางการดำเนินงาน อย่างไรก็ตามเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สัมฤทธิ์ผลได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านโรงแรม ด้านกฎหมาย และด้านการตลาดเพิ่มอีกสามคน

สำหรับการสนับสนุนเงินทุนเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้นในช่วงเริ่มแรกการดำเนินการของชุมชนริมน้ำจันทบูร มีลักษณะการดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไปไม่ได้ใช้ทุนอย่างเป็นทางการ แต่ใช้ความร่วมมือกันภายในชุมชน การสนับสนุนและบริหารเงินเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของชุมชนริมน้ำจันทบูรสามารถจำแนกเป็น

- (1) การสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด
- (2) การสนับสนุนเงินทุนจากหน่วยงานต่างประเทศ เพื่อปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ โดยในปีพ.ศ. 2553 มูลนิธิ Rockefeller ได้มอบทุนให้แก่สถาบันอาศรม ดำเนินการปรับปรุง

“บ้านขุนอนุสรสมบัติ” ให้เป็นบ้านเรียนรู้ของชุมชน (ธิป ศรีสกุลชัยรัก, 2559: 5)

- (3) การสนับสนุนเงินทุนเพื่อปรับปรุงสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ภายในชุมชนดั้งเดิม จากกำไรที่ได้จากการบริหารบริษัท จันทบูรรักษดี จำกัด

สำหรับการบริหารจัดการรายได้ของบริษัท จันทบูรรักษดี จำกัดนั้น ใช้วิธีการระดมทุนด้วยการขายหุ้นให้แก่ ชุมชน คนภายในจังหวัดจันทบุรี และบุคคลอื่น ๆ หุ้นละ 1,000 บาท จากการจำหน่ายหุ้นดังกล่าว บริษัท จันทบูรรักษดี จำกัด สามารถระดมทุนเพื่อใช้ในการซ่อมแซมบ้านหลวงราชไมตรีทั้งหมด 8,800,000 บาท โดยมีผู้ถือหุ้นทั้งสิ้น 501 คน และเป็นคนภายในชุมชนกว่า 200 คน ทั้งนี้ คณะกรรมการได้กำหนดผลตอบแทนจากการบริหารจัดการ บริษัท จันทบูรรักษดี จำกัด ไว้ในรูปของการปันผลสำหรับผู้ถือหุ้น และแบ่งกำไรร้อยละ 10 มอบให้ชุมชนเพื่อพัฒนาต่าง ๆ ตามความต้องการของชุมชน (ธิป ศรีสกุลชัยรัก, 2559: 8-9)

2.6.2 กรณีศึกษาต่างประเทศ

2.6.2.1 การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม George Town ประเทศมาเลเซีย

George Town เป็นเมืองมรดกโลกที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติในปี ค.ศ. 2008 โดยภายในพื้นที่ของ George Town ปรากฏร่องรอยรูปแบบดั้งเดิมที่มีความงามทางสถาปัตยกรรมเป็นจำนวนมาก (Bandan Warisan Heritage Service, 2008: 55) จากการได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลก ส่งผลให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวภายในเมืองประวัติศาสตร์ George Town อย่างแพร่หลายควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และการพัฒนาพื้นที่ ทั้งนี้ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่ากระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาที่เป็นระบบภายใต้ Penang Heritage Trust และภาคีร่วมอื่น ๆ ส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ได้รับการอนุรักษ์และต่อยอดในเชิงธุรกิจได้ โดยจากการศึกษาของ Shida Irwana Omar และคณะ (2013) พบว่าการท่องเที่ยวภายในแหล่งมรดกโลกเมือง George Town ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อเศรษฐกิจฐานรากในชุมชนและสนับสนุนให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม อีกทั้งจากการศึกษาของ Noor Fazamimah Mohd Ariffin, Yahaya Ahmad (2015) ที่ศึกษา

เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินของนักท่องเที่ยวภายในพื้นที่มรดกโลกปีนั้นๆ ก็ยังพบว่า นักท่องเที่ยวยินดีที่จ่ายเงินเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและชุมชน ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้การบริหารจัดการที่ีระหว่างกระบวนการอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรมและการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมจะนำมาซึ่งมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจทั้งใน ส่วนที่สนับสนุนการดำเนินการอนุรักษ์และการกระจายรายได้สู่สังคม อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการของ Penang Heritage Trust ภายในเมือง George Town มี จุดอ่อนในประเด็นของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการร่วมวางแผนบริหารจัดการ ท่องเที่ยวภายในพื้นที่ (Shiga Irwana ,et.al , 2013: 1)

การบริหารจัดการ George Town มีลักษณะเป็นการบูรณาการภาคส่วน ต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานด้านการวางแผน หน่วยงานรัฐบาล หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กร เอกชน โดยการวางแผนบริหารจัดการเมือง George Town เป็นตามข้อบังคับของ World Heritage Convention ที่ให้มีการจัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบและแนวทาง ในการบริหารจัดการพื้นที่มรดกโลกให้มีแนวทางการอนุรักษ์ที่เหมาะสมและยั่งยืน อันจะเป็นการรักษาคุณค่าของมรดกโลกให้ยังคงดำรงอยู่ (Bandan Warisan Heritage Service, 2008: 2)

การวางแผนบริหารจัดการเมือง George Town เป็นการบริหารจัดการบน พื้นฐานของหลักการพัฒนายั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม ท่ามกลางการดำรง อยู่ของวิถีชีวิตคนท้องถิ่นดั้งเดิมภายในพื้นที่มรดกโลก (Bandan Warisan Heritage Service, 2008: 2) ประกอบกับประสบการณ์ที่นักทศนาจรควรได้รับ (Bandan Warisan Heritage Service, 2008: 3)

วัตถุประสงค์ของการจัดทำแผนการบริหารจัดการเมือง George Town มี หลายประการประกอบด้วย (1) เพื่อระบุคุณค่าและความสำคัญ (significance and values) ของพื้นที่ (2) เพื่อสรุปโครงสร้างการบริหารจัดการพื้นที่ และเสนอแนว ทางการปกป้องความพิเศษตลอดจนคุณค่าและความสำคัญของพื้นที่ (3) เพื่อเสนอ กรอบการบริหารจัดการพื้นที่ สิ่งปลูกสร้าง ตลอดจนชุมชนและธุรกิจภายในพื้นที่ (4) เพื่อเพิ่มความตระหนักรู้ของสาธารณะ และความสนใจของพื้นที่ ตลอดจน สนับสนุนการศึกษา และคุณค่าทางวัฒนธรรม ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมในการ พัฒนา (5) เพื่อเสนอแนะกิจกรรม การดำเนินงาน และโครงการต่าง ๆ ที่ช่วย ปรับปรุงพื้นที่ และพัฒนาความพลิตเพลินให้แก่บุคคลภายในพื้นที่ ผ่าน กระบวนการบริหารจัดการที่มีคุณภาพระหว่างชุมชนและผู้มีส่วนรับผิดชอบ เพื่อ นำไปสู่การใช้งานพื้นที่อย่างเหมาะสมในท้ายที่สุด (6) ยกกระดับความสัมพันธ์

ระหว่างภาครัฐและเอกชน ตลอดจนความสำคัญในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อสร้างความมั่นใจในการอนุรักษ์และปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม จากการพัฒนาที่ไม่เหมาะสม ผ่านการจัดตั้งกองทุน (Bandan Warisan Heritage Service, 2008: 4-5)

2.6.2.1.1 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วย 2 ส่วนได้แก่

(1) **หน่วยงานของภาครัฐ** ตามอำนาจกฎหมายสามารถจำแนกหน่วยงานของภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเมือง George Town ได้ 3 ส่วน (Siti Norlizaiha Harun , and Izzamir Ismail. , 2011. , Shahrul Yani Said, Hasnizan Aksan, Elma Dewiyana Ismail, 2013:7) ได้แก่

(ก) **หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง (Federal Governments)** ได้แก่ The National Heritage Department , World Heritage Sites Department และ Tourism Malaysia ภายใต้สังกัดกระทรวงข้อมูล การสื่อสาร และวัฒนธรรม (Minister of Information, Communications, and Culture) ซึ่งได้รับการจัดตั้งขึ้นภายหลังเมือง George town ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก และดำเนินการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายใต้ National Heritage Act, 2005¹⁰ Federal Town and Country Planning Department ภายใต้กระทรวง Ministry of Urban Wellbeing an Federal Territories และ Ministry of Education ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง ส่วนใหญ่จะทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับด้านการอนุรักษ์ (Shahrul Yani Said, Hasnizan Aksan, Elma Dewiyana Ismail, 2013:7) โดยมีผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่คอยสนับสนุน

¹⁰ National Heritage Act 2005 เป็นกฎหมายของประเทศไทยที่บัญญัติขึ้นเพื่อการอนุรักษ์มรดกของชาติ ทั้งมรดกทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ มรดกทางวัฒนธรรมได้นี้ และอื่น ๆ โดยภายใต้กฎหมายฉบับนี้ กำหนดให้มีสภามรดกแห่งชาติ (National Heritage Council) และกรมการมรดก (Commissioner of Heritage) ทำหน้าที่ดูแลมรดกของชาติ และกำหนดให้มีการจัดตั้ง Heritage Fund ขึ้น เพื่อใช้เป็นกองทุนสนับสนุนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ทั้งที่สมบัติของภาครัฐและภาคเอกชน

การทำงานของหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง อาทิ The Malaysian Architects Association (PAM) หรือ Malaysian Institute of Planners

(ข) หน่วยงานส่วนภูมิภาค (State Governments)

ได้แก่ The State Planning Committee ที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการประสานงานหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ Penang State ได้ดำเนินจัดตั้งบริษัทขึ้นเพื่อเป็นตัวกลางในการประสานการจัดการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่ออนุรักษ์เมือง Georgetown โดยหน่วยงานดังกล่าวมีชื่อเรียกว่า “George Town World Heritage Incorporated ”

George Town World Heritage Incorporated คือ หน่วยของภาครัฐที่ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 2010 เพื่อขับเคลื่อนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมภายในเมือง George Town โดย George Town World Heritage มีหน้าที่สำคัญในการพิทักษ์สนับสนุน และอนุรักษ์ เมือง George Town ในฐานะเมืองแห่งความยั่งยืน ภายใต้การประสานความร่วมมือ ระหว่าง หน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ตลอดจนหน่วยงานเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการทำงานที่สัมฤทธิ์ผล George Town World Heritage จึงต้องทำงานร่วมกับหลายฝ่าย เพื่อให้เกิดการวางแผนการดำเนินงาน การอนุรักษ์ และการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีคุณภาพ (George Town World Heritage, 2016) นอกจากนั้น George Town World Heritage Incorporated ยังทำหน้าที่ในการให้ควบคุมลักษณะทางกายภาพ และให้คำแนะนำเจ้าของอาคาร สถาปนิก ตลอดจน ช่างในการปรับปรุงอาคารอีกด้วย ด้วยเหตุนี้ George Town World Heritage Incorporated จึงถือเป็นหน่วยงานของภาครัฐที่มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาเมือง George Town

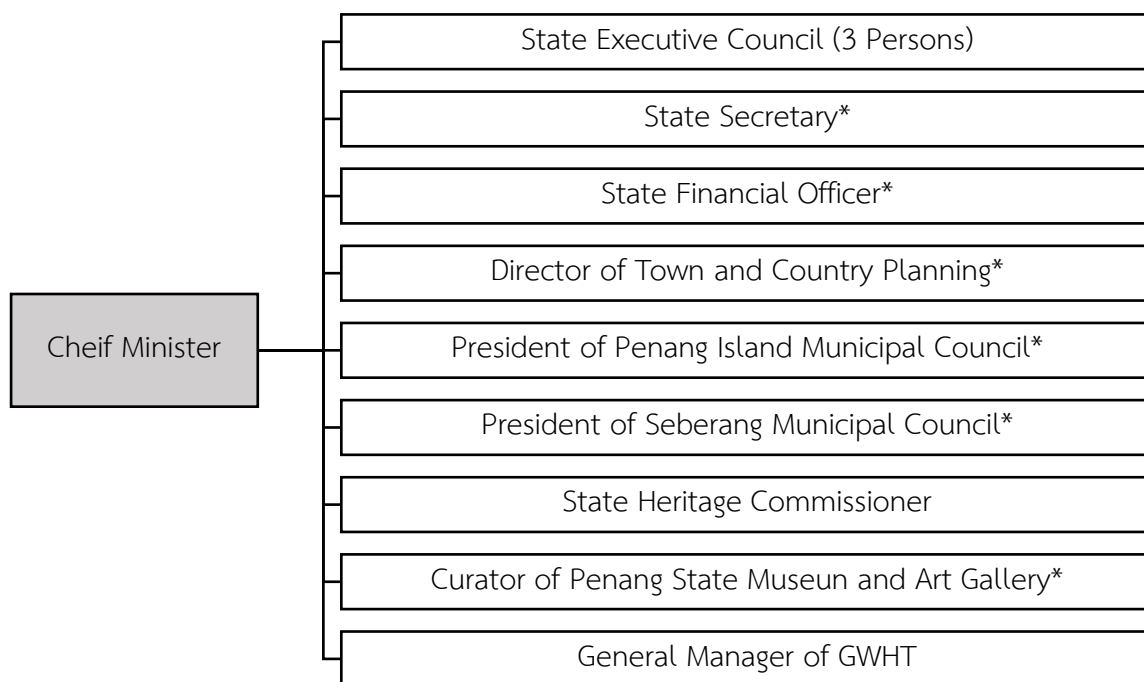
ในปี ค.ศ. 2011 รัฐปีนังได้ดำเนินการประกาศใช้กฎหมาย “State of Penang Bill 2011” เพื่อบริหารจัดการ และดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติภายในพื้นที่

รัฐปีนัง โดยกฎหมายดังกล่าวสามารถสรุปรายละเอียดโดยย่อได้ดังต่อไปนี้

- มีการดำเนินการจัดตั้งสภามรดกปีนัง (Penang Heritage Council) ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐปีนัง ไม่น้อยกว่า 5 คน อาทิ ตัวแทนจากเจ้าหน้าที่การเงิน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านการวางผังเมือง ตัวแทนจากหน่วยงานสภาท้องถิ่น ตัวแทนจาก George Town World Heritage Incorporated และอื่น โดยมีผู้ว่าการรัฐปีนัง (chief ministers of Penang) ทำหน้าที่เป็นประธานสภามรดกปีนัง เพื่อทำหน้าที่ดังต่อไปนี้
 - ให้คำแนะนำหน่วยงานภาครัฐเกี่ยวกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม มรดกทางธรรมชาติ และอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง
 - เสนอข้อกำหนดทางกฎหมายเกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติให้แก่หน่วยงานระดับรัฐ
 - ให้คำปรึกษาและประสานการทำงานกับ Commissioner of Heritage เกี่ยวกับประเด็นการอนุรักษ์ และพิทักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ
 - ติดตามและประสานการทำงานกับหน่วยงานการวางแผนภายในท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับการจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่มรดก
 - ติดตามและเสนอแนวทางการพัฒนาและอนุรักษ์ให้แก่มรดกทางวัฒนธรรมที่

ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นของรัฐ (State Heritage)

- ศึกษาและวิจัยเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมและมรดกทางธรรมชาติ
- ดำเนินกิจการบางประการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานในระดับรัฐเพื่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ในการอนุรักษ์มรดกภายในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

*or representative

ภาพที่ 15 โครงสร้างสภามรดกปีนัง

(State of Penang Bill, 2011:11)

- สภามรดกปีนังสามารถจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจขึ้นเพื่อดำเนินกิจการบางอย่างที่กำหนดขึ้นไว้
- หน่วยงานรัฐมีการดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานมรดกแห่งรัฐ (State Heritage Commissioner)

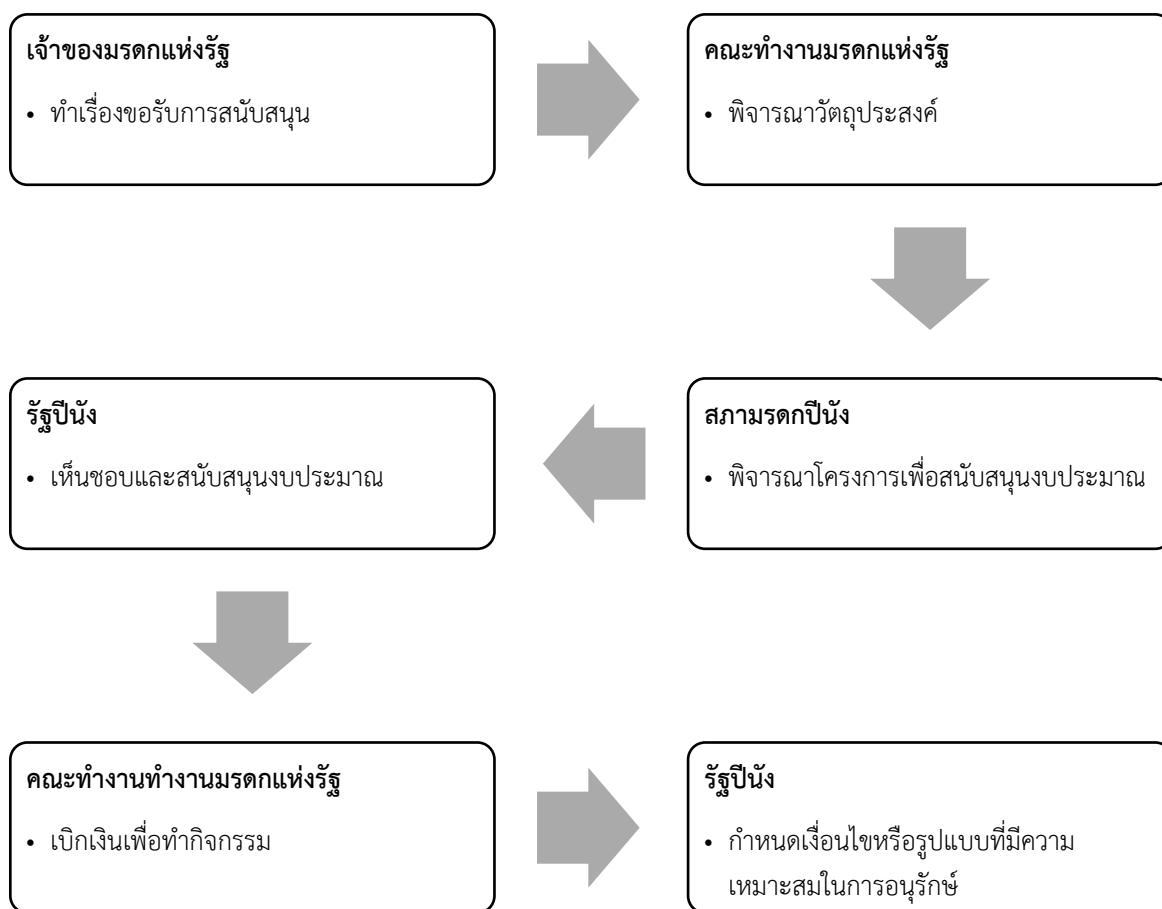
ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ประกาศมรดกทางวัฒนธรรม
และมรดกทางธรรมชาติในฐานะมรดกแห่งรัฐ

- ประสานงานกับสภามรดกป็นน้ในการจัดการ
อนุรักษ์มรดก โดยอาจดำเนินการในรูปแบบของ
แผนการจัดการ และในบางกรณีอาจประสาน
ความร่วมมือในการใช้แผนงานอนุรักษ์กับ
หน่วยงานส่วนท้องถิ่น
- ให้คำแนะนำหน่วยงานในการวางแผนพัฒนา
ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการ
และอนุรักษ์มรดก
- ประกาศและรักษาทะเบียนมรดกแห่งรัฐ
- สนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้แก่การวิจัย
ที่เกี่ยวข้องกับมรดกแห่งรัฐ
- ให้คำแนะนำและติดตามกระบวนการอนุรักษ์
มรดกแห่งรัฐ
- กำหนดและออกมาตรการ/คำสั่ง/แนวทาง
คำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและ
การอนุรักษ์มรดก
- ดำเนินกิจการบางประการภายใต้กฎหมายฉบับ
โดยหน่วยงานท้องถิ่นของรัฐเป็นบางวาระ

ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดระเบียบและข้อบังคับใน
การบริหารจัดการมรดกแห่งรัฐไว้หลายประการ อาทิ

- เจ้าของมรดกแห่งรัฐต้องมีการทำจดหมายเป็น
ลายลักษณ์อักษรอย่างเป็นทางการแก่
คณะทำงานมรดกแห่งรัฐในกรณีที่มีการขาย
มรดกแห่งรัฐ เพื่อให้คณะทำงานมรดกแห่งรัฐ
ดำเนินการจัดทำบันทึกการเปลี่ยนแปลง
(writing of the change)
- เจ้าของมรดกแห่งรัฐต้องรักษามรดกแห่งรัฐให้
อยู่ในสภาพดี

- เจ้าของมรดกแห่งรัฐต้องยินยอมให้คณะทำงานมรดกแห่งรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเข้าพื้นที่เพื่อดำเนินการอนุรักษ์หรือบำรุงรักษามรดกแห่งรัฐตามความเหมาะสมหรือตามดุลยพินิจของผู้ดำเนินงาน
- หน่วยงานส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินประสานงานกับคณะทำงานมรดกแห่งรัฐเพื่อขอคำปรึกษาก่อนที่จะประกาศข้อบังคับ/ข้อกำหนดเกี่ยวกับการวางผังเมือง โดยเมื่อคณะทำงานแห่งรัฐพิจารณาข้อกำหนด หรือข้อบังคับดังกล่าวอาจมีการเรียกร้องให้ (1) แก้ไขตามคู่มือการอนุรักษ์และระเบียบปฏิบัติเพื่อการอนุรักษ์ของรัฐ (2) เรียกชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นกับมรดกแห่งรัฐหลังจากการดำเนินงานทางผังเมืองแล้วเสร็จ (3) เรียกร้องให้มีการพิทักษ์มรดกที่มีความสำคัญ
- เจ้าของมรดกแห่งรัฐสามารถทำเรื่องเพื่อขอรับการสนับสนุนเงินทุนในการอนุรักษ์จากคณะทำงานมรดกแห่งรัฐได้ โดยคณะทำงานจะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์และทำการส่งเรื่องต่อให้แก่สภามรดกปีนังให้พิจารณาการอนุมัติว่าจะให้งบประมาณสนับสนุนทั้งหมดบางส่วน หรือไม่ให้การสนับสนุน ทั้งนี้ภายหลังการอนุมัติสภามรดกปีนังจะดำเนินการส่งเรื่องไปยังที่ว่าการรัฐปีนังเพื่อขอความเห็นชอบ และคณะทำงานมรดกแห่งรัฐเป็นผู้มีหน้าที่ในการเบิกจ่ายเงินในการดำเนินกิจกรรม อย่างไรก็ตามมรดกแห่งรัฐที่ขอรับการสนับสนุนเพื่อดำเนินการอนุรักษ์นั้นจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐเห็นว่ามีความเหมาะสม

ภาพที่ 16 แผนภาพสรุปการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการอนุรักษ์ภายใต้
“State of Penang Bill 2011”

ภายใต้กฎหมายดังกล่าวได้กำหนดกิจกรรมที่ห้ามดำเนินการก่อนจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากคณะกรรมการมรดกแห่งรัฐ โดยกิจกรรมดังกล่าวประกอบด้วย (1) ห้ามดำเนินการขุดดิน ก่อสร้าง เจาะ ปลุกสร้างสิ่งปลูกสร้าง ปลุกต้นไม้ กิจการเหมืองแร่ ชลประทาน และกิจการกำจัดขยะภายในพื้นที่อนุรักษ์หรือแหล่งมรดก (2) ห้ามรื้อถอน รบกวน ดัดแปลงทำให้เกิดรอย หรือทำลายสิ่งปลูกสร้าง ตลอดจนอนุสาวรีย์ภายในพื้นที่อนุรักษ์หรือแหล่งมรดก (3) ห้ามสร้างหรือต่อเติมโครงสร้างติดกับสิ่งปลูกสร้างที่เป็นมรดกแห่งรัฐ (4) ห้ามทำลายความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับสิ่งปลูกสร้าง (5) ห้ามสกัดเคลื่อนย้าย ขนส่ง หรืออนุญาตให้มีการรื้อถอน ทำลายวัสดุหรือ

วัตถุที่กำเนิดขึ้นภายในพื้นที่มรดกแห่งรัฐ (6) ห้ามดำเนินการปรับพื้นที่ด้วยการรบกวนหรือทำลายพืชพันธุ์ภายในพื้นที่ (7) ห้ามทำกิจกรรมอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่โดยรอบที่ได้รับการขึ้นทะเบียน

ในปัจจุบัน รัฐบาลท้องถิ่นปีนัง George Town World Heritage Incorporated (GTWHI) ได้ร่วมมือกับ Think City Sdn Bhd (TCSB) and Aga Khan Trust for Culture (AKTC)¹¹ ในการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่เฉพาะเพื่อให้ George town กลายเป็นศูนย์กลางด้านวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของภูมิภาคเอเชียใต้ อีกทั้งยังเป็นการดึงดูดกิจกรรมการท่องเที่ยวและการลงทุน ทั้งนี้ภายใต้ความร่วมมือดังกล่าวได้มีแผนการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการพัฒนาแผนดังกล่าวคือ The George Town Conservation and Development Company-GTCDC โดยในการดำเนินการมีรัฐบาลท้องถิ่นปีนังเป็นหุ้นส่วนหลักของบริษัทดังกล่าว

(ค) หน่วยงานท้องถิ่น (Local Authorities) ได้แก่ Penang Island Municipal Council, State Planning Committee, และ World Heritage office (Penang) หน่วยงานท้องถิ่นเป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุด โดยหน่วยงานท้องถิ่นถือเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ เนื่องด้วยเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมอาคาร และบริหารจัดการสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่าง ๆ ตาม Local Government Act 1976 (Shahrul Yani Said, Hasnizan Aksan, Elma Dewiyana Ismail, 2013: 8) นอกจากนี้ หน่วยงานท้องถิ่นยังมีหน้าที่ในการระบุพื้นที่อนุรักษ์ และจัดทำร่างแนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์และมรดกทางวัฒนธรรมประเภทอาคารภายในพื้นที่ (SUBMISSION DOSSIER FOR UNESCO “HISTORIC CITIES

¹¹ Aga Khan Trust for Culture เป็นมูลนิธิสาธารณกุศลที่ให้ความช่วยเหลือในด้านเทคนิค โดยเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญในการฟื้นฟูสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ของชุมชนในโลกมุสลิม โดยมุ่งเน้นที่การวางแผนการอนุรักษ์ และฟื้นฟูเมืองประวัติศาสตร์ท่ามกลางการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

OF THE STRAITS OF MALACCA: Melaka and George Town”, [n.d.]: 164)

(2) หน่วยงานของภาคเอกชน

กลุ่มภาคเอกชนที่สำคัญในการสนับสนุนการดำเนินการอนุรักษ์ภายในประเทศมาเลเซียได้แก่ Penang Heritage Trust: PHT และ The Heritage of Malaysia (Shahrul Yani Said, Hasnizan Aksan, Elma Dewiyana Ismail, 2013:7) ทั้งนี้ The Penang Heritage Trust (PHT) ถือเป็นองค์กรสาธารณะกุศลที่ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1986 เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของเมืองปีนังโดยเฉพาะกลุ่มอาคารสำคัญทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้องค์กร Penang Heritage Trust มุ่งเน้นการจัดการวัฒนธรรม การศึกษา และการตระหนักรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมให้แก่สังคม โดยพันธกิจที่สำคัญของ Penang Heritage Trust ประกอบด้วย

- (ก) สนับสนุนการอนุรักษ์มรดกของเมืองปีนัง (Penang’s Heritage)
- (ข) ส่งเสริมการศึกษาด้านวัฒนธรรม
- (ค) สร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าและมรดกของเมืองปีนัง
- (ง) ร่วมมือกับองค์กรในประเทศและต่างประเทศ

ผลงานสำคัญของ Penang Heritage Trust คือการผลักดันให้เมือง George Town กลายเป็นมรดกโลกในปีพ.ศ. 2551 โดยมีกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม คือ การสร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านกิจกรรมการศึกษา การฟื้นฟูชุมชนเมืองดั้งเดิม และการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

กิจกรรมสำคัญที่ Penang Heritage Trust จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ชุมชนเมืองคือ การมอบรางวัล The Living Heritage Treasures Awards การทัศนศึกษาชุมชน การให้การสนับสนุนการศึกษาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความหวงแหนและเห็นถึงคุณค่าของพื้นที่ เช่น การจัดบรรยายเรื่องห้องแถวในเมืองปีนัง การจัดบรรยายเรื่องสถาปัตยกรรมและสถาปนิกในพื้นที่ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้อีกด้วย อาทิ กิจกรรมฝึกงานช่างฝีมือในท้องถิ่น

ประเด็นสำคัญในการลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวของ Penang Heritage Trust คือการให้ความรู้ทางด้านมรดกวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ จนเกิดการตระหนักรู้และเห็นถึงคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรม (Penang Heritage Trust, 2015)

2.6.2.1.2 การสนับสนุนเงินทุนเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ตลอดจนการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยรูปแบบดั้งเดิมของเมือง George Town สามารถจำแนกแหล่งทุนที่นำมาใช้สนับสนุนได้ดังต่อไปนี้

(1) เงินทุนจากหน่วยงานของรัฐ มีหลายภาคส่วน ตามภารกิจและบทบาทของแต่ละหน่วยงาน อย่างไรก็ตามแหล่งเงินทุนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม คือ

(ก) เงินทุนจากกองทุน National Heritage Fund เป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นตาม National Heritage Acts 2005 โดยกำหนดให้กรรมการมรดก (Commissioner of Heritage) มีหน้าที่ในการบริหารจัดการ และดูแลกองทุนดังกล่าว ทรัพย์สินและเงินภายในกองทุนมีที่มาจากหลายส่วน อาทิ เงินสนับสนุนจากรัฐบาล เงินจากการบริจาค เงินที่เกิดจากการจัดเก็บภายใต้กฎหมาย National Heritage Act เงินกู้ยืมจากกระทรวงการเงิน เพื่อดำเนินการตามนโยบายของกองทุน เป็นต้น (The Commissioner of Law Revision, 2006: 23-24) ทั้งนี้เงินภายในกองทุนสามารถใช้จ่ายได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อซื้อมรดกหรือพื้นที่อนุรักษ์
- เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในกิจการต่าง ๆ ได้แก่ การอนุรักษ์มรดก หรือพื้นที่อนุรักษ์ ที่รัฐบาลหรือบุคคลอื่นเป็นเจ้าของ , โครงการ การวิจัย และการเผยแพร่สิ่งพิมพ์ เพื่อพิทักษ์มรดกและพื้นที่อนุรักษ์ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพื่อการอนุรักษ์ที่ไม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้า
- การชำระเงินกู้ซึ่งเกิดขึ้นจาก National Heritage Act
- การใช้จ่ายที่ไปตามวัตถุประสงค์ของ National Heritage Act

ในการปรับปรุงสิ่งปลูกสร้างทางประวัติศาสตร์กรณีที่เอกชนเป็นเจ้าของนั้น เอกชนต้องเป็นผู้รับชอบในการบำรุงรักษา และพิทักษ์คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าว ภายใต้การติดตามของคณะที่ปรึกษาภายใน Heritage Department (Norshila Binti Ibni HASHIM, and Azree Othuman Mydin., 2012:476) โดยสามารถทำเรื่องเพื่อขอรับเงินทุนบางส่วนจาก กรรมการมรดกได้ (The Commissioner of Law Revision, 2006: 35) ทั้งนี้กรรมการมรดก ภายใต้การปรึกษาของสภา (Council) และรัฐบาลส่วนท้องถิ่น จะดำเนินการตกลงกับเจ้าของอาคารเกี่ยวกับรูปแบบการอนุรักษ์ที่ต้องการและเหมาะสม ซึ่งงบประมาณที่นำมาใช้จ่ายสนับสนุน กรรมการมรดกจะต้องทำเรื่องอนุมัติเพื่อขอใช้เงินกองทุนสำหรับการอนุรักษ์ (The Commissioner of Law Revision, 2006: 35) อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากซ่อมบำรุงอาคารดังกล่าว หากเจ้าของอาคารต้องการเก็บค่าเช่าชมอาคาร เจ้าของอาคารต้องจ่ายส่วนแบ่งค่าเช่าชมดังกล่าวกลับเข้ากองทุนตามสัดส่วนที่กำหนด

สำหรับการซ่อมแซมหรืออนุรักษ์ พิพิธภัณฑสถานนั้น Department of heritage จะผู้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการซ่อมแซม (S.johar, A. et al., 2011: 96-97)

เงินทุนจาก Think City Sdn Bhd ซึ่งเป็นโครงการพิเศษที่รัฐจัดตั้งขึ้นภายใต้การดูแลของกองทุนรัฐบาล (Khazanah Nasional Berhad) โดยมีภารกิจหลักในการฟื้นฟูเมืองในประเทศมาเลเซีย ทั้งนี้ในช่วงเริ่มแรก Think City ได้ใช้เมือง George Town เป็นเมืองต้นแบบในการดำเนินการโดย Think City Sdn Bhd ได้ให้เงินสนับสนุนกิจการต่าง ๆ ในสัดส่วนที่แตกต่างกัน ทั้งกิจกรรมการอนุรักษ์ของภาคเอกชนและชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนกิจกรรมการอนุรักษ์และซ่อมแซมอาคารที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Think City, 2015)

ภาพที่ 17 สัดส่วนการให้เงินเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ภายในเมือง George Town
ของ Think City Sdn Bhd (Think City, 2015: 19)

กระบวนการพิจารณาให้ทุนสนับสนุนของ Think City Sdn Bhd เพื่อดำเนินกิจกรรมอนุรักษ์จะผ่านการพิจารณา 3 รอบ

- รอบที่ 1 ประเมินเบื้องต้น จากคณะทำงาน

ของ Think City Team

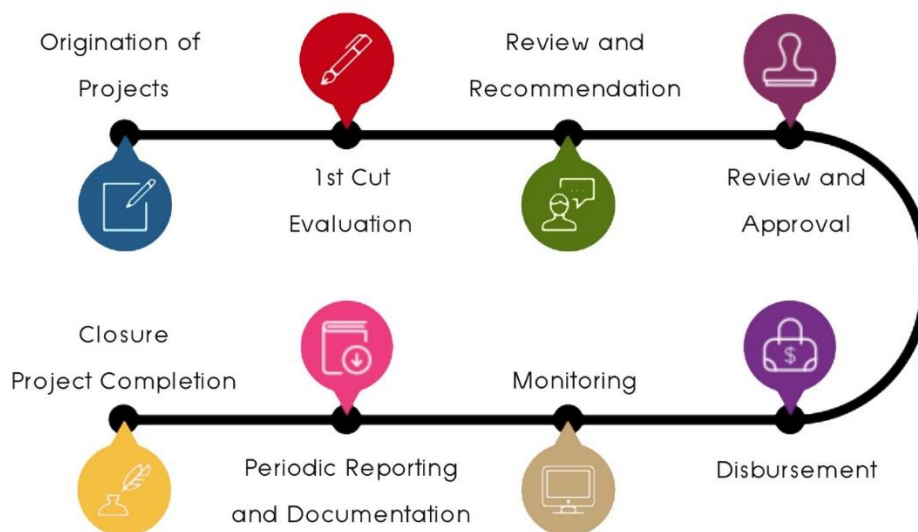
- รอบที่ 2 พิจารณาและแนะนำ โดย

คณะกรรมการที่ปรึกษา (Think City Advisory Team)

ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ

- รอบที่ 3 พิจารณาโดยคณะผู้บริหาร (Think City Board)

สำหรับการซ่อมแซมอาคารนั้น เจ้าของอาคารที่มีคุณค่าสามารถสมัครเข้ารับทุนเพื่อรับการซ่อมแซมได้ โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือหากอาคารดังกล่าวมีการซื้อขายภายในระยะเวลาสิบปี เจ้าของอาคารจำเป็นต้องคืนเงินที่ได้รับมาทั้งหมด (thinkcity, 2016)

ภาพที่ 18 กระบวนการพิจารณาเพื่อให้เงินทุนสนับสนุน
(<http://thinkcity.com.my/grants/how-to-apply/>)

(2) เงินทุนจากหน่วยงานเอกชน ส่วนใหญ่มาจาก The Penang Heritage Trust (PHT) เป็นองค์กรสาธารณกุศลที่ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1986 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่เกาะปีนัง โดยถือเป็นหน่วยงานเอกชนสำคัญที่มีส่วนในการขับเคลื่อนให้เมืองปีนังได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก

เงินทุนในการขับเคลื่อน PHT ส่วนใหญ่ มีที่มาจากการเป็นสมาชิก ซึ่งจะได้สิทธิพิเศษในการเข้าร่วมกิจกรรมการทัศนอาจรของ PHT ที่จัดขึ้น และได้รับจดหมายข่าว สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ แหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนส่วนลดในการซื้อผลิตภัณฑ์จากของ PHT

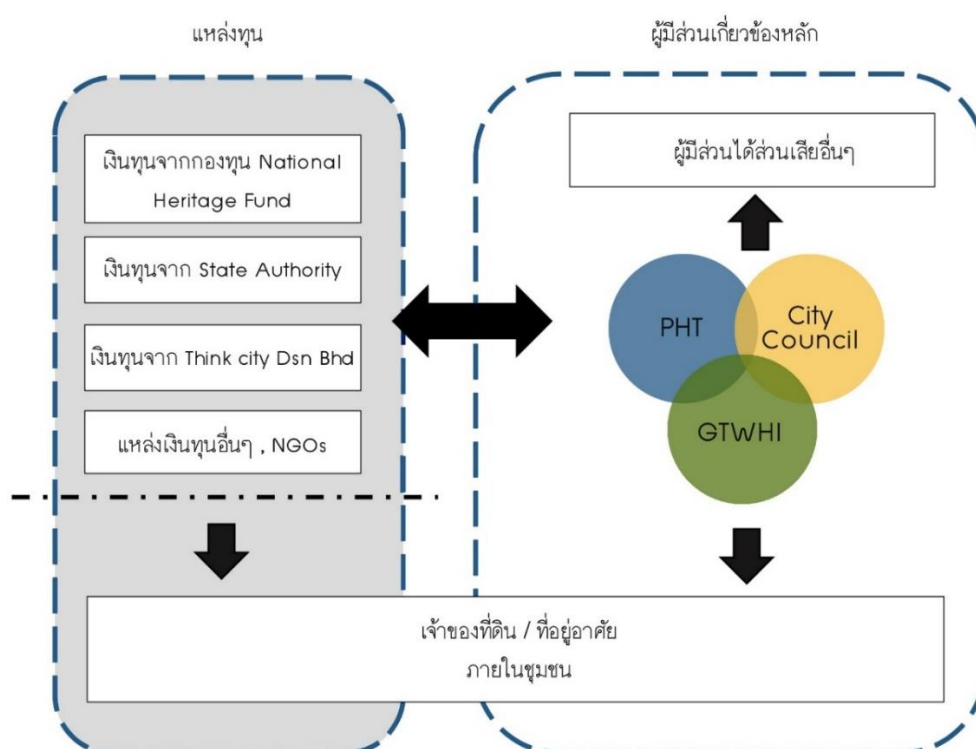
กิจกรรมที่ PHT จัดขึ้นนั้น เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้เข้าใจด้านมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวและกลุ่มคนภายในท้องถิ่น โดยมีทั้งกิจกรรมเชิงวิชาการและกิจกรรมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

จากการศึกษารายงานประจำปีของ PHT ในปีงบประมาณ 2556 พบว่า PHT ได้รับเงินบริจาคจากหลายภาคส่วนทั้งหน่วยงานภายในประเทศ อาทิ Think City Sdn Bhd, George Town World Heritage Incorporated และหน่วยงานต่างประเทศ อาทิ Toyota

Foundation, Nara Machizukuri Centre, Penang Global สถานทูตเยอรมัน ประจำกรุงกัวลาลัมเปอร์ (Penang Heritage Trust, 2013: 18)

การใช้สอยเงินของ PHT ส่วนใหญ่มีลักษณะเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และการศึกษาทางด้านมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ และการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้และกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การจัดประชุมวิชาการ การจัด Workshop การจัดทัศนจร เป็นต้น

(3) เงินทุนจากการสนับสนุนต่างประเทศ ตัวอย่างเช่น การให้เงินสนับสนุนของ องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ภายใต้ World Heritage Fund หรือการให้เงินทุนเพื่อการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม ของ The American Express Foundation ที่ให้เงินสนับสนุนการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์เมือง George Town กว่า US\$ 80,000 ทั้งนี้ การให้เงินทุนเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม อาจบริจาคผ่านหน่วยงานส่วนท้องถิ่น, PHT

ภาพที่ 19 แผนภาพสรุปโครงสร้างการบริหารจัดการเมือง George Town

2.6.2.2 การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่น

การบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศญี่ปุ่น เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของ The Agency for Cultural Affairs (ACA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปีพุทธศักราช 2511 โดยผนวกกรมทบวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการพิทักษ์ทรัพยากรวัฒนธรรมเข้าไว้ด้วยกัน ในปัจจุบันองค์กรดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงศึกษาธิการ

ทรัพยากรทางวัฒนธรรมตามนิยามของประเทศญี่ปุ่น ประกอบด้วย ทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ทรัพยากรวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ทรัพยากรวัฒนธรรมพื้นถิ่น โบราณสถาน ภูมิทัศน์วัฒนธรรม กลุ่มอาคารประเพณี สำหรับกระบวนการในการอนุรักษ์และพิทักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนั้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การสำรวจ การระบุ การคัดเลือก และการขึ้นทะเบียน (The Agency for Cultural Affairs: 2014:35)

The Agency for Cultural Affairs ได้มีกระบวนการอนุรักษ์และพิทักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ตลอดจนกระบวนการสนับสนุนส่งเสริมทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ อาทิ โครงการรื้อฟื้นชุมชนท้องถิ่นโดยมรดกทางวัฒนธรรม โครงการรื้อฟื้นชุมชนท้องถิ่นโดยอาศัยทรัพยากรทางวัฒนธรรมและสิ่งปลูกสร้าง โครงการสนับสนุนการใช้งานมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว (The Agency for Cultural Affairs, 2014:25)

แม้ว่าการสนับสนุนการดำเนินการของ The Agency for Cultural Affairs จะไม่ได้สนับสนุนการท่องเที่ยวโดยตรง หากแต่การอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพกลับส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมกลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ยังคงรักษาคุณค่าและมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวตลอดมา โดยจากการศึกษาของ Emiko Kakuchi (2014: 10) พบว่าในปัจจุบันได้มีความพยายามในการบูรณาการมรดกทางวัฒนธรรมในการเกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในการพิทักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ควบคู่ไปกับการประสานประโยชน์ด้านต่าง ๆ ทั้งในหน่วยงานเอกชน และหน่วยงานเอกชนเพื่อสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ

สำหรับการบริหารจัดการเขตชุมชนดั้งเดิมของ The Agency for Cultural Affairs ในประเทศญี่ปุ่นนั้น อยู่ภายใต้กรอบกฎหมายคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรม ข้อที่ 144 ซึ่งออกประกาศโดยกระทรวงศึกษาธิการและวิทยาศาสตร์ ทั้งนี้เขตชุมชนดั้งเดิมที่ได้รับการอนุรักษ์และดูแลนั้นต้องผ่านการพิจารณาและขึ้นทะเบียนเพื่อเป็น

เขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม และเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคารสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิมทรงคุณค่าตามลำดับ (เทิดศักดิ์ เตชะกิจจวร, 2559: 6-7)

แนวคิดการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่นในระยะแรกนั้นเกิดขึ้นจากความต้องการของท้องถิ่นที่จะอนุรักษ์ย่าน หรือชุมชนดั้งเดิมให้ยังคงสามารถรักษามรดกทางวัฒนธรรมของตนไว้ ท่ามกลางกระบวนการการกลายเมืองและการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ ทั้งนี้แนวคิดในการอนุรักษ์และบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมของประเทศญี่ปุ่นเกิดขึ้นจากการสูญหายของมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่เมืองและชนบท อันเนื่องจากการกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดดภายใต้แนวคิดทุนนิยมของประเทศญี่ปุ่นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวนั้นพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ ภายในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงสัณฐานอย่างเด่นชัด โดยเฉพาะบริเวณชุมชนที่มีการพัฒนาระบบโครงข่ายการคมนาคมสมัยใหม่ และการพัฒนาอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามนับเป็นความโชคดีของพื้นที่จำนวนมากในประเทศญี่ปุ่นที่ยังคงสามารถรักษาสภาพอัตลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม ตลอดจนวิถีชีวิตดั้งเดิมเอาไว้ได้ โดยเฉพาะในพื้นที่เขตทุรกันดาร หมู่บ้านตามเกาะ หรือพื้นที่หุบเขา ซึ่งห่างไกลจากเส้นทางโครงข่ายการคมนาคมที่พัฒนาขึ้นในสมัยใหม่

จากการเปลี่ยนแปลงสัณฐานและองค์ประกอบทางกายภาพอย่างรุนแรงส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรมภายในเมืองในหลายพื้นที่ ทั้งที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้สูญหายไปเป็นจำนวนมากและรวดเร็ว จากการสูญหายดังกล่าวส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในกลุ่มของชาวบ้าน นักวิชาการ และภาครัฐ ที่จะรักษามรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงหลงเหลืออยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศไว้ ทั้งนี้ในปีคริสต์ศักราช 1970 สำนักงานวัฒนธรรมกระทรวงศึกษาธิการได้มีการประกาศใช้กฎหมายการอนุรักษ์และจัดทำเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า เพื่อรักษาย่านหรือหมู่บ้านดั้งเดิมที่ยังเหลืออยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ (www.denken.gr.jp)

ลักษณะสำคัญที่ส่งผลให้กฎหมายและการบริหารจัดการเพื่ออนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมรูปแบบดังกล่าวของประเทศญี่ปุ่นมีความแตกต่างจากการกฎหมายและการบริหารจัดการเพื่อการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมและสถาปัตยกรรมอื่น ๆ คือ การกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ภายใต้มุมมองในเชิงมรดกทางวัฒนธรรมและการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลโดยกระทรวงศึกษาธิการ ไม่ใช่การกำหนดเขตพื้นที่หรือ

ดำเนินการอนุรักษ์ในลักษณะควบคุมและป้องกันตามแบบกระทรวงการก่อสร้างหรือกระทรวงโยธาธิการ ทั้งนี้แม้การดำเนินการจะอยู่ภายใต้การควบคุมโดยกระทรวงศึกษาธิการ อย่างไรก็ตามพบว่ามีภาระงานและบูรณาการข้อมูลของแต่ละกระทรวงเพื่อเอื้อประโยชน์แก่การบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมให้เกิดประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น ภายในเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าสามารถลดหย่อนข้อบังคับทางผังเมือง และข้อบังคับในการป้องกันอัคคีภัยได้ระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาลักษณะทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมของชุมชนให้คงสภาพอยู่นอกจากนั้นยังปรากฏการอนุโลมให้เจ้าของสิ่งปลูกสร้างสามารถปรับปรุงสภาพการใช้งานภายในอาคารให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตปัจจุบัน โดยยังคงรักษาสภาพภายนอกไว้ภายใต้ระเบียบที่กำหนดขึ้น

นอกจากการประสานข้อมูลในแต่ละกระทรวงเพื่อให้เกิดการดำเนินงานภายในเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าที่มีประสิทธิภาพแล้ว ลักษณะเด่นอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อกฎหมาย “เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า” เป็นที่ยอมรับของประชาชนภายในประเทศญี่ปุ่น โดยการให้การสนับสนุนในระดับต่าง ๆ เพื่อปรับปรุง ซ่อมแซม บูรณะอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้าง ทั้งในระดับชุมชนและระดับปัจเจกบุคคล ในการสนับสนุนนั้นอาจจะเป็น การให้เงินสนับสนุน ด้านการก่อสร้าง การให้เงินสนับสนุนเพื่อปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเก่า การใช้มาตรการในการลดหย่อนภาษีให้กับเจ้าของอาคาร การให้เงินสนับสนุนเพื่อปรับปรุงหรือซ่อมแซมสภาพภูมิทัศน์ภายในชุมชน เป็นอาทิ

สำหรับกระบวนการขึ้นทะเบียนเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าในประเทศญี่ปุ่นนั้นประกอบด้วยขั้นตอนที่สามารถสรุปได้เบื้องต้น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การสำรวจพื้นที่หมู่บ้าน ชุมชน หรือย่านดั้งเดิม ซึ่งเป็นการสำรวจโดยชาวบ้านและนักวิชาการ ทั้งนี้ในการริเริ่มการสำรวจมรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนดั้งเดิมนั้นอาจเกิดขึ้นจากการเห็นคุณค่าความสำคัญในเชิงมรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชน โดยอาจเกิดขึ้นจากนักวิชาการภายนอก หรือเกิดขึ้นจากความต้องการของคนในชุมชน

ขั้นที่ 2 เป็นการดำเนินการเพื่อกำหนดขอบเขตของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยชาวบ้านและนักวิชาการจะร่วมกันจัดทำรายงานและระบุขอบเขตของพื้นที่เพื่อดำเนินการขอขึ้นทะเบียนชุมชนหรือย่านดั้งเดิมเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมจากข้อมูลที่ดำเนินการสำรวจขั้นแรก ทั้งนี้ในการกำหนด

ขอบเขตไม่ได้พิจารณาเฉพาะสถาปัตยกรรมเท่านั้น หากแต่ยังพิจารณาถึงสภาพภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ ตลอดจนวิถีชีวิตของคนภายในย่านชุมชน บนพื้นฐานของความสนใจของเจ้าของอาคาร

ขั้นที่ 3 การเสนอและพิจารณาเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรม “ทรงคุณค่า” ในขั้นตอนนี้ คณะกรรมการการศึกษาระดับจังหวัด และสำนักงานวัฒนธรรมจะเป็นผู้พิจารณาคุณสมบัติของเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมว่าเหมาะสมที่จะได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าหรือไม่ โดยในการเสนอขอขึ้นทะเบียนต้องผ่านการพิจารณาและได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากชุมชนและหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นก่อน ทั้งนี้จากประวัติที่ผ่านมาพบว่าปรากฏกรณีที่เขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมไม่ขอขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่าจำนวนหนึ่งแห่งคือ เขตชุมชน Tomonoura จังหวัด Hiroshima (เทดสึดดี เตชะกิจขจร, 2555: 138) อนึ่ง “ทรงคุณค่า” ที่ถูกระบุเพิ่มภายหลังพื้นที่นั้น ๆ ตามขั้นที่ 2 ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนเป็นการจำเพาะเจาะจงถึงความทรงคุณค่าในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมระดับชาติ และคู่ควรกับการได้รับงบประมาณสนับสนุนเพื่อทำนุบำรุงรักษาให้สืบต่อไป

ภายหลังชุมชนได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า รัฐจะมีกระบวนการให้ความช่วยเหลือ ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนและรายละเอียดในการขอสนับสนุนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 เจ้าของบ้านภายในเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่ายื่นแบบปรับปรุงอาคารพร้อมงบประมาณให้แก่คณะกรรมการ Denken ประจำภูมิภาค เพื่อพิจารณา โดยในการนี้คณะกรรมการชุดดังกล่าวจะดำเนินการตรวจสอบรายละเอียดของแบบปรับปรุง และพิจารณางบประมาณที่ยื่นเสนอขอ

ขั้นที่ 2 ภายหลังจากคณะกรรมการ Denken ประจำภูมิภาคตรวจสอบรายละเอียด แล้วเสร็จ ก็จะส่งกลับไปยังให้แก่เจ้าของบ้านเพื่อปรับแก้แบบปรับปรุงอาคารตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และยื่นแบบกล่าวกลับมายังคณะกรรมการ Denken ประจำภูมิภาคอีกครั้งหนึ่ง เพื่อดำเนินการตรวจสอบและส่งให้คณะกรรมการ Denken ในพื้นที่ส่วนกลางพิจารณา

ขั้นที่ 3 คณะกรรมการ Denken ในพื้นที่ส่วนกลางจะดำเนินการพิจารณาแบบปรับปรุงอาคารและงบประมาณ ก่อนที่จะพิจารณาสัดส่วน

ของเงินสนับสนุนจากการยื่นของบประมาณทั้งประเทศ โดยการสนับสนุนนั้นจะอยู่ระหว่างร้อยละ 50 ถึงร้อยละ 100 ของงบประมาณในการปรับปรุงอาคาร

ขั้นที่ 4 เจ้าของบ้านดำเนินการจัดจ้างผู้รับเหมาอาคารเพื่อดำเนินการปรับปรุงอาคาร

จากความสำเร็จในเรื่องการบริหารจัดการ และมาตรการสนับสนุนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้ในปัจจุบันหลังจากการประกาศใช้กฎหมาย “เขตเพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่า” ประเทศญี่ปุ่นมีเขตพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 110 ย่าน หรือ คิดเป็นอัตราการขึ้นทะเบียน 3 ย่านต่อปี ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญจากสำนักงานวัฒนธรรมคาดการณ์เบื้องต้นว่าทั่วประเทศญี่ปุ่นน่าจะมีชุมชนดั้งเดิมกระจายตัวอยู่ประมาณ 500 แห่ง และในจำนวนนี้น่าจะมีชุมชนที่สามารถขึ้นทะเบียนได้ทั้งหมดประมาณ 300 แห่ง โดยหากอนุมานจากตัวเลขสถิติข้างต้นเป็นไปได้ว่าในอีกระยะเวลาเพียง 100 ปี ประเทศญี่ปุ่นก็จะสามารถดำเนินการรักษามรดกทางวัฒนธรรมภายในชุมชนดั้งเดิมได้สูงถึง 300 ชุมชน

ในปัจจุบันพื้นที่ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า จำนวน 110 แห่ง สามารถจำแนกได้ตามเกณฑ์ที่หลากหลาย อาทิ เกณฑ์ด้านภูมิภาค เกณฑ์ด้านลักษณะรูปแบบการตั้งถิ่นฐาน หรือเกณฑ์ด้านรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชุมชน ทั้งนี้หากจำแนกตามเกณฑ์ด้านรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สามารถจำแนกได้เป็น ย่านค้าขาย ย่านวัดวาอาราม ย่านเมืองรอบปราสาทเก่า ย่านอุตสาหกรรมพื้นถิ่น หมู่บ้านประมง หมู่บ้านเกษตรกรรม เมืองอุตสาหกรรมเก่า เป็นต้น (www.denken.gr.jp)

อนึ่งการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพทำให้พื้นที่ชุมชนที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์สถาปัตยกรรมทรงคุณค่า ยังคงสามารถรักษามรดกทางวัฒนธรรมไว้ได้อย่างสมบูรณ์ จนกลายเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของชุมชนในเวลาต่อมา โดยในจำนวน 111 แห่งนั้น มีบางเขตพื้นที่ที่ได้รับการบริหารจัดการและพัฒนาจนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความสำคัญทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านกลางหุบเขา Shirakawa-go ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นพื้นที่มรดกโลกทางวัฒนธรรมในปีคริสต์ศักราช 1995 และกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามแม้จะมีบางพื้นที่ได้รับการพัฒนาให้กลายเป็นแหล่ง

ห้องเที่ยวที่มีชื่อเสียง หากแต่ในขณะเดียวกันก็มีอีกหลายพื้นที่ซึ่งเลือกจะรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชนไว้ โดยไม่ได้พัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

บทที่ 3

การดำเนินการวิจัย

การศึกษา “แนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” เพื่อดำเนินการจัดทำต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ตลอดจนประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนานั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยประกอบด้วย ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน สมาชิกในชุมชนที่มีความสนใจผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมในพื้นที่ศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในการจัดการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการพื้นที่เมืองเก่าและชุมชนดั้งเดิม

กลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเพื่อประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม หมายถึง ชาวบ้านภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งได้จากโครงการวิจัยย่อยที่ 1 จำนวน 30 คน / แห่ง

3.2 เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ผลการวิจัยประกอบด้วยเครื่องมือหลัก 4 อย่าง ประกอบด้วย

- 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารชั้นปฐมภูมิและเอกสารชั้นทุติยภูมิต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นในการศึกษาเพื่อนำไปสู่การจัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยในการรวบรวมเอกสารนั้นจะแบ่งประเด็นในการรวบรวมเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ประเด็น ได้แก่ กระบวนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมและชุมชน โครงสร้างการบริหารและการจัดการแหล่งท่องเที่ยว แนวทางการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม และสถานการณ์การบริหารจัดการในปัจจุบัน

2) แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วยแบบสัมภาษณ์จำนวน 2 ชุด ได้แก่

- **แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ** เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยแผนภูมิโครงสร้างองค์กร แผนภูมิกระบวนการ แนวคิดในการจัดทำร่างต้นแบบ และร่างคำถามปลายเปิดเกี่ยวข้องดี ข้อควรระวังเกี่ยวกับร่างต้นแบบโครงสร้างองค์กรและกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่คณะนักวิจัยได้จัดทำขึ้น โดยในการดำเนินสัมภาษณ์นั้นจะให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาและเสนอแนะข้อคิดเห็น เพื่อนำไปใช้ร่วมกับการข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยซึ่งเป็นการประชุมที่จัดขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลจากชุมชนต่อไป

- **แบบสัมภาษณ์หน่วยงานส่วนท้องถิ่น** เป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่นำไปสู่สถานการณ์การบริหารจัดการพื้นที่ในปัจจุบัน โดยประเด็นในการสัมภาษณ์ประกอบด้วย (1) บทบาท หน้าที่ และพันธกิจของหน่วยงานในปัจจุบัน (2) การดำเนินการอดีตและปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และ (3) แผนการดำเนินงานในอนาคตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3) การประชุมกลุ่มย่อย เป็นเครื่องมือในการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งตัวแทนของชุมชน หน่วยงานส่วนราชการ และหน่วยงานเอกชนได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ที่คณะนักวิจัยกำหนดขึ้น โดยในการวิจัยนี้มีการจัดประชุมกลุ่มย่อยทั้งหมด 3 ครั้ง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากท้องถิ่นในประเด็นต่างๆ ได้แก่

- **ครั้งที่ 1** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันทางด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- **ครั้งที่ 2** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

- **ครั้งที่ 3** การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อเสนอแนะแนวทาง และร่วมกันจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ในแต่ละจังหวัด

4) แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลชาวบ้านในชุมชนเพื่อประเมินผลกระทบในมิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมิติทางด้านสิ่งแวดล้อม ที่ชุมชนคาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นภายในชุมชน เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่อไป โดยแบบสอบถามดังกล่าวเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และใช้วิธีการสรุปข้อมูลเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ผล

3.3 ขั้นตอนการวิจัย

โครงการวิจัยย่อยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัยดังต่อไปนี้

3.3.1 การทบทวนองค์ความรู้ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การทบทวนองค์ความรู้ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น เป็นการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับโครงการวิจัย โดยศึกษาทั้งจากเอกสารขั้นต้นและเอกสารชั้นรอง ตลอดจนการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้สามารถแบ่งประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้อง ที่ต้องทบทวนได้ดังต่อไปนี้

- 1) แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- 2) แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 3) แนวคิดเรื่องกระบวนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 4) แนวคิดเรื่องกำหนดโครงสร้างและกระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นย่านชุมชนดั้งเดิมหรือพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

3.3.2 การจัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ในพื้นที่กรณีศึกษา

การจัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ในพื้นที่มีขั้นตอนต่างๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์ด้วยวิธีการทบทวนเอกสาร และจัดประชุมกลุ่มย่อยเกี่ยวกับโครงสร้าง บทบาท และหน้าที่องค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่านในระดับต่างๆ
- 2) ศึกษาและสังเคราะห์ต้นแบบโครงสร้าง บทบาท และการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิมที่ประสบความสำเร็จในด้านการจัดการการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ โดยประกอบด้วย ชุมชนริมน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ชุมชนริมน้ำจันทบูร

จังหวัดจันทบุรี George Town ประเทศมาเลเซีย และ การบริหารจัดการชุมชน
ดั้งเดิมในประเทศญี่ปุ่น

3) ศึกษาและสังเคราะห์กฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ
มรดกทางวัฒนธรรม ภายในชุมชนดั้งเดิมที่มีมิติครอบคลุมถึงกฎหมายในการบริหาร
จัดการเมืองเก่าตามประกาศของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการอนุรักษ์และการ
พัฒนากรุงรัตนโกสินทร์และเมืองเก่า พ.ศ. 2546

4) จัดทำร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ
โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากพื้นที่ต้นแบบชุมชนดั้งเดิมที่ประสบความสำเร็จ และกรอบ
ของกฎหมายในปัจจุบัน ทั้งนี้ร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการ
เขตอนุรักษ์ฯ ที่จัดทำขึ้นประกอบไปด้วยประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1) โครงสร้างของคณะกรรมการด้านต่าง ๆ ที่อธิบายถึงลักษณะ
ประเภทของคณะดำเนินงาน และบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน

(2) ขั้นตอนการดำเนินงานเมื่อจัดทำพื้นที่อนุรักษ์มรดกทาง
วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(3) แผนและงบประมาณสนับสนุนด้านต่าง ๆ

(4) กระบวนการสำรวจและประเมินคุณค่าทางวัฒนธรรมของพื้นที่

(5) กระบวนการขึ้นทะเบียนและจัดระบบฐานข้อมูล

(6) กระบวนการควบคุมและสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์

5) สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คนที่มีความเชี่ยวชาญหรือ
ประสบการณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่ชุมชนดั้งเดิม หรือการ
ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ประกอบด้วยร่างต้นแบบโครงสร้าง
และกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็น
เกี่ยวกับช่องว่างและประเด็นที่พึงระวังในการกำหนดโครงสร้างและกระบวนการเพื่อ
บริหารจัดการพื้นที่

6) ปรับแก้ร่างต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้สอดคล้องกับความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ

7) จัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของหน่วยงานของภาครัฐที่มี
ส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนกลุ่มของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในชุมชนเกี่ยวกับประเด็น
โครงสร้างและกระบวนการดังกล่าว

3.3.3 การทบทวนและปรับแก้โครงสร้างโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขต อนุรักษ์ฯ ครั้งที่ 1

ภายหลังการประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจนได้ข้อสรุปที่เป็นรูปธรรมแล้ว คณะผู้วิจัยจะนำข้อสรุปดังกล่าวมาทำการทบทวนพิจารณารายละเอียดและดำเนินการปรับแก้โครงสร้างตามความเหมาะสม เพื่อจัดทำต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ สำหรับใช้ในพื้นที่นำร่องทั้งสามจังหวัดได้แก่ จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

3.3.4 การประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่ เกิดขึ้นเบื้องต้น

ขั้นตอนนี้เป็น การประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่จะคาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายหลังการนำเอาต้นแบบโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ มาบริหารจัดการการท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยในการประเมินนั้นใช้วิธีการประเมินจากแบบสอบถาม “ผลกระทบในมิติต่าง ๆ จากการทดลองโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ” ที่คณะนักวิจัยได้จัดทำขึ้น

การประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะขึ้นนั้น กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างเป็นคนภายในชุมชนซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) 30 คน/แห่ง โดยในการวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าวจะใช้การวิเคราะห์และแปลผลด้วยการพรรณนา

3.3.5 การทบทวนและปรับแก้โครงสร้างโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขต อนุรักษ์ฯ ครั้งที่ 2

ภายหลังจากการประเมินผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเบื้องต้นผ่านแบบสอบถาม คณะนักวิจัยจะดำเนินการสังเคราะห์ประเด็นปัญหาสำคัญที่ชุมชนมีความกังวลหากมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวขึ้นภายในพื้นที่ แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาปรับแก้โครงสร้างและกระบวนการการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ โดยเฉพาะในประเด็นของแผนและงบประมาณสนับสนุนด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยลดปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

เมื่อปรับแก้โครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ ครั้งที่ 2 แล้วเสร็จ คณะนักวิจัยจะดำเนินการจัดประชุมกลุ่มย่อยระหว่างชุมชนและหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องอีกครั้งเพื่อเสนอแนะและร่วมกันจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่ฉบับสมบูรณ์ในแต่ละจังหวัด

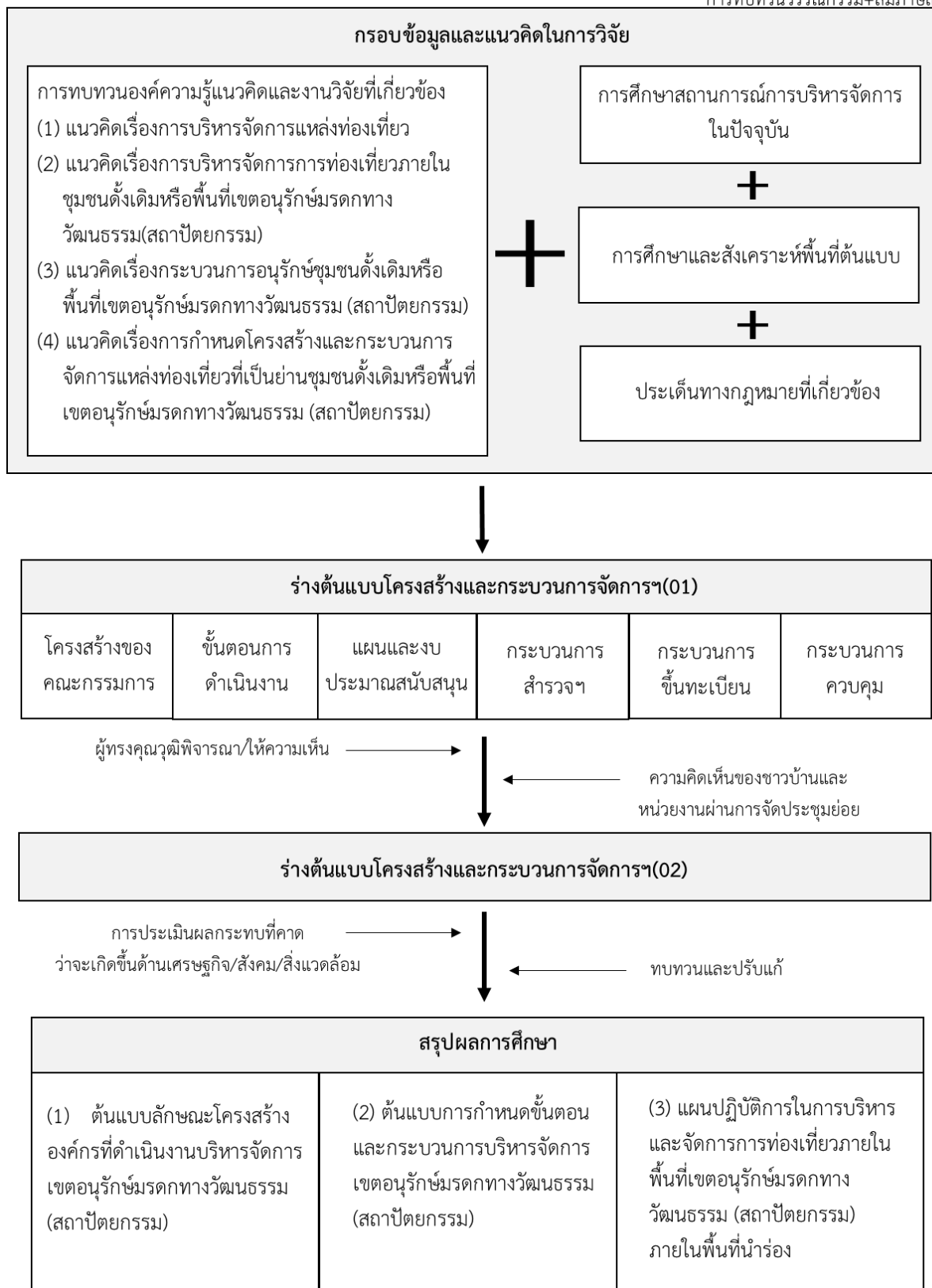
3.3.6 การสรุปผลการดำเนินงาน

ขั้นตอนนี้เป็นการสรุปผลการดำเนินการของโครงการวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองตลอดจนการทบทวนวรรณกรรมและข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำ

(1) ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(2) ต้นแบบการกำหนดขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(3) แผนปฏิบัติการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขต
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่นำร่อง

ภาพที่ 20 กรอบขั้นตอนการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย

“แนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำและพัฒนาต้นแบบโครงสร้างองค์กร ขั้นตอน และกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่จังหวัด ลำพูน แพร่ และน่าน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวตลอดจนประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ดังกล่าว

จากการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีวิจัยในบทที่ 3 มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 4.1 ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
- 4.2 ต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา
- 4.3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดแพร่ น่าน และลำพูน
- 4.4 ผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.1 ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

โครงสร้างองค์กรและกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว จากการทบทวนวรรณกรรมและการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า ในปัจจุบันมีหน่วยงานและกลุ่มบุคคลที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่ตามภารกิจของหน่วยงานของตน แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่ชัดเจน จึงทำให้การบริหารจัดการ

การท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งอยู่ภายในพื้นที่เมืองเก่า ขาดความต่อเนื่องและความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการ

ในการนี้เพื่อให้มีหน่วยงานผู้ประสานงานและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างชัดเจน จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาและจัดทำโครงสร้างองค์กรที่กำหนดพันธกิจเฉพาะขึ้น เพื่อให้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามแผนการที่ได้กำหนดไว้ โดยในการอธิบายต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรนั้นจะออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

4.1.1 รูปแบบขององค์กรภายในท้องถิ่นที่ดำเนินการจัดตั้งขึ้น

4.1.2 โครงสร้างคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.1.3 บทบาทและหน้าที่ของคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.1.1 รูปแบบขององค์กรภายในท้องถิ่นที่ดำเนินการจัดตั้งขึ้น

ในปัจจุบันยังไม่มีองค์กรและหน่วยงานโดยตรงที่ทำหน้าที่ดูแลการบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งสัมพันธ์กับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อประสานงานนั้นอาจเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นใหม่ หรือการใช้วิธีการบูรณาการแผนการดำเนินงานเข้าสู่หน่วยงานเดิมที่มีอยู่ ลักษณะรูปแบบองค์กรที่จะจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินงานนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 3 รูปแบบ ขึ้นอยู่กับสภาพพื้นที่ที่จะประยุกต์ใช้

4.1.1.1 รูปแบบที่ 1

องค์กรอยู่ภายใต้การดูแลและสนับสนุนของหน่วยงานของภาครัฐในท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้ 2 รูปแบบคือ (1) การจัดตั้งคณะทำงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยการบูรณาการหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมขึ้น โดยดำเนินการของสำนักงานจังหวัด และ (2) การจัดตั้งกลุ่มการทำงานขึ้นภายในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง เช่น กองทุนอนุรักษ์บ้านเก่าภายใต้การดูแลของวัฒนธรรมจังหวัดน่าน กลุ่มภารกิจการท่องเที่ยวภายใต้การดูแลของเทศบาลหรือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด การจัดตั้งองค์กรอยู่ภายใต้การดูแลและสนับสนุนของหน่วยงานของภาครัฐมีจุดเด่นในแง่ของการบูรณาการแผนการดำเนินการในแผนงบประมาณประจำปี และการประกาศบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งทำให้การดำเนินงานมีความต่อเนื่อง

และเห็นผลชัดเจน หากแต่มีความจำเป็นต้องพึงระวังในกรณีของข้อจำกัดในการบังคับใช้งบประมาณ

4.1.1.2 รูปแบบที่ 2

องค์กรอยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐ โดยอาจเป็นการบูรณาการภารกิจงานเข้ากับกลุ่ม/องค์กรชุมชนที่มีอยู่ เพื่อลดต้นทุนและความซับซ้อนในการดำเนินงาน เช่น กองทุนหมู่บ้าน กลุ่มองค์กรชุมชน กลุ่มประชาคมที่มีความสนใจในเรื่องต่างๆ บริษัทประชารัฐ เป็นต้น จุดเด่นของการรวมกลุ่มในลักษณะองค์กรประเภทนี้จะมีข้อดีในแง่ของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และชุมชนได้มีส่วนร่วมในการร่วมกันแสดงความคิดเห็นมากกว่ารูปแบบการจัดตั้งองค์กรในรูปแบบที่ 1

4.1.1.3 รูปแบบที่ 3

องค์กรอยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนในรูปแบบเอกชน เป็นการรวมกลุ่มองค์กรโดยการจัดตั้งขึ้นใหม่โดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เช่น มูลนิธิ วิสาหกิจชุมชน บริษัท เป็นต้น การจัดตั้งองค์กรที่อยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนในรูปแบบเอกชนจะมีข้อดีในการขับเคลื่อนการทำงานที่รวดเร็ว และคล่องตัวกว่ารูปแบบการรวมกลุ่มในข้อที่ 1 และ 2 แต่อาจจะประสบปัญหาเรื่องการขอรับงบประมาณสนับสนุนเพื่อการพัฒนาจากภาครัฐ

4.1.2 โครงสร้างคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการจัดทำร่างโครงสร้างคณะดำเนินงานเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ประกอบกับการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างโครงสร้างคณะดำเนินงานภายในองค์กรที่จะจัดตั้งขึ้นเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นลักษณะโครงสร้างแบบผสมระหว่างตัวแทนหน่วยงานของภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคประชาชน โดยกำหนดให้หน่วยงานของภาครัฐและภาคการศึกษามีบทบาทหน้าที่ในลักษณะหน่วยงานที่ปรึกษา และภาคประชาชนและภาคธุรกิจมีบทบาทหน้าที่ในลักษณะหน่วยงานขับเคลื่อนและดำเนินการ โดยสามารถสรุปลักษณะโครงสร้างคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทาง (สถาปัตยกรรม) ภายใต้องค์กรที่เหมาะสมดังรายละเอียดต่อไปนี้

คณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นคณะทำงานที่มีขนาดของกลุ่มที่ไม่ใหญ่มากนัก ประมาณ 10 -12 คน โดยประกอบด้วยตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคประชาชนในสัดส่วนที่เท่ากัน ทั้งนี้คณะดำเนินงานประกอบด้วย 5 ส่วน ตามแผนภาพ ดังนี้

1) กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ภาคการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ โดยกลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิด้านต่างๆ ควรประกอบด้วย (1) ตัวแทนจากหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (2) ตัวแทนจากหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น เช่น ท้องถิ่นและกีฬาจังหวัด วัฒนธรรมจังหวัด (3) ผู้นำทางศาสนา (4) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและการวางผัง (5) ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น (6) ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว และ (7) ผู้เชี่ยวชาญด้านธุรกิจ ทั้งนี้อาจมีการปรับแก้ไขได้ตามความเหมาะสม

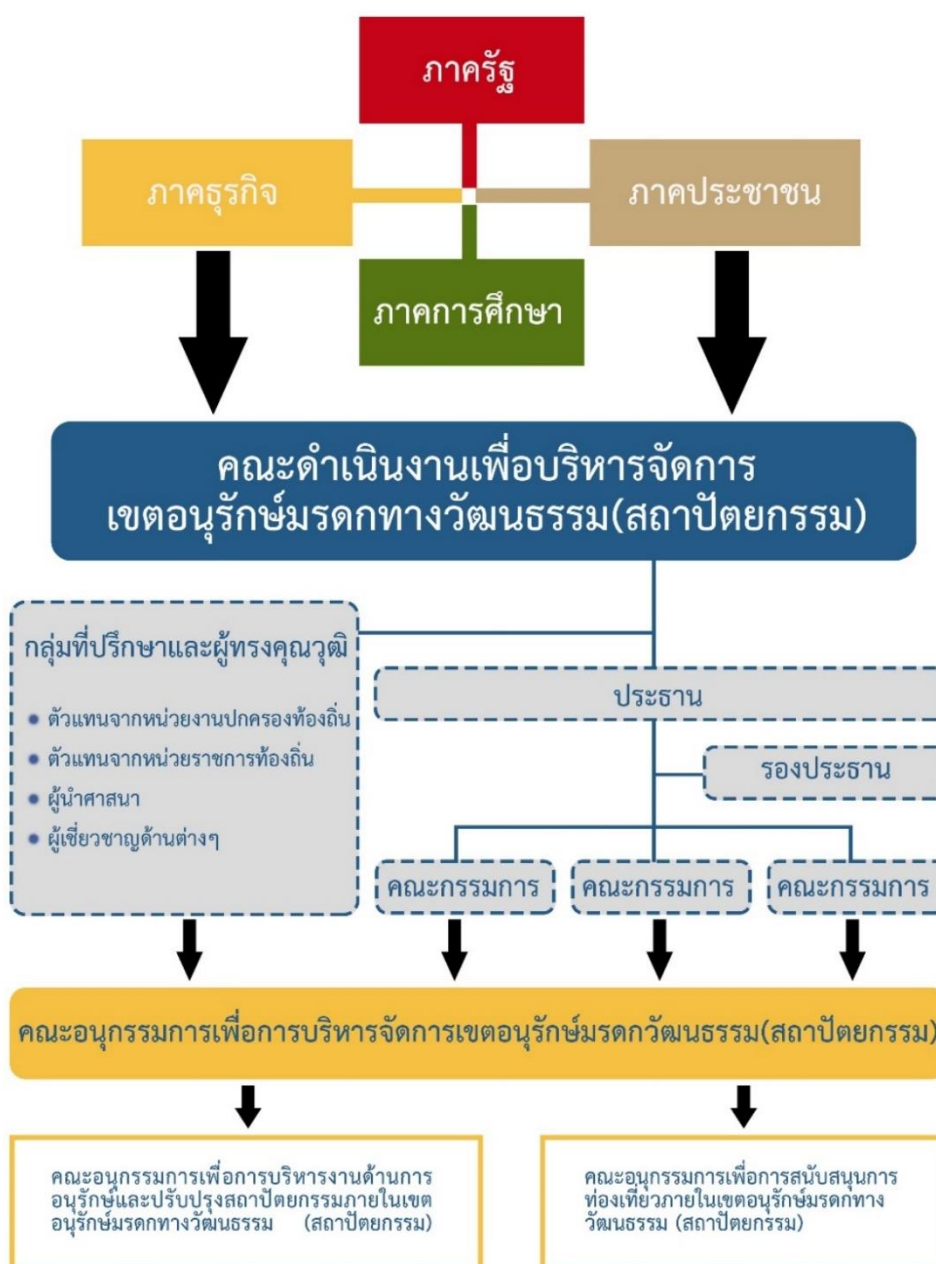
2) ประธานคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 1 คน เพื่อทำหน้าที่ควบคุมการดำเนินกิจกรรมของคณะดำเนินงาน โดยประธานคณะดำเนินงานนั้นอาจเป็นโดยตำแหน่ง หรือมาจากการคัดสรรของชาวบ้าน ขึ้นอยู่กับรูปแบบองค์กร

3) รองประธานคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 1 คน เพื่อทำหน้าที่แทนประธานหรือหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4) คณะกรรมการการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จำนวน 3- 5 คน โดยทำการคัดสรรจากภาคธุรกิจและภาคประชาชนเพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งนี้คณะกรรมการการบริหารทั้ง 3- 5 คน ต้องทำหน้าที่เลขานุการ เกรียนิก และประชาสัมพันธ์ร่วม

5) คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นคณะอนุกรรมการที่จัดตั้งขึ้น เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้บรรลุพันธกิจและเป้าหมายขององค์กร คณะกรรมการเป็นผู้จัดตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นโดยเฉพาะตามกระบวนการดำเนินงาน โดยคณะดำเนินงานอาจเป็นส่วนหนึ่งของคณะอนุกรรมการก็ได้ตามสมควร ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากกระบวนการดำเนินงานจะสามารถจำแนกคณะอนุกรรมการได้เป็น 2 ส่วน กล่าวคือ คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง

วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งประกอบไปด้วย ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมและการวางผัง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น และคณะกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ด้านธุรกิจ ตัวแทนชุมชน และตัวแทนจากหน่วยงานส่วนท้องถิ่น

ภาพที่ 21 แผนภาพแสดงโครงสร้างคณะกรรมการเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.1.3 บทบาทและหน้าที่ของคณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

คณะดำเนินงานเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ แผน และแนวทางการพัฒนาเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- 2) จัดทำแผนพัฒนาพื้นที่รายปีในลักษณะบูรณาการการทำงาน เพื่อเสนอของบประมาณสนับสนุนสำหรับพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 3) เสนอมาตรการ แนวทาง และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 4) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 5) ประสานงานและความร่วมมือด้านวิชาการและด้านเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (สถาปัตยกรรม)
- 6) จัดทำเอกสารทางการเงินของคณะดำเนินงาน
- 7) จัดทำแผน และหาทุนหรือทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 8) ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารให้แก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นทราบ
- 9) ประสานงานและความร่วมมือด้านนโยบายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในท้องถิ่นตามความเหมาะสม
- 10) ติดตาม ประเมินผล และจัดรายงานการดำเนินงานประจำปี

บทบาทหน้าที่ข้างต้นเป็นบทบาทหน้าที่ที่กำหนดขึ้นโดยภาพรวมของคณะ
ดำเนินงาน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจำแนกตามตำแหน่งจะสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้
ตารางที่ 7 แสดงตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ของคณะดำเนินงานที่จำแนกตามตำแหน่ง

ตำแหน่ง	บทบาทและหน้าที่
กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ	1. ให้คำปรึกษาตามความเชี่ยวชาญแก่คณะทำงานและชุมชน
ประธาน	1. วางแผน และแนวทางการทำงานภายในองค์กร 2. ควบคุมและติดตามการทำงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ 3. ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนขององค์กร 4. ส่งเสริมการทำงานเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
รองประธาน	1. ช่วยเหลือการดำเนินงานของประธาน 2. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากประธาน
คณะกรรมการ	1. จัดทำพัฒนาพื้นที่รายปีตามวัตถุประสงค์และพันธกิจ 2. จัดหางบประมาณและบริหารจัดการการเงิน 3. จัดตั้งคณะอนุกรรมการและติดตามความก้าวหน้าการทำงานของคณะอนุกรรมการ 4. เสนอมาตรการ แนวทาง และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 5. ประสานงานและความร่วมมือด้านวิชาการและด้านเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	1. ศึกษาฐานข้อมูลและคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในมิติต่างๆ ของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 2. กำหนดขอบเขตการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ตำแหน่ง	บทบาทและหน้าที่
	3. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และปรับปรุงมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวแก่ชุมชนหรือผู้มีความสนใจ 4. จัดทำแผนการพัฒนาสถาปัตยกรรมและผังพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
คณะอนุกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	1. ศึกษาสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ในปัจจุบัน 2. กำหนดตำแหน่งทางการตลาดและวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้กับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3. วางแผนสนับสนุนทางการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

4.2 กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หมายถึง พื้นที่ภายในเขตชุมชนที่ครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อมโดยรอบที่ยังคงดำรงรักษาไว้ด้วยกลุ่มของสถาปัตยกรรมรูปแบบดั้งเดิมที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ หรือวิถีชีวิตของคนในอดีต ในปัจจุบันแม้จะเริ่มความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นชุมชน แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ชุมชน หรือการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างเป็นทางการ การจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงเป็น การดำเนินการและข้อตกลงภายในชุมชนหรือพื้นที่เท่านั้น ทั้งนี้ในอนาคตเพื่อให้การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ตลอดจนชุมชนดั้งเดิมสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง และมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในชุมชนดั้งเดิมได้รับการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานของภาครัฐ (designation) ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศเพื่อรับช่วยเหลือและสนับสนุนบนพื้นฐานของการอนุรักษ์จึงมีความเป็นอยู่อย่างยั่งยืนที่จะต้องดำเนินการจัดทำกฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่ โดยภายหลังจากมีการจัดทำกฎหมายและข้อกำหนดดังกล่าวจะทำให้เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มี 2 ระดับกล่าวคือเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ระดับท้องถิ่นที่คนภายในท้องถิ่นเห็นว่ามีค่าสำคัญและร่วมกันบริหารจัดการ และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ระดับชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและกำหนดจากองค์กรส่วนกลางเพื่อรับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากองค์กรส่วนกลาง

สำหรับการดำเนินการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวเฉพาะกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับท้องถิ่นเท่านั้น

ภาพที่ 22 แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)ในระดับท้องถิ่น

กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังการจัดตั้งองค์กรและกลุ่มบุคคลขึ้นมาบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยในกระบวนการบริหารจัดการนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วนคือ (1) กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งเป็นกระบวนการเริ่มแรกก่อนการได้รับการจัดทำเป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และ (2) กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งเป็นกระบวนการภายหลังการได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 23 แผนภาพแสดงกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)ในระดับท้องถิ่น

4.2.1 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้นว่าเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้นยังไม่มีข้อกำหนดกฎหมายอย่างเป็นทางการ ส่งผลให้การดำเนินการเพื่อจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในปัจจุบันเป็นในลักษณะของการประกาศเพื่อขอความร่วมมือและดำเนินการภายในท้องถิ่น หรือในบางกรณีอาจดำเนินการตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งมีอำนาจในการปกป้องคุ้มครอง

พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมที่สามารถประกาศเป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดลักษณะการใช้ที่ดินเบื้องต้นได้

อย่างไรก็ตามเนื่องด้วยพื้นที่การศึกษาอยู่ภายใต้ขอบเขตเมืองเก่าตามประกาศคณะรัฐมนตรีซึ่งมีข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติในการอนุรักษ์เมือง เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงถือเป็นส่วนหนึ่งในการอนุรักษ์เมืองเก่าและสามารถอ้างอิงการบังคับใช้กฎหมายตามเมืองเก่าได้ ซึ่งส่งผลให้สำหรับการศึกษาทั้งสามแห่งนี้ หากมีการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาใช้ประกาศเขตก็จะเกิดความทับซ้อนกันในการดำเนินงาน

กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการเริ่มต้นของการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยเป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะทำการอนุรักษ์ควบคู่กับการยกระดับศักยภาพของพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว โดยในการจัดทำขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะใช้วิธีการศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในลักษณะของแผนที่มรดกทางวัฒนธรรมและองค์ประกอบทางกายภาพของชุมชนเพื่อนำไปสู่การกำหนดขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และนำพื้นที่ดังกล่าวไปส่งเสริมการท่องเที่ยวต่อไปในอนาคต

ในกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) คณะกรรมการจะดำเนินการจัดตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะขึ้น โดยประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านสถาปัตยกรรมท้องถิ่น ผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนของชุมชนและหน่วยงานส่วนท้องถิ่นทางด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

4.2.1.1 ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย

การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมายเป็นกระบวนการขั้นแรกของการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยการคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมายดำเนินการได้ผ่านทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับพื้นที่การศึกษา โดยในบางกรณีอาจใช้แผนที่ทางประวัติศาสตร์เป็นเอกสารชี้แนะแหล่งหรือพื้นที่เป้าหมายต่อไป โดยภายหลังจากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อค้นหาพื้นที่การศึกษาแล้วเสร็จจึง

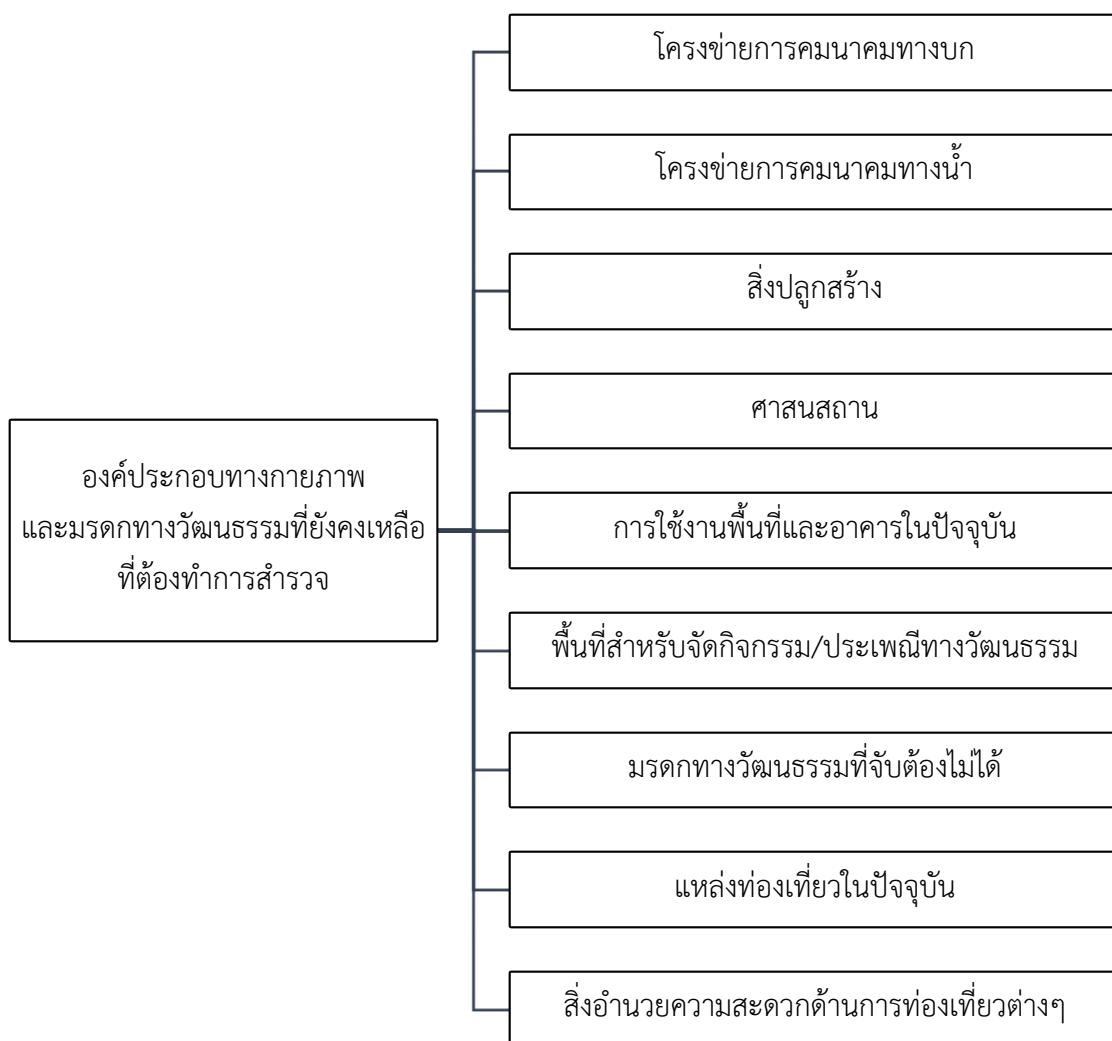
ดำเนินการสำรวจภาคสนามอย่างรวดเร็ว เพื่อศึกษาสถานการณ์การดำรงอยู่ของ
อาคารและมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในชุมชนปัจจุบัน แล้วกำหนดพื้นที่สำรวจ

4.2.1.2 ขั้นตอนที่ 2 การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดก ทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพ

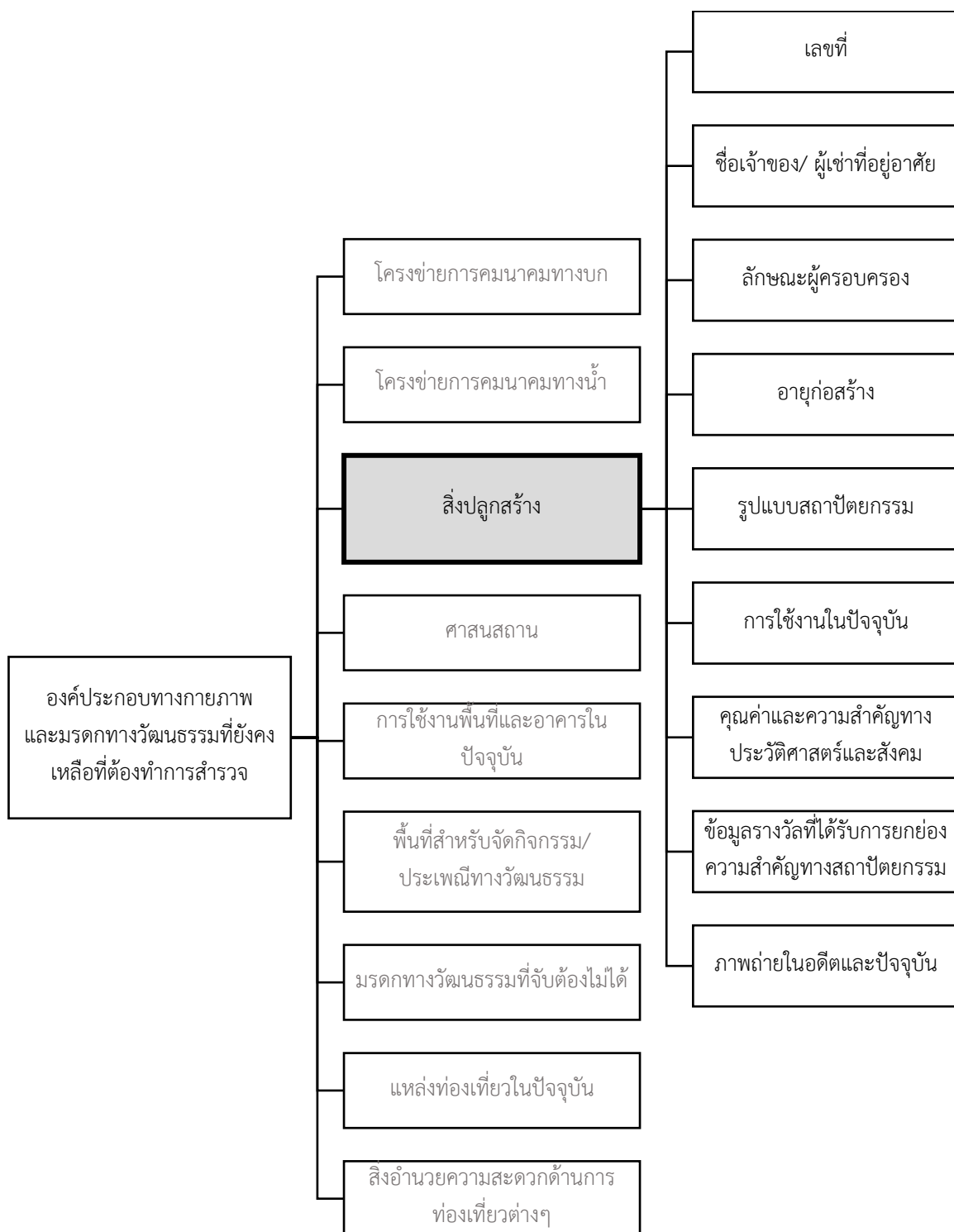
การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรม
ภายในพื้นที่ศักยภาพใช้วิธีการสำรวจภาคสนามประกอบการทบทวนวรรณกรรม
เพื่อเก็บข้อมูลตำแหน่ง (geographic information) ควบคู่กับข้อมูลเชิงบรรยาย
(attribute information) ขององค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมที่
ยังคงเหลืออยู่ภายในพื้นที่ โดยขั้นตอนในการจัดเก็บข้อมูลองค์ประกอบทาง
กายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพนั้น จะประกอบด้วยขั้นตอน
ดังต่อไปนี้

- 1) การจัดทำแผนที่ฐาน (base map) ของพื้นที่ศักยภาพ ผ่านการแปลง
ข้อมูลจากภาพถ่ายทางอากาศหรือภาพถ่ายจากดาวเทียมบนระบบ
สารสนเทศทางภูมิศาสตร์
- 2) การกำหนดขอบเขตการสำรวจภายในพื้นที่ศักยภาพ
- 3) การสำรวจภาคสนามเพื่อรวบรวมองค์ประกอบทางกายภาพและมรดก
ทางวัฒนธรรมที่ยังคงหลงเหลือภายในพื้นที่ในภาพรวม เป็นการ
ดำเนินการร่วมกันโดยให้ชุมชนเป็นคนบ่งชี้แหล่งร่วมกับคณะสำรวจ
โดยองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมที่ยังคงเหลือที่
ต้องทำการสำรวจนั้นประกอบด้วย (1) โครงข่ายการคมนาคมทางบก
(2) โครงข่ายการคมนาคมทางน้ำ (3) สิ่งปลูกสร้าง (4) ศาสนสถาน (5)
การใช้งานพื้นที่และอาคารในปัจจุบัน (6) พื้นที่สำหรับจัดกิจกรรม/
ประเพณีทางวัฒนธรรม (7) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (8)
แหล่งท่องเที่ยวในปัจจุบัน (9) สิ่งอำนวยความสะดวกด้านการ
ท่องเที่ยวต่างๆ
- 4) ตรวจสอบข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมในลักษณะการนำเสนอผ่านแผนที่
ชุมชน ด้วยกระบวนการประชุมกลุ่มย่อยภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้
ปรับแก้และแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมร่วมกัน โดยการตรวจสอบข้อมูล
มรดกทางวัฒนธรรมในลักษณะการประชุมกลุ่มย่อยจะทำให้ได้รับ
ข้อมูลเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมประเภทจับต้องไม่ได้เพิ่มเติม

- 5) ดำเนินการนำข้อมูลองค์ประกอบกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมสู่ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์
- 6) การสำรวจฐานข้อมูลสิ่งปลูกสร้างและจัดทำบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม เป็นการสำรวจข้อมูลของสิ่งปลูกสร้างภายในพื้นที่ศักยภาพเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับประเมินและจัดลำดับความสำคัญของสิ่งปลูกสร้าง โดยการสำรวจฐานข้อมูลสิ่งปลูกสร้างนั้น ประกอบด้วยการสำรวจภาคสนามและการทบทวนเรื่องราวเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ภายในพื้นที่ สำหรับการสำรวจฐานข้อมูลสิ่งปลูกสร้างนั้น ข้อมูลที่ต้องดำเนินการเก็บประกอบด้วย (1) เลขที่ (2) ชื่อเจ้าของ/ผู้เช่าที่อยู่อาศัย (3) ลักษณะผู้ครอบครอง (รัฐ-เอกชน-สาธารณะ) (4) อายุก่อสร้าง (5) รูปแบบสถาปัตยกรรม (6) การใช้งานในปัจจุบัน (7) คุณค่าและความสำคัญทางประวัติศาสตร์และสังคม (8) ข้อมูลรางวัลที่ได้รับการยกย่องความสำคัญทางสถาปัตยกรรม และ (9) ภาพถ่ายในอดีตและปัจจุบัน ทั้งนี้ภายหลังจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลดังกล่าวแล้วเสร็จ คณะผู้ดำเนินการต้องเรียบเรียงข้อมูลดังกล่าวในลักษณะของบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม และนำเข้าสู่ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์

ภาพที่ 24 แผนภาพแสดงองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรม
ที่ยังคงเหลือที่ต้องทำการสำรวจ ในขั้นตอนที่ 3

ภาพที่ 25 แผนภาพแสดงรายละเอียดชั้นข้อมูลของสิ่งปลูกสร้างที่ต้องจัดเก็บประกอบการจัดทำบัญชี
รายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

7) การแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม โดยพิจารณาจาก

(1) อายุก่อสร้างที่มากกว่า 50 ปี

(2) คุณค่าและความสำคัญในด้านต่างๆ

(3) ลักษณะสถาปัตยกรรมในปัจจุบันซึ่งพิจารณาจากรูปถ่ายที่ได้จากการสำรวจภาคสนาม

(4) รางวัลที่ได้รับหรือรางวัลการยกย่องต่างๆ จากเกณฑ์การพิจารณาดังกล่าว

คณะผู้ดำเนินงานจะแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญเบื้องต้นออกเป็น 5 กลุ่มได้แก่

(1) มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความสำคัญระดับชาติ

(2) มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค/ท้องถิ่น

(3) มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม

(4) สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่

(5) สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่ที่รูปแบบสอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า

ทั้งนี้ภายหลังจากการแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แล้วเสร็จ คณะผู้ทำงานจะดำเนินการเข้าข้อมูลสู่ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์เพื่อเตรียมนำเสนอในลักษณะแผนที่ อย่างไรก็ตามในการแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์นั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการอนุรักษ์ การได้รับรางวัล หรือการค้นคว้าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติม

ตารางที่ 8 แสดงรายละเอียดการจัดลำดับความสำคัญของมรดกทางสถาปัตยกรรมจากเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น

	อายุ	ความสมบูรณ์/รูปแบบ ของสถาปัตยกรรม	คุณค่าและความสำคัญ ในด้านต่างๆ	รางวัลที่ได้รับหรือรางวัล การยกย่องต่างๆ
มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความสำคัญ ระดับชาติ	เป็นอาคารหรือสิ่งปลูก สร้างที่มีอายุมากกว่า 50 ปี	มีความสมบูรณ์และมี รูปแบบสถาปัตยกรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น	มีคุณค่าในด้านต่างๆ	ได้รับรางวัลยกย่อง ทางด้านสถาปัตยกรรม หรืออื่นๆ
มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มี ความสำคัญในระดับ ภูมิภาค/ท้องถิ่น	เป็นอาคารหรือสิ่งปลูก สร้างที่มีอายุมากกว่า 50 ปี	มีความสมบูรณ์และมี รูปแบบสถาปัตยกรรม ที่เป็นเอกลักษณ์ของ ท้องถิ่น	มีคุณค่าในด้านต่างๆ	ไม่ได้รับรางวัลฯ
มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และสิ่งปลูกสร้าง ดั้งเดิม	เป็นอาคารหรือสิ่งปลูก สร้างที่มีอายุมากกว่า 50 ปี	มี/ไม่มีความสมบูรณ์ และมีรูปแบบ สถาปัตยกรรมที่เป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่น	มีคุณค่าในด้านต่างๆ	ไม่ได้รับรางวัลฯ
สถาปัตยกร รมและสิ่ง ปลูกสร้าง สมัยใหม่	เป็นอาคารหรือสิ่งปลูก สร้างที่มีอายุน้อยกว่า 50 ปี	สถาปัตยกรรมเป็น รูปแบบของ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่	มี/ไม่มีคุณค่าด้าน ประวัติศาสตร์ สังคม	ไม่ได้รับรางวัลฯ
สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้าง สมัยใหม่ที่รูปแบบสอดคล้องกับ ภูมิทัศน์เมืองเก่า	เป็นอาคารหรือสิ่งปลูก สร้างที่มีอายุน้อยกว่า 50 ปี	สถาปัตยกรรมเป็น รูปแบบของ สถาปัตยกรรมสมัยใหม่ แต่ได้รับการออกแบบ หรือประดับตกแต่งให้ สอดคล้องกับภูมิทัศน์ ของเมืองเก่า	มี/ไม่มีคุณค่าด้าน ประวัติศาสตร์ สังคม	ไม่ได้รับรางวัลฯ

- 8) ภายหลังจากการจัดทำบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม และการแบ่งกลุ่มมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) แล้วเสร็จ คณะผู้ดำเนินงานต้องทำการตรวจสอบข้อมูลผ่านการจัดประชุมย่อยขึ้น ภายในชุมชนและปรับแก้ไขในเรียบร้อย

4.1.2.3 ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดขอบเขตพื้นที่

การกำหนดขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่สำหรับดำเนินการอนุรักษ์และพัฒนา โดยพิจารณาจากการกระจุกตัวกันของกลุ่มมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และมรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถจับต้องได้ การกำหนดขอบเขตพื้นที่จำแนกออกเป็น 2 ขอบเขต ได้แก่ การกำหนดขอบเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)¹² และการกำหนดขอบเขตพื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)¹³

กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยขั้นตอนจำนวน 3 ขั้นตอนได้แก่

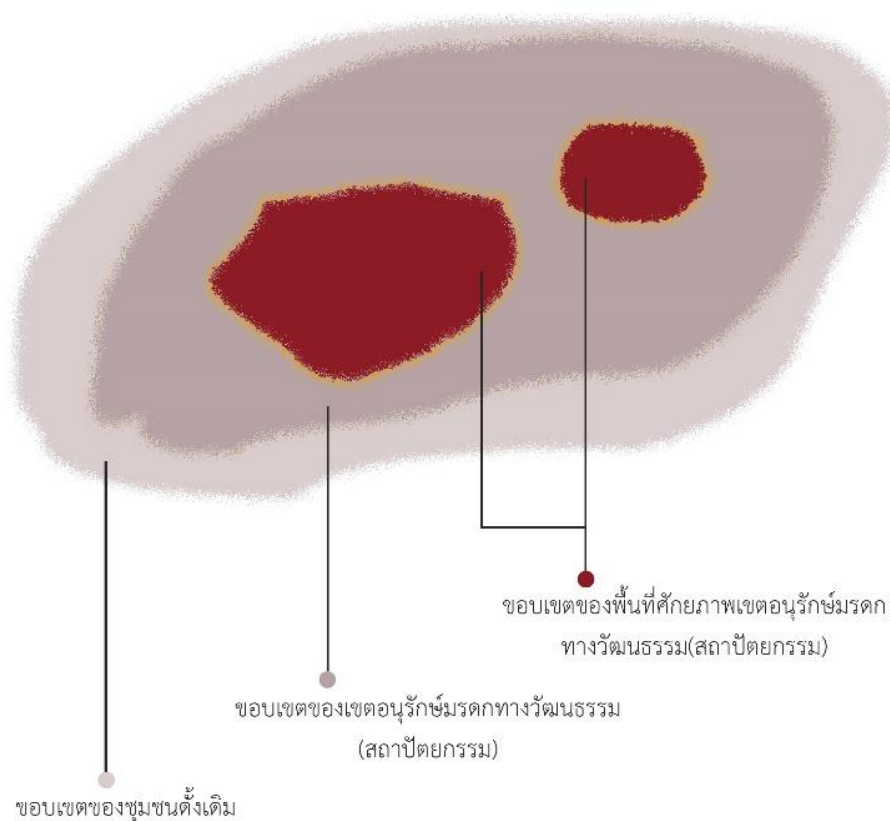
- (1) กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอขึ้นทะเบียนโดยนักวิชาการ เป็นการกำหนดขอบเขตพื้นที่ทั้งเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพฯ ด้วยคณะกรรมการ โดยพิจารณาจากรูปแบบการกระจายและการเชื่อมต่อกันมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม/ที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค/ท้องถิ่น และมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความสำคัญระดับชาติ เป็นหลัก
- (2) กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอขึ้นทะเบียนโดยชุมชน เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นหลังจากการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอขึ้นทะเบียนโดยนักวิชาการ โดยตัวแทนของชุมชนและหน่วยงานส่วน

¹² เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือ พื้นที่ไข่ขาว หมายถึง เขตพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยการกระจุกตัวของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และภูมิทัศน์แบบเมืองเก่า โดยอาจมีการปะปนของอาคารรูปแบบสมัยใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางสังคม หากแต่ไม่ขัดแย้งกับภูมิทัศน์เดิม หรือมีลักษณะเป็นภูมิทัศน์จุลภาค เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะเป็นพื้นที่ชุมชนในระดับมหภาคโดยมีบทบาทในฐานะพื้นที่สนับสนุน/อำนวยความสะดวกต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน หากแต่อาจจะไม่เป็นแหล่งท่องเที่ยวก็ได้

¹³ พื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือพื้นที่ไข่แดง หมายถึง เขตพื้นที่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วว่ามีการกระจุกตัวของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างหนาแน่น จนสามารถรักษามรดกภูมิทัศน์ของเมืองเก่าไว้ได้ และสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาให้เกิดเป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว ในบางกรณีหนึ่งเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อาจมีพื้นที่ศักยภาพมากกว่าหนึ่งแห่งก็ได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและการกระจุกตัวกันของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งนี้โดยทั่วไปพื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มักเป็นพื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวหรือมรดกทางสถาปัตยกรรมที่ใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ สำหรับการกำหนดพื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้นสามารถปรับแก้ขอบเขตได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชนและการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบทางกายภาพภายในเมือง

ท้องถิ่นจะเป็นผู้พิจารณาขอบเขตพื้นที่ดังกล่าวร่วมกัน ให้สอดคล้องกับแผนการพัฒนาพื้นที่และความต้องการของชุมชน แล้วจึงปรับแก้ให้รายละเอียดให้ชัดเจน ทั้งนี้ นอกเหนือจากการพิจารณาในประเด็นเรื่องความต่อเนื่องของกลุ่มอาคารแล้ว ในรายละเอียดของการพิจารณาขอบเขตพื้นที่ของชุมชนยังต้องพิจารณาถึงความพร้อมของภาคประชาชนในพื้นที่ร่วมอีกด้วย

- (3) คณะอนุกรรมการปรับแก้ตามความเหมาะสม และจัดทำแผนที่แสดงเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพแล้วชี้แจงต่อคณะกรรมการและที่ปรึกษา

ภาพที่ 26 แผนภาพแสดงแนวคิดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพ (คณะนักวิจัย)

4.1.2.4 ขั้นตอนี่ 4 การชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภายหลังคณะกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุง สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) กำหนด ขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขึ้นแล้วเสร็จ คณะอนุกรรมการชุดดังกล่าวต้องแจ้งรายละเอียดให้แก่คณะกรรมการทราบเพื่อ จัดทำประกาศขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งนี้ ขอบเขตดังกล่าวจะไม่ได้มีผลเชิงบังคับหรือมีข้อผูกมัดทางกฎหมาย หากแต่เป็น ขอบเขตพื้นที่เชิงปฏิบัติการที่คณะทำงานจะดำเนินการร่วมกัน โดยในขั้นตอนนี้ คณะกรรมการมีหน้าที่ประสานงานและแจ้งข้อมูลและขอบเขตพื้นที่ให้กับหน่วยงาน ราชการในท้องถิ่นทราบ และในส่วนของชุมชนนั้น คณะกรรมการควรประสานงาน แก่ผู้ชุมชนท้องถิ่นเพื่อชี้แจงแก่ชาวบ้านภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ต่อไป

4.2.2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภายหลังการชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้แก่หน่วยงานภายในท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนทราบรายละเอียดแล้ว เพื่อให้ชุมชนสามารถ บริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ได้อย่าง เป็นระบบมีความจำเป็นต้องดำเนินการกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยการทำงานในขั้นตอนนี้เป็นการ ดำเนินการของ 2 ชุดคณะกรรมการ คือ (1) ชุดคณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการ อนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และ (2) คณะอนุกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 4 กระบวนการได้แก่ (1) กระบวนการหา จุดเด่นและวางตำแหน่งทางการตลาดโดยการบูรณาการการทำงานระหว่างคณะกรรมการ ทั้งสองชุด (2) กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยคณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์

และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (3) กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยคณะกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และ (4) กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและทุน โดยคณะกรรมการหลัก ทั้งนี้ในการดำเนินงานคณะกรรมการต้องดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินการประจำปีขึ้น

4.2.2.1 กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นการดำเนินงานที่อยู่ภายใต้การรับผิดชอบของคณะกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยมีเป้าหมายในการดำเนินงานได้แก่ (1) อนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม และ (2) พัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากเป้าหมายในการดำเนินงานทั้งสองประการทำให้กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวมีกระบวนการดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงกระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวจำแนกตามเป้าหมาย

กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	
-กรอบการดำเนินงาน-	
จุดเด่นของศักยภาพ/ตำแหน่งทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	
เป้าหมาย (1) อนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม	เป้าหมาย (2) พัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
(1) การจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม	(1) การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
(2) การลำดับความสำคัญในการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม	(2) การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว
(3) การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่	(3) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
(4) การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น	(4) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง
(5) การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น	(5) การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
(6) การจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการก่อสร้าง/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในระดับชุมชน	

กระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม เป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิมผ่านกระบวนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในชุมชน ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

(1) การจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทาง

กายภาพ เป็นกระบวนการที่นำข้อมูลจากบัญชีรายชื่อมรดกทางวัฒนธรรมที่จัดทำขึ้น มาปรับปรุงอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ตรงตามสถานการณ์ปัจจุบัน

(2) การจัดลำดับความสำคัญในการบูรณะ/ซ่อมแซม

สถาปัตยกรรม เป็นขั้นตอนการนำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมมาจัดลำดับความสำคัญ และความเร่งด่วนในการซ่อมแซม เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการตัดสินใจและการหางบประมาณช่วยเหลือ โดยการจัดลำดับความสำคัญในการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมนั้นให้พิจารณาจากเกณฑ์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 10 แสดงรายละเอียดการจัดลำดับความสำคัญ

ความทรงคุณค่า	รายละเอียดเกณฑ์การประเมิน	ระดับการประเมินความสำคัญ			
		A	B	C	D
ประวัติศาสตร์	ความเก่าแก่ (อายุ)	มากกว่า / เท่ากับ 50 ปี	30 - 50	10 - 30	10
	คุณค่าทางวิชาการประวัติศาสตร์ ความเป็นมา และพัฒนาการทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี	สูง	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่มี
สังคม	คุณค่าทางสังคม (ชาวบ้านคิดอย่างไร)	มาก	สำคัญ	ธรรมดา	ไม่มี
	การใช้สอยของสังคม	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
	การมีส่วนร่วมภาคสังคม (ชาวบ้าน)	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
วัฒนธรรม	ความสำคัญทางเศรษฐกิจ สังคมที่เกี่ยวข้อง	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี

ความทรงคุณค่า	รายละเอียดเกณฑ์การประเมิน	ระดับการประเมินความสำคัญ			
		A	B	C	D
	วิถีชีวิต และ คติความเชื่อ	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
สภาพทาง กายภาพ	ความเป็นของแท้ดั้งเดิมและบูรณภาพ	มากกว่า 80 %	มากกว่า 50-80 %	น้อยกว่า 50 %	ไม่มี
	ความเป็นกลุ่มก้อนและความหนาแน่น	สูง	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
	รูปแบบทางสถาปัตยกรรม	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	ไม่มี
	สภาพทางโครงสร้าง	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	อันตราย
	ทัศนียภาพและองค์ประกอบแวดล้อม	สูง	ปานกลาง	น้อย	ไม่มี
	ความต่อเนื่องของการใช้งาน	มากกว่า / เท่ากับ 50 ปี	30 - 50	10 - 30	10

(3) การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ เป็นขั้นตอนการกำหนดวิธีการให้ความช่วยเหลือเพื่อการบูรณะ ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมให้ยังคงมีรูปแบบดั้งเดิม แต่ยังคงสามารถใช้งานได้ในปัจจุบัน ในการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่นั้น คณะดำเนินงานต้องพิจารณาให้ความช่วยเหลือสถาปัตยกรรมที่ครอบคลุมในทุกกลุ่มไม่ว่าจะเป็น 1) มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความสำคัญระดับชาติ (2) มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค/ท้องถิ่น (3) มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม (4) สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่ และ (5) สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่ที่รูปแบบสอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า ทั้งนี้การให้ความช่วยเหลือจะอธิบายต่อไปในประเด็นเรื่อง “กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือ”

- (4) **การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น** และการวิธีการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมในท้องถิ่น เป็นขั้นตอนในการศึกษาและรวบรวมความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรม กระบวนการก่อสร้าง วัสดุ ช่าง และคุณค่าความสำคัญของมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ และเผยแพร่องค์ความรู้ดังกล่าวผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุโทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ ทั้งนี้ประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาคือ ภาคประชาชนส่วนมากภายในพื้นที่ที่กรณีศึกษาไม่ได้ต้องการความช่วยเหลือในรูปแบบของเงิน/ทุน หากแต่ต้องการองค์ความรู้และแนวทางการซ่อมแซมที่อยู่อาศัย/มรดกทางสถาปัตยกรรมในการดูแลของตนเองให้สอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่ามากกว่า โดยเหตุนี้กระบวนการจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่ชุมชนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ช่วยให้กระบวนการอนุรักษ์สามารถขับเคลื่อนได้ด้วยภาคประชาชนในระยะยาว
- (5) **การสร้างภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น** เป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้ประชาชนเห็นความสำคัญในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น เพื่อลดการทำลายหรือเปลี่ยนแปลงสถาปัตยกรรมดั้งเดิมภายในชุมชน โดยวิธีการสร้างภาคภูมิใจอาจทำได้โดยการให้รางวัลการให้ความรู้แก่เจ้าของมรดกทางสถาปัตยกรรมผ่านการสะท้อนคุณค่าในสื่อรูปแบบต่างๆ
- (6) **การจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการก่อสร้าง/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในระดับชุมชน** เป็นกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนในวงกว้าง เพื่อกลุ่มคนภายในพื้นที่มีทักษะในการดูแลรักษา ตลอดจนซ่อมแซมที่อยู่อาศัยเบื้องต้นด้วยตนเอง นอกจากนั้นการจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการก่อสร้างดังกล่าวนี้ ยังเป็นการสืบทอดและรักษาฝีมือช่างซึ่งเป็นหนึ่งแนวทางการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมให้ยังคุณค่าความแท้อีกด้วย

กระบวนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการยกระดับมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้มีคุณค่าทางเศรษฐกิจ โดยเป็นการพัฒนาพื้นที่และองค์ประกอบทางกายภาพทั้งในส่วนในพื้นที่สาธารณะ องค์ประกอบทางกายภาพที่รัฐเป็นผู้ครอบครอง และองค์ประกอบทางกายภาพที่เอกชนเป็นผู้ครอบครอง โดยกระบวนการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพดังกล่าว นั้น ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- (1) การวางแผนพื้นที่เพื่อวางแผนการใช้งานพื้นที่ที่สนับสนุนการท่องเที่ยวควบคู่กับการใช้ชีวิตของชุมชนให้เกิดความเหมาะสม โดยการวางแผนพื้นที่นั้นต้องครอบคลุมทั้งรูปแบบและแนวทางการใช้สอยพื้นที่ การจัดการจราจร การจัดการพื้นที่สาธารณะ การเชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยว และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องภายใต้แนวคิดการอนุรักษ์และตำแหน่งทางการตลาดของพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะตัวแตกต่างกัน
- (2) การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งาน คณะอนุกรรมการต้องพิจารณาศักยภาพของมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความพร้อมในฐานะการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อพูดคุยกับเจ้าของมรดกทางสถาปัตยกรรมดังกล่าว โดยรูปแบบการจัดการมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวนั้นขึ้นอยู่กับเจ้าของกรรมสิทธิ์ของมรดกทางสถาปัตยกรรม
- (3) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพพื้นที่สาธารณะ องค์ประกอบทางกายภาพภายใต้กรรมสิทธิ์ของเอกชนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนที่คณะอนุกรรมการต้องให้คำปรึกษาและดำเนินการจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพตั้งแต่ระดับอาคาร ไปจนถึงระดับภูมิทัศน์ของเมือง โดยแยกประเด็นการออกแบบตามกรรมสิทธิ์ผู้ครอบครอง โดยการจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพมีความ

เกี่ยวข้องและสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว และการรักษาคุณค่าของสถาปัตยกรรม

- (4) การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ไม่ใช้มนุษย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนการสังเคราะห์ข้อมูลมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อจัดทำเครื่องมือในการสื่อความหมายให้กับนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้าใจมรดกทางสถาปัตยกรรมในฐานะทรัพยากรการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ และกระตุ้นให้ชุมชนเห็นความสำคัญ
- (5) การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว

4.2.2.2 กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาด และการจัดการบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ โดยในกระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วย

- 1) การศึกษาศักยภาพด้านท่องเที่ยวของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และสถาปัตยกรรม
- 3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 4) การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 5) การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 6) การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

7) การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัด
กิจกรรมการท่องเที่ยว

4.2.2.3 กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือ

งบประมาณถือเป็นประเด็นสำคัญในการดำเนินงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่คณะกรรมการผู้รับผิดชอบจำเป็นต้องให้ความสำคัญ โดยกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือประกอบด้วย 1) วิธีการสรรหางบประมาณ 2) วิธีการบริหารงบประมาณ 3) วิธีการให้ความช่วยเหลือ

1) วิธีการสรรหางบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) นั้นอาจพิจารณาแยกตามแผนงานหรือภาระงานที่จะดำเนินงาน โดยอาจจำแนกเป็น

- (1) แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับราชการหรือพื้นที่สาธารณะให้ใช้วิธีการจัดสรรงบประมาณโดยการบูรณาการดำเนินการกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนงานดังกล่าวในการจัดตั้งงบประมาณ ตามภารกิจโดยส่วนใหญ่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวและกีฬา วัฒนธรรม จังหวัด และเทศบาล
- (2) แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับสาธารณะ ให้ใช้วิธีการระดมทุนภายในชุมชน หรือขอทุนจากกองทุนต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เช่น กองทุนโบราณคดี กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรม โดยพิจารณาตามแผนงานที่มีความสอดคล้องกับกองทุน (สามารถดูรายละเอียดกองทุนที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและการท่องเที่ยวอยู่ในภาคผนวก)
- (3) แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับมรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นส่วนบุคคล ให้ใช้ทุนส่วนตัว โดยอาจมีการขอรับการสนับสนุนกองทุนหรือการบริจาคเพิ่มเติม ทั้งนี้อาจขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด เช่น อพท.

สำหรับเงินอุดหนุนการทำงานของคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นนั้น มีวิธีการจัดสรรงบประมาณที่แตกต่างกันตามรูปแบบองค์กรที่จัดตั้งกล่าวคือ

- (1) องค์กรอยู่ภายใต้การดูแลและสนับสนุนของหน่วยงานของภาครัฐในท้องถิ่น ให้ใช้การจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าวเป็นเงินทุนอุดหนุน ควบคู่กับการจัดกิจกรรมอื่นๆ เพื่อหารายได้เพิ่มเติม
- (2) องค์กรอยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐ ให้ใช้การจัดตั้งงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าว ควบคู่กับการระดมทุนภายในชุมชน
- (3) องค์กรอยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนในรูปแบบเอกชน ให้ใช้วิธีการระดมทุนผ่านการขายหุ้นหรือการบริจาค

2) วิธีการบริหารงบประมาณ

การบริหารงบประมาณให้คณะผู้ดำเนินการเป็นผู้มีหน้าที่บริหารงบประมาณโดยการจัดทำแผนการทำงานประจำปี และประสานงานภาคีเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ หรือจัดตั้งแผนการดำเนินโครงการตามปีงบประมาณ ในส่วนของงบประมาณที่คณะผู้ดำเนินงานบริหารงบประมาณเองนั้น คณะผู้ดำเนินการต้องดำเนินงานภายใต้แผนที่จัดตั้งขึ้น โดยพิจารณาจากความสำเร็จและความเร่งด่วน

3) วิธีการให้ความช่วยเหลือ

วิธีการให้ความช่วยเหลือหรือการจัดกิจกรรมต่างๆ นั้นพิจารณาจากประเภทของกิจกรรมหรือผู้รับความช่วยเหลือ โดยรูปแบบการช่วยเหลือนั้นมี 5 รูปแบบได้แก่ (1) การให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์เพื่อการปรับปรุง/ซ่อมแซมอาคาร หรือจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน (3) การให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุและอุปกรณ์ในการก่อสร้าง (4) การให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการซ่อมแซมและการอนุรักษ์และ (5) การให้ความช่วยเหลืออื่นๆ แล้วแต่กรณี สำหรับกรณีของสิ่งปลูกสร้างที่เป็นของรัฐในการให้ความช่วยเหลือนั้นจะมีลักษณะเป็นการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับองค์ความรู้ด้านการซ่อมแซมและการอนุรักษ์ภายใต้หลักวิชาการเท่านั้น แต่สำหรับสิ่งปลูกสร้างที่เป็นเอกชน งานประเพณี และพื้นที่สาธารณะ ตลอดจนองค์ประกอบทางกายภาพสาธารณะเพื่อรองรับการท่องเที่ยวอื่นๆ นั้นสามารถพิจารณารูปแบบและ

แนวทางการให้ความช่วยเหลือจากตารางด้านล่างต่อไปนี้ โดยในการ
พิจารณานั้นคณะกรรมการอาจพิจารณาให้ความช่วยเหลือได้หลายรูปแบบ
ขึ้นอยู่กับความเร่งด่วนและความจำเป็น

ตารางที่ 11 ตารางแสดงแนวทางการให้ความช่วยเหลือเพื่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

		ประเภทของสิ่งปลูกสร้างและองค์ประกอบทางกายภาพ												
		สิ่งปลูกสร้างที่เป็นของรัฐ					สิ่งปลูกสร้างที่เป็นของเอกชน					งานกิจกรรม-ประเพณี	พื้นที่สาธารณะ	องค์ประกอบทางกายภาพสาธารณะอื่นๆ
		ด	ส	ล	ข	ท	ด	ส	ล	ข	ท			
รูปแบบการให้ความช่วยเหลือ	การให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์*	×	×	×	×	×	✓	✓	✓	×	×	✓	✓	✓
	การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน	×	×	×	×	×	✓	✓	✓	×	×	✓	✓	✓
	การให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุ/อุปกรณ์	×	×	×	×	×	✓	✓	✓	×	×	✓	✓	✓
	การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการซ่อมแซม/การอนุรักษ์	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
	การให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

* ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

** “ด” หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความสำคัญระดับชาติ

- “ส” หมายถึงมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค/ท้องถิ่น
- “ล” มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม
- “ท” สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่
- “ข” สถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างสมัยใหม่ที่รูปแบบสอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่า

(ก) การให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์

การให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์ หมายถึงการให้ความช่วยเหลือด้วยเงิน เพื่อใช้ในการซ่อมแซม และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในรูปแบบต่างๆ ได้แก่

- การให้เงินให้เปล่าเพื่อสนับสนุนการซ่อมแซม/บูรณะสถาปัตยกรรม
- การให้กู้ยืมเงินเพื่อการสนับสนุนการซ่อมแซม/บูรณะสถาปัตยกรรม
- การลดหย่อนภาษี/ การงดเก็บเงินค่าธรรมเนียมต่างๆ ขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในกรณีที่มีการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น
- การเช่าสถาปัตยกรรมเพื่อปรับปรุงเป็นพื้นที่สาธารณะ หรือรองรับการใช้สอยในเชิงการท่องเที่ยว

สำหรับการให้ความช่วยเหลือด้านทุนทรัพย์นั้น คณะกรรมการต้องพิจารณารูปแบบการให้ความช่วยเหลือให้สอดคล้องกับความต้องการของเจ้าของสถาปัตยกรรม ทั้งในด้านการใช้สอย คุณค่าของสถาปัตยกรรมดังกล่าว ตลอดจนเงื่อนไขของเจ้าของอาคาร

(ข) การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน

ตามนิยามของราชบัณฑิตยสถานระบุว่า “การเอาแรง” หมายถึง ช่วยผู้อื่นทำงานเพื่อต่อไปเขาจะได้มาช่วยตนทำงานในลักษณะเดียวกันบ้าง เช่น เกี่ยวข้าวเอาแรงกัน ส่วน “การลงแขก” หมายถึงร่วมแรงเพื่อนบ้านมาช่วยกันทำงานเช่นดำนา เกี่ยวข้าวให้ลุล่วงเร็วขึ้นโดยไม่รับค่าจ้าง และผลัดเปลี่ยนช่วยกันไปตามความจำเป็นของแต่ละบ้าน แม้จากนิยามดังกล่าวจะให้ความหมายที่แตกต่างกันในรายละเอียดกล่าวคือ การเอาแรงหมายถึงการ

ช่วยเหลือกันทำงานโดยไม่มีค่าใช้จ่าย แต่ใช้วิธีการตอบแทนกันในลักษณะการช่วยทำงานแบบเดียวกัน แต่การลงแขกนั้นจะใช้สำหรับการตอบแทนที่มีความหลากหลายมากกว่า อย่างไรก็ตาม ความหมายโดยรวมของคำทั้งสองคำก็หมายถึง การร่วมกันทำงาน และกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องการแรงงานจำนวนมาก ซึ่งแรงงานภายในครอบครัวเดียวไม่สามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จ โดยไม่ได้เงินเป็นค่าตอบแทน โดยในกรณีที่เป็นการเอาแรงที่เป็นส่วนบุคคล อาจมีการหมุนเวียน เปลี่ยนผลัดเพื่อช่วยเหลือการทำงาน

การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงานหรือระบบการเอาแรง หรือการลงแขก เป็นเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินกิจกรรมขนาดใหญ่ทั้งที่เป็นกิจกรรมในระบบบุคคลและระดับชุมชน ระบบการเอาแรงสามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประเภทต่างๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมที่ส่วนบุคคล อาคารสาธารณะ พื้นที่สาธารณะ และกิจกรรมประเพณีต่างๆ ระบบการเอาแรงเหมาะกับการประยุกต์ใช้ในพื้นที่ที่มีความเข้มแข็งหรือความร่วมมือกันภายในชุมชนอย่างเหนียวแน่น โดยในการดำเนินการต้องมีการรวมกลุ่มคนที่มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมประเภทต่างๆ เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนแรงงานอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ข้อดีของระบบเอาแรงคือ ลดค่าใช้จ่ายแรงงานในการดำเนินกิจกรรมใหญ่ๆ หรือในครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านการเงิน ตลอดจนเป็นการถ่ายทอดหรือสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ การซ่อมแซมสถาปัตยกรรม และกระบวนการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมประเภทต่างๆ สู่คนกลุ่มต่างๆ ภายในชุมชน อย่างไรก็ตามข้อเสียของระบบการเอาแรงคือ ความสามารถของกลุ่มคนที่เข้าร่วมกิจกรรมที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อคุณภาพงานในการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมในบางจุดที่มีคุณค่าความสำคัญชาติหรือระดับท้องถิ่น โดยในกรณีเช่นนี้อาจจำเพาะให้ผู้มีความเชี่ยวชาญดำเนินการแทน ระบบการเอาแรงจึงเป็นระบบการทำงานที่มีข้อจำกัดในขอบข่ายของงานที่สามารถดำเนินการที่ค่อนข้างจะเป็นงานทั่วไป นอกจากนั้นจากการ

เปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในบริบทปัจจุบัน การจัดการเอาแรง เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการได้อย่างยากลำบาก โดยเฉพาะการจัดการเอาแรงเพื่อจัดการหรือซ่อมแซมอาคารในระดับบุคคล ด้วยเหตุนี้ในการใช้เครื่องมือดังกล่าวนี้ต้องมีการรวมกลุ่มและจัดตั้งศูนย์กลางเพื่อประสานงานและจัดการลำดับและกิจกรรมที่ต้องใช้การเอาแรง

(ค) การให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุ/อุปกรณ์

การให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุ/อุปกรณ์ เป็นการให้ความร่วมมือในกรณีที่ผู้ขอความช่วยเหลือขาดแคลนวัสดุ/อุปกรณ์ แต่มีกำลังแรงงานหรือมีองค์ความรู้การดำเนินงาน โดยคณะผู้ทำงานอาจดำเนินการขอวัสดุ/อุปกรณ์จากห้างร้านที่มีความสนใจให้การสนับสนุน

(ง) การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการซ่อมแซม/การอนุรักษ์

การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการซ่อมแซมหรือการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม เป็นรูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่สำคัญ โดยจากการเก็บข้อมูลภาคสนามพบว่า การให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการซ่อมแซมและการอนุรักษ์ถือเป็นความช่วยเหลือที่ชุมชนต้องการ เนื่องจากมีความพร้อมด้านการเงินแล้ว และไม่ต้องการการผูกมัดทางการเงิน แต่ต้องการองค์ความรู้และแนวทางการซ่อม การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการซ่อมแซมและการอนุรักษ์อาจดำเนินการในลักษณะของการจัดทำคู่มือแนะนำการออกแบบปรับปรุงซ่อมแซม หรือเป็นการให้คำแนะนำแบบตัวต่อตัวก็ได้

(จ) การให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ

การให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ เป็นการให้คำช่วยเหลือตามความต้องการของเจ้าของมรดกทางสถาปัตยกรรมที่แจ้งความจำนงค์เข้ามาขอความช่วยเหลือ โดยคณะกรรมการต้องพิจารณารายละเอียดเป็นกรณีๆ ไป

4.3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) กลุ่มจังหวัดล้านนา

จากการทบทวนวรรณกรรมและการลงสำรวจภาคสนามเพื่อศึกษาการบริหารจัดการพื้นที่ซึ่งโครงการวิจัยที่ 1 ได้กำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน พบว่าในปัจจุบันภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของแต่ละจังหวัดมีองค์กรที่เข้ามาจัดการการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยเริ่มมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นแล้ว แต่ยังไม่มีการบริหารจัดการหรือจัดทำแผนการดำเนินการร่วมกัน เนื่องด้วยเป็นการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานเท่านั้น จึงส่งผลให้การท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังไม่ได้รับการเชื่อมโยงหรือส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนั้นในส่วน of ภาคส่วนชุมชนพบว่าทั้งสามพื้นที่ยังไม่ค่อยมีการส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวมากนัก การท่องเที่ยวส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่ในศาสนสถานโดยเฉพาะภายในจังหวัดลำพูนและจังหวัดน่าน

แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) กลุ่มจังหวัดล้านนา ในพื้นที่จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน จะอธิบายในประเด็นถึงสถานการณ์ปัจจุบันและเสนอแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่

ตารางที่ 12 ตารางสรุปการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ปัจจุบัน

สถานการณ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ปัจจุบัน	พื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)		
	ลำพูน	แพร่	น่าน
การท่องเที่ยวโดยใช้สถาปัตยกรรมดั้งเดิมเป็นจุดขาย	●	●	⊙
การท่องเที่ยวโดยใช้ศาสนสถานเป็นจุดขายในด้านการท่องเที่ยว	●	⊙	●
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	⊙	⊙	⊙
การสนับสนุนของเทศบาล/หน่วยงานท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	●	⊙	●
การสนับสนุนของเทศบาล/หน่วยงานท้องถิ่นในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	●	⊙	⊙

สถานการณ์การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ภายในพื้นที่ปัจจุบัน	พื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)		
	ลำพูน	แพร่	น่าน
การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่ออนุรักษ์และ พัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	○	○	○
การปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้สอดคล้องกับเมืองเก่า	●	○	●
	● หมายถึง มีและชัดเจน ○ หมายถึง มีแต่ไม่ชัดเจน ○ หมายถึง ไม่มี		

4.3.1 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)จังหวัด

ลำพูน

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนในปัจจุบัน ยังไม่มีค้อยมีกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนมากนัก โดยส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการเทศบาลของเมืองลำพูนและวัดพระธาตุหรือภูซั๊ยๆ สำหรับการดำเนินการของเทศบาลเมืองลำพูนนั้นส่วนใหญ่มุ่งเน้นการดำเนินงานในลักษณะการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าในบริบทของสังคมปัจจุบัน โดยได้ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์ตลอดจนองค์ประกอบทางกายภาพภายในเมืองให้สอดคล้องตามแผนและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่าลำพูน

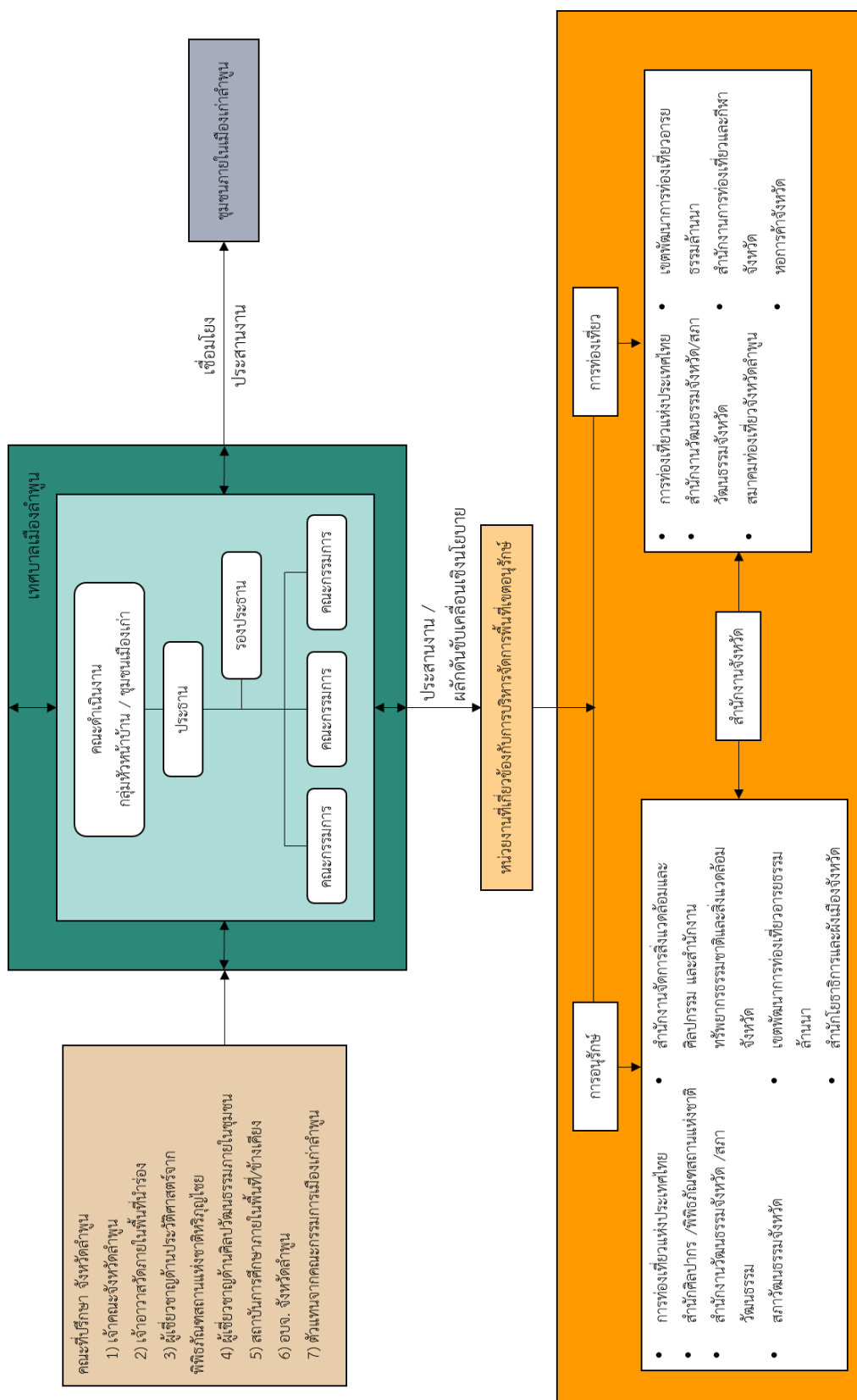
ในมิติด้านการท่องเที่ยว นั้น เทศบาลลำพูนได้ดำเนินการอนุรักษ์และปรับปรุงคุ่มภายในเขตเมืองเก่าจำนวน 2 คุ่มและเปิดบริการให้นักท่องเที่ยวและผู้คนที่มีความสนใจในลักษณะของพิพิธภัณฑ์ ได้แก่ คุ่มเจ้ายอดเรือน และคุ่มเจ้าราชสัมพันธ์ นอกจากนี้ เทศบาลลำพูนยังได้จัดบริการจักรยาน และรถรางบริการนำเที่ยวบริเวณโดยรอบเมืองเก่าสำหรับวัดพระธาตุหรือภูซั๊ยรวมหาวิหารมีบทบาทในฐานะแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญภายในเมืองเก่า และเป็นพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่านอกจากเทศบาลเมืองที่มีบทบาทในด้านการพัฒนาและบริหารจัดการการท่องเที่ยวแล้ว วัดพระธาตุหรือภูซั๊ยๆ ก็ถือเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน สำหรับหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องอื่นๆ นั้น จากสัมภาษณ์และการสำรวจภาคสนามพบว่า บทบาทในการบริหารจัดการพื้นที่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังไม่มีความชัดเจนมากนัก

จากสถานการณ์ปัจจุบันพบว่า แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่เหมาะสมกับจังหวัดลำพูน คือ เทศบาลเมืองลำพูนควรร่วมมือกับชุมชนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จัดทำกลุ่มชุมชนที่มีความสนใจด้านการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขึ้น โดยเฉพาะเพื่อบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอาจเป็น องค์กรที่อยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐหรือมีเทศบาลลำพูน และวัดพระธาตุหริภุญชัยฯ ควบคู่กับผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ปรึกษา เพื่อให้เกิดกระบวนการบริหารจัดการพื้นที่แบบมีส่วนร่วม และให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เทศบาลยังคงดำรงบทบาทหน้าที่ในการจัดทำแผนการพัฒนาพื้นที่ และการปรับปรุงและดูแลองค์ประกอบทางกายภาพภายในเมืองตามภารกิจของเทศบาลบนพื้นฐานของการอนุรักษ์

สำหรับการดำเนินงานด้านต่างๆ หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรดำเนินงานตามภารกิจของตน แต่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานของพื้นที่ โดยมีกลุ่มชุมชนที่จัดตั้งขึ้นอาจทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นั้น

ภาพที่ 27 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

4.3.1.1 กระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 13 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพ	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
การกำหนดขอบเขตพื้นที่	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานจังหวัดมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาจังหวัด
	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม เพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
การชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานจังหวัดมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการ

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาจังหวัด
	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทาง มาตรฐาน และมาตรการการอนุรักษ์ คุ้มครองและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในพื้นที่เมืองเก่า
		ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม เพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรม อันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สำนักงานประชาสัมพันธ์	ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลและให้บริการข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ ประสานให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์แก่หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในจังหวัด

4.3.1.2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 14 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน และภารกิจของหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลำปาง	สำรวจ วางแผน และดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริมอนุรักษ์ ฟื้นฟู บูรณะหรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว			ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
		เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพการณ์และต่อท้องถิ่น
	จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การสาธิตอนุรักษ์และการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมเผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
	ก าร ล ำ ด ำ บ ความสำคัญในการ บูรณะ/ซ่อมแซม สถาปัตยกรรม	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
		ส ำ น ัก ง ำ น วัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ จังหวัด
		ส ภา วั ธ ฒ น ธร รม จังหวัด	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		ส ำ น ัก ง ำ น ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพ สิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่ง ศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้น ทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่ง ธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่ เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
		พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติหริภุญไชย	สร้างความรู้ ความร่วมมือ ให้คำแนะนำ และ ประสานงานกับจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กร เอกชน และประชาชน ในการดำเนินงานอนุรักษ์ มรดกทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขยายเครือข่าย การอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในเขตพื้นที่ รับผิดชอบ
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชน อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	ก าร ก ำ ห น ด มาตรการให้ความ ช่วยเหลือการ บูรณะ/ซ่อมแซม สถาปัตยกรรม ภายในพื้นที่	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชน อนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		พิพิธภัณฑสถาน แห่งชาติหริภุญไชย	ปฏิบัติงานทางวิชาการด้านมรดกทาง ศิลปวัฒนธรรมทุกสาขาในเขตพื้นที่รับผิดชอบ พัฒนา สร้างสรรค์ ถ่ายทอด และเผยแพร่องค์ ความรู้ที่ได้จากมรดกทางศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นไป

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
			ตามมาตรฐานทางวิชาการที่กรมกำหนด รวมทั้งเป็นศูนย์ข้อมูลด้านมรดกทางศิลปวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ
	การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย	สร้างความรู้ ความร่วมมือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชน ในการดำเนินงานอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขยายเครือข่ายการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	การสร้างภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
		พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติหริภุญไชย	สร้างความรู้ ความร่วมมือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชน ในการดำเนินงานอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขยายเครือข่ายการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สืบสานวัฒนธรรมไทย
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
		สภาองค์กรชุมชน	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมเผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
			ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
		สำนักงานจังหวัด	จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผนกำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาจังหวัด
		สภาองค์กรชุมชน	เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
		สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษา และบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมือง และโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		หอการค้าจังหวัด	ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ...และส่งเสริมการท่องเที่ยว
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพการณ์และต่อท้องถิ่น

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
		สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษา และบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมือง และโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
	การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
			เทศบาลมีหน้าที่ต้อง ... (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549: 16) ตามมาตรา 53 เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้อง... (6) ให้มีและบำรุงส่วนสาธารณะ (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ตามมาตรา 54 เทศบาลเมืองอาจจัดกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล ได้แก่... (3) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร, (4) ให้มีการสาธารณสุขการ และ (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษา และบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมืองและโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทาง มาตรฐาน และมาตรการการอนุรักษ์ คุ้มครองและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรมในพื้นที่เมืองเก่า
	การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษา และบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมือง และโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	สร้างความรู้ ความร่วมมือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชน ในการดำเนินงานอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขยายเครือข่ายการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
	การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ไม่ใช่มนุษย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
			เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่าย ชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		ส ภา วั ฒ น ธรรม จังหวัด	4) พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพการณ์และต่อท้องถิ่น
			ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริมเผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		หอการค้า	ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพ อิสระ...และส่งเสริมการท่องเที่ยว
		สมาคมท่องเที่ยว จังหวัดลำพูน	ให้คำปรึกษาแก่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเรื่องการประกอบการท่องเที่ยว
		ท่ อ ง เ ที่ ย ว แห่ ง ป ร ะ เ ท ศ ไ ท ย สำนักงานลำปาง	ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
	การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		ส ำ นั ก ง า น ก า ร ท่ อ ง เ ที่ ย ว และ กีฬ า จังหวัด	ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่าย ชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
	การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลำปาง	ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
		ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานลำปาง	สำรวจ วางแผน และดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริมอนุรักษ์ พื้นฟู บูรณะหรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด
		สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	เป็นตัวแทนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัด กลุ่มจังหวัดพื้นที่หรือท้องที่ที่มีลักษณะพิเศษ เพื่อการประสานงานอย่างมีระบบระหว่างรัฐกับเอกชนในจังหวัด และเอกชนกับเอกชน
	การจัดทำและพัฒนาศูนย์บริการด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	หอการค้า	ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ...และส่งเสริมการท่องเที่ยว
		เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่างๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
		สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	เป็นตัวแทนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในจังหวัด กลุ่มจังหวัดพื้นที่หรือท้องที่ที่มีลักษณะพิเศษ เพื่อการประสานงานอย่างมีระบบระหว่างรัฐกับเอกชนในจังหวัด และเอกชนกับเอกชน
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอด

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงาน
	ก า ร พั ฒ น า บุ ค ล า ก ร เพื่ อ ร อ ง ร ับ ก า ร ส ื่อ ค วาม ห ม า ย ก า ย ใน เขต อ นุ ร ั ก ษ์ ม ร ต ก ท าง วิ ฒ น ธ ร ร ม (สถาปัตยกรรม)		ทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้ อย่างยั่งยืน
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการ สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและ บำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สมาคมท่องเที่ยว จังหวัดลำพูน	เป็นตัวแทนของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวในจังหวัด กลุ่มจังหวัดพื้นที่หรือท้องที่ที่ มีลักษณะพิเศษ เพื่อการประสานงานอย่างมีระบบ ระหว่างรัฐกับเอกชนในจังหวัด และเอกชนกับ เอกชน
		สำนักงานการ ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหา ด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน
		สภาองค์กรชุมชน	เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิก องค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการ คุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	ก า ร พั ฒ น า ก ระ บ ว น ก า ร มี ส ่ว น ร ่วม ข อ ง ช ุม ช น ใน ก า ร จ ัด ก ิ จ ก ร ร ม ก า ร ท ่อ ง เ ทื ย ว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการ สาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและ บำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิด ความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอด ทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้ อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 15 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใน
เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูนจำแนกตามหน่วยงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																		
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์																		
			กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	กระบวนการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานลำปาง	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ชุมชน	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	สำนักงานประชาสัมพันธ์
กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่	-		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	การจัดเก็บฐานข้อมูลฯ	-		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	การกำหนดขอบเขต	-		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
	การชี้แจงขอบเขตฯ	-		●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●	●
														</							

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง															
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานลำปาง	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ชุมชน	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	สำนักงานประชาสัมพันธ์	
			●										●					

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ /ซ่อมแซม สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ สถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางแผนพื้นที่และการจรรจาจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและ พื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและ สถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชย์ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.3.2 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ในปัจจุบันสามารถจำแนกเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยภาคประชาชน และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยการสนับสนุนของหน่วยงานส่วนท้องถิ่น สำหรับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยการสนับสนุนของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นนั้นส่วนใหญ่มิมีบทบาทในด้านการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม อาทิ การจัดการขยะ การจัดทำป้ายบอกทาง และการจัดทำตารางเพื่อชมเมืองเก่าแพร่

เนื่องด้วยในปัจจุบันจังหวัดแพร่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดทำผังและแผนแม่บทเพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองเก่าเหมือนเช่นจังหวัดลำพูนและจังหวัดน่าน ซึ่ง

ส่งผลให้แต่ละหน่วยงานไม่มีแผนการทำงานร่วมกัน ด้วยเหตุนี้การบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในปัจจุบันจึงยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดลำพูนและจังหวัดน่าน จากสถานการณ์ดังกล่าวระหว่างรอการจัดทำผังและแผนแม่บทฯ จึงควรมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรกลางหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น โดยอาศัยจุดแข็งของพื้นที่ที่มีพลังความร่วมมือของคนภายในท้องถิ่นมาเป็นกลุ่มคนในการขับเคลื่อนและประสานงาน ทั้งนี้กลุ่มคณะทำงานที่จัดตั้งขึ้นอาจอาศัยการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน หรืออยู่ภายใต้การดำเนินงานที่ประสานงานร่วมกันระหว่างสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับเมืองเก่าโดยตรง และเทศบาลเมืองแพร่ซึ่งดูแลพื้นที่และชุมชนภายในเมืองเก่า

สำหรับการดำเนินงานด้านต่างๆ ควรมีการจัดทำแผนและกระจายการดำเนินงาน โดยหน่วยงานท้องถิ่น หรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอาจทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3.2.1 กระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

(สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ตารางที่ 16 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	
การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพ	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	
การกำหนดขอบเขตพื้นที่	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานจังหวัดมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาจังหวัด
	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	
การชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานจังหวัดมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาจังหวัด
	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทาง มาตรฐาน และมาตรการการอนุรักษ์ คุ่มครองและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในพื้นที่เมืองเก่า
		ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สำนักงานประชาสัมพันธ์	ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลและให้บริการข้อมูลข่าวสารเพื่อการประชาสัมพันธ์
		ประสานให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์แก่หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนในจังหวัด
	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	
	เครือข่ายลูกหลานเมืองแพร่	

4.3.2.2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์

มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

ตารางที่ 17 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ และภารกิจของหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	สำรวจ วางแผน และดำเนินการ จัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู บูรณะ หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
			ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว
		เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพการณ์ และต่อท้องถิ่น
กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมือง	จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม	เทศบาลเมืองแพร่	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุข โภชนา และการก่อสร้าง การบำรุงรักษาสีศิลปะ จารึกประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว			การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนางานองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียน และการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	-
	การลำดับความสำคัญในการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม	เทศบาลเมืองแพร่	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนางานองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่า และคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่ง ธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อ จัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียน และการประกาศเขตคุ้มครองแหล่ง ธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรมอันควร อนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดก โลก
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กร ชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของชุมชนและชาติ
		ชมรมอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมท้องถิ่น เมืองแพร่	
	การกำหนด มาตรการให้ความ ช่วยเหลือการ บูรณะ/ซ่อมแซม สถาปัตยกรรม ภายในพื้นที่	เทศบาลเมืองแพร่	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ปรับปรุงแหล่ง เสื่อมโทรม และรักษาความสะอาด เรียบร้อยของท้องถิ่น
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กร ชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของชุมชนและชาติ
		ชมรมอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมท้องถิ่น เมืองแพร่	
	การจัดการความรู้ และเผยแพร่องค์ ความรู้เกี่ยวกับ	เทศบาลเมืองแพร่	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบ บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	รูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น		ส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	
	การสร้างภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น	เทศบาลเมืองแพร่	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุง ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สืบสานวัฒนธรรมไทย
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
			ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของชุมชนและชาติ
		ชมรมอนุรักษ์ สถาปัตยกรรมท้องถิ่น เมืองแพร่	
	การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองแพร่	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการให้และบำรุงทางบกและทางน้ำ
		สำนักงานจังหวัด	จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนพัฒนาจังหวัด
		สภาองค์กรชุมชน	เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
		สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมือง และโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว	เทศบาลเมืองแพร่	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		หอการค้าจังหวัด	ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ...และส่งเสริมการท่องเที่ยว
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาวการณ์และต่อท้องถิ่น
		สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมือง และโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
	การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุขโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ เทศบาลมีหน้าที่ต้อง ... (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
			สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549: 16) ตามมาตรา 53 เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้อง... (6) ให้มีและบำรุงส่วนสาธารณะ (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ตามมาตรา 54 เทศบาลเมืองอาจจัดกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล ได้แก่... (3) บำรุงและส่งเสริมการทำการหากินของราษฎร, (4) ให้มีการสาธารณูปการ และ (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทาง มาตรฐาน และมาตรการการอนุรักษ์ คัมครองและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในพื้นที่เมืองเก่า
		สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมืองและโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทาง	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	กายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง		สาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดทำให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมืองและโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จาริตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดทำให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		ข่ายลูกหลานเมืองแพร่	
กระบวนการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
			เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	4) พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
			ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาการณ์และต่อท้องถิ่น
			ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		หอการค้า	ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ...และส่งเสริมการท่องเที่ยว
		ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว
		ข่ายลูกหลานเมืองแพร่	
	การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว
		สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาขาประจำจังหวัด	ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของ สภาอุตสาหกรรมโดยในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้แก่ การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ ท่องเที่ยว โบราณสถานและสิ่ง แวดล้อม รวมทั้งเอกลักษณ์ของ ความเป็นไทย
	การจัดทำแผนการ ตลาดและกลยุทธ์ ทางการตลาดของ เขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	สำรวจ วางแผน และดำเนินการ จัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พัฒนา บูรณะ หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจน ทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพ สิ่งแวดล้อม
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัด	จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการ ท่องเที่ยวของจังหวัด
		หอการค้า	ส่งเสริมการค้า การบริการ การ ประกอบวิชาชีพอิสระ...และส่งเสริม การท่องเที่ยว
		สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาขาประจำจังหวัด	ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของ สภาอุตสาหกรรมโดยในส่วนที่ เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้แก่ การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ศิลป วัฒนธรรม ประเพณี สถานที่

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
			ท่องเที่ยว โบราณสถานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเอกลักษณ์ของความเป็นไทย
	การจัดทำและ พัฒนาบุคลากรด้าน การบริการการ ท่องเที่ยวภายในเขต อนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบ บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การ ส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและ บำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการ ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและ แก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดย ประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชน ในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิก องค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชน ทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้ อย่างยั่งยืน
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้า ร่วม
	การพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับการสื่อ ความหมายภายใน เขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบ บริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การ ส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและ บำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการ ท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและ แก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดย ประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
		สภาองค์กรชุมชน	เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่ สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการ ร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพ สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		ข่ายลูกหลานเมืองแพร่	

ตารางที่ 18 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายใน
เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่ จำแนกตามหน่วยงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย																	
กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์	กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่	-																
		การจัดเก็บฐานข้อมูลฯ	-																
		การกำหนดขอบเขต	-																
		การชี้แจงขอบเขตฯ	-																
	กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	1																
		2																	
		3																	
		4																	
		5																	
		6																	
		7																	
		8																	
		9																	
		10																	
		11																	
	กระบวนการส่งเสริมการตลาด	12																	
		13																	

ขั้นตอนการดำเนินงาน		หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																		
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย																		
		14	●					●				●					●			
		15		●				●									●			
		16		●				●									●			
		17		●													●			
					ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานประชาสัมพันธ์	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	ข่ายลูกหลานเมืองแพร่

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ /ซ่อมแซม สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ สถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชนัยเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.3.3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จังหวัดน่าน

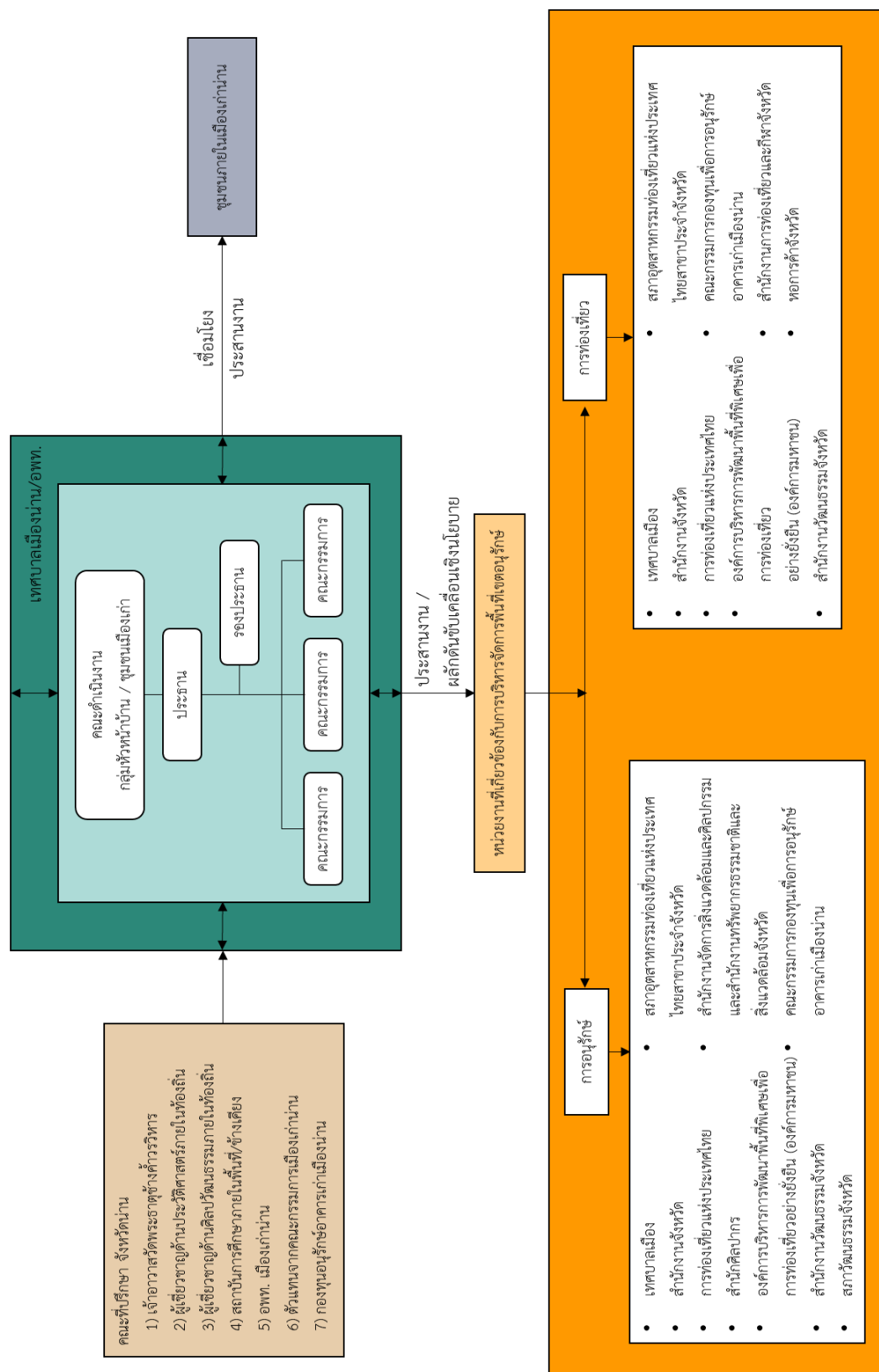
เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่านในปัจจุบันได้รับการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญภายในเมืองเก่า น่าน โดยใช้ศาสนสถานบริเวณใจกลางเมืองเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่านมีคล้ายคลึงกับจังหวัดลำพูน หากแต่จังหวัดลำพูนมีการผนวกเอามรดกสถาปัตยกรรมอื่นๆ นอกจากศาสนสถานเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยว ทั้งนี้ ความแตกต่างของจังหวัดน่านภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังไม่มีความชัดเจนมากนักเกี่ยวกับการนำเอาบ้านหรือสถาปัตยกรรมดั้งเดิมมาพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยปรากฏการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะสถาปัตยกรรมในพื้นที่ซึ่งส่วนใหญ่เป็นศาสนสถาน

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสำรวจภาคสนามพบว่าบทบาทในการบริหารจัดการพื้นที่และการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน ส่วนใหญ่เป็นของหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น ได้แก่ เทศบาลเมืองน่าน และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน โดยเทศบาลเมืองน่านจะมีบทบาทในฐานะการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพสาธารณะต่างๆ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับภูมิทัศน์เมืองเก่าตามแผนและผังแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาบริเวณเมืองเก่า น่าน ในขณะที่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน จะมีบทบาทในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ตลอดจนสนับสนุนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมดั้งเดิมที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และการทำงานของกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน ซึ่งจัดตั้งขึ้นภายใต้การดูแลของสภาวัฒนธรรมจังหวัดน่านเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์อาคารเก่าภายในจังหวัดน่าน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า เนื่องด้วยการท่องเที่ยวภายในเมืองเก่า น่านส่วนใหญ่กระจุกตัวอยู่เฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นศาสนสถาน จึงส่งผลให้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีน้อยกว่าปกติ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับชุมชนด้านนอกอื่น ๆ ที่มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ภายในชุมชน

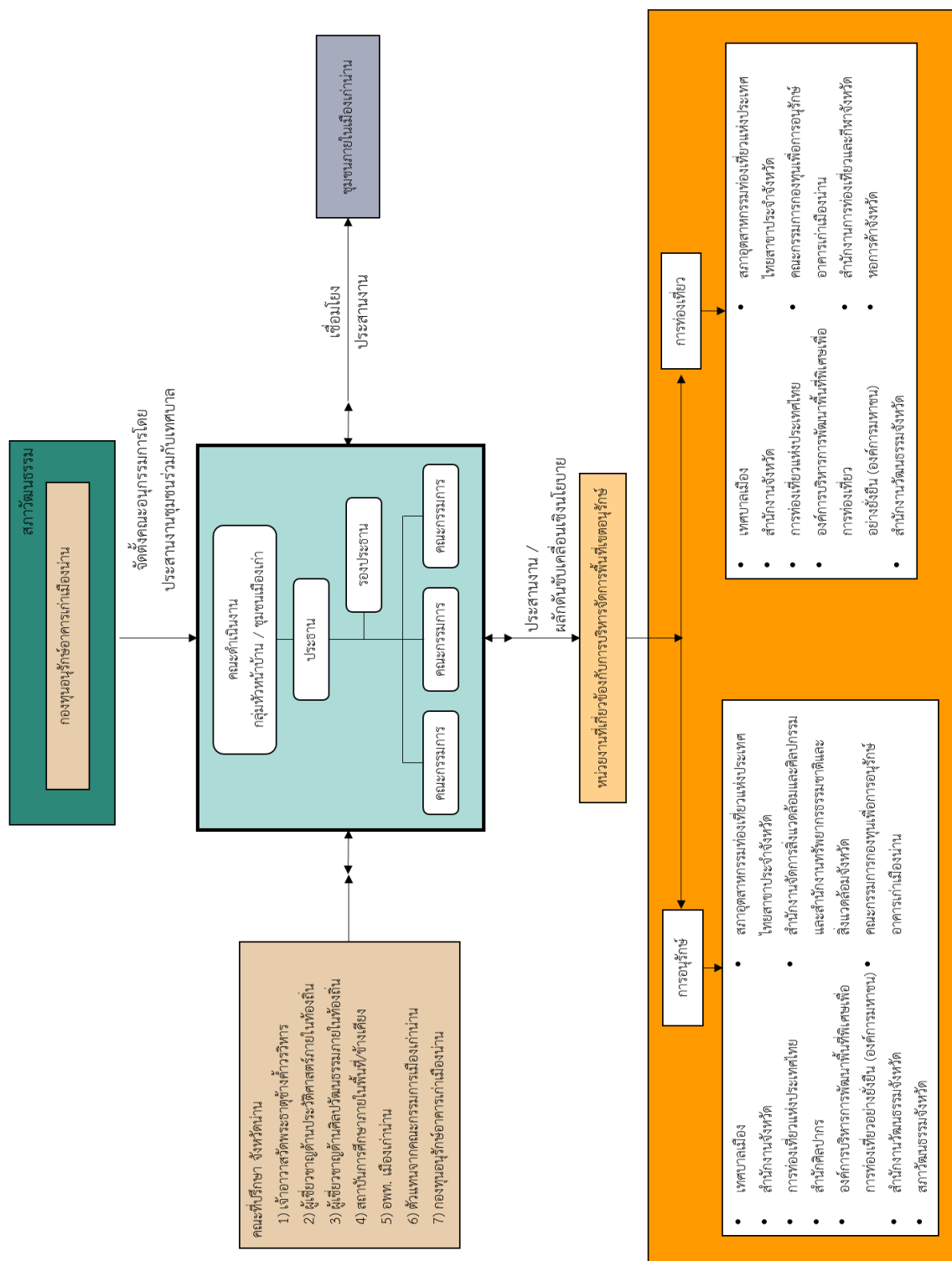
ความชัดเจนในบทบาทการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน เทศบาลเมืองน่าน และลักษณะพิเศษของพื้นที่ที่มีกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่านตั้งอยู่ ทำให้รูปแบบโครงสร้างองค์การบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อาจเป็นไปได้ 2 กรณี กล่าวคือ (1) บูรณาการ

แผนการดำเนินงานร่วมกับกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน ซึ่งมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งคล้ายคลึงกับการดำเนินงาน และ (2) การจัดตั้งองค์กรชุมชนภายในเขตพื้นที่ขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐโดยอาจให้เทศบาลหรือองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่าน่าน เป็นหน่วยงานดูแล

สำหรับการดำเนินงานด้านต่างๆ ควรมีการจัดทำแผนและกระจายการดำเนินงานโดยหน่วยงานท้องถิ่น หรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอาจทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน เพื่อให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและชัดเจน

ภาพที่ 30 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 1

ภาพที่ 31 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 2

4.3.3.1 กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

(สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

ตารางที่ 19 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพ	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
การกำหนดขอบเขตพื้นที่	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานจังหวัดมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาจังหวัด
	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
การชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานจังหวัดมีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนพัฒนาจังหวัด
		ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทาง มาตรฐาน และมาตรการการอนุรักษ์

ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	คุ้มครองและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในพื้นที่เมืองเก่า
		ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพ สิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อ จัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียนและการประกาศ เขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรมอันควร อนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
	สำนักงานประชาสัมพันธ์	ดำเนินการเผยแพร่ข้อมูลและให้บริการข้อมูลข่าวสาร เพื่อการประชาสัมพันธ์
		ประสานให้คำปรึกษาและให้การช่วยเหลือด้านการ ประชาสัมพันธ์แก่หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ในจังหวัด
	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์ อาคารเก่าเมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการ อนุรักษ์อาคารเก่า

4.3.3.2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์

มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน

ตารางที่ 20 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน และภารกิจของหน่วยงานที่มีบทบาทรับผิดชอบ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	สำรวจ วางแผน และดำเนินการจัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู บูรณะหรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
			ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
		เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพการณ์และต่อท้องถิ่น
กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมือง	จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุข โภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว			การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนางานองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่าและคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อจัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียน และการประกาศเขตคุ้มครองแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมอันควรอนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดกโลก
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า
	การลำดับความสำคัญในการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนางานองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ศึกษา วิเคราะห์ และประเมินคุณค่า และคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่ง ธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรมเพื่อ จัดลำดับความสำคัญ การขึ้นทะเบียน และการประกาศเขตคุ้มครองแหล่ง ธรรมชาติ แหล่งศิลปกรรมอันควร อนุรักษ์ พื้นที่เมืองเก่า และพื้นที่มรดก โลก
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กร ชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของชุมชนและชาติ
		กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่า เมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า
	การกำหนด มาตรการให้ความ ช่วยเหลือการ บูรณะ/ซ่อมแซม สถาปัตยกรรม ภายในพื้นที่	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ปรับปรุงแหล่ง เสื่อมโทรม และรักษาความสะอาด เรียบร้อยของท้องถิ่น
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กร ชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของชุมชนและชาติ
		กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่า เมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็น ประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนางานองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน	สร้างความรู้ ความร่วมมือ ให้คำแนะนำและประสานงานกับจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชน ในการดำเนินงานอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขยายเครือข่ายการอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
		กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า
	การสร้างสภาพภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุง ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
		สำนักงานวัฒนธรรม	ส่งเสริมการพัฒนางานองค์ความรู้และแหล่งเรียนรู้ด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมในเขตพื้นที่จังหวัด

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สืบสานวัฒนธรรมไทย
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
			ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน	สร้างความรู้ ความร่วมมือ ให้คำแนะนำ และประสานงานกับจังหวัด หน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชน และประชาชน ในการดำเนินงานอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งขยายเครือข่าย การอนุรักษ์มรดกทางศิลปวัฒนธรรมในเขตพื้นที่รับผิดชอบ
		กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า
		อพท. น่าน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่น จัดให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
	การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
		สำนักงานจังหวัด	จัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ดำเนินการตามแผน กำกับและติดตามผลการ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	(สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว		ดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนพัฒนาจังหวัด
		สภาองค์กรชุมชน	เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
		สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมือง และโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		อพท.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
	การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้นานเป็นแหล่งท่องเที่ยว	เทศบาลเมือง	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		หอการค้าจังหวัด	ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ...และส่งเสริมการท่องเที่ยว
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาพการณ์และต่อท้องถิ่น

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		สำนักโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมือง และโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
		อพท.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน
		กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า
	การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
			เทศบาลมีหน้าที่ต้อง ... (3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
			สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2549: 16) ตามมาตรา 53 เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้อง... (6) ให้มีและบำรุงส่วนสาธารณะ (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น ตามมาตรา 54 เทศบาลเมืองอาจจัดกิจการใดๆ ในเขตเทศบาล ได้แก่... (3) บำรุงและส่งเสริมการทำการหากินของราษฎร, (4) ให้มีการสาธารณูปการ และ (11) ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรม และรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
		สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	ดำเนินการเพื่อให้มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แนวทาง มาตรฐาน และมาตรการการอนุรักษ์ คุ่มครองและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมศิลปกรรม ในพื้นที่เมืองเก่า
		สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมืองและโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่งค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรม อันดีของชุมชนและชาติ
		อพท.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่า เมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า
	การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกองค์กรชุมชนอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของชุมชนและชาติ
		สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	ดำเนินการ สนับสนุน ให้คำปรึกษาและบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการผังเมืองและโยธาธิการที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		อพท.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน
		กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่า เมืองน่าน	(1) ดำเนินการอนุรักษ์อาคารเก่า (2) ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์อาคารเก่า
	การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	เครื่องมือที่ใช้มนุษย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว		สาธารณูปโภคและการก่อสร้าง การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด (3) ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		อพท.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน
กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
			เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการบำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
		อพท.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน
			ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนท้องถิ่น จัดให้มีการบำรุงรักษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือ วัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		สภาวัฒนธรรมจังหวัด	4) พัฒนาวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตในการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ถูกต้องและเหมาะสมต่อสภาวการณ์และต่อท้องถิ่น
			ดำเนินการจัดกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ ส่งเสริม เผยแพร่ และพัฒนาวัฒนธรรมของท้องถิ่น
		หอการค้า	ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ...และส่งเสริมการท่องเที่ยว

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว
		เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนด้านวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเครือข่ายชุมชน ประชาชน และหน่วยงานอื่นที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยว
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	ส่งเสริมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ตลอดจนการประกอบอาชีพของคนไทยในอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว
		สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาขาประจำจังหวัด	ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสภาอุตสาหกรรมโดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้แก่ การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถานและสิ่ง

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
			แวดล้อม รวมทั้งเอกลักษณ์ของความเป็นไทย
	การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	สำรวจ วางแผน และดำเนินการ จัดสร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู บูรณะ หรือพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรการท่องเที่ยวและคุณภาพสิ่งแวดล้อม
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	จัดทำแผนยุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวของจังหวัด
		หอการค้า	ส่งเสริมการค้า การบริการ การประกอบวิชาชีพอิสระ...และส่งเสริมการท่องเที่ยว
		สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสาขาประจำจังหวัด	ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสภาอุตสาหกรรมโดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมได้แก่ การส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถานและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเอกลักษณ์ของความเป็นไทย
	การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
		อพท.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
			และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านการท่องเที่ยว โดยประสานหรือร่วมมือกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
		อพท.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน
		สภาองค์กรชุมชน	เผยแพร่และให้ความรู้ความเข้าใจแก่สมาชิกองค์กรชุมชน รวมตลอดทั้งการร่วมมือกันในการคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
		สถาบันการศึกษา	ตามภารกิจของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วม
	การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนใน	เทศบาล	เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในด้านต่าง ๆ อาทิ การ

	ขั้นตอนการดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบหลัก	ภารกิจของหน่วยงานตามกฎหมาย
	การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว		ส่งเสริมการท่องเที่ยว การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
		สภาองค์กรชุมชน	ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรชุมชนในตำบลเกิดความเข้มแข็งและสมาชิกองค์กรชุมชนรวมตลอดทั้งประชาชนทั่วไปในตำบลสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
		อพพ.	ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนท้องถิ่นของตน

ตารางที่ 21 ตารางแสดงขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน จำแนกตามหน่วยงาน

ขั้นตอนการดำเนินงาน		หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																							
กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																								</

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง															
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย																
			ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาตินาน	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	สำนักงานประชาสัมพันธ์	หอการค้าจังหวัด	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	อพท.	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน
กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์	การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	1	●	●			●									●		
		2		●		●	●				●					●		●
		3		●		●	●				●					●		●
	กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	4		●												●		●
		5		●		●		●								●		●
		6		●		●							●			●	●	●
		7		●							●					●	●	●
		8		●					●				●			●	●	●
		9		●						●	●					●	●	●
		10		●												●	●	●
		11		●				●							●	●	●	
	กระบวนการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	12	●	●					●				●		●	●	●	
		13	●	●					●					●	●	●	●	
		14	●						●				●	●		●		
		15		●					●						●		●	
		16		●					●							●	●	
		17	●													●	●	

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ

โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

4.4 ผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการเก็บข้อมูลสนามภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อศึกษาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนคาดว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน อันจะนำไปสู่การวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ และการจัดทำกฎกติกาเพื่อจัดการการท่องเที่ยวที่เหมาะสมนั้น

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 90 คน ในพื้นที่ชุมชนเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน แพร่ และน่านด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) พบว่าชาวบ้านมีความเห็นที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ทั้งผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ โดยในการอธิบายถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นนั้นจะอธิบายแยกเป็นมิติต่างๆ ได้แก่ ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ ผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อม

จากการศึกษาผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อมเป็นผลกระทบชุมชนสามารถจินตภาพได้มากที่สุดถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน เนื่องด้วยเป็นผลกระทบเชิงกายภาพที่เห็นผลชัดเจน ในขณะที่ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้นเป็นผลกระทบเชิงนามธรรมที่ชาวบ้านจินตภาพถึงได้ยาก มีส่วนเกี่ยวข้องน้อย และมีความเป็นข้อมูลส่วนบุคคลสูง

4.4.1 ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ

4.4.1.1 ผลกระทบด้านบวกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ

ในมิติด้านเศรษฐกิจ ชุมชนคาดหวังว่าการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะสามารถกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจสู่ชุมชนในวงกว้างผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ได้มากยิ่งขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งกระจุกตัวอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ โดยการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่มีขอบเขตกว้างมากยิ่งขึ้นจะช่วยกระจายนักท่องเที่ยวออกจากแหล่งท่องเที่ยวเดิมซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลัก ไปยังแหล่งท่องเที่ยวรองหรือพื้นที่ชุมชนในบริเวณอื่นๆ ที่มีศักยภาพในลำดับรองลงมา ซึ่งหมายถึงการเพิ่มขึ้นของปริมาณการใช้จ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว

ทั้งนี้การขยายตัวของพื้นที่ทางการท่องเที่ยวจากแบบเดิมมาเป็นในลักษณะการท่องเที่ยวแบบกลุ่มพื้นที่หรือเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จะช่วยสร้างงานใหม่ๆ ขึ้นภายในชุมชน และช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจเดิมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น การขายของที่ระลึกและของฝากภายในชุมชนมีการจ้างงานและมีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวดังกล่าว ในมิติของภาคธุรกิจท้องถิ่นยังช่วยให้เกิดการเสริมสร้างบรรยากาศการลงทุนให้แก่ผู้ประกอบการอื่นๆ ให้มีความสนใจเดินทางมาทำธุรกิจภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ซึ่งมีความชบเซาทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจอย่างสร้างสรรค์ในระยะยาว

ในภาพรวมอาจกล่าวสรุปได้ว่าในมุมมองของชุมชนนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะทำให้เกิดการกระจายรายได้และการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจภายในชุมชนผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์เป็นที่น่าสนใจว่า แม้ชาวบ้านจะคาดหวังว่าการท่องเที่ยวจะเพิ่มรายได้ในครัวเรือน แต่ในปัจจุบันกลับยังไม่ทราบถึงบทบาทของตนหรือความต้องการของตนในการเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าว ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อการได้รับรายได้จากกิจกรรมการท่องเที่ยว และอาจนำไปสู่การแทนที่ของผู้ประกอบการจากภายนอกหากเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในอนาคต

4.4.1.2 ผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ

สำหรับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจนั้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ได้คาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับผลกระทบทางด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามมีชาวบ้านบางส่วนกังวลถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในด้านลบดังกล่าวจากกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ชุมชนเช่นเดียวกับชุมชนดั้งเดิมอื่นๆ ที่มีการพัฒนาท่องเที่ยวจนได้รับความนิยม กล่าวคือ ชาวบ้านมีความกังวลกับการเข้ามาของผู้ประกอบการภายนอกเพื่อดำเนินกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับธุรกิจดั้งเดิมภายในพื้นที่ เช่น ร้านอาหาร ร้านกาแฟ ร้านขายของที่ระลึก ซึ่งอาจส่งผลให้รายได้ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวนั้นไม่สามารถกระจายไปสู่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

4.4.2 ผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

4.4.2.1 ผลกระทบด้านบวกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

ชาวบ้านส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความคุณค่าและความสำคัญในด้านต่างๆ อาทิ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านสังคม และด้านสถาปัตยกรรม ให้ยังคงดำรงอยู่ภายในชุมชน โดยเฉพาะมรดกทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมภายในชุมชนที่ส่วนใหญ่เริ่มมีการทุบทำลายและเปลี่ยนแปลงรูปแบบ การส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้มรดกทางสถาปัตยกรรมดั้งเดิมเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญในระดับที่เหมาะสมและไม่กระทบต่อเจ้าของมรดกทางสถาปัตยกรรมจะทำให้เจ้าของมรดกทางสถาปัตยกรรมดังกล่าวเกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรม และลดอัตราการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของสถาปัตยกรรมดังกล่าว

การส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ยังส่งผลให้เกิดการศึกษา อนุรักษ์ และรื้อฟื้นมรดกทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างบรรยากาศความเป็นชุมชนท้องถิ่น อาทิ งานประเพณี เทศกาล ภาษา การแต่งกาย อาหารท้องถิ่น ตลอดจนวิถีชีวิตความเป็นอยู่อีกด้วย ทั้งนี้ชาวบ้านภายในชุมชนมองว่าการรื้อฟื้นและอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมต่างๆ นั้น ไม่จัดทำขึ้นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว หากแต่การท่องเที่ยวเป็นผลพลอยได้และเป็นปรากฏการณ์ที่กระตุ้นให้ กระบวนการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรมต่างๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยสิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดังกล่าวคือการถ่ายทอดภูมิปัญญาตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่ภายในชุมชน

นอกจากการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมต่างๆ ภายในชุมชนแล้ว ชาวบ้านบางส่วนยังมีความเห็นว่าการสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวยังก่อให้เกิดการนำเอาวัฒนธรรมต่างๆ มาต่อยอดให้เกิดการพัฒนาเชิงธุรกิจอย่างสร้างสรรค์อีกด้วยโดยเฉพาะการนำเอาภูมิปัญญาด้านต่างๆ มาพัฒนาดัดแปลงเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว

4.4.2.2 ผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

ประเด็นปัญหาทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ชาวบ้านมีความกังวลเมื่อมีการพัฒนาเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาทางด้านสังคม โดยสามารถสรุปรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1) ปัญหาด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย เนื่องด้วยมรดกทางสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม ยังคงมีการใช้งานและอยู่อาศัย ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงมีความกังวลว่า หากมีการพัฒนาเป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยว และมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนเข้ามาเยี่ยมชมที่อยู่อาศัย จะทำให้ตนเองขาดความเป็นส่วนตัวและละเมิดพื้นที่ภายในบ้านพักของตนเอง อีกทั้งยังมีความกังวลถึงความปลอดภัยในทรัพย์สิน หากมีคนแปลกหน้าเข้ามาภายในชุมชนหลากหลายมากยิ่งขึ้นจะทำให้มีฉ้อโกงมากยิ่งขึ้นและยากแก่การควบคุม

2) ปัญหาด้านความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวและชุมชน จากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวที่มีหลากหลาย ทำให้ชุมชนกังวลว่าความแตกต่างของความต้องการ รูปแบบการดำรงชีวิต และความคิดของนักท่องเที่ยวและตนเองนั้นจะสร้างความไม่เข้าใจและนำไปสู่การทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชนในท้ายที่สุด

3) ปัญหาความแตกต่างทางด้านภาษาระหว่างนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และท้องถิ่นเป็นประเด็นหนึ่งที่ชุมชนกังวลว่าความแตกต่างดังกล่าวจะสร้างความไม่เข้าใจและปัญหาในการสื่อสารข้อมูล ข่าวสารต่างๆ ซึ่งอาจนำมาซึ่งปัญหาในการจัดการและควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอยู่ในขอบข่ายของจารีตประเพณีท้องถิ่นที่ควรจะเป็น

4) ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการภายในและผู้ประกอบการภายนอก เมื่อเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ได้รับความนิยมในฐานะแหล่งท่องเที่ยวภายในพื้นที่ ชุมชนมีความกังวลว่าจะเกิดการเคลื่อนย้ายเข้ามาของผู้ประกอบการภายนอกเพื่อประกอบกิจกรรมธุรกิจที่รองรับการท่องเที่ยว นั้น และอาจส่งผลกระทบถึงมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน เนื่องจากการขาดความเข้าใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน

ท้องถิ่น ซึ่งจะทำลายบรรยากาศทางการท่องเที่ยวในท้ายที่สุด นอกจากนั้นในเรื่องของความสัมพันธ์ชุมชนก็กล่าวว่าการเข้ามาผู้ประกอบการภายนอกที่มากเกินไปอาจสร้างปัญหาและความขัดแย้งภายในชุมชนซึ่งจะแก้ปัญหได้ยาก เนื่องจากไม่สามารถควบคุมได้

5) ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนภายในชุมชนอันเนื่องจากกฎกติกาที่กำหนดไว้ กล่าวคือ ชาวบ้านหลายคนกังวลว่ากฎระเบียบและกติกาที่ตั้งขึ้นเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวจะลดทอนสิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิตที่มีอยู่แต่เดิมของตนเองภายในชุมชน และทำให้ไม่สะดวกในการดำรงชีวิต ตัวอย่างเช่น การตากผ้าบริเวณหน้าที่อยู่อาศัย, การจอดรถยนต์ส่วนบุคคล, การจราจร เป็นอาทิ

4.4.3 ผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อม

4.4.3.1 ผลกระทบด้านบวกจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสิ่งแวดล้อม

ผลกระทบด้านบวกที่เห็นได้ชัดจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสิ่งแวดล้อมคือ มรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญภายในพื้นที่ที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพื่อรองรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและกิจกรรมอื่นๆ โดยนอกจากมรดกทางวัฒนธรรมที่มีความคุณค่าและความสำคัญจะได้รับการอนุรักษ์แล้ว ชุมชนยังมีความเห็นว่าหากมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขึ้นโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ และชุมชนเองนั้น จะทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีคุณภาพที่ดีขึ้น เช่น ที่อยู่อาศัยที่จะได้รับการดูแล ปรับปรุงให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม สวยงาม เป็นระเบียบและกลมกลืนกัน อีกทั้งในส่วนในพื้นที่สาธารณะและสาธารณูปโภคส่วนกลางก็จะได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและสวยงามมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็น ถนน บาทวิถี ไฟส่องสว่าง สัญญาณจราจร กล้องวงจรปิด และสิ่งอำนวยความสะดวกริมถนนต่างๆ

การพัฒนาด้านกายภาพที่เกิดขึ้นแม้จะมีส่วนหนึ่งที่เป็นการพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยว หากแต่การพัฒนาดังกล่าวนั้นก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น หากแต่ยังส่งผลประโยชน์ถึงคุณภาพชีวิตและความปลอดภัยของคนในชุมชนซึ่งเป็นผู้ใช้งานหลักในพื้นที่อีกด้วย

4.4.3.2 ผลกระทบด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสิ่งแวดล้อม

แม้ชาวบ้านจะเห็นว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จะทำให้เกิดพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสาธารณูปโภคต่างๆ ภายในพื้นที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพชีวิตของคนภายในชุมชนดีขึ้น หากแต่ชาวบ้านก็ยังคงมีความกังวลใจเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นตามมาเมื่อมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นภายในพื้นที่และขาดการวางแผน/มาตรการเพื่อรองรับปัญหา กล่าวคือ

(1) ปัญหาด้านการจราจร สามารถจำแนกได้เป็นสองส่วน ได้แก่

- จำนวนยานยนต์ของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในพื้นที่มีปริมาณมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การจราจรแออัดเนื่องด้วยถนนภายในชุมชนเป็นถนนเก่าที่มีขนาดเล็ก ประกอบพื้นที่สาธารณะที่ใช้ในการจอดรถมีค่อนข้างน้อย ชาวบ้านในพื้นที่จึงมีความกังวลว่าหากมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากขึ้นจะทำให้การจราจรติดขัดและสถานที่จอดรถไม่เพียงพอ จนส่งผลต่อวิถีการสัญจรในชีวิตประจำวันของชาวบ้าน

- การจัดระเบียบการจราจรใหม่ เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น ชาวบ้านมีความกังวลว่า หากมีการจัดกิจกรรมที่ต้องปิดถนนเพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนจะส่งผลให้การสัญจรเพื่อเดินทางในชีวิตประจำวันเกิดปัญหาและความไม่สะดวก

(2) ปัญหาด้านขยะ การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวภายในชุมชนจะทำให้ขยะของชุมชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น และหากไม่มีมาตรการการรองรับและจัดการขยะจากนักท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ จะทำให้สภาพแวดล้อมภายในชุมชนเกิดความเสื่อมโทรม และส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้ายที่สุด

(3) ปัญหาด้านเสียงจากยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และสถานประกอบการตอนกลางคืน เป็นปัญหาที่ชุมชนมีความกังวลอย่างมาก เนื่องจากควบคุมได้ยาก และส่งผลต่อชีวิตประจำวันโดยเฉพาะในยามค่ำคืนซึ่งเป็นเวลาพักผ่อนของคนภายในพื้นที่

- (4) ปัญหาเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพที่ไม่สอดคล้องกับภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม เป็นปัญหาที่ชาวบ้านบางส่วนให้ความกังวล โดยเฉพาะองค์ประกอบทางกายภาพภายในศาสนสถานและพื้นที่ใกล้เคียง
- (5) สถานประกอบการแห่งใหม่ซึ่งยากแก่การควบคุม

ตารางที่ 22 สรุปผลกระทบด้านลบในมิติต่างๆ และแนวทางการวางแผนการบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหา

	ประเด็นปัญหาที่ชุมชนมีความกังวล	แนวทางการบริหารจัดการ
มิติทางเศรษฐกิจ	(1) บทบาทของชาวบ้านในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจในวงกว้าง	แผนการให้ความรู้พื้นฐานและความรู้เชิงธุรกิจในห้วงโซ่ธุรกิจการท่องเที่ยว เพื่อให้ชาวบ้านมีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทต่างๆ และความน่าจะเป็นในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว
	(2) การเข้ามาของผู้ประกอบการภายนอกที่มีปริมาณมากเกินไป	การร่วมกันกำหนดกฎกติกาภายในชุมชน เพื่อควบคุมสัดส่วนของผู้ประกอบการภายนอก และการประกอบการ
มิติทางสังคมและวัฒนธรรม	(1) ปัญหาด้านความเป็นส่วนตัวของเจ้าของมรดกทางสถาปัตยกรรมหรือผู้พักอาศัยภายในชุมชน	(1) จัดทำแนวทางและเส้นทางการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (2) กำหนดกฎกติกา และมารยาทในการท่องเที่ยวภายในที่พักอาศัยและชุมชน (3) กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ให้นักท่องเที่ยวทราบ (4) สร้างช่องทางการสื่อความหมายต่างๆ ที่ลดการรบกวนเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม
	(2) ปัญหาเรื่องความปลอดภัย	(1) จัดทำกฎกติกา และมารยาทในการท่องเที่ยวภายในที่พักอาศัยและชุมชนเพื่อควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

	ประเด็นปัญหาที่ชุมชน มีความกังวล	แนวทางการบริหารจัดการ
		(2) ติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยพื้นฐาน เช่น กล้องวงจรปิด (3) จัดเวรยามหรือประสานงานเจ้าหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยขณะจัดกิจกรรม
	(3) ปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนอันเนื่องมาจากความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภาษา	(1) พัฒนาแนวทางการสื่อความหมายและการอธิบายถึงกฎกติกา มารยาทให้การท่องเที่ยวให้เกิดความเข้าใจทั้งสองภาษาไทย และสองภาษาอังกฤษ (2) จัดอบรมความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมให้ชุมชนมีความเข้าใจ และเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการบริการ
	(4) ปัญหา ระหว่างผู้ประกอบการภายในและผู้ประกอบการภายนอก	(1) กำหนดกลุ่ม/องค์กรส่วนกลางของชุมชนที่ทำหน้าที่ประสานงานและดูแลการดำเนินงานของผู้ประกอบการภายในพื้นที่ (2) กำหนดระเบียบ และมาตรการการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (3) กำหนดมาตรการและบทลงโทษผู้ประกอบการภายในและภายนอกที่ชัดเจนเพื่อบังคับใช้เมื่อการทำผิดกฎระเบียบ
	(5) ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตอันเนื่องจากกฎกติกาที่กำหนดขึ้น	(1) กำหนดกฎกติกาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวร่วมกันภายในชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับคนในชุมชนวงกว้าง
มิติทาง สิ่งแวดล้อม	(1) ปัญหาเรื่องความวุ่นวายของจราจร	(1) จัดระเบียบการจราจรภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) (2) จัดเส้นทางท่องเที่ยวแนะนำและเส้นทางเดินภายในชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อลด

	ประเด็นปัญหาที่ชุมชน มีความกังวล	แนวทางการบริหารจัดการ
		ความแออัดของการสัญจรในเส้นทางหลักภายในชุมชน (3) สร้างทางเลือกใหม่ในการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อลดการใช้งานยานพาหนะที่สร้างความแออัดให้กับชุมชน (4) จัดหาพื้นที่จอดรถที่เป็นระเบียบและเพียงพอกับนักท่องเที่ยว โดยอาจมีการเตรียมขนส่งสาธารณะเพื่อเชื่อมโยงจากพื้นที่จอดรถไปยังพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(2) ปัญหาเรื่องการขาดแคลนที่จอดรถ	(1) จัดพื้นที่จอดรถรวมที่เป็นระเบียบและเพียงพอกับนักท่องเที่ยว (2) สร้างทางเลือกใหม่ในการเดินทางให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อลดปัญหาการหาที่จอดรถในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว (3) มีการเตรียมขนส่งสาธารณะ/การเดินทางอื่นๆที่เป็นทางเลือกเพื่อเชื่อมโยงจากพื้นที่จอดรถไปยังพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(3) ปัญหาอันเนื่องจากการจัดระเบียบจราจรเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	(1) กำหนดพื้นที่ที่จัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสมและส่งผลกระทบต่อจราจรน้อย (2) มีแผนการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมและสร้างความเข้าใจกับชุมชนถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นก่อนการจัดกิจกรรม (3) จัดทำแนวทางการแก้ปัญหาให้กับชุมชนหรือผู้พักอาศัยที่ได้รับผลกระทบอย่างเหมาะสม
	(4) ปัญหาเรื่องขยะ	(1) กระจายและจัดเตรียมจุดทิ้งขยะภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้เพียงพอและเข้าถึงได้ง่าย

	ประเด็นปัญหาที่ชุมชน มีความกังวล	แนวทางการบริหารจัดการ
		(2) ประสานงานกับเทศบาลหรือหน่วยงานท้องถิ่นเจ้าของพื้นที่ในการจัดเก็บขยะตามจุดต่างๆ อย่างเหมาะสม (3) รณรงค์เรื่องการทิ้งขยะในพื้นที่ที่เหมาะสมให้นักท่องเที่ยวและชุมชน (4) สร้างสื่อรูปแบบต่างๆ แก่ นักท่องเที่ยวให้ช่วยกันรักษาสภาพแวดล้อมภายในชุมชน
	(5) ปัญหาเรื่องเสียง	(1) กำหนดกติกา และมารยาทในการท่องเที่ยวภายในชุมชน (2) กำหนดรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียงภายในพื้นที่ (3) มีมาตรการควบคุมสถานประกอบการเกี่ยวกับเวลาและระดับเสียงที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้อยู่อาศัยในยามค่ำคืน (4) สร้างสื่อรูปแบบต่างๆ ให้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับมารยาทในการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(6) ปัญหาเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพที่ไม่สอดคล้องกับภูมิทัศน์ของชุมชน	(1) กำหนดกติกา และมารยาทในการท่องเที่ยวภายในชุมชน (2) สร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของสภาพแวดล้อมและภูมิทัศน์แบบดั้งเดิม (3) เสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยและองค์ประกอบทางกายภาพอื่นๆ ภายในชุมชนที่มีความเหมาะสมกับสภาพภูมิทัศน์ของเมืองหรือชุมชน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาต้นแบบโครงสร้างองค์กร ขั้นตอน และกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) พร้อมทั้งเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่ จังหวัด แพร่ น่าน และลำพูน เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ตลอดจนประเมินผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหากมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ดังกล่าว ภายใต้โครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการจัดทำโครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา” สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดัง รายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

ในปัจจุบันยังไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานราชการใดภายในพื้นที่ที่ทำหน้าที่บริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะ เนื่องจากช่องว่างทางกฎหมายและเป็นประเด็นการพัฒนาพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจแบบสร้างสรรค์บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ ทั้งนี้จากการไม่มีองค์กรหรือหน่วยงานราชการใดบริหารจัดการพื้นที่ ทำให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ดำเนินไปตามภารกิจและหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการขาดแนวทางที่ชัดเจน ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นอย่างที่ต้องตั้งองค์กรส่วนกลางที่ทำหน้าประสานงานและขับเคลื่อนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ลักษณะโครงสร้างองค์กรประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 อย่าง ได้แก่ (1) รูปแบบองค์กร (2) โครงสร้างการบริหารงานขององค์กร และ (3) บทบาทหน้าที่และการดำเนินงานขององค์กร ทั้งนี้ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่พัฒนาขึ้นนั้นเป็นต้นแบบที่มีความยืดหยุ่น สามารถเลือกประเด็นหรือรูปแบบที่สอดคล้องกับพื้นที่ได้

5.1.1.1 รูปแบบองค์กร

ในการรวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งองค์กรสำหรับบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนานั้น มีความจำเป็นต้องพิจารณาถึงสถานการณ์และบทบาทของหน่วยงานที่ดำเนินการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ปัจจุบัน โดยรูปแบบองค์กรที่จะขึ้นนั้นอาจเป็นองค์กรที่มีส่วนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่อยู่แล้ว หรือเป็นองค์กรใหม่ก็ได้ ทั้งนี้รูปแบบองค์กรที่สามารถจัดตั้งขึ้นสามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภท กล่าวคือ

- 1) การใช้องค์กรหน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่นเดิมที่มีอยู่แต่บูรณาการแผนการทำงานหรือเพิ่มกลุ่มการทำงานใหม่เข้าไปภายในองค์กรดังกล่าวเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้เฉพาะทางมากยิ่งขึ้น
- 2) การใช้องค์กรชุมชนเป็นองค์กรในการประสานการทำงาน
- 3) การจัดตั้งองค์กรขึ้นใหม่ในรูปแบบเอกชนที่มีการกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน เช่น มูลนิธิ วิสาหกิจชุมชน สมาคม เป็นต้น

5.1.1.2 โครงสร้างการบริหารงานขององค์กร

แม้ว่ารูปแบบการบริหารงานขององค์กรจะมีความแตกต่างกัน แต่ในส่วนโครงสร้างการบริหารงานองค์กร เมื่อพิจารณารายละเอียดงานแล้วพบว่า องค์กรที่พัฒนาขึ้นนั้นควรมีโครงสร้างการบริหารงานองค์กรที่ใกล้เคียงกัน โดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นควรมีจำนวนผู้ดำเนินการประมาณ 10- 12 คน และประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

โครงสร้างการบริหารงานขององค์กรประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 5 ส่วน ได้แก่ กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานองค์กร รองประธานองค์กร คณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ ทั้งนี้กลุ่มบุคคลทั้ง 5 ส่วนจะทำหน้าที่แตกต่างกัน กล่าวคือ

- กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะทำงานและคณะอนุกรรมการตามความเชี่ยวชาญของตน โดยกลุ่มที่ปรึกษาควรประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ได้แก่ สถาปัตยกรรมและ

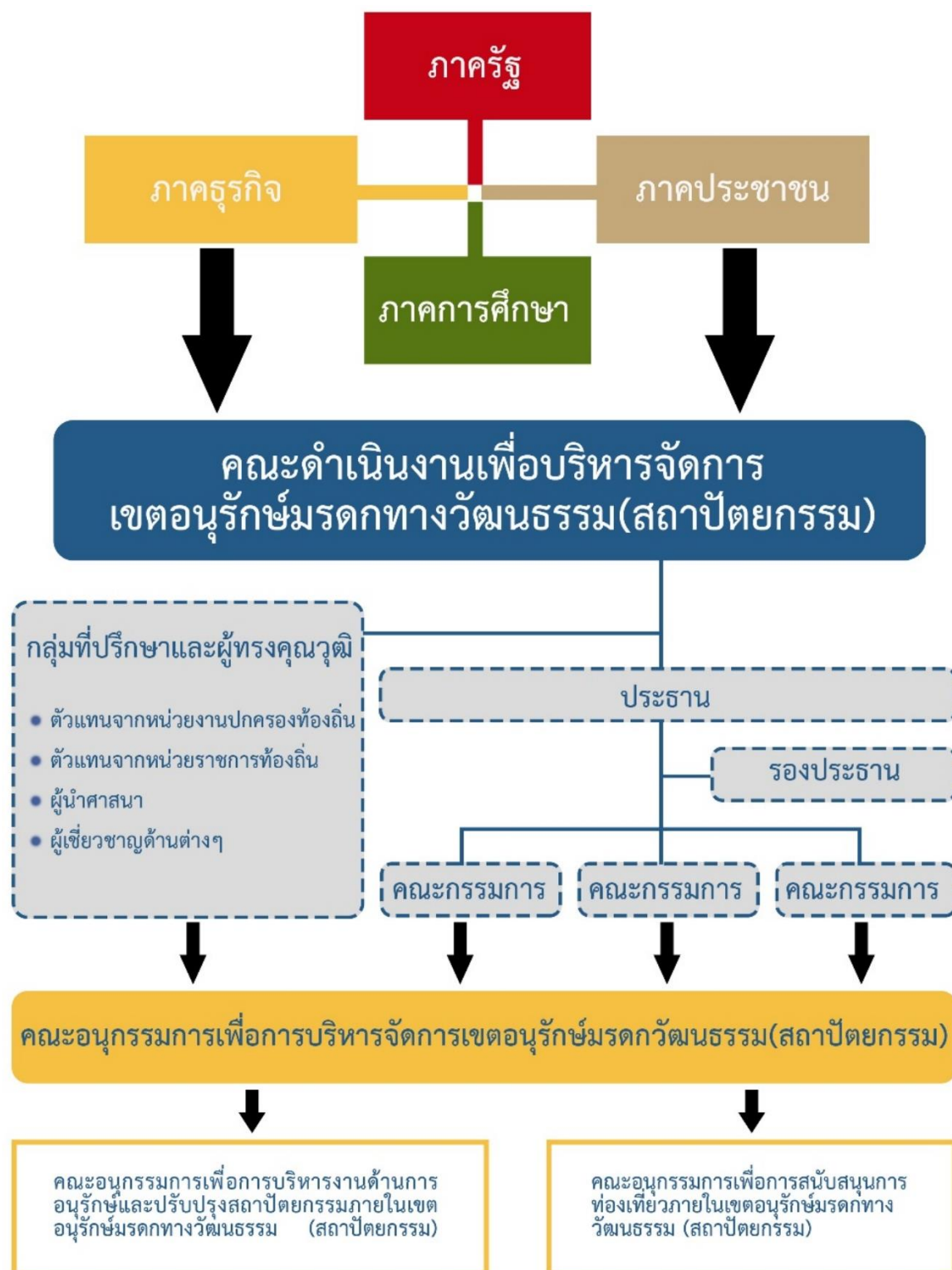
การวางแผน ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การจัดการธุรกิจและการท่องเที่ยว เป็นต้น

- ประธานองค์กร ทำหน้าที่ ควบคุมและติดตามการทำงานขององค์กร และเป็นตัวแทนขององค์กรในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

- รองประธานองค์กร ทำหน้าที่ช่วยเหลือการทำงานของประธานองค์กร

- คณะกรรมการ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนกิจกรรมการทำงานต่างๆ ขององค์กร

- คณะอนุกรรมการ ทำหน้าที่เพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะตามวัตถุประสงค์ที่จัดตั้งขึ้น โดยประกอบไปด้วยคณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และคณะอนุกรรมการเพื่อการสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 32 แผนภาพแสดงโครงสร้างการบริหารงานองค์กร

5.1.1.3 บทบาทและหน้าที่การดำเนินงาน

บทบาทและหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน ได้แก่ บทบาทและหน้าที่การดำเนินงานขององค์กร และบทบาทและหน้าที่โดยตำแหน่ง

สำหรับบทบาทและหน้าที่การดำเนินงานขององค์กรนั้น ประกอบด้วย

- 1) กำหนดวัตถุประสงค์ แผน และแนวทางการพัฒนาเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- 2) จัดทำแผนพัฒนาพื้นที่รายปีในลักษณะบูรณาการการทำงานเพื่อเสนอของบประมาณสนับสนุนสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 3) แต่งตั้งคณะกรรมการและติดตามผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ
- 4) เสนอมาตรการ แนวทาง และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 5) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และการพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 6) ประสานงานและความร่วมมือด้านวิชาการและด้านเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 7) จัดทำเอกสารทางการเงินของคณะดำเนินงาน
- 8) จัดทำแผน และหาทุนหรือทรัพยากรสนับสนุนการดำเนินงานและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- 9) ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารให้แก่ชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่นทราบ
- 10) ประสานงานและความร่วมมือด้านนโยบายระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในท้องถิ่นตามความเหมาะสม

11) ติดตาม ประเมินผล และจัดรายงานการดำเนินงานประจำปี สำหรับบทบาทและหน้าที่การดำเนินโดยตำแหน่งนั้น สามารถสรุปได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 16 ตารางแสดงบทบาทและหน้าที่การดำเนินโดยตำแหน่งของคณะดำเนินงาน

ตำแหน่ง	บทบาทและหน้าที่
กลุ่มที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ	1. ให้คำปรึกษาตามความเชี่ยวชาญแก่คณะทำงานและชุมชน
ประธาน	1. วางแผน และแนวทางการทำงานภายในองค์กร 2. ควบคุมและติดตามการทำงานของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ 3. ประสานงานและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนขององค์กร 4. ส่งเสริมการทำงานเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
รองประธาน	1. ช่วยเหลือการดำเนินงานของประธาน 2. ปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากประธาน
คณะกรรมการ	1. จัดทำพัฒนาพื้นที่รายปีตามวัตถุประสงค์และพันธกิจ 2. จัดหางบประมาณและบริหารจัดการการเงิน 3. จัดตั้งคณะอนุกรรมการและติดตามความก้าวหน้าการทำงานของคณะอนุกรรมการ 4. เสนอมาตรการ แนวทาง และดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 5. ประสานงานและความร่วมมือด้านวิชาการและด้านเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
คณะอนุกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุงสถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง	1. ศึกษาฐานข้อมูลและคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในมิติต่างๆ ของพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 2. กำหนดขอบเขตการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3. ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอนุรักษ์และปรับปรุงมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวแก่ชุมชนหรือผู้มีความสนใจ

ตำแหน่ง	บทบาทและหน้าที่
วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	4. จัดทำแผนการพัฒนาสถาปัตยกรรมและผังพื้นที่เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
คณะกรรมการ เพื่อการสนับสนุน การท่องเที่ยวภายใน เขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	1. ศึกษาสถานการณ์ทางการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ในปัจจุบัน 2. กำหนดตำแหน่งทางการตลาดและวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดให้กับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 3. วางแผนสนับสนุนทางการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5.1.2 ต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

การจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงเป็นการดำเนินการและข้อตกลงภายในชุมชนหรือพื้นที่เท่านั้นเนื่องด้วยในปัจจุบันแม้จะเริ่มความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์พื้นที่แหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นชุมชน แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการอนุรักษ์ชุมชน หรือการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ในอนาคตเพื่อให้การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ตลอดจนชุมชนดั้งเดิมสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง และมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในชุมชนดั้งเดิมได้รับการขึ้นทะเบียนอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานของภาครัฐ (designation) เพื่อรับช่วยเหลือและสนับสนุนบนพื้นฐานของการอนุรักษ์จึงมีความเป็นอยู่อย่างที่จะต้องดำเนินการจัดทำกฎหมายและข้อกำหนดเกี่ยวกับการกำหนดขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรม(สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่ โดยภายหลังจากมีการจัดทำกฎหมายและข้อกำหนดดังกล่าวจะทำให้เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มี 2 ระดับ กล่าวคือเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ระดับท้องถิ่นที่คนภายในท้องถิ่นเห็นว่ามีค่าสำคัญและร่วมกันบริหารจัดการ และเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ระดับชาติที่ได้รับการขึ้นทะเบียนและกำหนดจากองค์กรส่วนกลางเพื่อรับการสนับสนุนด้านต่างๆ จากองค์กรส่วนกลาง สำหรับการดำเนินการวิจัยครั้งนี้จะกล่าวเฉพาะขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับท้องถิ่นเท่านั้น

ภาพที่ 33 แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดการบริหารจัดการเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับท้องถิ่น

กระบวนการบริหารจัดการเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังการจัดตั้งองค์กรและกลุ่มบุคคลขึ้นมาบริหารจัดการเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยในกระบวนการบริหารจัดการนั้นสามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วนคือ

5.1.2.1 กระบวนการที่ 1 กระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5.1.2.2 กระบวนการที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

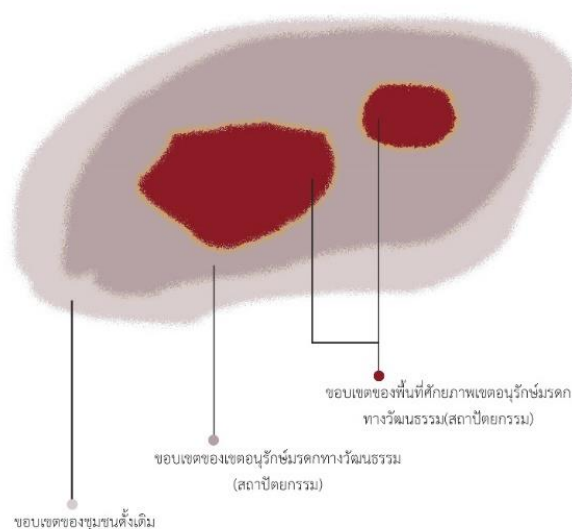

ภาพที่ 34 แผนภาพแสดงกระบวนการการบริหารจัดการเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในระดับท้องถิ่น

5.1.2.1 กระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายหรือข้อบังคับที่รองรับเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยตรง ในการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงมีลักษณะการประกาศเพื่อขอความร่วมมือและดำเนินการภายในท้องถิ่น กระบวนการจัดทำเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการเริ่มต้นของการบริหารจัดการเขตนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยเป็นขั้นตอนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะทำการอนุรักษ์และพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวภายในชุมชนดั้งเดิม ซึ่ง

พิจารณาจากความหนาแน่นและลักษณะการกระจุกตัวของกลุ่มมรดกทางสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ ทั้งนี้ในการกำหนดขอบเขตพื้นที่นั้นจะจำแนกออกเป็น 2 ลักษณะคือ พื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)¹⁴ และพื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)¹⁵ โดยในการกำหนดขอบเขตนั้นต้องดำเนินการกำหนดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ก่อนแล้วจึงกำหนดพื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

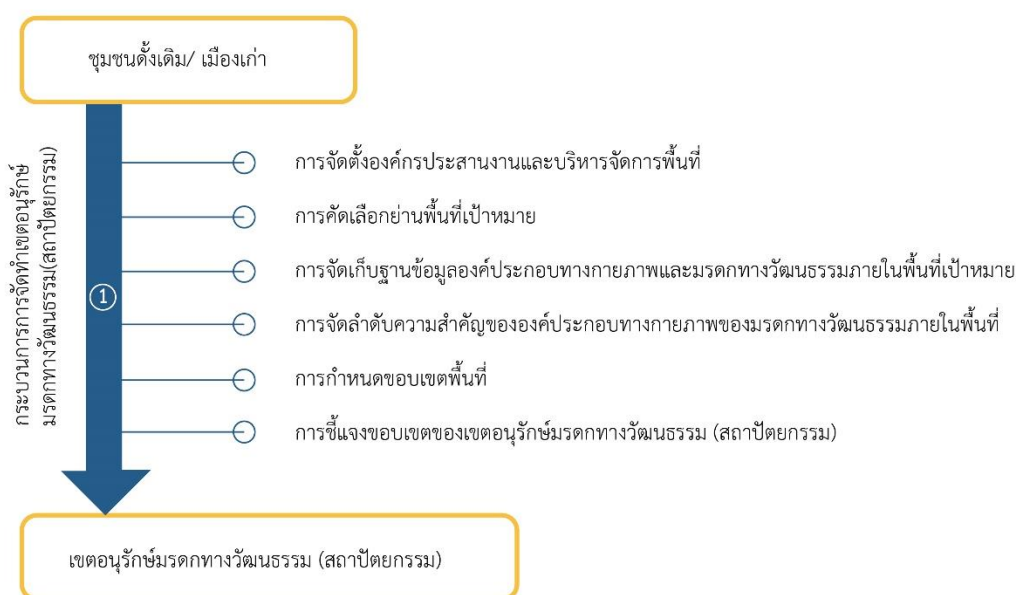

ภาพที่ 35 แผนภาพแสดงแนวคิดเกี่ยวกับขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และพื้นที่ศักยภาพ (คณะนักวิจัย)

¹⁴ เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือ พื้นที่ไขขาว หมายถึง เขตพื้นที่ที่ประกอบไปด้วยการกระจุกตัวของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และภูมิทัศน์แบบเมืองเก่า โดยอาจมีการปะปนของอาคารรูปแบบสมัยใหม่ตามการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางสังคม หากแต่ไม่ขัดแย้งกับภูมิทัศน์เดิม หรือมีลักษณะเป็นภูมิทัศน์อนุจาก

¹⁵ พื้นที่ศักยภาพของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือพื้นที่ไขแดง หมายถึง เขตพื้นที่ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ผ่านการวิเคราะห์แล้วว่ามีการกระจุกตัวของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างหนาแน่น จนสามารถรักษารูปแบบของเมืองเก่าไว้ได้ และสามารถต่อยอดสู่การพัฒนาให้เกิดเป็นพื้นที่ทางการท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว ในบางกรณีภายในหนึ่งเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อาจมีพื้นที่ศักยภาพมากกว่าหนึ่งแห่งก็ได้ขึ้นอยู่กับศักยภาพและการกระจุกตัวกันของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ศักยภาพ ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดขอบเขตพื้นที่ และขั้นตอนที่ 4 การชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ภาพที่ 36 แผนภาพแสดงกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ตารางที่ 23 ตารางสรุปขั้นตอนและกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลลัพธ์
ขั้นตอนที่ 1 การคัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมาย	คัดเลือกย่านพื้นที่เป้าหมายจากการทบทวนวรรณกรรม แผนที่ประวัติศาสตร์ และการสำรวจภาคสนามอย่างรวดเร็ว	ขอบเขตพื้นที่ในการสำรวจ (ภาพรวม)
ขั้นตอนที่ 2 การจัดเก็บฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรม	การจัดทำแผนที่ฐาน	แผนที่ฐาน
	การกำหนดขอบเขตการสำรวจ	ขอบเขตการสำรวจ
	การสำรวจภาคสนามเพื่อรวบรวมข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรม	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทางกายภาพและมรดกทางวัฒนธรรมภายในพื้นที่ (01)

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลลัพธ์
ภายในพื้นที่ ศักยภาพ	กระบวนการตรวจทานปรับแก้ข้อมูล ร่วมกับชุมชน	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทาง กายภาพและมรดกทาง วัฒนธรรมภายในพื้นที่ (02)
	กระบวนการนำเข้าข้อมูลสู่ระบบ สารสนเทศทางภูมิศาสตร์	ฐานข้อมูลองค์ประกอบทาง กายภาพและมรดกทาง วัฒนธรรมภายในพื้นที่บน ระบบสารสนเทศทาง ภูมิศาสตร์
	สำรวจฐานข้อมูลรายละเอียดของสิ่งปลูก สร้าง	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดก ทางวัฒนธรรม
	การแบ่งกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของ มรดกทางวัฒนธรรม	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดก ทางวัฒนธรรมที่ได้รับการ แบ่งกลุ่มและจัดลำดับ ความสำคัญ
	กระบวนการตรวจสอบข้อมูลร่วมกับ ชุมชน	บัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดก ทางวัฒนธรรมที่ได้รับการ แบ่งกลุ่มและจัดลำดับ ความสำคัญ ฉบับสมบูรณ์
ขั้นตอนที่ 3 การ กำหนดขอบเขต พื้นที่	กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอ ขึ้นทะเบียนโดยนักวิชาการ	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)และพื้นที่ ศักยภาพ โดยนักวิชาการ
	กระบวนการกำหนดขอบเขตพื้นที่เพื่อขอ ขึ้นทะเบียนโดยชุมชน	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)และพื้นที่ ศักยภาพ โดยชุมชน
	กระบวนการปรับแก้ขอบเขตพื้นที่	ขอบเขตพื้นที่ของเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม

ขั้นตอน	กระบวนการ	ผลลัพธ์
		(สถาปัตยกรรม)และพื้นที่ ศักยภาพฉบับสมบูรณ์
ขั้นตอนที่ 4 การ ชี้แจงขอบเขตของ เขตอนุรักษ์มรดก ทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	กระบวนการชี้แจงขอบเขตแก่หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องและท้องถิ่น	ชุมชนและหน่วยงานส่วน ท้องถิ่นรับรู้ข้อมูลและขอบเขต ของเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5.1.2.2 กระบวนการที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขต อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

กระบวนการที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขต
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นภายหลังการ
ชี้แจงขอบเขตของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้แก่หน่วยงาน
ภายในท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนทราบรายละเอียดแล้ว โดยเป็นกระบวนการที่มี
วัตถุประสงค์เพื่อให้ชุมชน/พื้นที่สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขต
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ได้อย่างเป็นระบบ

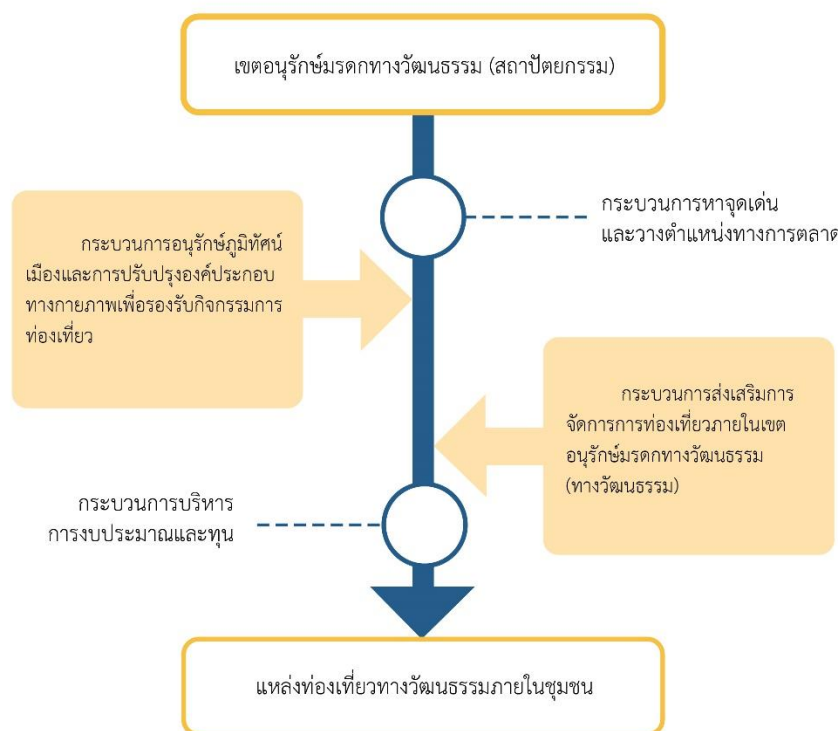
การบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 4 กระบวนการได้แก่

(1) กระบวนการหาจุดเด่นและวางตำแหน่งทางการตลาดโดย
การบูรณาการการทำงานระหว่างคณะกรรมการทั้งสองชุด

(2) กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุง
องค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว โดย
คณะกรรมการเพื่อการบริหารงานด้านการอนุรักษ์และปรับปรุง
สถาปัตยกรรมภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

(3) กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขต
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยคณะกรรมการเพื่อ
การสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม)

(4) กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและทุน โดย
คณะกรรมการหลัก

ภาพที่ 37 แผนภาพแสดงกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

กระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นการดำเนินการในลักษณะของแผนงานประจำปี ที่คณะทำงานต้องดำเนินการร่วมกัน โดยกระบวนการที่ 1 กระบวนการหาจุดเด่นและวางตำแหน่งทางการตลาด ต้องเริ่มดำเนินการก่อน แล้วกระบวนการที่ 2 -3 อันได้แก่ กระบวนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว และกระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จึงค่อยดำเนินการตามมา

กระบวนการบริหารจัดการแต่ละกระบวนการมีรายละเอียดและแผนงานที่แตกต่างกันดังสรุปได้ตามรายละเอียดต่อไปนี้

(1) กระบวนการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) อนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม และ(2) พัฒนา

องค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายใต้การวางตำแหน่งทางการตลาดและกระบวนการอนุรักษ์ที่เหมาะสม โดยกระบวนการนี้ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 24 ตารางสรุปกระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่นและสภาพภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม	(1) การจัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม
	(2) การลำดับความสำคัญในการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม
	(3) การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่
	(4) การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น
	(5) การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น
	(6) การจัดการถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาด้านการก่อสร้าง/ซ่อมแซมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในระดับชุมชน
พัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	(1) การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
	(2) การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว
	(3) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
	(4) การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
	(5) การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

(2) กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมและการบริการด้านการท่องเที่ยว รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาด และการจัดการบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในด้านต่างๆ โดยประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ตารางที่ 25 ตารางสรุปกระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

เป้าหมาย	แนวทางการดำเนินงาน
การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในภาพรวม	(1) การศึกษาศักยภาพด้านท่องเที่ยวของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(2) การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(3) การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
การพัฒนาด้านการตลาด	(1) การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
การพัฒนาด้านบุคลากร	(1) การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
	(2) การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

(3) กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือ

กระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือแก่เจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หรือชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วย 3 ประเด็นได้แก่ (1) วิธีการสรรหางบประมาณ (2) วิธีการบริหารงบประมาณ และ (3) วิธีการให้ความช่วยเหลือ

ตารางที่ 26 ตารางสรุปรายละเอียดรูปแบบและกระบวนการบริหารจัดการงบประมาณและการให้ความช่วยเหลือ

ประเด็น	แนวทางการบริหาร จัดการ	รูปแบบ	
วิธีการสรรหา งบประมาณ	แปรผันตามลักษณะ ของแผนงานและภาระ งาน	แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับ ราชการหรือพื้นที่สาธารณะให้ใช้วิธีการ จัดสรรงบประมาณโดยการบูรณาการ ดำเนินการกับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับ แผนงานดังกล่าวในการจัดตั้งงบประมาณ	
		แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับ สาธารณะ ให้ใช้วิธีการระดมทุนภายในชุมชน หรือขอทุนจากกองทุนต่างๆ ที่มีความ เกี่ยวข้อง เช่น กองทุนโบราณคดี กองทุน ส่งเสริมวัฒนธรรม โดยพิจารณาตามแผนงาน ที่มีความสอดคล้องกับกองทุน	
		แผนงานหรือภาระงานที่มีความเกี่ยวข้องกับ มรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความเป็นส่วน บุคคล ให้ใช้ทุนส่วนตัวโดยอาจมีการขอรับ การสนับสนุนกองทุนหรือการบริจาคเพิ่มเติม	
วิธีการบริหาร งบประมาณ	การบริหารงบประมาณให้คณะผู้ดำเนินการเป็นผู้มีหน้าที่บริหาร งบประมาณโดยการจัดทำแผนการทำงานประจำปี และประสานงาน ภาคีเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ หรือจัดตั้งแผนการดำเนิน โครงการตามปีงบประมาณ		
วิธีการให้ความ ช่วยเหลือ	พิจารณาให้ความ ช่วยเหลือกับมรดกทาง สถาปัตยกรรมในทุก ระดับ โดยพิจารณา ความเร่งด่วนและ ความจำเป็น	การให้ความ ช่วยเหลือด้าน ทุนทรัพย์	การให้เงินให้เปล่า
			การให้กู้ยืมเงิน
			การลดหย่อนภาษี/ การงด เก็บเงินค่าธรรมเนียมต่างๆ
			การเช่าสถาปัตยกรรมเพื่อ ปรับปรุงเป็นพื้นที่สาธารณะ

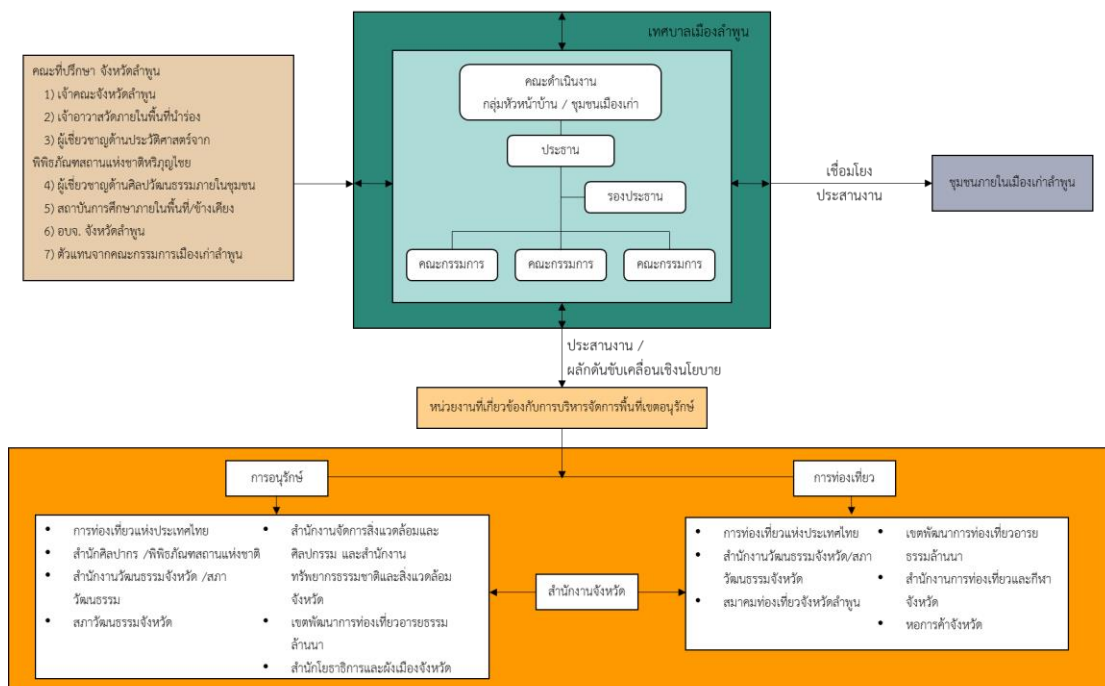
ประเด็น	แนวทางการบริหารจัดการ	รูปแบบ
		หรือรองรับการใช้สอยในเชิงการท่องเที่ยว
		การให้ความช่วยเหลือด้านแรงงาน
		การให้ความช่วยเหลือด้านวัสดุและอุปกรณ์ในการก่อสร้าง
		การให้ความช่วยเหลือด้านอื่นๆ

5.1.3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

5.1.3.1 รูปแบบองค์กร

จากสถานการณ์การบริหารจัดการพื้นที่ที่ได้รับการกำหนดเป็นเขตอนุรักษ์ มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในปัจจุบัน ที่มีความแตกต่างกันนั้น ส่งผลให้รูปแบบองค์กรที่จะกำหนดขึ้นเพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความแตกต่างกันกล่าวคือ

1) จังหวัดลำพูน เทศบาลเมืองลำพูนควรร่วมมือกับชุมชนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จัดทำกลุ่มชุมชนที่มีความสนใจด้านการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขึ้นโดยเฉพาะเพื่อเป็นบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอาจเป็น องค์กรที่อยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐหรือมีเทศบาลลำพูน และวัดพระธาตุหริภุญชัยวรวิหารเป็นหน่วยงานที่ปรึกษา

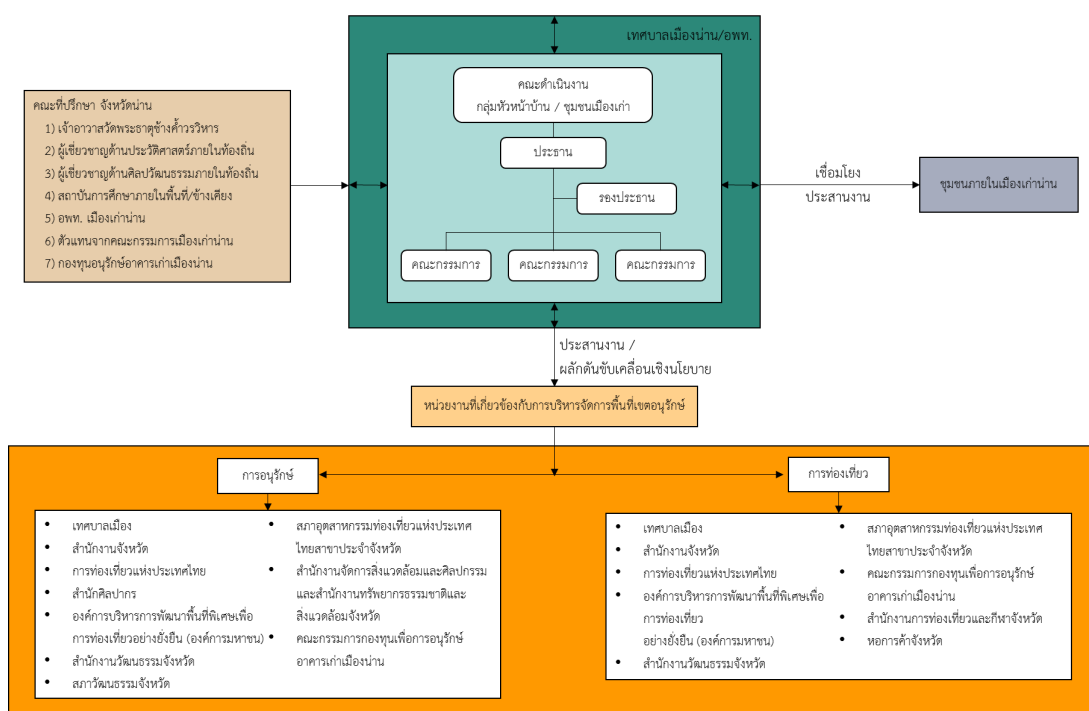
ภาพที่ 38 แผนภาพสรุปรูปแบบองค์กรเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดลำพูน

2) จังหวัดแพร่ จากความโดดเด่นเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการพื้นที่ ในการจัดทำองค์กรเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมควรมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรกลางหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น โดยอาศัยจุดแข็งของพื้นที่ที่มีพลังความร่วมมือของคนภายในท้องถิ่นมาเป็นกลุ่มคนในการขับเคลื่อนและประสานงาน ซึ่งกลุ่มที่เป็นกลุ่มกลางอาจมาจากสภาองค์กรชุมชน หรือการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งดูแลเมืองเก่าโดยตรง และเทศบาลซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการชุมชนภายในพื้นที่เมืองเก่าแพร่

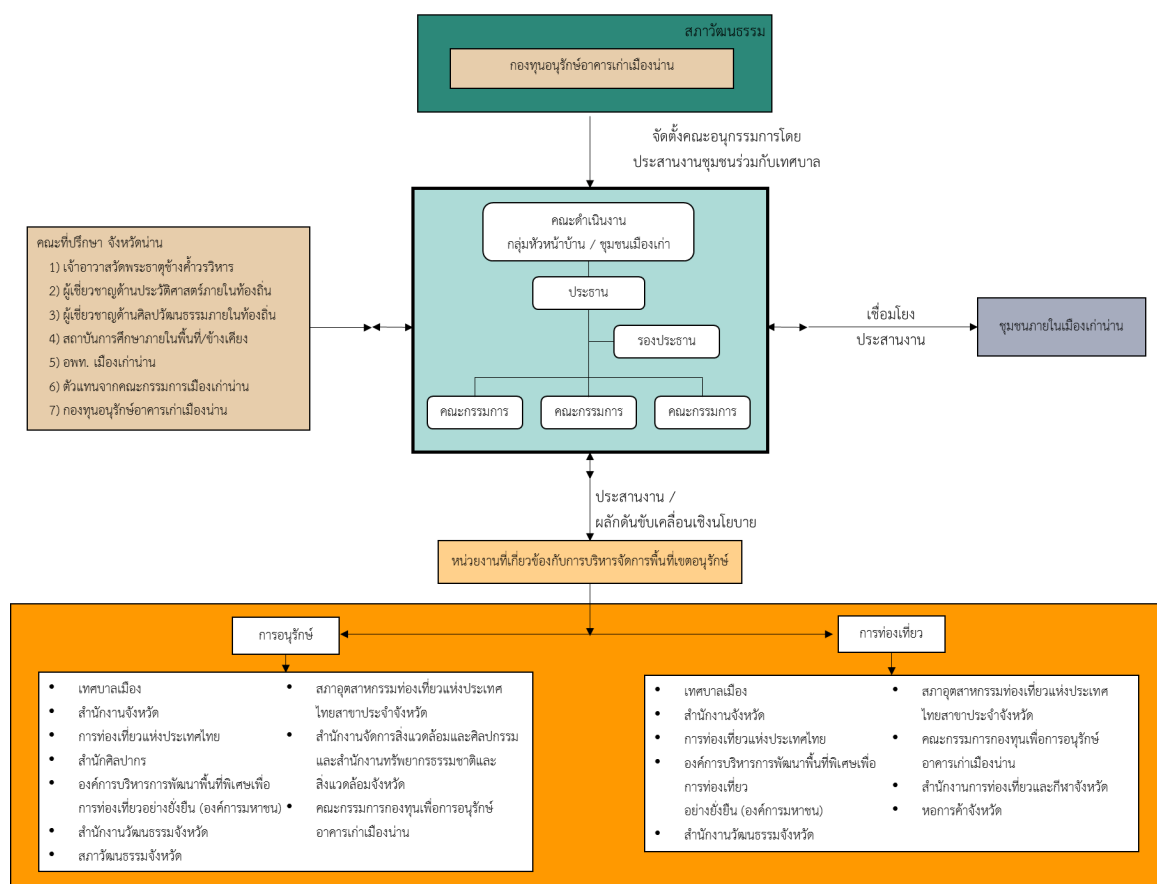
3) จังหวัดน่าน จากความชัดเจนในบทบาทการดำเนินงานของพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่าเมืองน่าน และลักษณะพิเศษของพื้นที่ที่มีกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่านตั้งอยู่ ทำให้แนวทางในการจัดตั้งองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อาจเป็นได้ 2 กรณี กล่าวคือ

(1) บูรณาการแผนการดำเนินงานร่วมกับกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน ซึ่งมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งคล้ายคลึงกับการดำเนินงาน

(2) การจัดตั้งองค์กรชุมชนภายในเขตพื้นที่ขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐโดยอาจให้เทศบาลหรือองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่าเมืองน่าน เป็นหน่วยงานดูแล

ภาพที่ 41 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 1

ภาพที่ 42 แผนภาพแสดงตัวอย่างโครงสร้างองค์กรเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดน่าน รูปแบบที่ 2

5.1.3.2 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากต้นแบบแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ได้จัดทำขึ้น เมื่อพิจารณาร่วมกับโครงสร้างการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ ตลอดจนบทบาทของหน่วยงานภายในท้องถิ่นปัจจุบันสามารถเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการพื้นที่พร้อมทั้งหน่วยงานที่สามารถดำเนินการได้ตามภารกิจของตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) จังหวัดลำพูน

ตารางที่ 27 แสดงขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัด
ลำพูน

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง														
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง														
			ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานลำปาง	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ชุมชน	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	สำนักงานประชาสัมพันธ์
กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่	-		●								●					
	การจัดเก็บฐานข้อมูลฯ	-		●						●		●	●				
	การกำหนดขอบเขต	-		●	●					●		●	●				
	การชี้แจงขอบเขตฯ	-		●	●					●			●				●
กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์	การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	1	●	●										●			
		2		●		●				●		●	●	●			
		3		●		●				●			●	●			
		4		●									●	●			
		5		●				●				●	●			●	
		6		●	●	●						●	●	●		●	
		7		●	●	●					●						
		8		●			●			●	●		●	●			
		9		●				●			●		●				
		10		●							●		●				
		11		●			●	●					●	●		●	
	กระบวนการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว	12	●	●			●			●		●	●		●		
		13	●	●			●	●					●	●			
		14	●				●			●					●		

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานลำปาง	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	ชุมชน	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาวัฒนธรรมจังหวัด	สมาคมท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติหริภุญไชย	สำนักงานประชาสัมพันธ์		
				●				●					●	●					
				●					●					●	●				
				●											●				

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ /ซ่อมแซม สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ สถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและ พื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

2) จังหวัดแพร่

ตารางที่ 28 แสดงขั้นตอนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จังหวัดแพร่

กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์										ขั้นตอนการดำเนินงาน										หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				
ก ร ะ บ ู ญ	กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว	การกำหนดตำแหน่งดำเนินการตามลำดับ	กระบวนการจัด ทำเขตอนุรักษ์				กระบวนการ กระบวนการ				ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก				ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย				ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่				เทศบาลเมือง				สำนักงานจังหวัด				สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด				สภาวัฒนธรรม				สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด				สภาวัฒนธรรม				สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม				หอการค้าจังหวัด				สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด				สำนักงานประชาสัมพันธ์				สถาบันการศึกษา				สภาองค์กรชุมชน				สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด				ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่				ข่ายลูกหลานเมืองแพร่																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																									
			การคัดเลือกย่านพื้นที่	-																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																				

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง															
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานประชาสัมพันธ์	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	ข่ายลูกหลานเมืองแพร่
		13	●	●				●			●			●				
		14	●						●			●				●		
		15		●					●							●		
		16		●					●							●		
		17		●												●		

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ
โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ /ซ่อมแซม
สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ
สถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางผังพื้นที่และการจราจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง
วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชนัยเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

ขั้นตอนการดำเนินงาน			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง															
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานแพร่	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	สำนักงานประชาสัมพันธ์	หอการค้าจังหวัด	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	อพท.	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน
		15		●					●						●		●	
		16		●					●								●	
		17		●													●	

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ /ซ่อมแซม สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ สถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

“6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น

“7” หมายถึง การวางแผนพื้นที่และการจรรจาจรภายในเขตอนุรักษ์มรดกทาง วัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว

“8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่ง ท่องเที่ยว

“9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและ พื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรม การท่องเที่ยว

“10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง

“11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้มนุษย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

“12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

“17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

5.1.4 ผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการศึกษาพบว่าชุมชนทั้งสามแห่งภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความเห็นที่คล้ายคลึงกันเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ทั้งผลกระทบด้านบวกและผลกระทบด้านลบ โดยจากการเก็บข้อมูลพบว่าจากการศึกษาผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อมเป็นผลกระทบชุมชนสามารถจินตภาพได้มากที่สุดถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับตนเองและชุมชน เนื่องด้วยเป็นผลกระทบเชิงกายภาพที่เห็นผลชัดเจน ในขณะที่ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้นเป็นผลกระทบเชิงนามธรรมที่ชาวบ้านจินตภาพถึงได้ยาก มีส่วนเกี่ยวข้องน้อย และมีความเป็นข้อมูลส่วนบุคคลสูง ทั้งนี้สามารถสรุปรายละเอียดการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

5.1.4.1 ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ

ตารางที่ 30 แสดงผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ

	ข้อค้นพบ
ผลกระทบด้าน บวก	สามารถกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจสู่ชุมชนในวงกว้างผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยวต่างๆ ได้ จากการขยายพื้นที่ท่องเที่ยว
	ช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจเดิมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีการจ้างงานและมีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น
ผลกระทบด้าน ลบ	ชาวบ้านมีความกังวลกับการเข้ามาของผู้ประกอบการภายนอกเพื่อดำเนินกิจกรรมที่คล้ายคลึงกับธุรกิจดั้งเดิมภายในพื้นที่

5.1.4.2 ผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

ตารางที่ 31 แสดงผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม

	ข้อค้นพบ
ผลกระทบด้าน บวก	ก่อให้เกิดการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความคุณค่าและความสำคัญในด้านต่างๆ
	ก่อให้เกิดการศึกษา อนุรักษ์ และรื้อฟื้นมรดกทางวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
	เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรม และลดอัตราการเปลี่ยนรูปแบบของสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น
	การถ่ายทอดภูมิปัญญาตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมสู่คนรุ่นใหม่ภายในชุมชน
	ก่อให้เกิดการนำเอาวัฒนธรรมต่างๆ มาต่อยอดให้เกิดการพัฒนาเชิงธุรกิจอย่างสร้างสรรค์
ผลกระทบด้าน ลบ	ปัญหาด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัย
	ปัญหาด้านความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวและชุมชน
	ปัญหาการทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชาวบ้านในชุมชน
	ปัญหาความแตกต่างทางด้านภาษาระหว่างนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และท้องถิ่น
	ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการภายในและผู้ประกอบการภายนอก

	ข้อค้นพบ
	ปัญหาด้านการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนภายในชุมชนอันเนื่องจากกฎกติกาที่กำหนดไว้

5.1.4.3 ผลกระทบมิติทางสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 32 แสดงผลกระทบด้านบวกและด้านลบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในมิติทางสิ่งแวดล้อม

	ข้อค้นพบ
ผลกระทบด้าน บวก	มรดกทางสถาปัตยกรรมที่มีความสำคัญภายในพื้นที่ที่ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู
	สภาพแวดล้อมภายในชุมชนมีคุณภาพที่ดีขึ้น
	พื้นที่สาธารณะและสาธารณูปโภคส่วนกลางก็จะได้รับการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและสวยงาม
ผลกระทบด้าน ลบ	ปัญหาจำนวนยานยนต์ของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาในพื้นที่มีปริมาณมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การจราจรแออัด
	การจัดระเบียบการจราจรใหม่อาจส่งผลกระทบต่อชีวิตประจำวัน
	ปัญหาด้านขยะ
	ปัญหาด้านเสียงจากยานพาหนะ นักท่องเที่ยว และสถานประกอบการตอนกลางคืน
	ปัญหาเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบทางกายภาพที่ไม่สอดคล้องกับภูมิทัศน์ของชุมชนดั้งเดิม

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการศึกษา คณะนักวิจัยจะดำเนินการอภิปรายผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา จึงทำให้การอภิปรายผลการศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่

5.2.1 อภิปรายผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

5.2.2 อภิปรายผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

5.2.3 อภิปรายผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

5.2.4 อภิปรายผลการศึกษาวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 ผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

5.2.1 อภิปรายผลการศึกษาเรื่องต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

จากการศึกษาต้นแบบลักษณะโครงสร้างองค์กรที่ดำเนินงานบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ารูปแบบองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมนั้นมีความสอดคล้องกับรูปแบบองค์กรที่กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549) ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในท้องถิ่น โดยการจัดตั้งคณะกรรมการทำงานขึ้นใหม่ในกรณีที่ท้องถิ่นมีความพร้อม หรือผนวกภารกิจการท่องเที่ยวเข้าสู่คณะกรรมการทำงานเดิมภายในองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตามรูปแบบดังกล่าวยังมีจุดอ่อนในด้านของกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีความเป็นต้องผนวกการทำงานสภาองค์กรชุมชนหรือตัวแทนชุมชนเข้าสู่งานขององค์กรที่จัดตั้งขึ้น โดยการบูรณาการความร่วมมือกับชุมชนนั้น สอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ ฌ็อง-ฌัก ทองดี และคณะ (2553: 20-21) และการศึกษาของกาญจนา เหล่าโชคชัยกุล (2557: 34-43) ที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของเครือข่ายชุมชนในการประสานความ

คิดเห็นกับหน่วยงานส่วนท้องถิ่นภายนอก สำหรับรูปแบบที่ 3 ที่เป็นการจัดตั้งองค์กรใหม่ขึ้นมาเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวในรูปแบบเอกชนนั้นมีความสอดคล้องกับรูปแบบการจัดตั้งองค์กรของกรณีศึกษาชุมชนริมน้ำจันทบูร ซึ่งมีการบริหารจัดการผ่านการจัดตั้งบริษัทของชุมชน

ในมิติของโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรนั้น รูปแบบโครงสร้างองค์กรเป็นรูปแบบที่มีการบูรณาการงานของภาคส่วนต่างๆ เข้าด้วยกัน ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการวางแผนการท่องเที่ยวของกรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.]: 19) ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างและประสานความร่วมมือในทุกภาคส่วน และแนวคิดของ International Cultural Tourism Charter ที่ส่งเสริมให้การท่องเที่ยว ควรเป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่าง ชุมชนท้องถิ่น นักอนุรักษ์ ตัวแทนจากการท่องเที่ยว เจ้าของทรัพยากรหรือมรดกทางวัฒนธรรม และนักนโยบาย ทั้งนี้รูปแบบของต้นแบบองค์กรจะเน้นภาคประชาชนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการศึกษาของ Aylin Orbasi (2000: 161) ที่เสนอว่าในการวางแผนเพื่อบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องคำนึงถึงความต้องการที่แตกต่างของคนแต่ละกลุ่ม เพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นกับบุคคลแต่ละฝ่ายโดยเฉพาะระหว่างเจ้าของพื้นที่และนักท่องเที่ยว และแนวความคิดของปิ่นรัชฎ์ กาญจนนัชฐิติ (2552: 142) ที่เสนอแนะว่าในชุมชนควรมีบทบาทในการวางแผนเพื่อการอนุรักษ์ และพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง ทั้งนี้การบูรณาการความร่วมมือกับภาคประชาชน และการอาศัยองค์กรท้องถิ่นในการประสานความร่วมมือเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวร่วมกันนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของมนัส สุวรรณ (2541: 44-45)

อย่างไรก็ตามจากความพยายามในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทำให้รูปแบบโครงสร้างองค์กรดังกล่าวก็มีความแตกต่างจากรูปแบบโครงสร้างการบริหารการท่องเที่ยวขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างการบริหารการท่องเที่ยวของคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมแบบเป็นทางการของกรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.]: 13) และโครงสร้างคณะกรรมการการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549) ที่มุ่งเน้นโครงสร้างการบริหารโดยประสานงานความร่วมมือกันของหน่วยงานภาครัฐมากกว่าให้ความสำคัญกับชุมชนท้องถิ่น

เมื่อพิจารณาในส่วนของบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่ทำหน้าที่บริหารจัดการองค์กรฯ จะพบว่ามีบทบาทหน้าที่การเป็นศูนย์กลางในการประสานงานและคำปรึกษา ตลอดจนทำแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่เมืองเก่า ซึ่งเป็นบทบาทที่มีความคล้ายคลึงกับคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวแบบเป็นทางการของกรมการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป.]: 13) และคณะกรรมการการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการ

ท่องเที่ยว (2549) สำหรับประเด็นในเรื่องขนาดของกลุ่มนั้นพบว่า มีความใกล้เคียงกันกัน กล่าวคือ จากผลการศึกษาพบว่าในโครงสร้างการบริหารงานขององค์กรควรมีผู้ดำเนินการ ประมาณ 10 -12 คน ในขณะที่กรรมการท่องเที่ยว ([ม.ป.ป.]: 13) ได้เสนอแนะแนวทางการจัดทำคณะบริหารแหล่งท่องเที่ยวว่าควรประกอบด้วยบุคคลประมาณ 8-15 คน

5.2.2 อภิปรายผลการศึกษาเรื่องต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา

เมื่อพิจารณาในบริบทของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับในปัจจุบัน ทำให้การกำหนดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีลักษณะเป็นเพียงข้อตกลงที่ใช้ภายในชุมชนเท่านั้น ยังไม่มีผลบังคับใช้ในเชิงกฎหมายของภาครัฐ รูปแบบข้อตกลงดังกล่าวจากการศึกษาพบว่าสอดคล้องกับแนวทางการจัดทำแผนการอนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ([ม.ป.ป.]: 66-72) ที่ได้เสนอว่าการจัดทำแผนเพื่ออนุรักษ์ชุมชนดั้งเดิมควรดำเนินการเป็นข้อตกลงเชิงนโยบายภายในชุมชนเบื้องต้น แล้วจึงพัฒนาเป็นผังตำบลหรือผังเมืองต่อไป

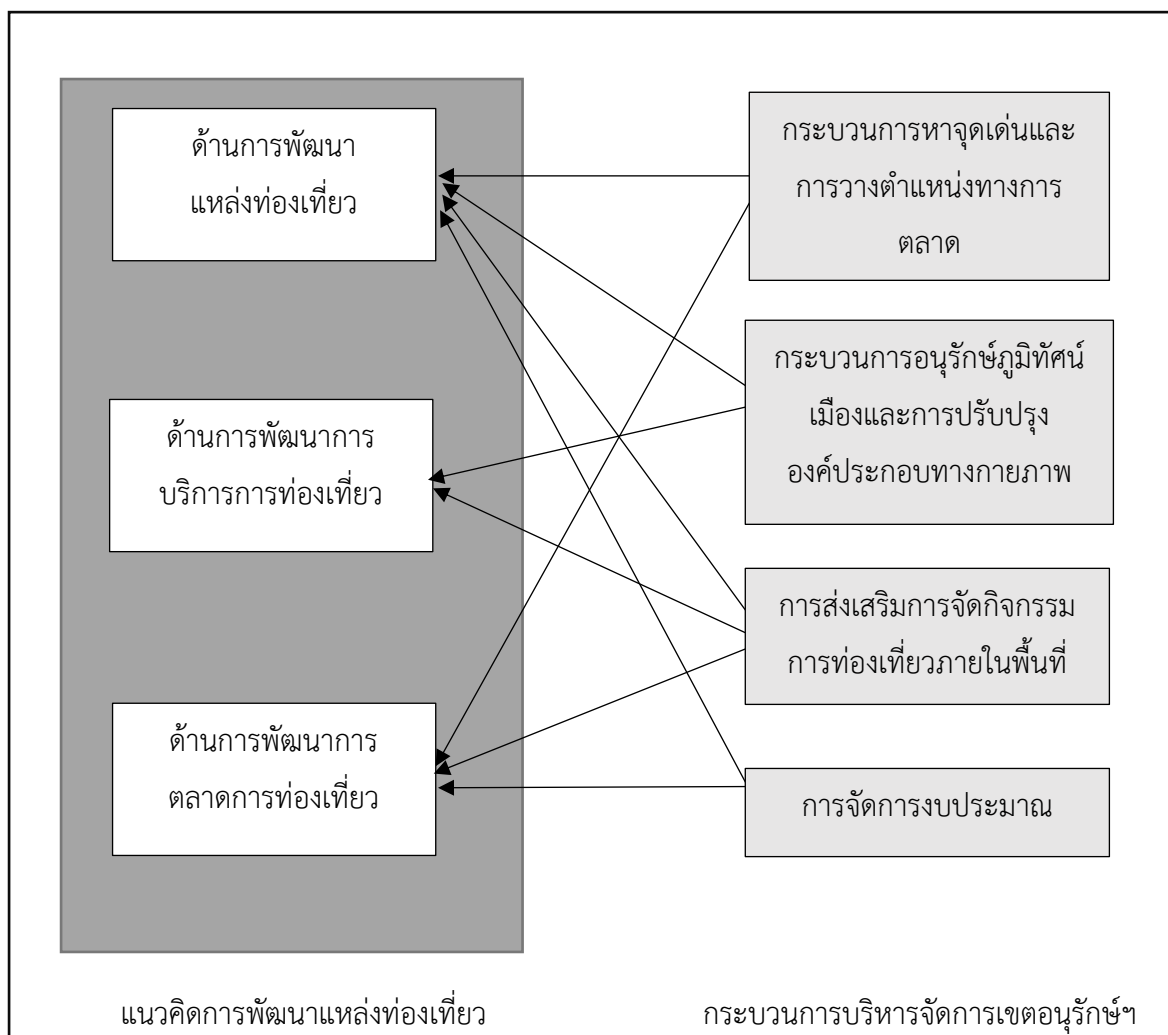
เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เป็นกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีความคล้ายกับการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมุ่งเน้นการอนุรักษ์อาคารในลักษณะกลุ่มอาคารมากกว่าการอนุรักษ์อาคารหลังใดหลังหนึ่ง โดยความแตกต่างระหว่างเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และการกำหนดเขตพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่น คือเขตพื้นที่ๆ ของประเทศญี่ปุ่นจะมุ่งเน้นเพียงการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของพื้นที่ โดยไม่ได้คำนึงถึงกิจกรรมการท่องเที่ยว ในขณะที่การกำหนดเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ของประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวบนพื้นฐานการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม

ต้นแบบขั้นตอนและกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่กลุ่มจังหวัดล้านนา สามารถแบ่งได้เป็น 2 กระบวนการได้แก่ กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) และกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งนี้การแบ่งกระบวนการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิด

การจัดทำแผนการอนุรักษ์ของ Jammes Semple Kerr (2013: 3) ที่แบ่งกระบวนการเป็น 2 ส่วน คือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของสถานที่ และการพัฒนาจัดทำแนวทางการอนุรักษ์และการนำไปใช้ หากแต่แตกต่างกันที่ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของสถานที่ จะพิจารณาในลักษณะของกลุ่มอาคาร และการจัดทำแผนการพัฒนาจะมุ่งเน้นการต่อยอดสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์

กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากผลการศึกษาพบว่า แนวคิดและกระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความคล้ายคลึงกับแนวคิดการอนุรักษ์กลุ่มอาคาร สถาปัตยกรรม และสิ่งปลูกสร้างแบบดั้งเดิมทรงคุณค่าของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นแนวคิดในการอนุรักษ์กลุ่มอาคารภายในชุมชนที่ประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินการ 3 ขั้น ได้แก่ การสำรวจ การกำหนดเขต และการเสนอพิจารณาเพื่อขึ้นทะเบียน (เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร, 2555) โดยเมื่อพิจารณาในรายละเอียดขั้นตอนจะพบว่ากระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวคิดการแผนการอนุรักษ์ของ Jammes Semple Kerr (2013: 3) ในส่วนของกระบวนการทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณค่าของพื้นที่ที่มุ่งเน้นการรวบรวมหลักฐาน การวิเคราะห์หลักฐาน และการประเมินคุณค่าความสำคัญของสถานที่ดังกล่าว และแนวคิดกระบวนการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนดั้งเดิมและเมืองของซูวิทย์ สุฉฉายา (2552: 9-12) ที่มุ่งเน้นการศึกษาความเป็นมาของพื้นที่ การวิเคราะห์ความสำคัญและศักยภาพ ตลอดจนการประเมินอาคารที่มีคุณค่า ก่อนที่จะดำเนินการกำหนดแนวทางการพัฒนาหรือการอนุรักษ์ หรือแนวทางการจัดทำแผนการพัฒนาและอนุรักษ์ย่านชุมชนดั้งเดิมที่ประกอบด้วยขั้นตอนการ การเก็บข้อมูลองค์ประกอบพื้นฐาน และความสำคัญ การวิเคราะห์คุณค่าและความสำคัญ การวิเคราะห์ปัญหา การระบุอาคาร สถานที่ และองค์ประกอบที่สำคัญในย่านชุมชนดั้งเดิม การกำหนดพื้นที่ชุมชน และแนวทางการพัฒนา ([ม.ป.ป]: 66-72)

สำหรับกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ประกอบด้วยกระบวนการหาจุดเด่นและการวางตำแหน่งทางการตลาดจากฐานทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพ การส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ และการจัดการงบประมาณ ซึ่งรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวดังกล่าวนี้มีความสอดคล้องและคล้ายคลึงกับแนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาด้านการบริการ และการพัฒนาด้านการตลาด ดังรายละเอียดความสัมพันธ์ในภาพที่ 43

ภาพที่ 43 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์ฯ และแนวความคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

5.2.3 อภิปรายผลการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

แนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในพื้นที่จังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน เป็นการจัดทำแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์โดยพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบันร่วมกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามกฎหมาย โดยในการกำหนดแนวทางการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ได้ใช้เป็นต้นแบบที่จัดทำขึ้น ทั้งต้นแบบเชิงโครงสร้างการบริหารจัดการ

และต้นแบบกระบวนการบริหารจัดการเป็นกรอบในการเสนอแนวทางการบริหารจัดการเขต
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในจังหวัดลำพูน แพร่ และน่าน

เนื่องด้วยปัจจุบันยังไม่มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวภายในเขต
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) การบริหารจัดการพื้นที่ดังกล่าวจึงเป็นการ
บูรณาการความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการ
อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ภายใต้การประสานความร่วมมือของชุมชนหรือตัวแทนตัวแทน
การดำเนินงานโดยการผสมผสานความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ จึงทำให้โครงสร้างองค์กร
เพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความคล้ายคลึงกับ
โครงสร้างคณะกรรมการเมืองเก่าที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานต่างๆ หากแต่แตกต่างกันในกรณีที่
หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ เป็นหน่วยงานที่ปรึกษาหรือเชื่อมโยงการดำเนินงานกับชุมชน ในขณะที่
โครงสร้างคณะอนุกรรมการเมืองเก่าฯ หัวหน้าหน่วยงานต่างๆ จะมีบทบาทหน้าที่เป็น
กรรมการ นอกจากนี้โครงสร้างยังมีความคล้ายคลึงกับโครงสร้างของคณะกรรมการเพื่อการ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยหัวหน้าส่วนงานภายใน
เทศบาลและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวภายในจังหวัด

5.2.4 อภิปรายผลการศึกษาเรื่องผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการบริหาร จัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)

จากการศึกษาพบว่าสามารถจำแนกผลกระทบเบื้องต้นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการ
บริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่
ผลกระทบมิติทางเศรษฐกิจ ผลกระทบมิติทางสังคมและวัฒนธรรม และผลกระทบมิติทาง
สิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมเป็นผลกระทบที่ชุมชนประเมินค่าได้ยากที่สุด ซึ่ง
สอดคล้องกับแนวคิดของภาณุวัฒน์ รักดีอักษร (2555: 125) ที่พบว่าผลกระทบเชิงสังคม
และวัฒนธรรมเป็นผลกระทบที่มีความเป็นนามธรรมสูง ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน

สำหรับมิติทางเศรษฐศาสตร์ ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นสอดคล้องกับการศึกษา
ของวรรณศิลป์ พิรพันธุ์ และศิริวรรณ ศิลพัชรนนท์ (2553: 14) ที่แสดงให้เห็นว่าภายหลังจาก
การอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนอัมพวา ชุมชนอัมพวามีรายได้จากนักท่องเที่ยวเพิ่มมากยิ่งขึ้น
ทั้งจากการจำหน่ายของที่ระลึก อาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทาง และค่าที่พัก นอกจากนี้
ยังพบว่ากลุ่มชาวสวนและชาวประมงก็มีรายได้เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันจากการขายผลผลิตให้
นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554: 104) ที่พบว่า
สภาพเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนเกาะเกร็ดดีขึ้นจากการมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว

สำหรับการเข้ามาของผู้ประกอบการภายนอกซึ่งชุมชนมีความกังวลนั้น จากการศึกษาของ ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554 :103, 105) มีปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นเช่นกันภายในพื้นที่เกาะเกร็ดภายหลังจากการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ก็ไม่ได้สร้างปัญหาความขัดแย้งกับชุมชนมากนัก

สำหรับมิติทางสังคม ในด้านการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมพบว่าคล้ายคลึงกันกับการศึกษาของวรรณศิลป์ พีรพันธุ์ และศิริวรรณ ศิลาพรรณนธ์ (2553: 19) ที่แสดงให้เห็นว่ามีการอนุรักษ์และฟื้นฟูประเพณีต่างๆ ขึ้นภายในท้องถิ่น ภายหลังจากมีการจัดการกิจกรรมการอนุรักษ์ชุมชนและการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตามสำหรับผลกระทบด้านลบที่ชุมชนกังวลนั้นมีความคล้ายคลึงกับผลการศึกษาของภาณุวัฒน์ ภักดีอักษร (2555: 126) ที่ดำเนินการศึกษาเรื่องผลกระทบเชิงสังคมและวัฒนธรรมในเมืองเก่าภูเก็ตจากการท่องเที่ยวแบบเมือง และยามราตรี และพบว่าชุมชนมีความกังวลต่อปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นภายในชุมชนเป็นอย่างมากภายหลังจากการจัดการท่องเที่ยวยามค่ำคืนภายในพื้นที่เมืองเก่าภูเก็ต ซึ่งขัดแย้งกับการศึกษาของศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554 :105) ที่พบว่าไม่มีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นภายในเกาะเกร็ดอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว

สำหรับมิติทางสิ่งแวดล้อม พบว่ามีความคล้ายคลึงกันกับการศึกษาของวรรณศิลป์ พีรพันธุ์ และศิริวรรณ ศิลาพรรณนธ์ (2553: 14) ที่แสดงให้เห็นว่าภายหลังจากการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนต้องเผชิญหน้ากับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้แก่ การจราจรและปัญหาขยะ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554 :101) ที่พบว่าชุมชนเกาะเกร็ดต้องเผชิญหน้ากับขยะจำพวกอาหารสดเพิ่มมากขึ้นภายหลังจากการมีกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทั้งนี้ปัญหามลภาวะที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวสอดคล้องกับการศึกษาของมนัสนันท์ จันทรเพ็ญ และปณายุ ไชยรัตนานนท์ (2558: 2934) ที่พบว่าผู้อาศัยภายในชุมชนเก่าเชียงคาน ให้ความสนใจกับปัญหาเรื่องมลภาวะที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ในขณะที่ปัญหาเรื่องความขัดแย้งด้านภูมิทัศน์ของสิ่งปลูกสร้างที่ชาวบ้านภายในพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีความกังวล กลับไม่ใช่ปัญหาที่ชาวบ้านภายในพื้นที่ชุมชนเชียงคานต้องเผชิญภายหลังจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องด้วยความเข้มแข็งของชุมชนและมาตรการการควบคุมสิ่งก่อสร้างทางกฎหมาย (มนัสนันท์ จันทรเพ็ญ และปณายุ ไชยรัตนานนท์, 2558: 2934) ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวขัดแย้งกับการศึกษาของศิริลักษณ์ เมฆอ่อนและมนสิชา เพชรานนท์ (2556:12) ที่พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ตลาดน้ำอัมพวาทำให้คุณค่าของลักษณะทางกายภาพของสถาปัตยกรรมลดลงจากการทำลาย บิดเบือนอัตลักษณ์เดิม และการศึกษาของศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ (2554 :102) ที่พบว่าการท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดการสูญเสีย

ทัศนียภาพหรือภูมิทัศน์ของชุมชน โดยมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบที่อยู่อาศัยที่ขัดแย้งกับรูปแบบเก่า

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากช่องว่างทางกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมการบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม หรือชุมชนเก่า ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ทรงคุณค่า ส่งผลให้การบริหารจัดการชุมชนดั้งเดิม และมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ เนื่องด้วยต้องอาศัยข้อกำหนดหรือกฎหมายฉบับอื่นๆ ในการบริหารจัดการ ซึ่งส่งผลให้มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เริ่มสูญสลายหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเดิม และส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมืองอย่างมาก เพื่อให้กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งในมิติของการอนุรักษ์และการส่งเสริมสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐควรมีกำหนดกฎหมายเพื่อการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยเฉพาะ ซึ่งกฎหมายที่กำหนดขึ้นควรเป็นกฎหมายที่ครอบคลุมในมิติของการป้องกัน และการเอื้อประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่เจ้าของมรดกทางวัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างความต้องการในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าว

ทั้งนี้กฎหมายหรือข้อบังคับดังกล่าวควรเป็นกฎหมายที่ดำเนินการตั้งแต่ในระดับชุมชนท้องถิ่น จนถึงระดับประเทศ เพื่อให้เกิดการรองรับและขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) อย่างเป็นทางการ และมีการสนับสนุนการอนุรักษ์และการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

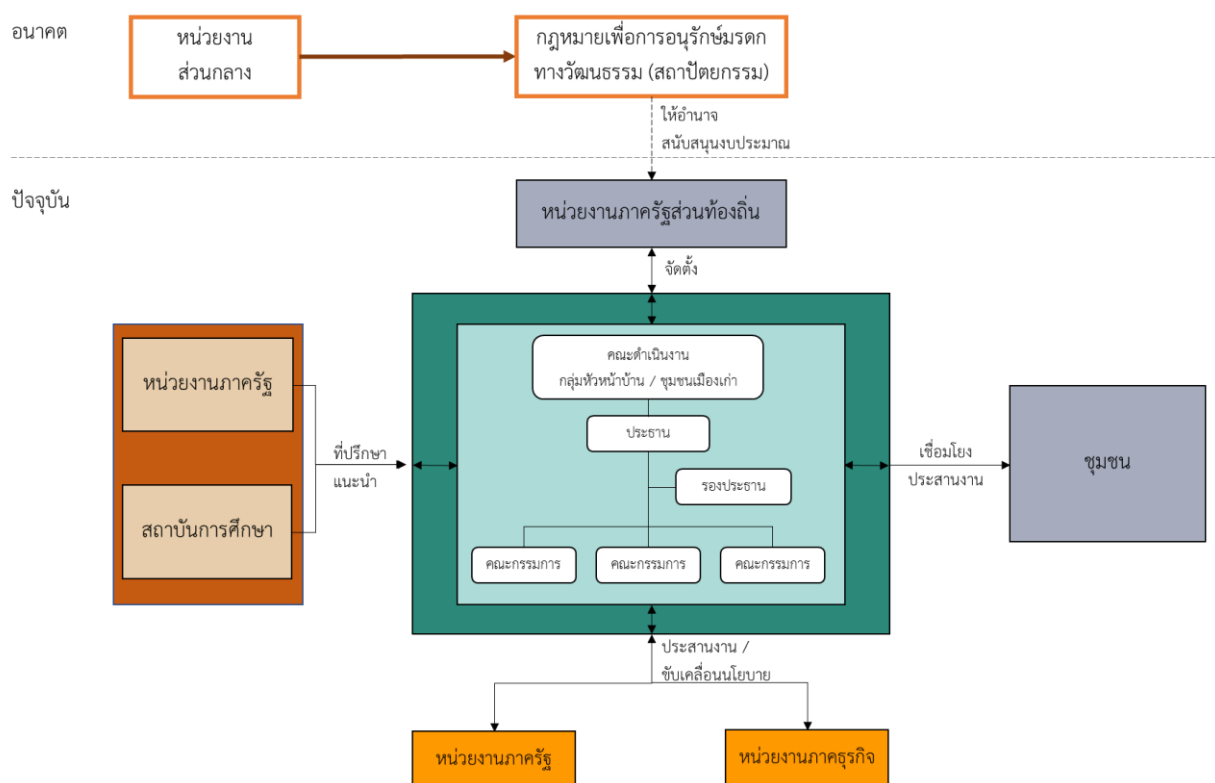
ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นเพื่อให้เกิดการนำผลการวิจัยไปสู่การบูรณาการภายในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม คณะนักวิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการพื้นที่

สำหรับการปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในปัจจุบันนี้ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลเมือง ซึ่งมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับชุมชนควรส่งเสริมให้เกิดการรวมกันของคนภายในชุมชนเพื่อวางแผน ประสานงาน และบริหารจัดการการท่องเที่ยว ตลอดจนการอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรมภายในพื้นที่ ภายใต้การดูแลของเทศบาลฯ และหน่วยงานที่มีบทบาทในด้าน การอนุรักษ์มรดกทางสถาปัตยกรรม และการสนับสนุนการท่องเที่ยวของแต่ละท้องถิ่น อาทิ วัดพระธาตุหริภุญชัยวรมหาวิหาร จังหวัดลำพูน กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน การ

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดแพร่ และองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่าล้าน

สำหรับรูปแบบองค์กรที่จัดตั้งขึ้นนั้น สำหรับจังหวัดที่มีความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนอย่างเช่น จังหวัดแพร่ และจังหวัดน่าน หน่วยงานส่วนท้องถิ่นอาจพิจารณาใช้กลุ่มองค์กรชุมชนเดิมในการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าว หากแต่ยังไม่องค์กรชุมชนที่ชัดเจน หน่วยงานส่วนท้องถิ่นอาจดำเนินการพิจารณาโดยการร่วมกลุ่มของชุมชนขนาดเล็กที่มีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมและมรดกทางวัฒนธรรมก่อน ทั้งนี้กลุ่มองค์กรที่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อบริหารจัดการท่องเที่ยวควรมีการบูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยควรกำหนดโครงสร้างบุคคลที่ชัดเจนดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาพที่ 44 แนวทางการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่

เมื่อพิจารณารายละเอียดแยกตามจังหวัด ซึ่งมีบริบททางพื้นที่แตกต่างกัน พบว่าโครงสร้างของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) มีแนวทางในการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่แตกต่างกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จังหวัดลำพูน มีแนวทางการปรับปรุงองค์กรเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยเทศบาลเมืองลำพูนควรร่วมมือกับชุมชนภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จัดทำกลุ่มชุมชนที่มีความสนใจด้านการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ขึ้น โดยเฉพาะเพื่อเป็นบริหารจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) โดยองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอาจเป็น องค์กรที่อยู่ภายใต้การดูแลของชุมชนภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐหรือมีเทศบาลลำพูน และวัดพระธาตุหรือศูนย์รวมวิหารเป็นหน่วยงานที่ปรึกษา

จังหวัดแพร่ มีแนวทางการปรับปรุงองค์กรเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ได้แก่ การจัดตั้งกลุ่มองค์กรกลางหรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น โดยอาศัยจุดแข็งของพื้นที่ที่มีพลังความร่วมมือของคนภายในท้องถิ่นมาเป็นกลุ่มคนในการขับเคลื่อนและประสานงาน ซึ่งกลุ่มที่เป็นกลุ่มกลางอาจมาจากสภาองค์กรชุมชน หรือการบูรณาการความร่วมมือกันระหว่างสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งดูแลเมืองเก่าโดยตรง และเทศบาลซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการชุมชนภายในพื้นที่เมืองเก่าแพร่

จังหวัดน่าน มีแนวทางการปรับปรุงองค์กรเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) 2 รูปแบบได้แก่

- (1) บูรณาการแผนการดำเนินงานร่วมกับกองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน ซึ่งมีวัตถุประสงค์การจัดตั้งคล้ายคลึงกับการดำเนินงาน
- (2) การจัดตั้งองค์กรชุมชนภายในเขตพื้นที่ขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐโดยอาจให้เทศบาลหรือองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่พิเศษเมืองเก่าเมืองน่าน เป็นหน่วยงานดูแล

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการพื้นที่ภายใต้บริบทของสังคมในปัจจุบัน

ตามที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องด้วยยังไม่มีกฎหมายรองรับเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ชัดเจน การสร้างความยั่งยืนในการบริหารจัดการ องค์กรหรือภาครัฐที่ดำเนินการควรคำนึงถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของมรดกทางสถาปัตยกรรมในท้องถิ่นด้วยวิธีการต่างๆ เนื่องด้วยมรดก

ทางสถาปัตยกรรมเป็นสมบัติส่วนบุคคลที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ถูกต้องเพียงบางส่วนก็อาจส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์เมืองอย่างรุนแรง ด้วยเหตุนี้องค์กรหรือภาครัฐจึงไม่ควรเพิกเฉยต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนซึ่งถือเป็นเจ้าของทรัพยากรอันทรงคุณค่าดังกล่าว อย่างไรก็ตามกระบวนการขับเคลื่อนภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปค่อนข้างช้าหรือมีลักษณะค่อยเป็นค่อยไป องค์กรหรือภาครัฐที่ดำเนินการจึงควรประสานงานอย่างต่อเนื่องและติดตามอย่างใกล้ชิด โดยระหว่างการส่งเสริมการขับเคลื่อนดังกล่าว องค์กรหรือภาครัฐควรดำเนินกิจกรรมตามๆ ตามภารกิจของตนเอง ภายใต้แนวคิดในการพัฒนาที่กำหนดขึ้นร่วมกัน

จากกระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ที่ได้กำหนดไว้นั้น องค์กรหรือหน่วยงานท้องถิ่นควรเร่งดำเนินการจัดทำและชี้แจงเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ให้แล้วเสร็จ เพื่อจะได้ดำเนินการวางแผนและกำหนดจุดเด่นของพื้นที่ที่ใช้เป็นหลักในการพัฒนาร่วมกัน และใช้แนวคิดดังกล่าวในการจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานต่อไป

ทั้งนี้ในการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เมื่อพิจารณาต้นแบบการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) หน่วยงานต่างๆ สามารถดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยวได้ดังนี้

ตารางที่ 33 แสดงข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
(สถาปัตยกรรม) ของหน่วยงานภายในท้องถิ่น

ขั้นตอนการดำเนินงาน/กิจกรรม เพื่อการบริหารจัดการเขตฯ			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																			
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานประชาสัมพันธ์	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด/สมาคมท่องเที่ยว	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	ข่ายลูกหลานเมืองแพร่	อพท.	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน	
กระบวนการจัดทำเขตอนุรักษ์	การคัดเลือกย่านพื้นที่	-		●										●				●			●	
	การจัดเก็บฐานข้อมูลฯ	-		●		●				●				●	●			●			●	
	การกำหนดขอบเขต	-		●	●					●				●	●			●			●	
	การชี้แจงขอบเขตฯ	-		●	●					●			●		●			●	●		●	
กระบวนการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์	การกำหนดตำแหน่งทางการตลาด	1	●	●			●				●											
	กระบวนการอนุรักษ์ภูมิทัศน์เมืองและการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพของเมืองเพื่อรองรับ	2		●		●	●			●				●	●			●			●	
		3		●		●	●			●						●		●	●			●
		4		●		●										●		●	●			●
		5		●		●									●	●		●	●			●
		6		●		●	●					●			●	●		●	●		●	●
		7		●	●					●			●			●					●	
		8		●			●	●			●	●				●					●	●
		9		●							●		●			●					●	●

ขั้นตอนการดำเนินงาน/กิจกรรม เพื่อการบริหารจัดการเขตฯ			หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง																		
กระบวนการ	ขั้นตอนการดำเนินงานหลัก	ขั้นตอนการดำเนินงานย่อย	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	เทศบาลเมือง	สำนักงานจังหวัด	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด	สภาวัฒนธรรม	สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	หอการค้าจังหวัด	สำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัด	สำนักงานประชาสัมพันธ์	สถาบันการศึกษา	สภาองค์กรชุมชน	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด/สมาคมท่องเที่ยว	พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ	ชมรมอนุรักษ์สถาปัตยกรรมท้องถิ่นเมืองแพร่	ข่ายลูกหลานเมืองแพร่	อพท.	กองทุนเพื่อการอนุรักษ์อาคารเก่าเมืองน่าน
กิจกรรมการท่องเที่ยว	กิจกรรมการท่องเที่ยว	10		●								●			●					●	●
		11		●				●						●	●		●		●	●	
	กระบวนการส่งเสริมการจัดการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)	12	●	●			●	●			●			●	●				●	●	
		13	●	●				●			●			●	●	●				●	
		14	●					●			●					●					
		15		●				●							●					●	
		16		●				●							●					●	
		17		●											●					●	

“1” หมายถึง การวิเคราะห์ศักยภาพและกำหนดตำแหน่งทางการตลาด

“2” หมายถึง จัดทำฐานข้อมูลสถาปัตยกรรมและองค์ประกอบทางกายภาพ โดยปรับปรุงจากบัญชีรายชื่อทรัพยากรมรดกทางวัฒนธรรม

“3” หมายถึง การลำดับความสำคัญในการบูรณะ /ซ่อมแซมสถาปัตยกรรม

“4” หมายถึง การกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือการบูรณะ /ซ่อมแซม สถาปัตยกรรมภายในพื้นที่

“5” หมายถึง การจัดการความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ สถาปัตยกรรมในท้องถิ่นและการซ่อมแซมสถาปัตยกรรมภายในท้องถิ่น

- “6” หมายถึง การสร้างความภาคภูมิใจในมรดกทางสถาปัตยกรรมของท้องถิ่น
- “7” หมายถึง การวางผังพื้นที่และการจรรายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- “8” หมายถึง การปรับปรุงมรดกทางสถาปัตยกรรมเพื่อการใช้งานเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- “9” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและพื้นที่สาธารณะภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- “10” หมายถึง การจัดทำแนวทางการปรับปรุงองค์ประกอบทางกายภาพและสถาปัตยกรรมในกรรมสิทธิ์ของเอกชนเพื่อความกลมกลืนกับภูมิทัศน์เมือง
- “11” หมายถึง การจัดทำแนวทางการสื่อความหมายโดยใช้เครื่องมือที่ใช้นุชย์เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว
- “12” หมายถึง การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “13” หมายถึง การเชื่อมโยงการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “14” หมายถึง การจัดทำแผนการตลาดและกลยุทธ์ทางการตลาดของเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “15” หมายถึง การจัดทำและพัฒนาบุคลากรด้านการบริการการท่องเที่ยวภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “16” หมายถึง การพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการสื่อความหมายภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม)
- “17” หมายถึง การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- “กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมโยธาธิการและผังเมือง พ.ศ.2557” ราชกิจจานุเบกษา 132 (9 มกราคม 2558), หน้า 18-27.
- “กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมศิลปากร พ.ศ.2554” ราชกิจจานุเบกษา 128 (20 พฤษภาคม 2554), หน้า 32-33.
- “กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกระทรวงวัฒนธรรม พ.ศ.2549” ราชกิจจานุเบกษา 123 (21 มิถุนายน 2549), หน้า 44.
- “กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ.2559” ราชกิจจานุเบกษา 133 (1 มิถุนายน 2559), หน้า 6.
- “กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2555” ราชกิจจานุเบกษา 129 (28 กันยายน 2555), หน้า 33.
- “กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2553” ราชกิจจานุเบกษา 127 (22 กุมภาพันธ์ 2553), หน้า 8.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. “พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=324 สืบค้น 24 ธันวาคม 2559.
- กรมการท่องเที่ยว. แนวทางการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทางประวัติศาสตร์ทางวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: กรมการท่องเที่ยว, [ม.ป.ป].
- กรมการท่องเที่ยวและศูนย์ศึกษาการบริหารทรัพยากรกายภาพ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คู่มือการจัดการแหล่งท่องเที่ยว: สิ่งอำนวยความสะดวกและองค์ประกอบทางกายภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- กรมการปกครอง. จดหมายเลขที่ มท 0413/ว 398 เรื่องการจัดตั้งชุมชนย่อยเพื่อพัฒนาเทศบาลและสุขาภิบาล. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย, 2531.
- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. มาตรฐานการดูแลโบราณสถาน. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. มาตรฐานการส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และ
จารีตประเพณีท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น, 2549.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:
สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2549.

กาญจนา แสงลิมสุวรรณ และศรัณยา แสงลิมสุวรรณ. “การท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรม
อย่างยั่งยืน.” วารสารนักบริหาร 32, 4(2555): 139-146.

กาญจนา เหล่าโชคชัยกุล. “กระบวนการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตลาดเก่า
และตลาดน้ำเพื่อการท่องเที่ยว.” วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ 10,
2(2557): 32-43.

ฉันทซ์ วรรณณอม. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: สามลดา, 2552.

ชลิต สละ. องค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

ชูวิทย์ สุธงษา. การอนุรักษ์เมือง (Urban Conservation). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง
แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2552.

ณวิทย์ อ่องแสงชัย. โครงการศึกษาทรัพยากรด้านสถาปัตยกรรมและวัฒนธรรมในเขต
เทศบาลเมืองน่านเพื่อพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2555.

ณัฐินี ทองดี และคณะ. รายงานแผนการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอารยธรรม
ลุ่มน้ำบนฐานวิถีชีวิตที่ราบสูงโคราชเพื่อเพิ่มมูลค่าทางการท่องเที่ยวและรักษาอัตลักษณ์
ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2555.

ธัชชา ฤทธิ์เดช. “แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว
ให้เกิดความยั่งยืนของตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม.” วารสาร
การบริการและการท่องเที่ยวไทย 10,2 (2558): 18-33.

ธนิก เลิศชาญฤทธิ. การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน), 2554.

ธิป ศรีสกุลไชยรัก. เมืองจันทบุรี: ต้นแบบสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยกิจการเพื่อสังคม.
กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษามหานครและเมือง มหาวิทยาลัยรังสิต, 2559.

มนัส สุวรรณ. โครงการศึกษาแนวทางการบริหารและจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และสภาตำบล (สต.). เชียงใหม่: โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และสถาบันดำรงราชานุภาพ, 2541.

มนัสนันท์ จันทรเพ็ญ และปณายุ ไชยรัตนานนท์. “แนวทางการลดผลกระทบด้านลบจากการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเภทยานุชนกเก่า ภูมิศึกษา ชุมชนริมแม่น้ำ อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย.” Veridian E-Journal, Silpakorn University 8, 2(2558): 2922- 2936.

มิ่งสรรพ ขาวสอาด และอัครพงศ์ อันทอง. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการย่อยที่ 2 การสร้างระบบจัดลำดับความสามารถของอปท. ในการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสูง. เชียงใหม่, สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2558.

วรรณศิลป์ พิรพันธุ์ และศิริวรรณ ศิลาพัชรนันท์. “การอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนอัมพวาจังหวัดสมุทรสงคราม.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.cca.chula.ac.th/lecture_series/images/stories/pdf/sufficiency06.pdf 2553. สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2559.

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. “ฟังเสียงจาก ‘แม่กลอง’ ในวันที่ตลาดน้ำ ‘อัมพวา’ ติดลมบน.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=406> 2559. สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2559.

ศิริลักษณ์ เมฆอ่อน, และมนัสชา เพชรานนท์. “ผลกระทบการท่องเที่ยวต่ออัตลักษณ์ชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนแหล่งท่องเที่ยวอัมพวา.” วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 12, 2(2557): 1-9.

ศุภวรรณ เจริญชัยสมบัติ. “การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนจากการท่องเที่ยว กรณีศึกษาเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.” วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2554.

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. “ข้อบังคับสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยว่าด้วยการจัดตั้งสำนักงานสาขาของสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2553.” เข้าถึงได้จาก: <http://www.thailandtourismcouncil.org/pdf/branch/branch2553.pdf> สืบค้น 24 ธันวาคม 2559.

- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. “พระราชบัญญัติสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก http://www.mots.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6512 สืบค้น 24 ธันวาคม 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. “พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2549.” เข้าถึงได้จาก <http://www.local.moi.go.th/2009/pdf/p.passaban2496.pdf> สืบค้น 1 มกราคม 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น. “รายละเอียดการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: www.local.moi.go.th/plan26.doc สืบค้น 1 มกราคม 2560.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. “สภาวัฒนธรรมจังหวัด.” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://kanchanapisek.or.th/kp8/sapa.htm> สืบค้น 24 ธันวาคม 2559.
- สำนักบริหารงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. “คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาฯ กับการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนริมคลองอัมพวา.” 2554 [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: http://www.research.chula.ac.th/web/cu_online/2554/vol_54_19_2.html สืบค้น 23 พฤศจิกายน 2559.
- อีโคโมสไทย, “กฎบัตรประเทศไทยว่าด้วยการบริหารจัดการแหล่งมรดกวัฒนธรรม.” จุลสารอีโคโมสไทย 26-27(2557): 3.

ภาษาอังกฤษ

- Aylin Orbasli. Tourists in historic towns: urban conservation and heritage management. London: E & FN Spon, 2000.
- Bandan Warisan Heritage Service. “Historic City of George Town: Heritage Management Plan.” [Online]. Available: http://www.gtwhi.com.my/images/stories/files/heritage_management_plan_historic_city_of_george_town.pdf 2008 November 10, 2016.
- Donruetai Kovathanakul. “The Comparative of Cultural Heritage Management of Nan City and Luang Prabang: Sustainable Tourism Perspective.” Proceedings of International Conference on “Sustainable Local Heritage Conservation: The Transdisciplinary Approach.” 272-281. Bangkok: ICOMOS THAILAND, 2006.

- Emiko Kakuchi. Cultural Heritage Protection System in Japan: Current Issues and Prospects for the Future. Tokyo: National Graduate Institute for Policy Studies, 2014.
- “Evora Appeal 1997”, [online]. Available: http://www.patrimonio-santarem.pt/imagens/3/Evora_appeal_1997.pdf. Retrieved August 10, 2015.
- ICOMOS. “INTERNATIONAL CULTURAL TOURISM CHARTER.” [online]. Available: http://www.icomosthai.org/charters/tourism_e.pdf 1999. Retrieved August 10, 2015.
- James Semple Kerr. Conservation Plan. 7th ed. Australia: Australia International Council on Monuments and Sites, 2013.
- Norshila Binti Ibni HASHIM, and Azree Othuman Mydin. “Maintenance Management System of Administration Heritage Buildings in Malaysia.” Annals of Faculty Engineering Hunedoara: International Journal of Engineering (2012) 475-478.
- Penang Heritage Trust. Annual Report 2013. Malaysia: Penang, 2013.
- Penang Heritage Trust. “PHT Profile.” [online]. Available: http://www.pht.org.my/?page_id=1590. Retrieved August 10, 2015.
- Noor Fazamimah Mohd Ariffin, and Yahaya Ahmad. “Stakeholder’s Views on Willingness- To- Pay Values of Heritage Town.” Advances in Environmental Biological 9, 23 (2015): 148-153.
- Siriwan Silapacharanan. “The Conservation of Traditional Waterfront Markets in Thailand.” Nakhara : Journal of Environmental Design and Planning 9(2013): 60-61.
- Siti Norlizaiha Harun , and Izzamir Ismail. “The Conservation Plan for World Heritage Site: George Town, Penang and Malacca, Malaysia.” The First International Conference on Rebuilding Place: From Culture To Art and Architecture. University Kuala Syiah, Banda Aceh, Indonesia, 2011.
- S.johar, A. et al. “Key Conservation Principles of Old Traditional Mosque in Malaysia.” WSEAS Transactions on Environment and Development 7 (2011) 93-102.

- Shahrul Yani Said, Hasnizan Aksan, Elma Dewiyana Ismail. "Heritage Conservation and Regeneration of Historic Areas in Malaysia." Procedia- Social and Behavioral Sciences 00 (2013) 1-11.
- Shida Irwana Omar et al. "George Town, Penang as a World Heritage Site: The Stakeholders' Perceptions." Procedia- Social and Behavioral Sciences 91 (2013): 88-96.
- "State of Penang Heritage Bill." [Online]. Available: <http://www.pht.org.my/legislation/State%20of%20Penang%20Heritage%20Bill%202011.pdf> 2011 Retrieved August 10, 2015.
- "SUBMISSION DOSSIER FOR UNESCO "HISTORIC CITIES OF THE STRAITS OF MALACCA: Melaka and George Town."" [Online]. Available: <http://www.gtwhi.com.my/resource/important-documents/historic-cities-of-the-straits-of-malacca-melaka-and-george-town.html> [n.d.] November 1, 2016.
- The Agency for Cultural Affairs. "Policy of Cultural Affairs in Japan". [online]. Available: http://www.bunka.go.jp/english/about_us/policy_of_cultural_affairs/pdf/2014_policy.pdf . Retrieved August 10, 2015.
- The Commissioner of Law Revision. "Act 645 National Heritage Act 2005." [Online]. Available: <http://www.gtwhi.com.my/images/stories/files/NATIONAL%20HERITAGE%20ACT%202005.pdf> 2006. Retrieved August 10, 2015.
- The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Resource Manual: Managing Cultural World Heritage. Paris: Fontenoy, 2013.
- The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. "Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage." Available: <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/> Retrived July 26, 2015.
- Think City. "George Town." [Online]. Available: <http://thinkcity.com.my/about-us/what-we-do/> 2015 November 1, 2016.

Wannasilpa Peerapun. "Participatory Planning in Urban Conservation and Regeneration : A Case Study of Amphawa Community." Procedia-Social and Behavioral Sciences 36(2012) 243-252.

เอกสารภาคผนวก

กองทุนที่สามารถขอรับการสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

จากการศึกษาแนวทางการขอรับเงินทุนสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) เพื่อรองรับการท่องเที่ยว พบว่าการดำเนินการส่วนใหญ่เป็นการเสนอทุนเพื่อรับการสนับสนุนเป็นประจำทุกปี โดยสามารถสรุปกองทุนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) กองทุนของกระทรวงวัฒนธรรม

ในปัจจุบันกระทรวงวัฒนธรรม มีกองทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางวัฒนธรรมทั้งสิ้น 5 กองทุน ได้แก่ กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ความหวังใหม่ของคนไทย กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม กองทุนส่งเสริมศิลปะร่วมสมัย กองทุนงานจดหมายเหตุ และกองทุนโบราณคดี โดยจากการทบทวนเอกสารและขอข่ายการให้สนับสนุนกองทุนดังกล่าว พบว่ามีกองทุนที่ครอบคลุมประเด็นการบริหารจัดการพื้นที่เขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ทั้งสิ้น สองกองทุน ได้แก่ กองทุนส่งเสริมงานวัฒนธรรม และกองทุนโบราณคดี

ลักษณะเด่นของกองทุนของกระทรวงวัฒนธรรมคือ กองทุนของกระทรวงวัฒนธรรม มีนโยบายดึงดูดให้ผู้บริจาคเพื่อกระตุ้นเงินภายในกองทุน โดยผู้บริจาคเงินเข้ากองทุนของกระทรวงวัฒนธรรมจะสามารถนำเงินดังกล่าวไปใช้ในการลดหย่อนภาษีได้ตามระเบียบของกรมสรรพากร

(1) กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรม

กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรม เป็นกองทุนที่อยู่ภายใต้การดูแลของกรมส่งเสริมวัฒนธรรม โดยสามารถจำแนกได้เป็น กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรม และกองทุนส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาลักษณะโครงการที่กองทุนให้เงินสนับสนุนจะพบว่า โครงการที่เกิดขึ้นภายในเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) สามารถขอรับการสนับสนุนเงินได้จากกองทุนส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัด โดยมีรายละเอียดของกองทุนดังต่อไปนี้

- กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัดเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้น เพื่อให้เกิดการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ พื้นฟู พัฒนา ศึกษา ส่งเสริม เผยแพร่ แลกเปลี่ยน งานศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่น

- กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัดอยู่ภายใต้การดูแลของวัฒนธรรมจังหวัดและประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัด ภายใต้กรมส่งเสริมวัฒนธรรม

- กองทุนส่งเสริมวัฒนธรรมจังหวัดได้รายได้ของงบประมาณมาจาก เงินที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่ายประจำปี, เงินที่ได้รับจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม, เงินจากผู้บริจาค, เงินและทรัพย์สินอื่นที่เป็นของกองทุน และ ดอกผลและรายได้ของกองทุน
- โครงการที่ขอรับการสนับสนุนต้องเป็นโครงการที่ส่งเสริมการศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและสุนทรียภาพ โดยจัดขึ้นเพื่อเผยแพร่และถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรม และไม่ส่งผลกระทบต่อศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมที่ดีงาม

(2) กองทุนโบราณคดี

กองทุนโบราณคดีเป็นกองทุนภายใต้การดูแลของกรมศิลปากร จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้จ่ายในการอันเป็นประโยชน์แกโบราณสถานหรือการพิพิธภัณฑสถาน ทั้งนี้เงินจากกองทุนโบราณคดีมีที่มาจากเงินที่ได้มาตามพระราชบัญญัติ (เงินอันเกิดจากพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติและโบราณสถาน) เงินที่เป็นผลประโยชน์จากโบราณสถาน เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ เงินทุนกองกลาง และเงินทุนตามกฎหมาย

กองทุนโบราณคดีมีเงื่อนไขในการใช้จ่ายหลายประการ อาทิ สร้าง/ซ่อม/บูรณะ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และอาคารเกี่ยวเนื่อง การปรับปรุงบริเวณโบราณสถานและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ การซื้อโบราณวัตถุ/ศิลปวัตถุเพื่อกิจการโบราณสถานและการพิพิธภัณฑสถาน

จากเงื่อนไขในการใช้จ่ายส่งผลให้การขอรับเงินสนับสนุนเพื่อบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) จากกองทุนโบราณคดีเป็นการดำเนินการที่มีความจำเพาะ และมีเงื่อนไขหลายประการ โดยเฉพาะในประเด็นของเป้าหมายในการดำเนินการต้องเป็นโบราณสถาน

2) กองทุนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

กองทุนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย เป็นกองทุนภายใต้การดูแลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการพัฒนาการท่องเที่ยว การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการดูแลรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว โดยลักษณะการดำเนินการของกองทุนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยนั้น มีทั้งลักษณะการให้เงินอุดหนุน และเงินกู้แก่หน่วยงานของรัฐเพื่อไปดำเนินการตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว หรือเพื่อสนับสนุนการศึกษาและวิจัยเพื่อรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาถึงข้อบ่งชี้โครงการที่กองทุนให้การสนับสนุนและเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการเขตอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมพบว่า มีหลายประเด็น ดังนี้

- การแก้ไขปัญหาแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม
- การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว
- การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ให้แก่ชุมชน
- การสร้างสรรค์ นวัตกรรมที่สนับสนุนการท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตามโครงการที่ขอรับการสนับสนุนนั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และหรือแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว หรือ ยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด และหรือ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด

3) กองทุนของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล

กองทุนของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล เป็นกองทุนที่มอบให้เพื่อดำเนินกิจกรรมสาธารณกุศล หรือสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ โดยผู้ที่สามารถขอรับการพิจารณากองทุนของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลได้นั้นต้องเป็น หน่วยงานของรัฐ ตั้งแต่ระดับกรมขึ้นไป / ราชการส่วนท้องถิ่น/ รัฐวิสาหกิจ องค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล (มูลนิธิ/สมาคม) และองค์กรทางศาสนา

ทั้งนี้เมื่อพิจารณากิจกรรมที่กองทุนให้การสนับสนุนนั้นพบว่า มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมรดกทางวัฒนธรรม (สถาปัตยกรรม) ในหัวข้อการบริจาคและสนับสนุนด้านศิลปวัฒนธรรม โดยรายละเอียดของโครงการดังนี้

- โครงการเพื่อการทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม
- โครงการเพื่อการก่อสร้าง ปรับปรุง บูรณะโบราณสถาน อนุสาวรีย์ อนุสรณ์สถานและสิ่งก่อสร้างด้านศิลปวัฒนธรรม
- กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรม